

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204642

UNIVERSAL
LIBRARY

శ్రీ రస్తు.

శ్రీమత్సర్వతరాజకుమార వేంకటాద్వైతరాజకవివరవిరచిత

‘ పంచతంత్రము .

పద్య కావ్యము.

చెన్నపురి:

వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రిలు అండ్ సన్స్ వారిచే

ప్రకటితము.

1924

All Rights Reserved.

పీఠిక.

వేంకటనాథకవి.

ఇప్పుడేకవి సంచితంశ్రమును బర్యకాన్యమునుగా రచించి మిగుల గీర్తిని జేకొన్న మహనీయుడు. ఇతనియింటివేరు బైచరాజు వారు. ఇతనితాతతాత బైచరాజు అడు. ఇందుచేతనే గూడని కీయింటివేరు గల్గెనని తోచుచున్నది. ఇవిషయముచే సంచితంశ్రమున,

“ధీరత రాజవంశజుని బ్రగవినె మహావిరోధసం
హాళవిహరి సాశ్వదిరుదానుడు బైచప్పసాబు ఉదరి
తీరమణిమనోహరుని తీవ్రమకస్మృతికి హరాద్రిని
హాళసుంధరాధరము లయ్యె సమగ్రవిహారైలము”

ఈబైచరాజుకుమారుడు తిరుగుబధనణినాథుడు ఇతనికుమారుడు వీరభద్రరాజు. ఇతనికి బుత్తు లిగువురు. లింగరాజులుడు, పర్వతరాజు. ఈపర్వతరాజునకు బుట్టిన మువ్వసకుమారులలో నగ్ర జుడే గూడ వేంకటనాథమహాకవి. ఇక్కారణముచే గూడని బర్వత రాజకుమార వేంకటనాథుడు ఉనియు నందును. పై పర్యమున బట్టియే గూడడు తీవ్రయకులానతంనుండి తెల్లగునున్నది. ఈకవిత్వ రుడు తన్నుగుఱించి,

“అసహాయసహవిత్, రసిమడ వేంకటనాథ ప్రభుగ ను
ప్రసప్తకాండమదన, దృఢలాయితవిద్యుదభి నిండు ప్రజుడె”

అని తనపాండిత్యగరిమంబును బేరుకొనియున్నాడు.

కవికాలము, దేశము నిర్ణయించుటలో గొప్ప చిక్కుగలదు. పూర్వపురపులు తనుగ్రంథములలో దమకాలమును దేశమును జక్కగా జెప్పుకొనువారు కాదు. అట్లు చెప్పియుండిననో బీకకాలే ఖిలులయూహలకును జర్చులకును నెడము లేకుండెడిది. ఇందు నీతని కాలమును గుఱించి ‘శ్రాద్ధాదారవాణి’ తనునిమంటువునంగు క్రీ॥ ౧॥ 1500 సంవత్సర ప్రాంతమువాడని వ్రాసి యున్నారు. కాబట్టి గూడ కాలమునకు బ్రమాణేతరము లగు సమగ్ర కీయ్యదియే యని నిర్ధారణ

చేయక తప్పదు. ఇదియునున్నాక వేంకటనాథుఁడు దాను బూర్వకపు
లను సుతించుచు,

“హృదయబ్రహ్మరథం బతిప్రియతమం బెక్కింతు శేతోమరు
త్సదనాసానికః దెత్తు మానససభస్సంచారిఁ గావించు హృ
ద్విదితక్షీరసముద్రభేలనమునం దేలించు సుత్రప్రస
స్సుగులం బ్రజ్ఞుల దిక్కుయజ్ఞ నమరేకు నోమ శ్రీనాథునికా.”

అని శ్రీనాథుని బేర్కొనియుండుటచే నీతఁడు 1450-వ సంవత్స
రమునకుఁ బూర్వపువాఁడు కాఁడని స్పష్టమగుచున్నది. మఱియును
నీతఁడు తన జ్యేష్ఠపితృవృన్దిగూర్చి చెప్పుచు, ‘కుమారలింగక్షోణిపా
లుండు యవనసైంధవకాననానలుండు.’ అనిచెప్పియున్నందునఁ గవి
హిందువులకును మహమ్మదీయులకును యుద్ధములు జరగుచున్న సమ
యంబున నుండు నని యేర్పడుచున్నది.

ఇతఁడు కవులందఱివలెనే దనకుఁ బ్రబంధరచనాకాలంబున
భగవంతుఁడు స్వప్నంబున సాక్షాత్కరించినట్లు చెప్పియున్నాఁడు.
ఇయ్యది పూర్వకాలంబునుండి యాచారముగ వచ్చుచున్నది. ఇందలి
సత్యాసత్యంబు లప్పర మేల్వడఁజే యెఱుంగు.

ఈతఁడు తనకృతియగు నీపంచతంత్రంబును స్వప్నంబున సాక్షా
త్కరించిన హరిహరదేవున కంకిత మిచ్చినాఁడు. తద్విషయంబును,
నాహరిహరనాథునియందలి భక్తిపారవశ్యంబును,

“ఏ చనపు గలదు హరిహర, సాచివ్యము నొంద నన్యజనులకు మది నా
లోచింపఁ దిక్కుయజ్ఞకు, నాచనసోమనకు మఱియు నాకుం దప్పకా.”

అని చక్కఁగ విక్కాణించెను. ఇక్కారణంబుననే యీతఁడు నెల్లూరి
మండలనివాసిగానుండ నోవునని యూహింపవలసి యున్నది. కవి తా
నేనుండలమువాఁడైన నేమి యెందుఁ బుట్టిన నేమి యెందుఁ గిట్టిన
నేమి యెందు జీవసంబు గడపిన నేమి తనపాండిత్యముచేఁ గీర్తిని
గడించినఁ జాలును.

కవితామాధుర్యంబుచే శిరంబు లూపించినఁ జాలు. అతఁడు
భారతభూమి నలంకరించినవాఁడే యగు. ఈవిషయ మింతటితో విర
మించి యితనికవిత్వముయొక్క ఫక్కినిగుఱించి కొంచెమాలోచింప
వలయును.

ఇతనికవిత్వములో లక్షణవిరుద్ధములగు ప్రయోగము లున్నవనియు, నందుచేతనే లక్షణకర్త లుదాహరణముగా నీతనికృతిఁ గొనక పోయి రనియు నందురు. ఈలక్షణవిరుద్ధప్రయోగము లెల్లగ్రంథంబుల యందును గన్నడుచున్నవి కాని యవి కొందఱియదృష్టంబుఁబట్టి సాధువులుగను గొందఱిచార్భాగ్యముంబట్టి యసాధువులుగను సాధింపఁబడుచున్నవి. ఇతఁ డీపంచతంత్రంబును సంస్కృతమునకు భాషాంతరీకరణమువలెఁ గాక ప్రబంధశైలిలో వ్రాసినాఁడు. కవిత్వ మెట్లుండవలయునో యీతఁడే యీపంచతంత్రమున,

“ఘనతరఘూర్జరీశుచయగక్రియ గూఢము గాక ద్రావిడీ
స్తనగతిఁ దేట గాక యరిచాటగు నాంధ్రవధూటిచొక్కపుం
జనుగవఁ బోలి తేటయును జాటుతనంబును లేకయుండఁ జె
ప్పిన యదె పో కవిత్వ మనిపించు నగిం చటుగాక యుండినకా”.

అనుపద్యముచేఁ జెప్పి యున్నాఁడు. తిలకింపుఁడీ!

కావ్యంబున నొక్కొక్క డొక్క యిక్క నరయు చుండును. ‘భిన్నరుచి ర్హి లోకః’ అనునట్లు లోకంబునఁ బలువురు పలువిధంబులగు రుచులు గలిగియుందురు. దీనినే యీ వేంకటనాథుఁడు,

నీ. “ఒకఁ డలంకారంబునకు వేడుకవహించు నొకఁడు వార్తాసమృద్ధికిఁ జెలంగు
నొకఁడు శబ్దస్ఫూర్తులకు మాయురే యను నొకఁ డప్రకృష్టికి నుత్సహించు
నొకఁడు రసాభోగతకు మస్తముఁ గదల్చు నొకఁ డుపమానచర్చికకు నలరు
నొకఁడు పదప్రాధిమ్యకు నిచ్చులో మెచ్చు నొకఁడు జాతిశ్లాఘ మిబ్బుచుండుఁ
తే. గామి చందానఁ దలపరి కరణి బధిరు, నలె దరిన్మనిగితి వాది పగిదిఁ గవక
కారు చాడునఁ బంగు వైఖరిఁ గుజాతి, జావ నిందటి మువలింపఁ జాలు శైట్లు.”

అని చాటియున్నాఁడు. ‘అవిదితగుణాపి సత్కవిధణితః కణ్ఠేషు వసుతి మధుధారామ్’ అన్నట్లు చవిఁ గొనుఁ డీపద్యమునందలి మాధుర్యము!

ఎట్టివాచికృతియందును దప్పులుండక పోవు. ఉండినంతనే వాని కృతికిఁగాని యాతనికిఁ గాని కళంక మాపాదింపరాదు. గుణవరీక్షణము చేయవలయుఁ గదా! రసపుష్టిఁ గనుగొనవలయుఁ గదా! దీనినే యీతఁడు,

“ఒప్పులు కలకృతిలో నొక, తప్పున్నను గడమ గాదు దానికిఁ గళం
జొప్పుడు కళిఁ గళంకదు, కప్పేర్పడి యేమి నిండఁ గావించె నొకొ.”

అని వక్కానించె.

ఇతఁడు కృతిని రాజుల కీర్తనభిప్రాయమందు విముఖుఁడు. ఒంటిమిట్ట శ్రీకోదండరామమూర్తి కంకితమిచ్చి కీర్తిగాంచిన బమ్మెర పోతనామాత్యునియనువునను, బీతికాపురీకుక్కుటేశ్వరున కర్పించి తన కృతుల వాసి నొందిన కూచిమంచి తిమ్మకవివడువునను, మఱియు భగవదర్పణ మొనరించిన మహాకవులజాడ ననుసరించియే యీతఁడును రాజాంకితమును గుఱించి,

“అతికుటుంబరక్షణాపేక్షః బ్రాల్తాలి, కృతులు మాధభూమిపతులకిచ్చి
చచ్చి నిరయమునకుఁ జనుకంటే హరిహరార్పణముజేసి సుగతిఁ బడయరావె.”

అని ఘోషించి యున్నాఁడు, చూచితిరే యీతనిదైవభక్తి!!!

ఈపంచతంత్రమునే దూబగుంట నారాయణామాత్యుండును దెనిగించె. పద్యములలో భావసామ్యముండకమానదు. కథ యొకటియే కదా? నారాయణామాత్యుండు సులభశైలిని వ్రాసినాఁడు. కాని యందుపైతము లక్షణవిరుద్ధములగు ప్రయోగములు లేకపోలేదు. వేంకటనాథుండుమాత్రము తాను గలిత్య మెట్లుండవలయునని యొప్పు జెప్పెనో యీ చొప్పుఁ దప్పింపక తగినచోటులం దనువయిన వర్ణనములను జేర్చి రచించినాఁడు. ప్రబంధమునం దుండఁ దగిన వర్ణనము లన్నియు నెట్టకేలకుఁ గల్పించి రసపోషణముఁ జేసి వాసిఁ గాంచి నాఁడు. ఐనను లక్షణవిరుద్ధములగు ప్రయోగము లందందుఁ జూపట్టుచున్నవి. వానినెల్ల నిట వ్రాయఁ బూసలేదు. ‘తోటి కొక్కపాట’ నోటి కొక్కమాట’యనునామెత మనకుఁ జిరపరిచితంబు కాదే. అట్లే సామాన్యముగఁ బాఠభేదములచే లక్షణవిరుద్ధములగు ప్రయోగములును గలిగియుండునని యూహింప వచ్చును. ఈదోషములను గృతికర్తనెత్తిపై వైచుట ధర్మమార్గమని యేరైన నెన్నఁ బూనుకొనరని నానన్యుకము.

హంసవింశతికర్తయగు అయ్యలరాజు నారాయణామాత్యుని పలెనీతఁడును న్యభావవర్ణనములం గడు నేర్పున నలవరించి యున్నాఁడు. కొన్నింటి నీక్రిందనుదాహరించెద. ప్రబంధమునందే తిలకింపవలె నని పాఠకమహాశయుల వేఁడెద.

స్వభావవర్ణనములు.

పుట.		పద్యము.
వేసగి	58	517
గొల్లచాన	59	586
హేమంతము	69	677
వేట	99	186
చోరుడు	122	199
సిద్ధుడు	151	101
వనము	196	522

ఇట్టి వెన్నియేని కాననగు. ఉదాహరింపఁ బూనిన గ్రంథమంతయు నెన్నవలసి యుండును.

ఈతఁడు శబ్దాలంకారంబులఁ గూర్చుటయందు విక్కిలి ప్రియుడు. అందం దనేకపద్యములఁ గాననగు. అయినను గొన్నింటిని దెలిపెద.

శబ్దాలంకారములు.

పుట.	పద్యము.
6	100
17	128
87	70
69	676
114	119
140	380

ఈగ్రంథము నీతులకుఁ బుట్టినిల్లని వేట చెప్పనేల? నీతులను బొందుపఱచి వ్రాసిన పద్యములఁ గొన్నింటి నుదాహరింప మన స్సువిష్ట ఘోరు చున్నది. కాంచుఁడీ కవిమహిమము!

“పురుషవిశేషలీల విరిబోడియు వాలు విపంచి కాస్త్రముకా

దురగము వాణియు న్నరుఁడు దొడ్డతనంబు పహింతు రట్ల కా

పురుషవిశేషలీల విరిబోడియు వాలు విపంచి కాస్త్రముం

దురగము వాణియు న్నరుఁడు దొడ్డతనంబుపహింప రుద్రరకా.” ప్రథమాశ్వాసము.

“గజ మంటివట్ల యడఁచు, న్భజగము మూర్ఖునివట్ల పొరిగను ధరణీ
భుజుఁడు నగినట్ల వంపుం, గుజరుఁడు మర్రించువట్ల కొను బ్రాంబుర్.”

మరుజుఁ డెన్నఁడును స్వతంత్రుఁడు కాఁడు. భగవంతుం డేయేకాల
మున నెక్కి త్రిపురం ద్రిపురో యల్లు తప్పక యురుభవింపవలయు
ననుట కీ మహాకవి యెల్లు కథాంశములను వాక్రచ్చెనో కనుఁగొనుఁడు.

సీ. “ఘనరూపనిధి యవంగునకా యవంగత్వ? ముచితమే బలి కహివ్రాహ్మహవసతి?

పాండువందనునకా బహుకాలవనవాస? మిథపురాధిపునకా యేటివోరం?

యదుసులాస్థితునకా కాపమణంబు? జాహ్నువీరుతునకా శస్త్రశయ్య?

నలరాజుకా మహానసపాకధజనంబు? నహుఘనకా ఘోరవాగమూర్తి?

తే. మఱి త్రిశంకునకా పచ్చిమూలతనము?, ద్రుపదనందనకా రావతోత్తుపాటు?

మరుజుఁ డెవ్వఁడుకర్తస్వతంత్రుఁడరయ?, నీకర్వరుఁడు గాక సమహర్షనిట్టిపనులు.”

ఇందుఁగల యైతిహ్యముల నెట్లు జతకూర్చెనో.

ఇట్లే నీతులుగలవద్యములును, గంఠపాఠము జేసి పలుమాగులు
ప్రస్తావనాపశంబునఁ జదువుకొనఁదగిన వద్యము లనేకము లున్నవి.
అక్కడక్కడఁ బద్యములలో సామెతలనుగూడ నిమిడించి యున్నాఁడు.
భాషయందుఁ బాండిత్యము లోకమునఁ గలిగింపవలెనన్న సామాన్య
ముగఁ బ్రచారముగో నున్నమాటలనే యుపయోగించుచు గ్రంథము
లను వ్రాముట యుచిత మనువాకెల్లెరకు వందనసహస్రంబులు.
క్రొత్తపదంబులును సమానచాతుర్యంబులును, నలంకారవిశేషంబు
లును భాషకలంకారప్రాయంబు లని యెన్ని గ్రంథజాలంబులను
రచించి మహాకవిపండితులు లోకంబున భాషను బోషింతురు గాక యని
నాయూహ.

ఇం దెందైన లోపంబు లుండక మానవు. ‘ప్రమాదో ధీమతా
మపి’ యనువాక్యంబును దమచునంబున నిడి పరిశీలించి దోషంబులఁ
బోఁద్రోచి గుణగణంబుల గ్రహింతు రని భాషాభిమానుల నెల్లరను
జేడుచున్నాఁడను.

ఇట్లు విన్నవించు,

పండితాఖండలమండల పాద సేవకుఁడు,

కావ్యతీర్థ. కవిభూషణ జనమంచి. వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మ,
సహాయాంధ్రపండితుఁడు, మునిసిపల్ హైస్కూలు, కడప.

శ్రీ రస్తు. పంచతంత్రము.

ప్రథమాశ్వాసము

అవతారిక. శ్లో-

పుత్రస్తననిస్తులైణమదసంసిక్తం బురోపిథి బా
గైవిన్నాణపుఁబుట్టుమచ్చ రవిక న్యాసన్నవిశ్వంభరా
దేవీవిభ్రమలక్ష్మీఁ దేటపలుపం దీపించుత్రైలోక్యర
క్షాపరిష్కరఁడు కృష్ణుఁ డూర్జితమనీషు న్నాకుదిక్కుయ్యెడికా.

1

మ. సరసీజాతము లాటపట్టులు నికాచారారి చంచద్భుజాం
తరమావాసము పుట్టినిల్లు సలిలస్థానంబు దారిద్య్రభూ
ధరవజ్రాయుధకోటిచూపు నిగమాంతప్రోక్షు లాశంకినీ
పరిషద్భాగముగాఁ జెలగుజగదంబం బన్దఁ గీర్తించెదకా.

2

చ. తరల కహో యుపాంతుజపదంభమున న్వనజాతపీఠి క
న్నరమొగిడించి సృష్టికరుణాయతి మూలకుఁద్రోచి భారతి
చరణాభిఘాంతవిభ్రమరసంబులఁ బ్రస్తుతిసేయుధాత మ
న్నిరుపమదివ్యకావ్యపదనిర్మితిఁ బ్రోదియొనర్చుఁ గావుతకా.

3

మ. నవమేఘాశిఘటించు మచ్చికురబంధశ్రీ నిరీక్షించి గో
త్రవరేణ్యంబులఁజేయువృత్తకుచముల్ దర్శించి భావించి నా
యవలగ్నాంగముఁజూచి సింహాసృజనం బర్థింపుమంచు న్ననోధవు
మేలంబునఁదేల్చువాణి నను నంతర్వాణిఁగాఁ జేయతకా.

4

ఉ. చేతాని బ్రహ్మమంత్రములఁజెప్పనహో ప్రతిఘీర జాఱ మై
నాకుఁడు దేవతాళిగళ నాదమున న్నదించువోట భూ
షీకృత భోగిదర్శనముచే ధృతిదూలి చలించుగారి నా
లోకముఁదేసి నవ్యు ప్రబలు న్నరమేశ్వరుసాక్షయించెదకా.

5

- ఉ. ఆనవనారిమోవిరుమ లానగఁ దద్ధనకంధరావల
 ద్వాసుకి భూరిభూత్కరణ వాతకనన్నిటలాంబకాగ్నిగం
 గాసలిలా ప్తినార్పుటకుఁగా వడిదోయిలిసాఁచుచండముం
 డాసురహంత్ర నన్ను సకలార్థవిధిజ్ఞునిఁ జేయుఁగావుతఁక. 6
- చ. నడుగక బాల్యచాపలమున న్దనపిన్నటి ప్రేలఁ జొక్కిపుకొ
 గడియపుట ట్టటందుఁ ద్రిజగజ్జను లచ్చెరువందిమాడ న
 క్కడపటికొండ సొంపులెఱుఁగం దవిలించినటించుమాలిపె
 న్నొడుకు మదీయకావ్యమునకుం గలిగించు నిరంతరాయముల్. 7
- ఉ. భూరి విరాడ్వికారగతిఁ బూర్వకుభృచ్చరమాద్రులం బదాం
 భోరుహముల్లుటించుకొని పోకలరాకల మే న్దలంచి వి
 ద్యారుచిఁ జొక్కుచోఁ జెవివదనప్రవిపోగున కెంపువోలెఁ జె
 న్నాచమహోన్నత నైతయు నక్షరు నక్షరిపు న్భజించెదకొ. 8
- మ. భవమూర్ధేందుపయోధిపవ్యశశిచెప్పం జొక్కి పెక్కుండ్రకై
 దవఖండంబనమగ్రముగ్రనగమంధతుభ్యమాణంబు సిం
 ధువసారంబు తనుస్వమొప్పఁగలచంద్రుండంచు దివ్యామృతం
 బవలంబించు భుజంగకోటియగునాగారింబ్రశంసించెదకొ. 9
- చ. అతినిశితాశుభారకు మహామహనీయ విదిత్రన్ధ్రసం
 గతికి నిరూఢగూఢసుముఖత్వదనత్యుపదార్థసంగ్రహ
 స్థితికిఁబహుప్రయత్ననియతిం జనతోశు తిరత్పికుండలా
 యితహితమాక్తియుక్తి సుతియించెద బాణమయూరచోరులకొ. 10
- మ. హృదయబ్రహ్మరథం బతిప్రియతమం బెక్కింతుఁ జేతోమరు
 త్పదనాస్థానికేదెత్తు మానసనభ ససంచారిఁగావెంతు హృ
 ద్విదితక్షీరసముద్ర ఫేలనమున వేలింతు సుత్రోష్టన
 స్తుదులం బ్రాజ్ఞులదిక్కయజ్ఞనమరేఖ నోన్ము శ్రీనాథునికొ. 11
- క. వాచాపీచీధిక్యత, లోచనకర్ణాగ్రయాయి లోకసుధాంధో
 నైచికిఁ దలఁతు న్నద్వంశాచార్యుం దిరుమలక్రియగిపతి గురునికొ. 12
- మ. రసవిన్నూర్తిగోఱంత దీనికిదిపూర్వచ్ఛాయ యిచ్చోటఁ ద
 ప్పస దిప్పట్టున నర్థస్పష్టితసతే దవోచ్చట నశ్శీల మ
 దైవ నాదిక్కునదుస్సమాస మిది సందేహస్పందంబీడ నం
 చుసుమాళంబునఁ బొందితురైరపునీచు న్రోత వాక్కువ్వఁగకొ. 12

సీ. ఒకఁడలంకారంబునకు వేడుకవహించు నొకఁడువారాసమృద్ధికిఁ జెలంగు
నొకఁడుశబ్దమూర్తులకు మాయురేయను నొకఁడర్థస్పష్టికి సుతస్సహించు
నొకఁడు రసాభోగతకు మస్తముఁగదల్చు నొకఁడు సమానచర్చికు నలరు
నొకఁడుపదప్రాధిమ్యము నిచ్చులోమెచ్చు నొకఁడు జాతిశ్లాఘు కుబ్బుమండుఁ
తే. గామించదానఁ దలవరికరణిబధిరు, ఎలె దరిద్రునిగతి వాదిపగిది గనక
కారుచాడ్పునఁ బంగువై ఖరిఁ గుజాతి, జాడ నిగదతీముదలింపఁజాలు పెట్టు. 14

క. ఒప్పులు గలకృతిలో నొక, తప్పున్నను గడిమిగాదు దానికిఁ గళలం
జొప్పుదుశశికిఁ గళంకము, కప్పేర్పడి యేమినిందఁ గావించెనాళ్. 15

ఉ. ఆనుటకీరసంబున నహంకృతిదంశితు లల్పకాకవు
లీమిల నీనిమిత్కివిత విద్వదుపాసితగాకయున్మె యా
హానరభుక్తశేషకఁగౌహరణక్షమకుర్కురాళికిం
గాని నవాజ్యధార క్రతుకార్యసమాచరణీయగావోళ్. 16

*చ. మృదుగతి మంచితావులకు మెచ్చుసదాపనిఁ బాపనాళి దా
పదిగొనిరోయువంకలను పంచకసంచయు ముట్టిదేకదా
చదురుఘటిల్లఁజూచు సదసప్రసవంబులఁ జంచరీకపుం
గదుపులు నిచ్చలు న్వేదకుఁ గా కుణపంబుల నక్క లేర్పడెక. 17

చ. ఘనతరఘూర్జరీకుచయుగక్రియ గూఢముగాక ద్రావిడీ
స్తనగతిఁ దేటగాక యరచాటగునాంధ్రపథాటిచొక్కపుం
జనుఁగవఁబోలి గూఢమును జాటుదనంబును గాకయుండఁ జె
ప్పినయది పో కవిత్వ మనిపించు నగిం చటుగాకయుండినెక. 18

చ. ఎడపక తారుదారె లిఖియించి పఠించి కృతుల్ ప్రతుల్ జగం
బడిగిన నిచ్చి హెచ్చి సకలావసథంబుల దారయై దిశల్
గడిచి నటిండుకావ్యములు కావ్యములా హరణాఘశాంతికై
విడువక కులిఁబెట్టి పదివించుకృతు ల్లెతులే వసుంధరక. 19

ప. అని యిట్టదేవతానుతియును బురాతనకవిస్తుతియు నాచార్యపురస్కృతియును గుక
వితిరస్కృతియుం గావించి, యేనొక్కనాఁడుపంచకంత్రింబాంధ్రభౌషంజంపూ

*చ. మృదుగతి మంచితావులకు మెచ్చుసదాపనిఁ బాపనాళి దా
పదిగొనిరోయువంకలను పంచకుడే దైత్యముట్టిదేకదా
వెదకుమహారసప్రసవవిభ్రమసంపదలన్తనోజ్ఞష
ట్పదములు పూతిగంధకుణపంబుల రోయవె నక్కలెక్కడెక.

- ప్రబంధంబుఁజేయఁ బ్రారంభించి యేతత్కావ్యకన్యకారత్నంబున కనుకూలవల్ల
భంఁ డేదేవుండొఱో యని విచారించి శయ్యాశలంబున శయనించిన. 20
- శ్లో. హృన్నిత్యయాచర మయా పృథుయాప్రభుత్వం
మాళీతుహర ఘృణినా జగతాం గురుత్వం
సందీపయ న్నభసి కోపి మహాన్ముమాస్తే
స్వప్నే శుభే నితనితద్యుతి రావిరాసీత్.
- క. కలలో నలుపుం దెలుపుం, గలవేలుపుదొర యగణ్యకారుణ్యరసం
బాలయ ననుఁజూచి ద్రైక్షా, ఫలమధురప్రణయపూర్వభాషలఁబలికె. 22
- క. నను హరిహరనాథునిఁగా, మనమునఁ దలపోయు నృపకుమారక విద్య
జ్ఞనసేవ్యము నీకావ్యముఁ, దనకి మృభిమతవరప్రదాతకుభక్తికె. 23
- ఐ. అని యానతిచ్చి యావేల్పు విచ్చేసిన నానందకందళితపులకదంకితుండనై మేలు
కని. 24
- క. ఏచనువుగలదు హరిహర, సాచివ్యమునొంద నన్యజనులకు మది నా
లోచింపఁ దిక్కయజ్ఞకు, నాచనసోమునకు మఱియు నాకుం దక్కె. 25
- శ్లో. సన్నుతిశబ్దలక్షణరసస్ఫురితంబుఁ బురాణభారతో
త్పన్నము నైన సాధుపరితం బయి యొప్పదు మర్త్యసేవ్యమై
యన్నప్రబంధమెప్పటి కహో జగదేకపవిత్రభూమిదే
వాన్ము సారమేయచరణాంకితమైన భుజక్రియార్హమే. 26
- గీ. అతికుటుంబరక్షణాపేక్షఁ బ్రార్థి, కృతులు మూఢభూమిపతుల కిచ్చి
చచ్చి నిరయమునకుఁ జనుకంటె హరిహరా, ర్పణముఁజేసి సుగతిఁ బడయరాదె.
- శ్లో. అంగధృతాంబు నిశ్చలతరాతను సర్వదు సర్వమంగళా
లింగితు భీషణాశరకులీనజయోన్ముఖపారుషక్రియా
సంగతు భీషణాంబకకృతాను నిరూపిత వైరిసద్దు యో
గాంగయౌతాదృతిక హరిహరాకృతి మత్కృతిభర్తఁజేసెదకె. 28
- ఐ. అని నిశ్చయించి యత్రిలోకికర్త మత్కృతిభర్తఁగా నొనర్పితి మదీయ వంశా
వతారం బభివర్ణించెద. 29
- శ్లో. ధీరత రాజవంశజలద్ధింబ్రధవించె మహావిరోధి సం
హరవిహరి సాశ్వతిరుదాంకుఁడు వైచన్యపాలుఁ డద్ధరి
శ్రీరమణీమనోహరుని తీవ్రయశస్సురికిక హరార్చిసి
హరవిసుంధరాధరములయొద్ది సమగ్రవిహరశైలముల్. 30

- క. అల దైచక్షితిపతికి, వృలభిర్వృలిమానభోగపరతంత్రునకుఁ
గలిగె నిరుమలధరణీ, తలనాఘండు నిర్భరప్రతాపాజ్ఞులఁడై. 31
- ఉ. అంబుజసేత్రఁ దిప్తువసుధాధిపరత్నము గూర్చివేరిఁ ది
పాంబికఁబెండ్లియై కనియె నప్రతిమానగుణాఢ్యు వీరధ
న్రుం బరిపంథిరాజకులతో యధిమందకు ఘోరిసంగరా
డంబరచుంబిభీషణకటప్రకటద్విప సైన్యసంఘున్. 32
- సీ. అతఁడు తుంకుట్లశ్రీపతిరాజవరపుత్రి శృంగారములయిక్కఁ లింగమక్కఁ
బరిణయందై లింగనరనాయకవతంసుఁ బ్రాభవనిస్తంద్రు బర్వతేంద్రుఁ
గనియెఁ గుమారలింగతోఁడిపాలుండు యనన సైంధవకాననానలుండు
పోరులఁబెక్కండ్రఁ బొరిపుచ్చె నమృతామృతపునఃపునః పునఃపునః
నే. వైరికాంతారదవారివాహమూర్తి, పోలె ఫలితిమనసుమతీపాలపుత్రిఁ
బుణ్యచారిత్ర వికసితాంభోజసేత్ర, నన్నమాంబికఁ బరిణయంబయి ముదమున. 33
- క. నను వేంకటజనవల్లభు, వినుతపరాక్రముని రంగవిభుడై రథకళా
కనకాద్రిని శేషాద్రినిఁ, గనియె నిహామృతసౌఖ్యఘటనాయతికిఁ. 34
- క. అసహాయసరసకవితా, రసికుడె వేంకటధరావప్రభుడె గుణ
ప్రసన్నప్రకాండమదవ, ద్భస్మలాయిత *విద్యదభిలబంధువ్రజాడెక. 35
- ~*~*~ పట్టంతములు. ~*~*~
- క. భువననయస్వాకృతికిఁ, బవిపాణిప్రముఖులొకపాలక మకుటి
దివసమణికి రణవికసిత, సవకరుణాచరణచరణజలజాతునకుఁ. 36
- క. పాల స్తవవిరదునకు నా, ర్యాలోకచకోరతాపహరణక్రీడా
గ్లాలాలితాస్యనకు నం, హోలుంకకహృదయమునిజనోపామ్యనకుఁ. 37
- క. వినతానందనగతికిఁ, ఘనవరకత్రాసకరణ కరవాలభుజా
భినవాద్యతసురతతికిఁ, జనితప్రహ్లాదవినుతజటిసంతతికిఁ. 38
- క. బహుభువనవిహారునకు, న్నసాజబ్రహ్మాండభాండజటిలఫలాభీ
నహనమహనీయవిగ్రహ, మహితోయంబరగత శ్రమశ్రీకునకుఁ. 39
- క. తరణిశిలోచనునకుం, బరమాణువిలోకి యోగమార్గఖురాభీ
పరివిహృతిసనాథునకుఁ, హరిహరనాథునకు సద్గృహసనాథునకుఁ. 40
- ~*~*~ కథాస్థారంభము. ~*~*~
- ప. సభక్తిసమర్పితంబుగా నాయొనర్పం బూనిన పంచతంత్రంబునకుం గథాక్రమం
బెట్టిదనిన. 41

నీ వనజగర్భకటాహవిర్ధృష్టపరణంబు బలిబహూకృతపుణ్యసలిఖేయ
మరుణాంకుకలశభామర రత్నసాగంబు కుధరవిద్వహమంబిగోపురంబు
ధనధవాక్రీడసద్దాత్పనిష్కుటకంబు బ్రహ్మనిష్ఠద్విజప్రాంజలంబు
ప్రబలభార్గవశౌర్యబంధురత్నత్రంబు పౌలస్త్యనిధివణిగ్నాసురంబు
తే పద్మనాయకశుభవిభాధర్మస్యమాన, విద్యదావాసమండలీవిహరమాణ
భూరిసంతాపతిమిరంబు పొగడ నెగడు, బూర్ణగరిమంబు పాటలీపురవరంబు. 42

నీ సాలహలం బిదిగాదె యభ్యమిశ్రీయజీ వానిలగ్రాహినిప్రాహిపతికి
బలుమదం బిదిగాదె పరుషారివారిజోన్మూకృతాస్థలశుండాలపతికి
జీరతమం బిదిగాదె పరరాజసంరోధి పరణమండలచక్రవాలమునకు
గ్రామైఱుం గిదిగాదె కుటిలశాస్త్రవతను త్తతజయకాప్రకారచక్రమునకు

తే. త్రైద్రమిదిగాదె ప్రతిపక్షజాతిఁ జెడని, కొమ్మరేకుల గనుపట్టుకొటతమ్మి
కనఁగ జన లోచనోత్ససం బావహిల్లఁ, బరిధవిల్లఁ బొగడ నప్పరియగడ్డ. 43

గీ. మొదల నప్పలలోఁ గొంత మునిఁగి పిదప, రాసికెక్కిన పెనుమచ్చరాలఁబెరిగి
పరఁగుతనపెంపుఁ గొమ్మలపాలుఁ జేసి, కొట యన్వీట గుర్విటుపాటఁదనరు. 44

చ. పురనిధిరక్షణక్షమతఁ బూనిన శుద్ధసుధాసముజ్జ్వల
నరణ ముకుందభృతఫణికి వాలికకొమ్మ లలిస్ఫుటస్ఫుట
త్కరము తదగ్రశీతకరకాంత శిల ల్పణులం బురుడ్చిసా
హరణచరన్తరాశపరిఘంబువుకంచుక మెంచి చూడఁగన్. 45

మ దివిపద్మాహిని యప్పులం బొరసి యుద్యోతి నివిజృంభింపఁగా
నవరోధించినవీటికోట యథమర్ణాచార మేపార నాం
బనకచ్చింబునఁ బాఁగుకొన్నయడుగొప్పం బ్రస్తునీకృతి
న్నిసప్రత్నతదాతపోచ్చలన వహ్నింగ్రాగునత్రాంతమన్. 46

మ గళబద్ధానిలభుగ్విసస్ఫురిత భూత్కారంబునంగాలుఁగొం
డలనీ తేరిగురాల నెట్లు చెడకుండఁబ్రోతు వనస్వప్రర
త్తులగారుత్తతశోభబూనిధరియించుం జూడుఁడా యంచు ని
స్తులదత్తోత్తరభాషఁజెల్పి చను ఖనోక్తికుం దుదాత్తైవిత్తి. 47

చ. కులుకుకుచంబులానకలుగుల్పడఁ గొమ్మలఁ దొంగిమారు కొ
మ్మలముఖచంద్ర చంద్రికలమవ్యపుఁదేటగవాక్షచంద్రమ
శ్వలప్రసవించునీటఁ బడి శీఘ్రగతిం బఱతెంచు మీనకం
దళములయత్నపద్దదళచామకశోభిఘటించుఁ గోటకున్. 48

- ఉ. బంధరడింభర్షుంకృతినిబద్ధకటప్రకటప్రదానవ
త్కుంభిరదప్రహారముల గూకల ప్రక్కలునైనమిన్నువి
శ్వంభరఁగూలున న్కులఁక సారసగర్భుఁ డొనర్చు సంభృతి
స్తంభములోయనం గనక సౌధము లుల్లసిలుం బురంబునకొ. 49
- చ. పవనజనంబునం బుగముపై గరుడాగ్రజా గంధహూంకృతిం
బలుగుమించిరాఁగఘృణిమాలి హయాళి పయాళిక శ్రమో
త్సవముఘటించు సౌర దివిపద్మనితాజనతామ ఘంధుజ
చ్చవినికపంబునం బొడము సౌధనిశాపద్మశ్రవణవాహనుల్. 50
- చ. మరకతపంథము ల్లలల మానసమానవిహీనకేతువుల్
కరములు మధ్యనిర్దిరవికాస్తుదిరత్నముతారకాసము
త్కరము సరోజదామకముగాఁ బొగఁగొందినసౌధరాడ్విరా
ట్పురుషుఁడు ప్రత్యహం బమరపూజితుఁడై కొమరొప్పునప్పురికొ. 51
- ఉ. వన్నియమీఱ వన్నగరివాడల మేడలఁ గ్రీడలం గురు
ర్కొన్న మెఱుంగుమిన్నలతహనలకుం జెలులై నిలింపవి
ద్యున్నిభదేహలిస్తు రళితుండవియు క్తవిత్తీర్ణ భూరుహా
త్పన్నసమగ్ర సౌరభనితాంతలతాంతగుళు చ్చక చ్చటల్. 52
- * చ. గురుపురగోపురాగ్రములఁ గూడినభూపసత్తులతు ల్చనో
హరవరద త్తమ త్తవిషమాయుధజన్యవిహారభిన్న ల
చ్చరికఘట్టి వేసవులసోరునఁ దీరున మేరుమారుతాం
మరములఁబ్రోతు రచ్చకుచకుంభజవిశ్రమపుష్కరఘ్రితికొ. 53
- * చ. అలఘుసరోజభీమశిఖరాగమకాలకరాళజాతర
జ్వలనశిఖోష్ణజీర్ణవిధివాహనులాఘజకోటి కిచ్చు ను
త్క్రళిక నిలింపధామతిమిధామనధూప్రతిబిందితామిళ
త్క్రలిత సుగంధచంద్రఘటికాపురగోపురయాంతాస్యముల్. 54
- ఉ. ఆపురిఁ జంద్రికా నిశల హాటకహర్ష్యమృగేంద్రమధ్య ల
భ్రాసగనీట మజ్జనములాడి యలంకృతిమచ్చరీరులై
డాపుననున్నిఁజేకొనఁ గడంగుగురింగు నిలింపపుష్పలా
వీపటలార్పితా పహితవృక్షలతౌఘగుళు చ్చకస్తృతికొ. 55
- చ. అలతొలివేల్పురాఁ బగరయాకటిపంటలు వేదభీజముల్
మొలచినచే లుదారగుణము ల్బనియించినయిండ్లు సత్క్రియా

* ఈరెండుపద్యములు ప్రక్షిప్తములనినోచెడు.

- ఫలతరువుల్ వివిక్తకుకపంజరము ల్గళకల్పిధాతల్
తలమన నేర్తుకావరతత్వవిధిజ్ఞులు వీటిభూసురుల్. 56
- కా. దూరారాతు లుదారధర్మగురుమూర్తు ల్పద్మసీహృద్వికా
సారంభు ల్వసుభూషితల్ హృదయపద్యాబంధవిశ్వంభరుల్
ధారాసారవిధాయకు ల్లునపదాలంకారు లత్థైశ్చ
జోరమ్యు ల్ప్రచిరోదయు ల్బుచివతంసు ల్వాల్తు రహో నినుల్. 57
- ఉ. ఉన్నతవైభవు ల్పురివిహారుభవుల్ భవనాంగణంబులం
దెన్నుగఁ గోటికొక్కటిగ నెత్తినట్లెక్కియము ల్లతాద్విరు
క్తిస్నేరయంఘటించు మణిదిప్తములై గగనస్రసంతికా
సన్నఘలాభిరామదివిక్కుటనిమ్కుటవాటి కంతయున్. 58
- ఉ. ప్రారతరత్వరాప్తి ప్రతిహలధరాధిపనిశ్చలత్వగం
భీరముమాన్సు వాహినులు పెక్కులుగొల్వఁగ లచ్చిఁ గాంచి యా
పూరితసత్వరేఖపాలుపుం గని సద్దునులాశ్రయింప ని
ర్వారణమండు భూరిగుణ రత్నసముద్రులు హేదు లప్పరిన్. 59
- కా. చూడం జూడ్కులరాగలక్ష్మి గలిగించు న్నించుఁ దోడ్తోన నా
క్రీడక్రీడనకాంక్ష కర్ణకుహారాంతిం బాపు పాదంబునం
దోడై తీర్పు రమాకుమారుపను లెందు నిన్విందులంబోలి యెం
లే డాకం బలిరె పురంబుకలకంతీజాతి యక్రాంతమున్. 60
- ఉ. రాగములం బరాగములరాగములంగరఁగింతు రంగరే
ఖాగతిమెచ్చ రచ్చిరలఁగాంచినశుద్ధము కల్పి దేశం
ధాగరిమంబునం దడసినం గడకాళ్ల నదల్చి రంభ నే
లాగుననై నగెల్తురు కళాసతు లాపుటభేదనంబునన్. 61
- సీ. వదనాబ్జములెచాలు వలపులఁ బ్రేరేప వెలిదమ్మలేటికి విక్రయింప
సోగకన్నులెచాలు సాంపునఁపాదింపఁ గలువలేమిటికి నంగళ్లఁబెట్ట
మొలకనవ్వులెచాలు ముదముఁ బ్రోదియొనర్ప నచ్చమల్లియ లేటి కప్తజూప
గురుకుచంబులెచాలు బరితోషమొనరింపఁ బూగుత్తు లేటికి బుటములెత్తఁ
- తే గాయదీధితిచాలు రాగముఘటించ, బేరమెఱిగింప నేల చాంపేయములకు
ననుమఁ బథికులు నర్పింతు లాడనాడ, నేడ్కవిహరించుఁ బుష్పలావీణవంబు. 62
- సీ ఆలాన దారుబద్ధాంశువుల్ దెగఁ బిఱిండికినీగి ముకుచాయ నిగిడినిగిడి
పక్షభాగములవెంబడికుగంబులుజాతిపోవ రజల్ న్ప్రయ్యఁ బొంగిపొంగి

నిర్యాణకోణము ల్నిండి యుప్పురమెక్కు శీఘ్రవీచికలపైఁజెమ్మిచిమ్మి
 సృజిఘాతముల లెక్కనేయక చేయిచ్చుకృత్తిసృద్ధిలపం జ్ఞిఁగిట్టికిట్టి
 తే. హస్తీపకముఖ్యసంహతు లతులగతుల, మఱువుడని చూలికలతోజఁ గఱపికఱపి
 వఱులునవ్విట గర్వదుర్వార్వవైరి, మారణారంభిలములు మదకలములు. 63

చ. సురసరణిం బడల్పడఁగఁజూచి కరాహతిఁ దత్పూర్వోపరి
 స్మిరవిధికిత్వరం జనఁగ నెట్టన మావులఁ దూలవై మహో
 యరదముఁ బట్టునో యనుభయంబున నేగు నదృశ్యుడై విభా
 కరుడన వీటిదంతులకుగల్గిన యున్నతులెన్న నేటికిఁ. 64

ఉ. రాజిలుపోతుమానికపురాల జిరాలగురాల సారధా
 రాజవగౌరవం బడపరా కతిపుష్కరవాహతోటి గా
 ధాజడవీధిఁదోలువిరియంబడధారలకల్పి మత్సరో
 త్తేజితమై హయాంకభృతి దీప్తసమీరణ మూర్జితత్వరక. 65

శా. వైరూధారభటిరటస్థఖగసుర్వాణ ప్రచండాని శృ
 మ్మూరుల్ గ్రాలఁ బరోపతాప మెనరించు న్దీప్తసంచారరే
 ఖారంధంబున సంఘటించుమహికి న్దంపంబుఁ గల్యాణము
 న్జేర న్నాఱు మొగంబుత్రాఁబురములేజీ ల్విష్పృభుప్రక్రియక. 66

మ. పరికింప న్దుకుశ ప్రవాళగతి నభ్రంబంటుమావు ల్పమీ
 పరసంగన్నులవిందుఁజేయు భువనప్రఖ్యాతచక్రభ్రమం
 బరమోత్కృష్టతఁగాంచి ఖడ్గశరసంపత్తి న్నృకాశించి య
 ప్పరితేరు ల్పహనీయజంగమనగ న్నూర్తిన్దడు న్రాజిలుక. 67

వ. మఱియుఁ గమలాంకృతంబులై మురవైరియరంబుం గురుడించు సరోవరంబులును
 బ్రతిపర్వరసోదయంబులై యనారతంబు భారతంబుంబోలు నిత్యువనంబులును
 వెండియుం బేరుగల వస్తువులుం గలిగి జగత్ప్రసిద్ధిపొందిన యారాజునిం బాలిం
 చురాజేంద్రుండు. 68

నీ. తనరూపమునూప ధరఘాతి గురుసూతి మఘఘాత విభుజాత మర్దిగాఁగఁ
 దనదానమినజానఘన గారివనవారి ధరవాహవరదేహలొపిగాఁగఁ
 దనశౌర్య మనివార్యతర కోపపరఘాప ఘనవైద్యజనదైద్యకారిగాఁగఁ
 దననీతి వినయాతిధనరజ్యవనరేజ్య శతపత్రహితపుత్రసహజగాఁగఁ
 తే. దనమహాసత్వ మంతికోద్యత్తిశంకు, తనయనత్వతపశ్చిరిత్రంబుగాఁగఁ
 మనుకుభిన్నూర్తి నిత్యధర్మప్రవర్తి, తత్వవిద్ధర్మనుండు సుదర్శనుండు 69

- సీ. తనదానగౌరవంబునఁ బుణ్యజనపరంపర చిరస్వాస్థ్యస్యసంపదవహింపఁ
దనమహాహవము పెఱపునఁ జక్రవాళాచ లో త్తరతిమిరంబు లుడ్డునుడువఁ
తనఘనావనబలోద్భవమున నతిమిత్రగోత్రకుంజరజాతికుతుకమందఁ
దనమఱుంగున దురంతి ప్రతాపస్ఫూర్తి హవిణింపునినుఁడునునఁగియుండఁ
గే సమధికాదృతిఁబూని విశ్వంభరుండు, తప్పు కెప్పుడుఁ గన్ములఁగప్పకొనఁగ
వారుమగఁడయి యత్యంతపసుసమృద్ధి, దనరుఁ బ్రియదర్శనుండు సుదర్శనుండు.
- సీ. తనయశోనటికి గోత్రైవలచ్చతురబ్ధి ఘనతిరంగములు రంగములు గాఁగఁ
దనమహస్సప్తజహ్వనికుఁ బ్రాజ్యారింజ్యములు నిస్తులతరాజ్యములు గాఁగఁ
దనహేతిశతధార ధారకాశాపకృత్కమతిగోత్రములు గోత్రములు గాఁగఁ
దనగూఢకలహంసమునకు భామామానసములు నిర్మలమానసములు గాఁగఁ
- తే. దనమహాగుణరత్నసంపతికి శాస్త్ర, వతురభాషణకృతు లలంకృతులు గాఁగఁ
మనుసుదర్శనుఁ డభినవామూయఁడతిత, ధర్మలోషితహస్తసుదర్శనుండు. 71
- సీ. పరధరాధపచిత్రీ పుత్రిఖండనకేళి దశదిశావిదిత ప్రతాపరేఖ
యసదనుశాసనవ్యాపారత మహాశరావళిదత్తచిత్రాదృతిగతి
భువనసంచారయోగ్యవినీతగతిమ త్తసారంగరంగ దాస్యానగరిమ
నిరుపమాన నిధాన పరిపూర్ణతిమనోజ్ఞగుణసమేతార్యానుకూలవృత్తి
- తే. బహువితానోన్ముఖుఁడు సమిద్ధిహాణకాలి, సత్వినిధి పుణ్యజనుఁ డతిచండరత్న
గంధవాహుండు హృష్టిగోపాధిపాతి, యతిఁడు దిక్పాలకాంశజం డగుటఁ దలిపె.
- సీ. ఆతిశీఘ్రముదవికారత మేనులెఱుంగని కరలులసఖ్య మగ్రహ్య మనియుఁ
గుత్తుక విసము వాకునఁదీపుఁ గలపాపజాతితో నెఱుంగుంబు జరుగదనియు
గఱుపాటమున ద్రవ్య కిదుపుఁబోసికొ నెడి పండితోఁ బొందు నిర్బంధమనియు
నఖిలకంబుక సహాయతఁ బెచ్చుపెరిగిన కఠినమూర్తులచెల్లి కప్టమనియు
- తే. ధరిణి కరి ఫణి కిటి ధరశ్వరులరోసి, యుక్తముత్తు మహావిశుద్ధాంతరంగు
నాదిగ ర్భేశ్వరునిఁ గరుణార్ద్ర హృదయ, విష్ణుసన్నిభు నస్తుప్రవిభునిఁ జేర. 73
- కా. సత్యఖ్యాతి నిధానదానజనితస్వాస్థ్యప్రతిష్ఠికృత
ప్రత్యర్థిం బహువేదశాస్త్రపతితి ప్రస్థానవర్తిం బ్రజా
ప్రత్యక్షాదియగ భ్రమికృతి కలిప్తారంభుఁ గారుణ్యసం
పత్యత్యాదృతిమిత్రుఁ బోలెద నుతింపం దధరాధ్వరుఁ.
- మ. బుధసంభావితమూర్తి నిస్తులకశౌచార్థుండు నిష్పర్వపూ
ర్యధరాధిశపదప్రవర్తి హితగుద్రక్షాచరిత్రుండు చా

నధురాధుర్యుడు గర్వభాగరిషభానందుండు శోభాసుధా
నిధి యారాజిభవైరిపీఠిఁ గొలుపుండెం గొల్వఁటంబునన్.

75

క. ఇనుఁ డుదయాద్రింబలె న, య్యినుఁ డమ్మణిపీఠి మెఱసి యేమనిచెన్మం
దనయుల ననయులఁజెంతం, గనుఁగొని నిశ్వాసవీచికలు గడలెత్తెన్.

76

క. చిత్తమునఁబొగిలి యిల్లును, విత్తముప్రాభివ మనస్వివేకము వయసా
పత్తిదము లొకఁడొకిండ్డొ, క్కైత్తున నన్వియును గలుగ నేమనిచెప్పెన్.

77

క. లేదట పాండిత్యము చవి, గాదటగర్భం బదటికానుపుడాఁ జూల్
గాదట యేనాఁడును బా, లీదట యాధేను వేరి లా రేలెన్.

78

క. సుకృతంబునగాంచు నొకా, నొకఁడు భయవిభూతికొంక్షు నుత్తము నతిపా
తకునకు లేఁడైన గులాం, తకుఁడుదెవులు విశముంటితనయుఁడు పుట్టున్.

79

మ పరమైకాంతికవాస మిష్టము ప్రియాపంధ్యాత్వ మామోదసం
భిరలాభంబు బుతూచితాభిగమన స్సారంభవై ముఖ్యమా
పరితోషం బబలాసుతాప్తి దగు గర్భస్రావ మొన న్వపుః
పురుషత్వన్యతీపుఁశ్రు డుత్తిమగుణాంభోరాశి లేకుండెనన్.

80

ఉ. కావున దుస్స్వభావమదగర్వవికారల మ్మత్తుమారులం
నేవలనీతిబోధమునఁ గీర్తితమూర్తులఁ జేయువాఁడు లేఁ
డేవిమలాత్మఁ డొక్కఁడనిఁడెందమునందలపోయ నధిర
శ్రీవిభుఁజూచి యొక్కఁడగతీసురపుంగవుఁ డాసభాసఖిన్.

81

వి. ఆధీతనీతిశాస్త్రమర్తుం డగు విష్ణుశర్తుం డనునతండు బృహస్పతియునుంబోలెఁ దేజరి
ల్లుడు దక్షిణహస్తంబెత్తి యిలాప్రియదర్శకుం డగునుదర్శకున కుదారస్వరంబున
నిట్లనియె.

82

క. పరిసముచేతను లోహో, త్క్రరములఁ గాంచనముఁజేయుగిత మనోభా
చరణమున మీకుమారుల, గురుకీర్తీ నీతిపారగులఁగావించున్.

83

చ. ఇది నిజ మిందు కాఱునెల లిష్టేడమి ట్లొనరింపకున్ననీ
పదఁ బదమాన కేను పనవాసమొనర్చద నన్న రాజ స
మృదము ఎహించి యోవిమలమానస యంతటివానిఁగాఁజేయు
గురు నిను వీర ముద్దుకొడుకు ల్పయశేచులఁజేయు మేర్పడెన్.

84

వి. అని సమర్పించినం గైకొని విష్ణుశర్తుం డకుమారులకొఱకుఁ దంత్రంబు లయిదు
కల్పించి కథాద్వారంబున నీతి గ్రహింపంజేయువాఁ డయ్యె నత్తంత్రనామంబు

- లెయ్యవియనిన మిత్రభేదంబును సుహృద్భావంబును సంధివిగ్రహంబును లభనా
శంబును నసంప్రేక్ష్యకారిత్యంబును నాఁ జాగడనెగడు నందు మిత్రభేదం బారం
భించి రాజకుమారుల కతం డిట్లుని చెప్పందొంగంకె 85
- క. సాహంక్యత బహుమ్యగతో, లాహః హృహళిక వనతలంబున నొక నాఁ
దాహాకేసరివృషభ, స్నేహం బాకజంబుకంచే వీవ్యడియెన్. 86
- క. నావిని రాజకుమారకు, లావిప్రునిఁ జూచి పలికి రసఘా వృషదం
తానశకాత్రవసఖ్యం, భేదిగమున నక్క చెఱిచె నెఱిగింపఁగదే. 87
- క. అన నతఁ డిట్లును గక్షిణ, మన మహిళానామనగరమున నీతికళా
వనరాశివర్ధమానుం, డన వర్తకుఁ డొకఁడు మెఱయు నతఁడు నిజాత్తెన్. 88
- ఎ. ఇ ట్లుని విచారించె. 89
- ఉ. తొంచక లేనివోఁ బసిడిఁగూర్చుట కూర్చినకాంచనంబుర
క్షీంచుట రక్షితత్వ మడఁగింపక సొంపెనగం బ్రవృద్ధిసొం
దించుట దాని సేమరక తీర్థముఖప్రతిపాదితంబుగా
వించుట లెస్సనీతి రసవేదాలకుం బలుమాటలేటికిన్. 90
- క. పాలించనిసిరి చోరుల, పాలగుఁడెడుఁ గూర్పుగూడఁబడిననిజస్వం
భీలేమి నిష్ప్రియోజన, మా లేమి ము కలిగియున్న నతిలోభులకున్. 91
- క. పరికల్పితసవ్యవరం, యరకుఁ దటాకోదకంబువలె గూర్పం జే
కుఱినసిరి శుద్ధులకునిడు, కొఱకుఁగదా యనుచుఁ దలఁచుకొని యత్నమునన్. 92
- క. ఆవణిజాఁడు నందక సుం, జీవక నామముల నుల్లసలువృషముల నా
నావిధవస్తుధురంధర, మై వెలసినబండఁ బూన్చి యనుజీవులతోన్. 93
- క. ఘనధర్మకర్త సాధన, ధనసంగ్రహబుద్ధిఁదాపు దలరిపురంబుల్
జనపదములుగఁడవియో, ధన ధనదాళాభిముఖతఁ దడయక యేగెన్. 94
- ఉ. ఆవిధి నేగి యొక్కభయదాటవిలో విషమస్థలంబునఁ
బోవఁగ వస్తుభృచ్చకట భూరిభయంబునఁబోవ నందు సుం
జీవకానుదేశ మవిసెం బవిసందిత్తైలశృంగమో
నావడిఁగ్రమ్మ రక్తమదననొదపో నటు నేలఁగూలినన్. 95
- క. కొదవపడియెఁ బని యనుచు, న్నదిజాలిందూలి వర్ధమానుఁడు దానిన్
వదనుండు మనుచునందుల, కు దయాపరతంత్రుఁ డగుచుఁ గొందల నిలిపెన్. 96
- క. నిలిపి శకటమున నొండొక, బలవద్వృషభమునమర్చి పథమున నవ్యా
కులమానసుఁడై చనియె, న్నలవారిలపనికి నేగిగలదే పుడమిన్. 97

- ఉ. కావనియు కులై యచటఁ గాల్కొనియున్నభటులై తంగజ
గ్రావచరత్తరక్షుభయకంపికులై యటఁబోయి చచ్చె సం
జీవకుఁ డంచు నేలికకుఁజెప్పిరి చెప్పిన నమ్మువారుగా
కావల నెవ్వరై నఁ గవటాత్తులచిత్తముఁ జొచ్చి చూచిరే. 98
- క. భీషణునిమున నాయు, శ్మేషవిశేషమునఁ గుల్చి చివుకక యహో
నీషుర్రుజలేకమహా, ఘోషవృషంబునకు నిరవుకొఁ కాల్యచ్చెక్. 99
- ఎ. స్వచ్ఛందాహారాదిలాభంబుల హృష్టపుష్టైరిగంబున నై యాకాక్షరప్రసరంబు
యమునాప్రాంతకాంతాదంబునం గ్రుమ్ముదుండె నక్కలంబున. 100
- చ. కరటులమేల్చదంబణఁచి కర్కశఁచకధూర్తకృత్యము
తైఱిచి పరోగ్రుద్ధపటలి న్నెఱవాడికిఁ బాపి త్రివృన్దం
గుణువులువారుకంటకులఁ గొండగపుల్సారక దోలి పారుషం
బఱిముఱిఁగ్రాలఁ బింగళకుండ న్నృగరాజు చరించు నచ్చటక్. 101
- క. హరికి మృగరాజ్యమెవ్వరు, కరుణించిరి తనకు దాన కాదా విరకుం
జరభంజనునకు జునిధి, కురువిక్రమవైభవునకు నొక రీవలెనే. 102
- క. ఆకంఠీరవిము పిపా, సాకలుషితహృదయ మగుచు సలిలాశక్ స
త్వాక్షీర్ణంబగుకాళిం, దీకచ్ఛంబునకు ద్రుతగతిం జనుచుండెక్. 103
- ఎ. అప్పుడననుభూతపూర్వంబై యకాలప్రళయజలధరగర్జితంబునుంబోని యాంధ్రసం
జీవకగర్జనంబు పరిసర ధరాధరదరిద్వారంబులం బ్రతిధ్వానంబులంబుట్టించిన నాక
ర్ణించి యశనిసాతకంపితంబగు నీహారాహర్యశృంగంబునుంబోలె సింగంబు వికలి
తాంతరంగంబై నిలువంబడి యిది యేమిటిది యొక్కొ యిద్దిక్కున నేమియొక్కో
యనుచు మందగతిం జనుచుండె నంత నంతయుం గని దమనకుండు కరటకున కిట్లు
నియె. 104
- ఉ. ఈవడఁజల్లు నెండ గళ మెండ నఖండతరత్విరం బురో
భూవనదుర్గచూర్ణరవిపుత్రికిఁ బోయెడురాజు వెల్వెలం
బోవుముగంబుతో నిపుడు పుల్లఱితోఁ జనురేప మెత్తఁగాఁ
బోవఁదొడంగె నేమిగతమో గతమోహయెఱుంగఁజెప్పవే. 105
- క. అనిదంపూర్వపరాక్రమ, ధనుడ సుహృత్కుంజరముల దారుణమడమే
ర్చినయీతఁ డివ్విధంబునఁ, జన ననఘా యిప్పు డేమిచందము యనుడుక్. 106
- క. కరటకుఁ డిట్లు మన కీ, తెరువేటికి నుచితవృత్తి తెరువెఱుంగనియ
న్నరుండు పెడుం భగ్నారస, తరుకీలంబూడ్చి తెగినతరుచరుభంగిక్. 107

- క. నావిని కరటకునకు నఁచు, కోవిదుఁ డిట్లునియె దమనకుఁడు నీతికభా
 శేషధి యాకథ యెటు సెపు మా వినియెద ననిన నతని కతఁ డిట్లునియెన్. 108
- చ. మితరహితౌరిమండలమిజ్జయయజ్జయినీపురంబున
 నివృతవిలాససంభ్రమణవిశ్రుతవిశ్రుతనామితారి యా
 యతనుకటారి కర్కశకుచాంగజితప్రకటారి వృత్తనం
 దితశకటారి వారసుదతీమణి యోర్తు నటించు నున్నతిన్. 109
- క. రాగరుచిగలుగుదెస నల్ల, భోగినిమయిమఱుపుఁదిగిచి పొడితెచ్చుర తృ
 ప్లాగతిదరలింపఁగ సం, భోగంబాసఁగం భుజంగవుంగవతతికిన్. 110
- చ. దినముదినంబు నిద్రకరుడెంచినవేడుకకానిగుండె ర్పు
 ల్లన జననిప్రయత్నిమున నచ్చెలి వేకున మేలుకాంచి మ
 జ్జనవిధిఁదీర్చి సొమ్ములిడి చందనపుండరుకొంద జాగువా
 పని నునుగాపెయు నైఱయఁ బార్వతిసేను బోవుతీవిత్తో. 111
- ఉ. ఆనభియాపుఁదూఁపుగము లంగములం దెరలింప నాననో
 పాసనశాసన ల్లదిసి పాపనభావనభావనంబుల
 న్నోసులంగరాఁబడినయోగముఁ ద్యాగముసేసి దీర్ఘని
 శ్వాసము నించు శీఘ్రసరసాధరజాతహనించుఁజూచుచున్. 112
- చ. చెలి నెఱిఁగి దేవిగుడిసేవగువచ్చినవేళ వీటిల్లా
 గలిగినకోడెకాండ్రు నిరిగందము కష్టర మంబరంబుకుం
 చెలుఘృతము ల్నితంబు విరిచెందులు పండులు కానుకిత్తుర
 చ్చలిమలపట్టి తొక్కదినసంబును రా రదిరాక తక్కినన్. 113
- చ. నిలివెడువిత్తమిత్తునని నీతికైబాసినఁగాని పూనియ
 చెల్లి కలనేనియు నిల్లులుపుఁ జెప్పెద నీతికై దుచ్చజాతికిన్
 బలితునకున్ విచారపరిపాకవిమూఢునకుం దురుక్తికిం
 బలువకు రోగికిం దురభిమానికి దానికి మద్యపానికిన్. 114
- మ. ప్రవసీభూతభుజంగజేన యలరూపాజీం దాక్షాయణీ
 భవనక్షోణినటించు పోడశఘటిపశ్యంత మంతంత మాఁ
 డవయామంబున నొక్కనాఁడు ముకుచాయం దివ్వెట్టి ల్లాల్పిరా
 ననధానంబున నింటిద్రోవఁ గలహంసానూనయానంబునన్. 115
- క. నడతెంచుచుఁ ద్రోవ బడ, ల్పడఁద్రొక్కిన నెగసి యోరబాగయిఘణమే
 ర్పడ నచ్చెరువుగ నచ్చెలి, కడకా లొకత్రాచుబాము గడఁకం గఱిచెన్. 116

- క. తాలువులన్దాలాకీ, లాలంబులు చెప్పగింప లగ్నక్షేత్రా
జ్వాలం దూరి శత్రుక్రతు, నీలతమో నీలవాల సేలంకూలైకా. 117
- వ. అట్లు విషధరవిషంబునంగ్రాగి మాలినమాతుం గని శోకించి నిమిషంబునుండక.
చ. ధనికులుగాన దానితలిదండ్రులు జాలెబుచించి యర్థకాం
చనము లవారిగాఁగ పెదవల్లి వసుంధర పేరుకీర్తియుం
గని మనువారలం బరమగారుడమం త్రకులం బొరింగారిం
గొనిచనుదేర వార లలికుంతలచెంతలఁ జేరి నేర్పునకా. 119
- సీ కాటుపట్టున గ త్తివాటులువైచి నిర్విషమూఁడి మనకున్న వినివె నొకఁడు
ఘటపూర్ణమంత్రపుష్కరధార లెత్తించి గుణముగానకఠోసి గునినెనొకఁడు
కలితంబుఁగను దోయిఁగదియించి బ్రదికించునోప దుర్ఘటమైనఁ దొలఁగెనొకఁడు
పసరునెన్నడునెత్తిఁ బ్రామి బెత్తమున నిట్టటుమోడి పనికిరా కరిగెనొకఁడు
తే. కదియఁబడియున్నదొడలఁ గాఱుజొనిపి, పాయఁబడఁజేసి తగుపాటి పలుచనైన
యాషధీసారములఁ బోసియవియులావు, నేయకుండిన నొకఁడు లజ్జించి చనియె.
- క. అప్పాట విషచికిత్సకు, లొప్పనిపదనములతోడ నొండెవ్వరికిం
జెప్పక వచ్చినచొప్పునఁ, దప్పక పోవుటయు నాపదతితిదండ్రుల్. 121
- ఉ. కాంచనపుత్రి నెత్తుకొని క్రమమిపోయి శివానివాసఁబం
దుంచి నమస్కరించి యడలూఁగ నిట్టరివిన్నవించి రో
పంచముఖప్రియా పడుచుప్రాణమువచ్చిన మంటపంబుఁగ
ట్టించెదమమ్మ నిన్నుఁ బురుడింపగలేరుగదమ్మ వేటుపుల్. 122
- చ. తరువుగదమ్మ మామనవితావకపాదయుగంబు దేవతా
తరువుగదమ్మ యీపడుచు దక్కకపోయినఁ గన్నమాకు ను
త్తరువుగదమ్మ నీవరువుదానికి నిట్టియనస్థపచ్చుట
చేరువుగదమ్మ మమ్మ దరిఁజేరువుమ్మ త్రిలోకమాతృకా. 123
- చ. అని తనువేడి పాడి నెగులారక వారకయేడ్చువారలం
గని గిరిజాతజాత సుముఖత్వమాన న్నడకంటిచూడ్కిఁజూ
చిన నపు డేమి చెప్ప నటఁ జేడియ నిర్విషయాచు నిద్రమే
ల్గనినవిధంబున నైరిసి కాతుకసంపదఁదేల్చె నాపులకా. 124
- క. దేవీవరమహిమంబున, జీవితయగుపుత్రిఁగొనుచు గృహమున కానం
దావిలీలఁ జని రా, జీవేక్షణ కిదేనమ్రొక్క చెల్లించుటకుకా. 125
- గీ. అల్ల న రక్షదంపతు లతులమతులఁ, బవనభుక్కుగృహగృహప్రాంతమునకు

- నవనిజంబుల దెప్పించి రందులోన, స్థూలతరుక్షీలమగు నొక్కదూల మమరు. 126
- క. అనగగోపకంఠవనికావనజాతలతాచరన్తహా
వానరయూధ ముద్దవిడి విచ్చి యొకానొకవేళ దారుణే
చ్చానటనంబొనర్ప రభసంబున నందొకక్రోతి యంత నా
హా నవలాఘనంబునఁ గృతాంతవశంబున దూల మెక్కుచున్. 127
- క. వాలం బల్లార్చుచు నిరు, గేలం బిగియారఁబట్టి కీలము వడి ను
న్నూలింప నిటికికొనియె, స్వీరిలినయద్దారు వుద్దవిడి ముక్కుములున్. 128
- క. ఇటికిన విప్యతాస్యందై, యొజులుచుఁ జొరలు న్వడంపు నులుకుఁదలంపున్
మరలుం బడు లేదుం గపి, యురిఁ దవలినపులుఁగువోలె నుడుగనియలఁతన్. 129
- క. స్లవగం బ ట్లమఱి మే, నవశంబగుటయుఁ ద్యజించె ననువుల నుచిత
వ్యవహారక్రియఁదెలియని, యవివేకిఁ జేటువొందదా యెందైనన్. 130
- క. సారిధు క్తశేషతరసం, బిరువురకుం గలదు చాలు నీపాటివృధా
పరచింతలేటి కన విని, గురుమాయాశాలి దమనకుం డిట్లనియెన్. 131
- క. తనవారిఁ బ్రోదుటకు నొం, టనివారి వధించి వైదుటకుఁగా నృపులం
బనివడికొలుచుట లే క,వ్వని కెద్దడి వుట్టె నన్నవస్త్రంబులకున్. 132
- చ. అతివిరసత్వసత్వకుణపాదికపారణసారమేయ మూ
ర్జితశరార్గ్ని శాంతియొనరించు సముచ్చయ కృచ్ఛ్ర సంకుల
సిద్ధివెగడందయు నెవ్వరికి సింహము మత్తకరింభుజిందునే
గతులబలానురూపఫల కాంక్షలుగా ధర నెట్టివారలున్. 133
- చ. అనుగతియుం గట్టిచలమగునదభ్రమణంబు వాలచా
లనమును భుక్తశేష కబళప్రదుఁగూర్చి యొనర్చు వేపి చ
య్యన బుధసాంత్యనోక్తి శతకాయుతసంఖ్యలఁగానిభుక్తికిం
దనకరమిదు మంజరవతంసము నెట్లన నెట్టికెలకున్. 134
- క. తను లోను లభినుతింపఁగ, మనఁగలిగినమనికి నిమిషమాత్ర మెచాలుం
దనివినసం ప్రేతాన్నముఁ, దిని యూరం గాకి బ్రతుకదే వేయేడుల్. 135
- క. ఘనవిద్యావిక్రమజం, బనఘండై కుడుచు నెవ్వఁ డతనిదివో భో
జనము పశుశిశు ఖురంబు, ల్లిను గౌలేయకము దానిదియుఁ గుడుపగునే. 136
- క. అల్పముననిండు శశపద, మల్పంబుననిండు మూషకాంజలిపఱుపెం
చల్పముననిండుగుపురుషుఁ, డల్పమునం బూర్ణుడగు మహాత్ముఁడుగామిన్. 137
- క. శ్రుతికాస్త్రప్రకరబహి, ష్కూలము నయానయవివేకరిక్తము కుక్షి

- స్థితిజాగరూక మేయున్నతిఁ జెప్పుమా మనుజుపశువునకుఁ బశువునకుఁ. 138
- క. కనవుదినుఁ గూడుచెప్పుని, కనరదు బరువిడినమాయుఁ గర్మనమునకుఁ
విసువదు మారొడ్డాడదు, పసరమునకుసరియై మనుజుపశు వెప్పటికిఁ. 139
- క. అన విని కరటకుఁ డతని, న్ననుఁగొని యిట్లనియె దమనకా విభునకుగ
ల్లినదండనాథులము దగ, మన కీవ్యాపార మనభిమత ముడుగదగుఁ. 140
- ప. అనిన దమనకుండు. 141
- క. పరమస్వతంత్రులయిభూ, పరుసన్నిధి మంత్రులుండవలె నమృత్రుల్
పరతంత్రులయినఁగలవే, పురుషార్థము గౌరవము బ్రభుత్వము యశముఁ. 142
- క. గ్రావగ్రమునకు భూరి, గ్రావం బెక్కింప భరముగా దది భరకుఁ
ద్రోవఁ బ్రయాసమె యున్నతి, కయివలెబాటధమవృత్తి కది యేమిటికిఁ. 143
- క. తనకుఁ హృదయము పశమై, యనుచరుచందమున నుండు నది యేమియెఱి.
మనుజుఁడు గౌరవమొల్లక, ఘనలాఘవదంకితుండుగా నీక్షింయఁ. 144
- క. అనిచెప్పి మఱియు గరటకుఁ, గనుఁగొని దమనకుండు పలికె గంటే పంచా
ననసార్వభౌమునకు నా, ననమొప్పు దిదేమికారణము నేఁ డనుచుఁ. 145
- క. అదివిని కరటకుండు మదిం, గదిరిన యచ్చెరువున న్నొగము జూచి యహా
యిది నీ వేతెఱగున నెఱుఁగుదు పన నాయనకు దమనకుం డిట్లనియెఁ. 146
- మ. మతిసేనిచ్చినఁగానిలేదు చన దాత్తశ్లాఘనామానసం
బితరాకారవిచేష్టితార్థముల నూహించు న్ధరిత్రిం బశు
ప్రతితుల్నేర్పు నుదీరితార్థముల దిక్ప్రఖ్యాతమేధాసమ
న్వితుండై పర్తిలు పండితుం డకట వానిం బోలఁడే చెప్పుమా. 147
- క. చతురుండుగనుఁ బలిచేప్టె, గతిఁ దెలిసితినినన నతఁడు కాఁగా నోస
ప్రతిగాదునాకు నేనా, స్థితిసీతలుకపదుఁ గుశలచిత్తములేమిఁ. 148
- క. అని కరటకుండు పలికిన దమనకుం డతని కిట్లనియె. 149
- క. భూషింప మెచ్చు లోకము, దూషింపం జంపఁజూచుఁ గుది నది విద్య
దూషితుని నన్ను నేలా, దూషించితి వైన నేరుతుం బఠిఁగొల్వఁ. 150
- క. నృపగుంశ్రయమున నా కతి, నిపుణతయేవలనలేదు నీవయనియెదో
యిపు డెవ్వరని శత్రుం, తప యోగిమితక యనియెదరొ ననుఁ జెప్పుమా. 151
- క. అను దమనకునాననము, న్ననుఁగొని కరటకుండు పలికె గాదా మును నీ
పనపనరంబునఁజనవో, కినుక న్నిను విభుండు గోపగింపఁడో నెరయఁ 152
- సీ. ఆఁగొని భుజియింప నరుగుచేర నొకింత యొడలికి నుపఘాత మొదవినపుడు

- భూరినిద్రాభరంబున సోలునెడఁ గులస్త్రీలతో నలిగి విచ్చేసినతఱి
రతికి నువ్విప్పుణుగతి శరత్తుఁడైన యవసరంబున వేట లాడి యలసి
ధరణీరుహచ్చాయ లరయుచోటఁ బిపాస సలిలమన్వేషించుసమయమునను
తే. మజ్జనంబాడుపట్టున మాననియతి, నర్థమీలితలోచనండ్లై పురాణ
పురుషు ధ్యానించునక్కాలమున నృపాలుఁ, జేరరాదండ్రు తద్జ్ఞాలు సేవకులకు.
- క. మఱచితివే యన దమనకుఁ, డెఱుఁగుదుననుజీవధర్మ మిట్టిద భటుఁ డే
తెఱుఁగుననేనియు నరవరు, కుఱుఁగట రెవగలుగాచి కొలువఁగవలయున్. 154
- క. అతి కంటకుఁడైన విసం, గతుఁడైన గుజాతుఁడైనఁగానీ లతలున్
సతులు ధరిస్త్రీపతులం, జితనైరీ యల్లికొండ్రు చేరువనున్నన్. 155
- క. కొప్పప్రసాదచిత్త, వ్యాపారము లెఱిగి కొలిచి వల్లభులున్
భూపాలబాహుకాఖా, రోపితులై యుండ్రు చనవు రొక్కం బగుటన్. 156
- క. ఆన విని కరటకుఁడు దదా, ననము నిరీక్షించి పలికె నయ తత్వనిధి
వినవలతు నాదరంబునఁ, దన కిఁక నీవేమిచెప్పెదవు తరువారన్. 157
- క. విత్తునవిత్తుంబలెఁ బ్రతుక్తుర ముత్తరమువలన నుదయించు భవ
చ్చిత్తుననీతికశాసం, పత్తిక బుట్టిల్లుగాదె పరికింపఁగాన్. 158
- ఎ. అను కరటకు పలుకు లాకర్ణించి యతం డేట్లు నీతిపోషణంబులు దుఃఖిలోషణం
బులుగావె భవద్భాషణంబులు నప్రాప్తకాలవచనం బెవ్వరికి నకుభంబుఁజేయుదు.
- క. చతురలవలె నృపసేవా, ప్రతులకు నప్రాప్తకాలవచనంబు బృహ
స్పతియంతవాఁడుబలికినఁ, బ్రతివీరధ్వంసి హాస్యపదనిరతుఁ డగున్. 160
- ఎ. కావున దేశకాలేంద్రియ పరిపక్వంబులెఱింగి యుచితజ్ఞుఁ డగునతండు విన్నపంబు
చేసికొని నిజప్రయోజనం బీడేర్చుకొనుచు. 161
- క. తనకేవిద్యాభ్యాసం, బునముఖ్యభ్యాతిలాభములు నీధిందున్
ఘనతరముగఁ గులపురుషం, డనఘుండయి నేరవలయు నానన్విద్యన్. 162
- క. కలగుణరూపప్రజ్ఞా, బలములచే నేమి వానిఁ బ్రకటింపరు భూ
తలపతులు సములు విషములు, దలపోయ నఖర్వవర్వతంబులభంగిన్. 163
- క. కావున నవనీలభు, లేవిధమున నుండి లేమిహితబుద్ధిసే
వాప్యత్తినుది వర్తిలఁ, గావలయు న్భటుల కనినఁ గరటకుఁ డంతన్. 164
- క. అగు నగుఁ బోనా మ్మప్పని, మొగముననున్నాఁడు రాజామ్రాలకుఁ డేర్పం
దగుతఱి మేలయ్యెడునో, సుగుణీ నీకనిన నతఁడు సాం పెనలారన్. 165
- చ. మెలపునఁ జేరనేగి ప్రణమిల్లి వినీతతి నిల్వఁజూచి పిం

- గళకుఁడువల్కె నోదమనకా చనుడెంచితివేమి నావు డు
జ్వలమతి నాతఁ డిట్లను భవచ్చరణంబులఁ గొల్వవచ్చితి
న్గెలసముదీనికంటెఁ బరికింపఁగ నెయ్యది నాకుఁ జెప్పమా. 166
- క. నచివకుమారుడ నగునా, కుచితములగుసమలు గలిగియుండుఁగదా నా
వచనమువిన దేవరకును, రుచియుగుఁగద కాద్యతత్పరుడఁగద మొదలకొ. 167
- మ. శ్రుతికంఠూయన రుక్ష్మాశాంతియొనరించుం దంతినిర్మలా
స్థితికిం జాలునఖాగ్రభిన్నయవనచ్చేదంబు నిశ్చింతరా
పతికార్యంబుల నప్రయోజకుడై ప్రాప్తజ్ఞానచాతుర్యశౌ
ర్యతతోపాయన యప్రియాలసమేధాకారశిలం డిలకొ 168
- చ. పరమశుచి నృమిద్భూ నపారమహామహు సుతృప్తక్రియా
సీరు నిరసించి క్రిందుపడఁజేసినఁ గ్రిందుపడంగనేర్పునే
కెరలి యొకప్పు డేనిదలక్రిందుగఁబట్టిన నూర్ధ్వకీలుఁడై
దరికొన కంబుసంభవుఁ డభశ్శిఖుఁడై నశియింపనేర్పునే. 169
- చ. హలికుఁడు విత్తు చేనఁబడునప్పు డెఱుంగఁడు చాలు చక్కనై
తలకొనఁజూచి మంచిదిగదాయనుఁ బిమ్మట నట్లు రాజు సాం
పలరఁగఁ గూర్చునప్పుడు భటాలినెఱుంగఁడు ప్రస్తుతంబున
న్గెలసముఁబూని నిల్వఁబరికించుఁ బ్రయోజకుఁ డందు నెంతయుకొ. 170
- తే. గీ. అతిశయస్థానయోగ్యు నీచాసనమున, నునుమవిశ్వంధరావల్ల భునకునింద
మస్తకోచితకోటిరమండనములఁ, గాశ్యపదొడివినయప్తర్త్యుఁగఁజీయనర. 171
- ఆ-కె అధమవృత్తి కధికు నమరించుపతి దిట్టు, గుడుచుఁ గాచె యారకూటకటక
కలితమణికి నిందగాద పొనర్చిన, కుత్సితుండు నిందఁగుడునుఁగాని. 172
- క. కిరమున మకుటము రతనా, భరణము కటి నూపురంబు పదమునఁ బోలెకొ
గురుబంధుభటులనిల్ప న, మరుమత్తమ మగ్య మాధమస్థానములకొ. 173
- చ. పురుషవిశేషలీల విరిబోడియు వాలువిపంచిశాస్త్రముకొ
గురగము వాణీయు న్నరుఁడు దొడ్డతనంబువహింతు రట్లు కా
పురుషవిశేషలీల విరిబోడియు వాలువిపంచి శాస్త్రముం
దురగమువాణీయు న్నరుఁడు దొడ్డతనంబువహింప రుద్యరకొ. 174
- ప. ఇది సృగాలమాత్రంబు దీనిచేత నేమి యని న న్ననిజ్ఞ నేయకుము. 175
- క. హరినూకరరూపంబున, హరిణాదిమృగాకృతుల మహర్షు లజంబయి
హరిసుతుఁడు పూజ్యులైయుం, డరె వారలగౌరవంబు గరిమపడియెనే. 176

చ. అశక్తుండయిన భక్తుండును భక్తిలేనిశక్తుండును నప్రయోజకులు ద్వాజ్యలు సేను
బరమభక్తుండ శక్తుండ నత్యాజ్యుండ నన్ను గౌరవముసేయుము. 177

చ. పతివయూదూరుఁ డైనభటపంక్తియు నీతికిఁబాయఁ దత్ప్రధా
నత బుధులుండరా బుధజనంబులులేమి నగర్త మూర్జిత
స్థితిగను నయ్యగర్తమునఁజేసి యఘంబులుపుట్టు వానిచే
నతులవిపద్దశ ల్వాడము నవ్విపదాయతిరాజ్యము న్జేడుక. 178

ఎ. అని దమనకుండు పలికినఁ బింగళకుండు నతనిం బ్రసాదపురస్సరాలోకంబుల
నాలోకించి. 179

ఉ. వాసికి పన్నెకుం దగినవాడవు రాజ్యముసేయంబునం
చేసెదఁగాదె ని న్లడవ సేవకులెవ్వరునాకుఁ బెద్దవి
శ్వాసము నీయెడంగలదు శక్తుండు భక్తుండు నిన్నుఁబోలఁ డో
హో సఖ విన్ననై పదనమొప్పుక వచ్చితి వేమిచెప్పమా. 180

క. నావిని దమనకుఁ డను దే,వా విన్నపమొకటి వారివాంఛ న్యడిగాఁ
బోవుచునిలిచితి విదియే, లా విన్ననిమోముతోఁ గలంగినమతితోక. 181

ఎ. అనివిన్నవించిన దమనకునకుఁ బింగళకుం డిట్లనియె మచ్చరణ్యం బగునియ్యరణ్యం
బపూర్వశత్యాధిష్ఠితంబయి యున్నయది యట్లుగుట చిత్తచాంచల్యంబుఁ బుట్టించు
టయు దానంజేసి యంగక్షేత్రల్య మావిధ్యవించె నెట్లనిన విలయసమయసముజ్జ్వలం
భీమాణ పుష్కలాపరక్ష విధంబున శబ్దగ్రాహకంబులకు నధికతాపం బొనర్చుచున్న
యది యద్విక్కున నొక్కియపూర్వదుర్వారఘోషంబు వీణేర నాకర్ణించితి మంత్ర
ప్రతిబద్ధశక్తి యగుఘణాధరంబువిధంబున స్రుక్తితి నీవాకర్ణింప వొకో శబ్దాను
గూపబలమహత్త్వం బగుసత్త్వం బవోచ్చటఁ గలిగియున్నది మదీయరాజ్యంబు
నకు హాని వాటిల్లకుండునే యని నిట్టూర్పునించు నప్పంచాననునకు డమనకుం
డిట్లనియె. 182

క. జలముల సేతువుబెడిదవుఁ, బలుకుల భీతుండు చేనటిపాడిం జాతిక
జెలిమిరహస్యమొనర్పం, దలఁపనిపని చెడు నిగూఢతరమంత్రంబుక. 183

క. నీతెరు పనిలచరన్తహి, జాత లతాఘాతధగ్న సంగరభేరి
జాతరప్రవణమహో, జాతరహృజ్జీర్ణజంబుకముకథ యయ్యెక. 184

క. నావిని పింగళకుండు నయ,కోవిదు దమనకునిఁజూచి గుణరత్నసము
ద్రా వినియెద నీకథఁజెపు, మా వాచాపాలనిం 2 మర నా కనుడుక. 185

క. దమనకుఁ డిట్లను పరవి, క్రమవిక్రమసింహపురనికటపటకాంతా

రమున నొకనాఁడు గాఢ, క్రమమున నే నరిగి తిరుగఁగాఁ గట్టెడురక్ష. 186

ఉ. జన్మముకాంతమంతపరుషక్షతిపాతి బృహద్వపాళిరా
జన్మము హస్తమస్తతరసక్షతజన్మలబ్ధతైత్తిన్
జన్మము భానుభేది ఘనసాహసపూజనరాజమానవ
జన్మముఁ జూపెఁ బర్యుషితసామజవిప్రసమేతవాతముల్. 187

చ. కదన ముకింతచేర వరుగ నివ్విటుగంబడి యున్నతేరులుం
బ్రిదిలుటలేనియేనుగులు బెంటలుగొన్నజొల్లరాలు పె
న్నదురుడివోని నెత్తురులు గాఢపుటెంజుఁ గ్రాగి చిక్కనై
పొదలు మెదళ్లు నాంత్రిములప్రోవులుఁ జూచి ప్రహృష్టమూర్తినై. 188

ఎ. మఱియు నక్కలను సమున్నాశపుండరీక వ్యాకీర్ణం బగుటఁ గాసారంబును నఖం
డఫలకాండమండితంబగుట నారామంబును నమాఘప్రాసవిలాసం బగుటఁ గడ్డా
టక ప్రబంధంబును ననంగవిహారయోగ్యం బగుట మధుమాసంబును దవ్వకబంధ
వాహినీబంధురంబగుటం గ్రీష్మసమయంబును నవ్యక్తతారకవ్యాహం బగుట నహ
ర్నఖంబును బహుద్విజవిరాజమానంబగుట యాగంబును ననాత్మజ్ఞపారంపరీసం
పూర్ణం బగుట గంజానిలయంబును విభాగీకృతచరణంబుగావున శ్లోకపతనంబును
గర్జశల్మలైంఘభీష్మదుర్మిరీక్ష్యం బగుట సుయోధనాయోధనంబును బ్రయత్నక్తకై
పాతనిర్ధాతధరాధిః ప్రాగ్భ్యస్త్రింబగుటఁ గుమారసూరంధంబును నఖండమనో
హరం బయి యోషాభాషావిశేషంబును రసాభినుప్తపురుషోత్తమంబై శరత్కాలం
బును ననుకరించె నప్పడు. 189

క. దూరప్రాణధురీణము, హోరణమున నేమిచెప్ప నాశ్వర్యకరం
బయిరోదసితోచిను మొక, భేరినినదంబు కర్ణపిశిత మగల్పెన్. 190

తే. భయము రోద్రోడ ముక్కునబంటి యయ్యెఁ
గెరలు జరరాగ్ని గుములుచుఁ “గింకరోమి
యాగతోస్తి క్వయాస్యామి” యని యడలితిఁ
బలపారణకరుగంగఁ బొటుగామి. 191

ఉ. ఎంచినభీతి మే న్వడక నేనొక యిందుకనేపు బుద్ధిశం
కించి యిదేమి యొక్క పరికించెదఁగా కని చేరి ముందర
న్దాంచితి నాతిపోత పరికంపితభూజలతాహతి వైక
ల్పింమరణంబునీను నొకజీర్ణ సమిద్ధతభేరిజేరువన్. 192

సీ. కనుఁగొని చర్మసంగతదారువుగ నిశ్చయించి మెల్ల ననఁఘ్ను లిడును నరిగి

- కదిసి తచ్చేరీముఖము స్రచ్చి లోపల నరయ నిర్వాసుషమగుట మేను
పొదలఁ జేసఁతెమహాభోజనం బని చని వడి మేనుముచి వల్లడలునూచి
కరట గృహోల్కాకంకాగుల శనామిషాదులఁదోలి నేనాధ్యశీల
తే దంతిపలల మశ్వతరసంబుకాక్షర, క్రవ్యముచ్చి మాంస ఖండ కాండ
మొలసి యున్న నరులపాలయును దిని గాఢ, కాతుకమున నుంటిగాఁదె తొలుత.
- ప రనశ్రవణహత్రంబున నేమి తెలిసికొని నిర్భయుండ వగుము శబ్దం బేదిక్కున
నాకన్గింపంబడియే నద్దిక్కునకు నన్నుంబనుపు మంతయుం దెలిసి వచ్చెద ననుట
యుఁ బింగళకుం డట్లచేయుమనియే నట్లు నియుత్తుండై దమనకుండు సకలమృగ
సంచారఘోరం బగు యమునా ప్రాంత కాంతారంబున కరిగి పురోభాగంబున, 194
- ఉ. చేవఁజిగుర్నృశృంగములు శృంగములఁబ్రకటింప భూరితో
భావనానైకపాదములు పాదముల న్దలపింప జంగమ
గ్రావిముఖంగి భానుభవకచ్చమున స్విహరించువాని సం
జీవకుఁ గాంచి మ్రొక్కి నలిచె నృగధూర్తకుమారుఁ డయ్యెడన్. 195
- ప. అట్లు వినితిత్వంబు నెరపి క్ష నారంబునేసి యతనిచేత నాగమనకార్యం బడుగం
బడినవాడై. 196
- చ. హృదయముపల్ల వింప నతఁ డిట్లును నెంతయు సమదంబునం
బొదలంచు నీసమాగమము పూర్వము నీ కనయైనవానితోఁ
గదిసి యఖండసఖ్యమునఁ గాలమతీయుగా నొనర్ప కి
న్నదిదరి నొంటి నుండఁదగు నా మృగనాథులలేరె మైత్రికిన్. 197
- చ. అనఘచరిత్ర పింగళకుండ నృగగా జటనుండు నమృత
ఘనుని ప్రధానవందనునిగా నను బుద్ధి నెఱుంగు నీకు నా
యనకు ఘటించు మైత్రిసమయం బిదె న నృనిఁగొప్పు మారుతం
బనలము గూడినట్లయగు నాతఁడు నీవును జెల్లి సేసినన్. 198
- క. అన విని దమనకునిఁ గనుం, గొని సంజీవుండు వలికె గొబ్బిన మరలం
జని చెలిమిసేయుమా మా, కనుకూలత మెఱయ మీమృగాధిపుతోడన్. 199
- క. పొప్తన నెప్తనమలరం, గ్రవ్వు మృగధూర్తకులశిఖామణి చింతా
సమూర్ధితాకృతింబడి, వచ్చేర న్నాంచి వినతుండై నిలుచున్నన్. 200
- క. కనఁగొని పింగళకుం డి, ట్లను సనయా మంత్రితనయ యిచ్చోటికి నా
యనుమతిఁ గైకొనిపోయిన, పరియేమియొనర్చి తనినఁ బలికె నతండున్. 201
- క. పానపానఁ గానకు దేవర, పనుపునఁ జని యచటఁ గంటిఁబ్ర శయాంతరట

- ద్వననినదు గోత్రగిరినిభ, తమనభ్రంకపవిషాధిధరుఁ గట్టెదురెన్. 202
- ప. భవత్కర్ణభూలాయమానం బగునప్పటిభయంకరధ్వానంబు నిన్ను నుద్దేశించి చేయుటగా నెఱుంగుము. 203
- క. ఆలఁతులఁ బొరిఁగొనరు మహా, బలు లాహా ఘనులఁగాని పవమానుఁ డిలం బిలువెఱుకు నె బహుశాఖా, కులగగనస్పంది వృక్షకోటులుదక్కెన్. 204
- క. ఈదృశబలవంతుని నీ, పాదముల కుపాయనంబుఁ బట్టెద లేదా నాచెసనిచ్చన నిర్త, ర్యాదప్రేమమున సింహ మాతని కనియెన్. 205
- క. నీ వనఁగ నంతవాడవె, కావా సంరావిధిదురఘాతంబున దై ర్యాభిసగల్గిన యబ్బలిఁ, దే వేగమె యనిన నతఁడు దెచ్చె న్వచ్చెన్. 206
- క. వచ్చినసంజీవకునకుఁ, బొచ్చెములే కలమృగాధిపుఁడు సౌహార్ద్రం బచ్చుపడ నెదురుసని కొని, తెచ్చి సదృశాసనప్రతిష్ఠితుఁడేసెన్. 207
- తే. తనువుఁ బ్రాణంబువిరియునుదావిభాను, డాతపముఁబోలె నలమృగాధ్యక్షుఁడతఁడు పాలునీరును గూడిన పగిది నుండి, రతిశ యన్నేహమునను నయ్యడవిలోన. 208
- ప. ఇట్లు పింగళక సంజీవకు లన్యోన్యప్రసన్న స్నేహప్రవర్గ మానులయు యొరుల కవ కాశంబీక యేకగ్రీవంబయ్యుండ ననుజీవులు సౌలప్యేలేక యాఁకట నారట నొంది యెంచేనియుం బోవ దానిదిపడిన నచ్చెట్టువలంతం జింతిలి దమనకుండు కరటకుఁ జేరంబోయి నిట్టూర్పునిగిడించి తలంచుకొనిన నతం డతని నాలోకించి.
- చ. దమనక యోపలేననిన దప్పునె యిప్పెనుజెట్ట నీనిమి త్తమున జనించెగాదె పతిదండకు ని న్నొరు లేగుమంచు హస్తముఁ దెమలించిరో కుడిచి సమృత్తినుండఁగ దైవమిచ్చు నే సమకొని వీరి కిద్దఱికి సఖ్యమునేయకయున్న సాగదే. 210
- ఉ. యెవ్వఁ చెలుండి లేమి మన కేమిప్రయోజన మంచు మున్ను నే నవ్వలఁ జూటిమోపి పతిసారయునప్పుడు నీసఁ జెప్ప నే యవ్వచనంబు లిప్పుడు యథార్థములాయెగదా భుజించువాఁడెవ్వరు నీవెకాక మఱి యేమనలేక స్వయంకృతాగమన్. 211
- క. చేసినయంతయుఁ దడయక, చేసేతం గుడువుమనినఁ జింతానలగ్ని లాసంతాపితుఁడై మే, ధాసంగతుఁ డతనిఁ జూచి దమనకుఁ డనియెన్. 212
- క. కృతకేతరవచనంబుల, గతి నీపలుకులు యథార్థకథనంబులునా కతమున నకటా యీదు, స్థితివుట్టెం దీని కేమి నేయఁగవచ్చున్. 213
- ఉ. ఈతఱి నక్క వెక్కసపు పేడికకయ్యుచేతఁ దొల్లి చే

- నేతఁ బరిగ్రహించి యతిశిష్యునిచే నొకనేతకానిచే
దూఱికనొచ్చె నాత్మకృత దోషమునన్ద నావు డుల్లస
తొక్కతుకవల్లిపల్లటిలఁగా నతఁ డాతనిఁ జూచి యిట్లనున్. 214
- క. అది యెట్లు విస్తరింపం, గదె యాకర్ణింతు సకలగాఢాబోధా
స్పదహృదయ యనుడు వికస, ద్వదనుండై కరటకునకు దమనకుఁ డనియెన్. 215
- క. యువనాశ్వ నగరమునఁ గే, శనికర్త యనంగ నొక్క సన్యాసి మతం
బవలంబించి యశిష్య, ప్రవరుండై యుండె భైత్య భక్షకుఁ డగుదున్. 216
- క. కల దాసన్యాసికి బహు, కలనౌత సువర్ణపూర్ణ కంఠసదాసు
బ్బలుగుయతి మరపు మోసము, గలనేనియు లేక దానిఁ గని రక్షించున్. 217
- తే. స్నాన మొనరించునప్పుడు జపము సేయు, నపుడు కరపాత్రమున భిక్ష మడుగునపుడు
పండునపుడును బొంతపై నుండు మనసు, వీడగలిచినబూరె యబ్బిత్తుననును. 218
- క. చిరకాల మివ్విధంబున, నరిగిన నాషాడభూతి యను ధూర్తధరా
మరసుతుఁడు సేరి కంఠా, వారణేచ్ఛ న్యతికి శిష్యుఁడై నేవించెన్. 219
- ఉ. ఆయతి యొక్క నాఁ డొక గృహంబుననుం దగ భిక్షచేసి రాఁ
బోయిన నాఁడు వెంబడినెపోయి భుజించి మతంబుఁ జేరి యా
చాయ నిజోత్తరీయపరిషక్తతృణాగ్రము గాంచుపట్టి నా
రాయణ శృష్టయంచు గురుఁ డదృశ్యమందఁగ మ్రొక్కి నెవ్వగన్. 220
- క. వెలవెలనిమోముతో మఱి, యెలుఁగొందఁగ గురునిఁజూచి యెవ్వరి కెందుం
గలుగనికలుషము నా కిదె, గలిగె నయో యెట్టిపాపకర్తుఁడ నొక్కొ. 221
- క. అని మడమలు మోపక వడిఁ, జని కపటవిచారశీలుఁ జపలాత్తుని శి
ష్యునిఁ దిరుగఁ బిల్చి మదిఁ గీ, లొక్కినినమహాదృఢముతోడ గురుఁ డిట్లనియెన్. 222
- క. నిను సేకలుషము వొదిలెన్, జనఁ గారణమేమి సుభసంబున నాతో
వినిపింపు మనినఁ దత్పద, వనజంబులవ్రాలి యతికి వాఁ డిట్లనియెన్. 223
- క. గురునాథ నిన్ను భిక్షౌ, గరిమంబునఁ జాలఁ దృప్తఁ గావించినభూ
సురునింటిపూరి వసనో, పరిదవితెం దీని కంటెఁ బాపముగలదే. 224
- గీ. మగుడ సీపూరిపుడకఁ దన్తందీరమునఁ, గూర్చి క్రమ్యుల నిష్పాతకుండ నగుచు
వచ్చి సేవించుఁ దృప్తాదవనరుహముల, భక్తినామిఁద గలదేనిఁ బనుపు మటకు.
- క. పాషనుఁడఁగాక యేవిధి, సేవించెద నిన్ను నోవిశేషవిధిజ్ఞా
నావుడు యతి విస్తయసం, భావితుఁడై నానిఁ జూచి పలికెం బ్రీతిక. 226
- చ. కలుషములేదు పూరిపుడకన్ ధనమో కనకంబో చీలలో

వలదటబోవ నిల్వ మన వాడు కృతాంజలియై కనుంగవం
జలజలనశ్రువుల్దొరుగ సన్నుతించేసి యతీంద్ర యువ్విధిం
బలుకకు మెట్టులేనిఁ దృఢభంగమునేఁ దట వైచించెదఁక.

227

క. నావని యతిబంధువుఁ డతి, పావనుఁగా వాని నగచి పనిచె నతండున్
వేవేగ నరిగి తృణమొక, వోవైచి ధజింపఁ దొంటిచొప్పున నచ్చెన్.

228

వి. ఇట్టి యుపాయాంతరంబుల సంతృప్తపరప్రత్యయస్థితికి విప్రపత్తిగలు గమింపఁ
గొండొకకాలంబు నమ్మఁదిరిగిన నెళవెఱుంగక నేయిహునినక త్తియగుటఁ దెలియక
గోముఖావ్యాఘ్రంబగుట వినింపనేరక యత్తులువం బరిగ్రహించి ఎసుగర్భయగు
కంధఁ జేతికిచ్చి యలుఁగులఁదిరుగుట గజంబును నురువులఁ బెంతుట మారుతభుగ్ద
ప్తుని భువనవికారంబగుట నగజారమణుని విలాసభాసమానంబగుట వెలయాలిని
దుర్దాభైరవ పాలితం బగుట నవిముక్తస్థలంబును సదనం బగుట విద్యత్ప్రబంధం
బును ననుకరించి యచ్చెరువునేయు చెరువునకు ననుష్ఠానార్థియై చనియె నయ్య
వసరంబున.

229

క. అప్పాపజాతి మస్కరి, యెప్పుడు దనచేతికిచ్చె నేమటి మటి వాఁ
డప్పుడపోయె ఘనంబుగఁ, గప్పినతమి కంధనొండుగంత స్థానుమన్.

230

క. బొంతగొని నిజనివాసము, పొంతకు నాపాధభూతిపోవుట మదిలోఁ
జింతింపక నికటతటా, కాంతమునకుఁజనిన యతని యతిఁగన్దొనఁగన్.

231

సీ కతినశ్యంబాగ్రసంఘటితలోహపలాశఘోఘాత్కృతులనక్రములు బెదర
నన్యోన్యసంపాతహతి ప్రెన్సి ఫాలభాగమున శోణితి ముచ్చి కరుడుగట్టఁ
జించికాంగారరోచిర్దురా ఘోరయ నేత్రాంతముల గొప్పవిష్ణు లురుల
ఖురకిఖాటంకసంక్షుభితగోత్రోత్పదనిరేణువుల నీరసలుగాఁగ

తే గళవినిర్గతఘోరభూత్కారనినద, మమితకేదారచరపతంగములఁదఱుమఁ
బరమగర్వోన్నతములురభ్రములురెండు, చెలువుకొమ్మనఁగయ్యంబు నేయునుండె

క. తిరుగక విలుగక యాభీ, కరమేషము లాహవంబుఁ గావించంగా
సరిరంటినడుమనెత్తురు, దొరిగెం ప్రవహించె నిలిచె దొప్పలుగట్టన్.

233

క. ఆనెత్తు రానుతమి న,నొచ్చి నొకజంబుకము నడుమఁజొచ్చి తేదియా
మానవిహాళిఖాహతి, చే నెమ్ములువిటిగి సారిగి జీవమువిడిచెన్.

234

క. జంబుకము మేషయధ్ధము,నం బడుటయనంగ నిది జనస్తుతివినుము
ల్లంబమర మతియఁ జెప్పెదఁ, బందినతాత్పర్యమేయపడ సన్యాసిన్.

235

వి. అట్లు స్వాపరాధంబున మేషవిహాసంపాతసంఘాతంబునఁ గొలెమ్ములువిటిగి కాల
మ్మునేసిన సృగాలమాత్రమ్మం జూచి యిట్టిద నావివేకంబు స్వప్నాద్యవస్థలయం

దును మోసపోవక రక్షించిన చిరకాల సంచితార్థంబు శిష్యునిచేతి కిచ్చి వచ్చితి
శంకాయ త్తం బై చిత్తంబు తత్తరించుచున్నయది యేమియగునొకో యనుచు
ననుష్ఠానంబునకుఁబాసి యబ్బదుగుసన్యాసి నిష్ఠఁ ద్రోక్కినక్రోతిపడువున మడిమ
లూదక మతంబునకువచ్చి.

236

క. తానకమున నిజశిష్యుం, గానక యామెఱభూతిగా రారా తే
రా నాసొమ్మనిచీరు, స్తీనత నోరెండ యతి యతివ్యధతోడె.

237

చ. వెలవలనై మఠాలయమువెల్వడుఁ దాపనిఁ క్తకంఠుడై
కలఁకులఁజూచు భూమిసురగేహము లారయు నేడు భిక్షుకై
తెలతెల వేగి శిష్యుఁ డరుడెడుగదా కనుఁగొన్నఁ జెప్పరే
కలుషదీదూరులార పనిగ ల్లను నుస్సను నూర్పు హోయనుక.

238

క. తప్పెనుగార్యం బను నికక, నెప్పుడువీక్షింతునను నికెక్కడనున్నాఁ
డెప్పుడు చేదొరికెం ధన, మప్పుడె కపటాత్ముఁ డరిగె నని తలయుఁగుక.

239

క. అడిగినవారిం గ్రమ్మఱ, నడుగంజనుఁ జనిన కడకు నతఁ డార్తుండై
గుడిగుండనునక పల్లియ, పడుసకనాకరయుఁ జెలిచి పఱచినశిష్యుక.

240

క. ఈగతి యతివేసటలే, కాగడపుంబోక శిష్యు నారసి యహో
నేగుణుతునుగానక యా, భోగతరత్రాంతి నొక్క పురమున కరిగె.

241

ఉ. స్నాన మొనర్ప దీమసముచాలక సోంకృతి సోరఁ జేర్కొనం
గానక భిక్షుకుండు దిరుగం జరణంబులురాక ద్రవ్యకం
భాసనుఁబాసి తే యనుచుఁ దాపభిరంబున మేన్పలింప లో
లో నడలున రెయుఁబగులు నివలపించు నతిండు దీనతక.

242

ఉ. గాసిలి పట్టఁగోల్పడిన గాలిపికాచమువోలఁ గట్టస
న్యాసి దురంతతాపమున నారటమందుచు నార్జితార్థకం
భాస్యతివాడలం దిరుగుఁ దాంతదశంగృహియించి యిచ్చలో
వేసరి నిల్చె సంజకడ వేటొక సాలియవానిలోఁగిటక.

243

క. నిలిచి యతి కొంతచింతం, బలవించుచుఁ బంప తిన్నెఁపెఁబడి పులక
ల్లలక్రిందంజేరిచిఁకొని, వెలవెలనై నిద్రలేక వేఁగునుచుండె.

244

ప. అంత.

245

ఉ. వెంగలిపోకఁ బానగృహపీఠికి నెక్కఁటి నేతకాఁడు వో
వంగనుజూచి దూతిపిలువం దలనాకిటిఁబాసి పల్లవా
లింగనకాంక్షఁ దన్నహిళ లేగనుముబ్బునఁ డక్కుఁబెట్టి తు

- చ్చాంగన రథ్యనేగ నెదురై పతిగన్ములు గోచరింపఁగన్. 246
- చ. కని యడలించి యోసిచెడుఁగా కడగాలము నేర నెక్కడఁ
జనియెదు భర్తకాపురము నైపదె కుక్కురునాజ్యమిందు నే
మనమనసైన నిచ్చెనఁటిమార్గముఁబట్టుటె కాచువాఁడుఁగా
డని నను నిచ్చలో నెఱుఁగవా తగవా నగుబాటుసేయఁగన్. 247
- క. కళపులసీచెడుపోకలఁ, దెలియ నె రేపగలుగాచి తిరుగ నె చేయం
గలిగినవాఁగు నె యన నం, దుల కాజగిటఁగ బాలిఁదూలక పలికన్. 248
- ఉ. ఓసరిపోయె ని ల్వెడలకుండ నయో నను రాణివాసిఁగాఁ
జేసితో తొత్తులం బనులుసేయఁగనిచ్చినఁ బోలదంటినే
వాసికేబోర నన్నుఁగడపం బనిపాటలు సేయువార లే
రీ సురఁద్రావి మైమఱచి ప్రేలెదు కఱివొ పట్టుకొంటివో. 249
- క. కూరకు నారకు బయలికి, రారా దనుమేర గలదో రానో పోనో
యారా చూడవె నేడే, లారోసమువచ్చెఁ గ్రొత్తలా యి త్తెఱఁగుల్. 250
- క. పలుకుతఁకేమీ తోసము, గలిగినమగివాడవయినఁ గాచి కిడంకం
దలతలఁబట్టికొనంగా, వలదంటినో చంపి త్రోవ వుదంటినోకో. 251
- క. గునిపంటిదాన నన్నీ, మసిగుంపొనరించి యేమిగుడిచెదు పాపం
బనివోలె దాసు నిను నేనుసురన్నం బాలుఁ బాలు నోహోయనుఁడున్. 252
- ఉ. కాలికుడన్వత్రివ్రతపు గావె యయో నిను నీవ యెన్నుకో
నేల జగం బెఱుంగు మఱి యేను నెఱుంగుదు వింతవాడనే
చాలుఁ బురే పతివ్రతలు సంజకడం బెఱవాడఁబోక సం
శీలమ యిల్లుసేరు మెడసేయక యన్నియుఁ జక్కనయ్యెడున్. 253
- వ. అని రోషపరుషవచనంబులం గినియును గృహంబునకుం గొనిపోయి యయ్యవ
గాకి టంకుటాలిం గాలంగేలం బొడిచి పెడమఱలందిగిచి నిట్రత నేతపగ్గంబునం
బంధించి కాలికుండు నిద్రించె నంతఁ గొంతెస్తా ద్దరిగిన. 254
- కా. జారప్రేరితయై వినిర్భయమనీషం దూతి యేతెంచి చే
బారంబెట్టి కుటీరభారవహకుంభత్సంభృత స్తంభవి
సాఫరప్రాంజాలరజ్జుబంధితవయస్యం గాంచి కన్నీరుము
న్నీరై వెల్లివడంగఁ గాలికుని లో నిందింపుచుం గూరిమిన్. 255
- క. ఎడఁజేర్చి కర్ణ మెయ్యనఁ, గదిసి ప్రయోజనముఁజెలిచెఁ గా చెలియా యీ
ముదకఁడు సరిప్రాద్దాయె,న్నిదురించిరి ప్రజలు వే చనిన మేల్గాడే. 256

- ఉ. వెన్నెలరాకకై మొగము వ్రేల్చుచకోరముభంగి జారుఁ డో
కన్నులఁగల్గినిద్ర గడకన్నులఁగూర్చక యెప్పుడెప్పు వ
చ్చున్ననుదాయునం చెదురుమామఁ బ్రియంబున నీదురాక కి
ట్లన్నియుఁ జెప్ప నేల చను మే నిటనుండెదఁ గట్టివైచినఁ. 257
- క. చనిరమ్మా నీవని బంధనమూడ్చినఁ దంతువాయి తాలిమిమై నొం
డనక గృహస్థంభునఁ, దనుఁగట్టినత్రాటఁ బెనఁచి దానిం గట్టెఁ. 258
- క. కట్టి తపమాటుగా నృద్దిట్ట గృహస్థంభమునఁ బ్రతిష్ఠించి నరుల్
మిట్టాడని యాబెడిదపు, నట్టిక నడురేయి మబ్బునం జెలి చనియెఁ. 259
- చ అలమిననిద్రఁ జొప్పు చెడి యంతనే మేల్కొని కాళికుండు పే
రలుఁగున సారసుం బిలుని నించుపెటం బరకీయగావునం
బలుకకయుండె నందులమి భావమునం గనబట్టి మేలువార్
కళవులఁబూని ముక్కుఁదటిగెం దొరిగె న్నుధిరంబు భోరునఁ. 260
- క ముక్కరకు నోఁవకుండ, స్తుక్కఱఁగావించి పలువముండా చెడుమం
చొక్కమనంబున నిగురం, జొక్కం గాళికుండు దొంటిచొప్పున నంతఁ. 261
- ఉ. అక్కడఁ దంతువాయి ప్రియు నప్రతిమాంగజ సౌఖ్యసంగతిం
జొక్కఁగఁజేసి మందిరము వొప్పనఁ గ్రుప్తుఱి యిల్లునాచ్చి పే
రప్పునఁజేర్చి వార్తగలదా యన దూతిక యేడవార్త నా
ముక్కుకునచ్చె నీచెలిమి మూలబడ నివ్వుడు మిల్లుసేరెదఁ. 262
- ఉ. నావిని తంతువాయి వదనంబున లేనగ వంతురింప దూ
తీవిధికృత్య మెన్వరికిఁ దీఱగు మానుపనంచు బంధముల్
వేవదలింపఁ ద్రెవ్వి పృథివీస్థలిఁ గూలినముక్కుఁగొంచు నా
త్వానధంబుఁజేరె ఊరకాంగన డెందమునం దలంకుచుఁ. 263
- క. ఆనేతకానిచెలి గృహ, మానిన నిట్రాత నంటి యటునిటుత్రాటం
దా నిరుచేతులమర్చి యథానియతిం గూయకుండఁ దత్సమయమునఁ. 264
- సీ. సింధుజామాత్యదక్షిణచతురంగంబు మందేహగర్వనిర్భయకలి
సకలవేదద్రుమస్కంధంబు జలరుహప్రభవరాత్రించరోద్భవమహంబు
సంజ్వరా ర్తరథాంగసమృద్ధప్రతిపాది దారుణ తిమరకాంతారవహ్ని
కమలినివదనప్రకాశపోషణమూల మాశ్రిత జనజీవి నౌషధంబు
తే కుముదసమృద్ధమధునని స్తిమితవేగ, మసిమతద్వీరకృతసురాయతనమార్గ
మలఘునీహరకరటిపాకలవరంబు గ్రహవలంసంబు పూర్వాద్రిఁ గాననయ్యె. 265

- చ. తెలతెలవేగిన న్నిదురఁదేటి కరంబులుసాఁచి లేచి క
 న్నెలఁకులఁ బొఱఁజూచు మగని న్ని నాల్పిసాల్పిన్గ నా
 కలితపతివ్రతామహిమఁ గానక నన్ను విరూపిఁజేసితి
 క్కలుషము నిన్ను ముందుకొనుఁగాక విరూపతి నన్నుఁ బొందునే 266
- చ. అనుచితచి త్తన్మృత్తిఁ బురుషాంతరచింతనహింస నిన్ను నొ
 క్కనిగడనం బతివ్రతనుగాని యొకప్పుడుఁగాన బుంశ్చలిక
 వినఁ డిదె లోకపాంగులు వేయును నేటికి సాధ్యునేని సం
 జనితకృప న్నదానముఁ జక్కఁగఁ జేయుఁడు కీర్తికక్కఁగఁ. 267
- ఎ. అని యేడ్చి మఱియు నద్వైతరీ మగనిచుద్దేశించి యిట్లును హలామదంబునంజేసి కల్ల
 నిజంబు లేగ్గులుప నేరక నన్నింతఁజేయుఁడు కమి నీచేతులునొచ్చెడు నన్నుం
 గీడువొందునే యని మందలించినం జూచి భయవిస్త్రయంబులు సందడింప నక్కు
 విందుండు తిచ్చరణంబులంబడి పరమపాతకుండ నపరాధి నానెరంబు త్నమింపుమ
 నుదు బంధంబులూడ్చి ప్రశంసించె నతైఱం గంతయు నందుండుటంజేసి చూచి
 యతి యతివిస్త్రయరసావేశితాంతఃకరణబండ్యై నంతకుమున్న గృహీతచ్ఛిన్న
 నాసాపుటయై చని కుటీరాభ్యంతరంబున మసుంగిడికొనియున్న త్పురకాంగనంబి
 లిచి తదవస్థ భుం డిట్లనియె. 268
- చ. గరితలఁజూడనే నిమరఁగానవె యివిధినున్న నెల్లు కాఁ
 పురము పురంబునం గొఱగఁబోవలె నాత్మరభాండమిచ్చునా
 కరమున కన్న నయ్యువిద గాకిముసుంగెడలింప కూర్చి
 త్పురమొకటిచ్చె గాజురొదసూత్తుతరా చ్చరంబుగప్పఁగఁ. . . 269
- చ. త్పుర మొకఁడిచ్చినం గినలుచు న్నగఁ డాబఁటాఁగ కిట్లనుకొ
 గరునము నీకుఁజెల్లినదిగా త్పురభాండముగాక యెందు కీ
 త్పురమొకఁ డంచు నోఁబలుకుచుం గుటీరాంతరసీమనైచెఁ ద
 త్పురము కళోరభంగి ననిచూచి తదీయ నిధూటి యేడ్చుచుకొ. 270
- ఉ. నేరముసేయ మార్పలుక నీతికిఁబాసినఁదానగాను న
 న్నూరకముక్కుఁగోసె వినగో ప్రజలార దయాధురంధరుల్
 గారె యనాథ నైనననుఁ గావరె ధర్మములేకపోయెనే
 యూరికిదిక్కులేది యిట నుండఁగఁ బాపము నన్నుఁబోఁటికికొ. 271
- చ. మరియఁదొడంగె జూడుఁ డిదిగో రుధిరంబు శితత్పురంబునకొ
 నటిగినముక్కుఁ గన్గొనుఁడు నా కిటుగాఁ గతమేమి వానలే

- పరుసునవచ్చు నెట్లవనిబండు జగంబు సుభిక్షమెట్లగు
న్మరపతిలేడె యిక్కడ ననాథలపెన్వొట యాలకింపఁగఁ. 272
- చ. అని తల విరియఁబోసికొని రక్తసిక్తంబగు మొగంబు విధుంతుడదంతకుంతనిర్భిన్నచం
ద్రబింబంబువిడంబింప గుంపులుగొనిచూచు జనులకుఁ దునిసినముక్కుఁజూపి
వెక్కివెక్కియేడ్చుచు నెట్లాయెం గంటిలే యనుచు నద్దంబ మగనిమీద నవరాధం
బూదప నీ పడువున మొటపెట్టుచుండె నప్పడు. 273
- క. ఇటు నటు నన నోగాడక, తటతట నెద యదర నోరఁ దడిలే కొడలా
రటపడఁగనుండె నపుడ, చ్చట మంగలి తొంగలించుసంత్రాసమునఁ. 274
- క. గిలకలు వేసినగుదియలు, ఘలుఘల్లననూఁదికొనుచుఁ గితమేమి యీ
కలకలమునకనుచు నడిం,దలవర లేతెంచి యవ్విధం బగసి ధృతిఁ. 275
- ఉ. మంగలిఁబట్టి కట్టికొని మానవనాథుని మ్రోలఁబ్రెట్టి చె
ప్పం గనలేత్తి యాత్మపరి పాలితవిశ్వధరిత్రి నింతహం
తం గనుగొంటలేదు కొఱతం బడవై వుండు వీనినంచు రా
జంగరమిచ్చి యారెకుల కొప్పనఁజేసె దృఢ ప్రయత్నుడై. 276
- క. తలవరులు వానిఁ గొనిచని, తలపాలమునఁ గొఱతఁ దివ్యఁదమకించుతటిఁ
గలతెఱఁగుఁ జెప్పి భిక్షకుఁ, డలమంగలి నిరపరాధుఁడని యెఱిఁగించెఁ. 277
- చ. మేషయద్ధంబున నక్కయు నాపాథభూతిచేతి సన్యాసియుఁ దంతువాయుచేతి
దూతికయు స్వాపరాధంబున బాధంబొందిరి యేనును నిట్టివాఁడనేకదా యని వెచ్చ
నూర్చిన దమనకునకుం గరటకుం డిట్లనియె. 278
- క. కెవరిచ్చివ మైత్రి యనా, యాసక్రియఁ జెఱుపఁజాలు నట్టియుపాయం
బోసుగుణి చేకూరిదొ, కొసరసప్రజ్ఞతలఁచుకొమ్మన నతఁడుఁ. 279
- క. సరసోపాయముచేనగు, కరణి పరాక్రమముచేతఁ గా దెట్లన్నఁ
గరటముసుతపరిపంథిం, బారిగొనజే కనకనూత్రమున గృష్ణాహిఁ 280
- క. అన రిపుదమనకు దమనకుఁ, గనుఁగొని కరటకుండు పలికె ఘనబోధనసా
ధనసాధునూక్తి నిక్కఱ, ననురక్తిం జెప్పమనిన నతఁ డిట్లనియెఁ. 281
- క. మనుజులు మిట్టాడని యొక, ఘనగహన మహీరుహమునఁ గాకంబులజో
డొనరించుడింధములఁ గీ, గొన్ననసికమ్మనికె గఱిచిలవ దినుదప్పిఁ. 282
- క. ప్రతిసంపత్సరమును నీ, గతిఁ బిల్లల బాము పాము గడలేర్పంగఁ
బ్రతికృతికి నేర్పుజాలక, యతిదీనతఁ గాకమిధున మచ్చోనుండుఁ. 283
- అ అంతఁ బ్రసవయోగ్యయగుభార్యఁ జూచి కా, లాహిచకితచిత్తముచుఁ గాక
మడలుగడలుకొనఁగ వడి నేగఁ దనమైత్రి, గలిగితిరుగు జంబుకంబుకడకు. 284

ప. అట్లరిగిన నుల్లోక శోకం బగు కాకంబునకు జగత్ప్రసిద్ధుండగు నాప్రబుద్ధుం డాతి
ధ్యం జాచరించి స్వాగతం బడిగిన నశ్రమిశ్రీతాక్షుండై వాయసాధ్యక్షుం డిట్లు
నియె. 285

చ. ఘనవనమండలంబున నొకానొక భూమిరుహంబునందు నీ
యనుజయు నేను గాలిడుదు మచ్చెలి చూలవహించి కాంచి పెం
చినపుడుక ప్రజంబుఁ గటిచిల్వ దినుంబ్రతివ్సగంబు దా
ని నుడుపశక్తిలేక యొకనేర్పున నూరక మాచుచుండుదుక. 286

సీ. నూఁగారువొదలు మేనులతోడ నెరకునై కిలుకూత లిడ నాలకింపలేదు
అల్లంతఁ గాంచి యల్లార్పునక్షుములతో శిరములకింప నీక్షింపలేదు
యెగుబోదలయి గూఁడుదిగనాడి పెఱుఱుకులెక్క నారసి యుత్సహింపలేదు
చంక్రమక్రమవిలాసముల నంబరపీఠిఁ దిరుగఁజిత్తమున మోదింపలేదు
తే ప్రేమ మెసలారఁ గని యెత్తి పెనుచుండ, ననుఁగుననమలఁదిగిచి ముద్దాడలేదు
బహువిపద్దశ లనుభవింపఁగ దినంబు, లరిగఁ జూచితె వాయసాధ్యక్షుబ్రతుకు.

చ. కడపితి నిట్లు లేను జరకాలము చాలముదంబొనర్చునే
పడఁతుక కాననయినయది పన్నగభీతిగరించి యెవ్విధిం
జెడకనుభింతు నిందులకు జెప్పు ముపాయము నాపు డప్పుడ
య్యడ లడఁగించి జంబుకమలాగ్రణి వాయసభర్త కిట్లునుక. 287

క. యీలీల నుత్తమముల, స్త్రీలం గాపట్వ మెసఁగి మెనవికుభీరా
భీలగ్రహణమున సరః, కూలర్చుమవర్తియుసలికొక్కెర దెగదే. 289

క. అనిచెప్పిన గోమాయువుఁ, గనుఁగొని వాయసమువలికఁ గర్కటకముచేఁ
దనివిసన మీలజాలం, దిని కొక్కెర యెట్లుపాలినెఁ దెలుపవెయనుదుక. 290

ప. ప్రబుద్ధుండిట్లనియె. 291

మ. తుణదాయామవిఘాతి భాస్కరమహస్సంపాతి విశ్వంభరా
ప్రణమ త్కుంతముసింధువింధ్యకుధరప్రచ్ఛేత్తదావానలా
రణినానాన్యగ మస్తకద్రుమ కుతారం బధ్వనీనార్తికా
రణభైషజ్యముదోచె వేసవి మహా గ్రప్రేక్షతోదగ్రమై. 292

చ. అడుగిడరారు నేల నెరయం దలచూపఁగరారు నిప్పుక
ల్పడిగినరాలు నెండవడఁ జల్లెడువీడిఁక నే డమిత్రుఁడం
చుడుగక భానుఁజూచి వగనొందుకరీరులఁ దేర్చుగాడ్పుల
ప్పుడు పరపోషణప్రతులు వోఘనదానకభాధురంధరుల్, 293

సీ. దండినిప్పుల వసంతములాడు నెండల వడఁజల్లు పడమటివాయువులును
 గ్రోవిగుంటలుదక్క గుల్లులుచిక్కంగ నివిరవగొంగరాయిడికి మిడికి
 కొరదయుఁగడిసె పాపరమల్లుముచ్చంగి కొంటె ముక్కును లాంపిఁగ్రచ్చుకొనియె
 వాలువముకుదమ్ము వల్లెగండెరవత్తె గుజ్జుబేడినతాతికొఱుకు మడిస
 తే. నూతయలజశ్య చెఱువులనుండరాక, కార్తీసర్లు నెగర్లును గవులువిడిచి
 తరలి చెంతల నూతిగుంతల వనించె, *గెరలివర్తిలు నవ్వుహాగ్రీష్ణమునను. 294

ఉ. శంబర శోషణక్రియకుఁ జాలి దురంతతరప్రతాపరే
 ఖం పథికాంగకంబులకు గాఁక ఘటించి హరింతు రంగసే
 వ్యంబు మహాబలోద్ధతము నయినకతాంగమునెక్కి యన్నిదా
 ఘంబునఁ బద్మినీయవతికాముఁడు కామునిదెల్పెఁ బొల్పుగఁ. 295

వ. మఱియు నవ్వేసవి శోషితసింధురాజంబయి ధనంజయుం గృశీకృతదశకంధరంబయి
 దాశరథిని ఘనాఘనన ర్తితశిఖిమండలంబయి కంధరారంభంబును భోగివిరాజమానం
 బయి బలిసదనంబుననుకరించె మఱియును. 296

చ. అనిమిష మండలీరుచిరమయి శవిరాజవిరాజితోత్థల
 న్దనరి మరున్నికేతనమన న్దనుపట్టిన దాని నొక్కహోఁ
 గనియె సరోవరంబు ఝుకుంబులఁ బట్టుకొనంగశక్తిలే
 కనిలిచి క్రాంచమెచ్చిరులు కారియఁ దత్తటి నూరకుండఁగఁ. 297

వ. దానినిరీక్షించి యొక్క కుశీరం బిట్లనియె. 298

క. బకమా గృహ దఖిలకదం, బకమా యాహారవిధికిఁ బానీటుల సహో
 నికటమున నూరకుండెద, పకటా యిదియేమి యనిన నది యిట్లనియెఁ. 299

ఉ. యాదశ యెట్లుగాఁదెలిసి తీవు కుశీరమ నిక్కు-వంబు మ
 త్యాదుఁడ వృత్తి నా కిదియయైనను నీయెడనేమి చెప్ప ద
 త్తాదృతి నీయవస్థ కరయం గత మున్నది విస్త జాలరుల్
 మేదుర శక్తి నిక్కొలనిమీనములం గొనిపోవువారలై. 300

క. పలువురు రానున్నారని, తెలియ న్విని చెప్పవచ్చితి స్తీతోనిం
 దులకయి యాహారింపం, దలఁపక వలవంత నొందెదం గర్కటకా. 301

క. జాలములకా గాలముల, స్తీలెల్లం బాలియకున్నె మృత్యుసమంబీ
 జాలియెటనుండివచ్చెం, గాలము దరియింపరాదు గదయెవ్వరికిఁ. 302

* నూప్యకరమయినయామహాగ్రీష్ణమునను. (పాతాంతరము.)

వ. అని యశ్రుమిశ్రితాంబకం బై బకంబువగచిన విషంబునంగలర్పుషంబు లన్నియు
నెఱుకచేసికొని యక్కొక్కర కిట్లనియె. 303

ఉ. ఆరయ మీనభక్షకుడవయ్యను గూరిమిపెద్ద మాయెడం
గారుజికాగ్రగణ్య యటుగావున విప్రతిపత్తిలేదు ని
చోర్చె రయమార మున్న నొకచోప్పునదుస్థినిసొందకుండ ని
డేరుపుమయ్య నేముము ఘటింపగదయ్య ప్రగన్నమూర్తివై. 304

వ. అని మీనంబులు దన్నుం బ్రార్థించిన సత్సకంబయి బకంబు తనలోన. 305

క. యీయంబుచారములు దన, మాయకులోనయ్యెఁ గంటి మన సని సంతో
షాయతి నంతర్లీనముఁ, జేయుచు మాయాకళారసికమదిపలికె. 306

క. వాదించి బాలరులనొక, గాదన నాచేతఁగాదుగద నిజవృత్తి
చ్చేదమునకు నోరుచుకొన, రాదేకద పరమదుష్కరమ కద పూనక. 307

క. ఐన నిఁకనేమిసేయుద, మేనొకఁ డెఱిఁగింతుఁ జేయుఁ డిష్టంబైనక
మీనముల నితరసలిల, సానములను బెట్టివచ్చెదను మిముఁ గరుణక. 308

క. రావలసిన రారం డని, భావంబున లేనికరుణపరిధవిలం గా
నావృద్ధబకముపలికిన, జీవనచారములు విశ్వసించినమదితోక. 308

క. చేపెఱుఁగనికూనలు మీ, లాటోపముమీఱఁ జేరనరిగిన నిశిత
త్రోటి నొకర్పుషముఁగొని యొక, చోటికింజని మ్రొంగి వగచుచుం గ్రుప్తుతియెక. 309

వ. ఇట్లు క్రమ్మరి. 310

క. రారం డిఁక నొకరని రా, జీరియొకానొకర్పుషంబు శితచంచువునక
గూరిచిచని మునుమెనవిన, చో రూపఱ మెనవి తొంటిచొప్పున మఱలక. 311

క. మగిడివిరివియును లోతుక, దిగియుం గలసీటవిడిచి లీఁగొన్నిటి న
క్కగములుదన్నెక మృత్యువు, మొగము న్నోరు త్తమాంగమును డాకాలక. 312

క. మీకును మృత్యుత్రాసము, లేకుండం జేయనేర్తు లేరెండని రా
నాకొక్కర యొకమీనముఁ, నైకొని చని తిని సరోముఖమునకువచ్చుక. 313

క. ఎడతాఁకితాఁకి యొండొక, మడువున నిడుకైతవమున మఱియు న్నప్తియుక
బడుగుంగొక్కరమీలం, గడుపార నైసవి తృప్తిఁగైకొని యంతక. 314

వ. సరోవరతీరంబునం గాల్చిలిచి వాంఛితపరసీరస్థానంబు లగుమీనంబులం గదిసి
యిట్లనియె. 315

గీ. అరిగి తిరిగి నేఁటి కలసితి భతమాన, వసమె మూఁడుగాల్గముసలిగానె
కండవడియొ ఐఁదసో గర్వమౌ సంచార, కక్షి ముడుక కెట్లు సంభవించు. 316

- క. బడలికఁబాసినఁ దిరుగం, బడి ప్రాణసమానులై నబంధుల మిమున
 మృదుగునఁజేర్చెదనని యొడఁ, బడఁజెప్పం దనకు నరుగఁ బాటినదనుకన్. 317
- క. తనివినన నిట్లు కతిపయ, దినముల కుదరానలంబుదీటు వ్రాయా
 ఖనియాబడుగుంగొక్కెర, యనఘా యాటెంకిమిల నన్నిటి పెసవెన్. 318
- ఎ. ఇట్లు నిరవశేషంబుగా మినంబులం దిని యెందేనియుం బోవ నుద్యోగించు నజ్జరత
 బకంబున కెఱుకఁజేసికొని మున్నెటింగించుకొన్నకుశీరం చిట్లనియె. 319
- గీ. భావికై ఐ ర్తక త్రాసభగ్మున, మానముల మీనముల నొండుమడుగుఁ జేర్చి
 గుకృతసామ్రాజ్యవిభవంబు చూఁగొంటి, బకపురందర కలఁడె నీవంటిధర్మి. 320
- క. నాశీజంఘాదులు నినుఁ, బోలరు పరహితవివాసమునఁ జాట్లములం
 బాలించి నన్ను నేలా, పాలింపవు సఖుడఁగా నె పగవాడనొకో. 321
- ఎ. జలస్థలాంతరంబునుం జేర్చి పాగడ్డఁగనుమని కై వారంబునేయు కుశీరంబు నిరీ
 క్షించి కర్కటమాంసం బపూర్వం బదియుఁ జవిచూడవలయు నని విచారించి
 యొక్కొక్కెర దానిం గఱుచుకొని ఐద్యశిలాతలంబునకుంబోయి భక్షింపఁ దివురు
 టయు నయ్యుద్యోగం బెఱింగి యయ్యెలఁచి. 322
- చ. బలిమి హుటాహుటిం దఱిమి పట్టుకొన న్వడిలేక మాయపుం
 దలఁపున రి త్రజాలరులదాడి గడించి ఝషంబుల నిర్రా
 డులగతి మెక్కని మృసలిత్'క్కెర యన్యజూతయంబునం
 గలుపుమిషంబునం జనదుగా కపటాత్మలవిశ్వసింపఁగన్. 323
- క. మేసినసమయంబున ధృతిఁ, బాసినమది కార్యహానిఁ బ్రాణులనిలుగన్
 వ్రాసె విధి మృతికినేలా, గాసిలి పారువము విడువఁగా నేమిటికిన్. 324
- క. పరుషకరపత్రధారా, స్ఫురణఁ బ్రకాశించు మద్విపులదంష్ట్రీకలన్
 శిర ము త్తరించి పాథ, శ్చరములకొలఁదీర్తు నీరసంబున ననుయన్. 325
- క. అక్కర్కటమండఁగ నల, కొక్కెర ద త్తరసమొలిచికొని తినునదియై
 ముక్కైతివాఁచు నాలో, నొక్కాఁకునఁ గొండ్లనిటికి యొత్తెన్ గళమున్. 326
- క. ఒత్తిన సుమదుండుభుకము, కత్తెరచేదనియుమాడ్కిఁ గర్కటదంష్ట్రా
 కృత్తగళంబై నెత్తురు, జొత్తినలవృద్ధబకము సోలెన్సాలెన్. 327
- క. రోయక ప్రాణులకపకృతి, సేయుదురాచారుఁ డిట్లు చేట్టడు విను మో
 వాయుసల్లభ శిశురీపు, వాయుభుజం డీల్లనిట్టివాడై యునికిన్. 328
- మ. భవదర్శాపాతకృష్ణసర్పవారణోపాయంబెఱింగింతు నీ
 ఐవధానంబునఁ జేయు మేమటక రాజాగారసంచారివై

- చవిమత్కాంచన మేఖలాలతిక దృష్టంచైన లాగించి నీ
ఐవిలంబంబునఁ బెట్టుమచ్చునికి రా జాపాముఁ జంపించెడికొ. 329
- ఉ. నావిని కాక మవ్వధమునం జరియించెదనందుఁ బోయి రా
జావసంబుజేరి యరయం బ్రతిసాధనఁజేయఁబోవుమం
బ్రాన్వితమేఖలాలత ఖురాశ్యపకంతముఁజేర్చు దాని నా
లోవెస నంఘ్రులంగమిచి లోకులనూడఁగ నభ్రగామియై. 330
- చ. అరుదుఘటిల్లమందగతి నంతట నింతట నానపాటుగా
నరుగుచునుండ రాజపురుషావళిప్రాయుచు రాజానానతికొ
గెరులచు వెంటరాఁ దొలఁతఁ గృష్ణభుజంగమమున్నవృక్షకొ
టరమున మేఖల నివ్వడిచి దాఁపున నొండొక మ్రాననుండినకొ. 331
- క. పరశుప్రహరములఁ ద, తరుకోటరమగలవైచి తిత్త్ర్యఫణికొ
మెరిగొని మేఖలయొకొని, పరిజనులుం జనిరి కాకిపగయునుదీలెకొ. 332
- ఐ. పరాక్రమంబునకంటె నుపాయం బెక్కువ యనిచెప్పి వెండియుం దమనకుండు.
క. ఇల బుద్ధిగలుగునతనికి, బలముంగల దెట్టులనినఁ బలుబుద్ధిసము
జ్జ్వలమొకశకక మొకానొక, పాలమున నున్న తిక్కరిపుం బొరిగొనదే. 334
- క. నావిని కరటకుఁ డది యె, ట్టివిధ మెఱిఁగింపు మనిన నినసంసత్సం
భావితనయశాస్త్రకళా, కోవిదుఁ డాయనకు దమనకుం డిట్లనియెకొ. 335
- నీ. దంతిదంతాగ్రనిర్దళితమ స్తకగళ న్నూత్నముక్తాఘపాండుకృతంబు
బహుళతిర్దగ్ధృషతప్రతిహతస్యదన దజ్ఞ రఘున స్తనిత లాస్యదమయూర
మచ్చభల్ల ప్రహారాస్థాతృమాక్షిక చ్ఛత్రిపంకీకృతత్వైతలంబు
బిలసదాహరితుండిలసంకునిర్దుక్తసాంకవసురభితస్థాణుమూల
తే. మాద్యతాఖండవాగురికావతఁత, రజ్జురజ్జుద్గరుచ్చటాభ్రాంతిదాయి
చమరవావిలోకసంచకితమృగము, గల దొకానొకగహన మక్కానలోన. 336
- క. కుక్షింధరి యగునొకహ, ర్యక్షము వర్తించు నహరహ మమర్యాదా
దక్షుంబై నానామృగ, శిక్షేభిక్షే ప్తి నుల్లసిలు నది నెరయకొ. 337
- క. ఈరీతి మేరమీటి య,వారణవారణవిరోధివధియింపంగాఁ
బోరా దెరువెఱుంగక యా,ఘోరాటవిమృగములెల్ల గుములై భీతికొ. 338
- వ. వచ్చి యక్కేసుకిం బ్రణామంబులాచరించి. 339
- నీ. గిరిదరీముఖ బహుద్విరదశోణితసిక్తగండవైలము కనత్కనకపీఠ
పరితోవిసారి శంబరలలాయవ్యాఘ్ర హరణఘోషములు తూర్వారవములు

- మస్తకోపరి పతన్తహిధరాధిత్యకా ర్ఘరవారియభిషేకసలిలధార
సవిధపాదపలతాస్థాయినీడజకులాంచితతతు ల్బాగురాశీరవములు.
- తే. కావె మృగరాజవిఖ్యాతిఁ గనిన నీకు, నారగాంభీర్య మారసాహసవిలాస
మార గారవ మారస త్యాతిశయము, చాదుతరమూర్తి పంచాన్యచక్రవర్తి. 340
- క. హరి సాగా నీరూపము, శిరమునధరియించి కాదె శిక్షించె మరు
త్పరిపంధిఁగనకకశిపుం గరివైరీ నిన్నుఁ బొగడఁగా మానకమే. 341
- ప. అని యనేకప్రకారంబుల మాతంగధ్వనిం బ్రశంసించి యల్లాసంబుఁ బుట్టించి
మెచ్చు. బుచ్చుకొనివచ్చిన కార్య మ్మడుగంబడినయవియై మృగంబు లమృగపతి
కిట్లనియె. 342
- క. అగపడినవారి నెల్లం, దెగటార్పక మేరచేసితిని మను మటనీ
మృగములజాతికి నొకఁడొకఁడుగ నిది మామనవి చెవినిడుము మృగనాథా. 343
- క. ఈతగవునడపుమని సం, జాతత్రాసమునఁ దనఁ బ్రశంసించిన నా
రీతినొనర్చద నని యది, జాతికి నొకఁడొకఁడుగా మెనవు నదిమొదలుక. 344
- క. అంత నొకవారమునఁ దన, పంతుగుటయు నిశితబుద్ధిపహనము ధీర
స్వాంత మొకధూర్తశశకము, దంతిప్రతిపక్షీకడుపుఁ దనియించుటకుక. 345
- క. చావునకుందెగి త్రొవం, బోవుచుఁ దలపోసి స్వగతముననిట్లను న
య్యావననిధిఁజొచ్చేటల, కైవడి హరికడుపుఁజొచ్చెఁ గా వనమృగముల్. 346
- క. ఈనెతికసరిజరరా, ధీనత దినమొకటిలెక్కఁ దినెఁగామృగసం
తానంబు మల్లెపట్టిన, చేనిక్రియం జెప్పనేమి శివపాడయ్యెక. 347
- క. దీనికిఁ దుదమొద లెయ్యది, పో నెయ్యదితెరువు బుద్ధిపూర్వకముగనేఁ
డేనెడ కేసరిఁ బొరిగో, లోకనేడని వనమృగాలికొల వారింతుక. 348
- క. బలమునకంటెను బ్రజ్ఞా, బల మెక్కుడుగాదె బుద్ధిబలమునఁబేర
చ్చెలమునఁగైదువునెలిగాఁ, దలఁద్రుంతుం జెండి రెండుఁ ద్రావుడుదిండిక. 349
- క. ధైర్యముపెట్టనిపరణము, ధైర్యము నానాశుభప్రదము నేడ్పడయ్యక
ధైర్యధురాధుర్యునకు న, వార్యములెక్కడివి వాధి వలితధర్మిత్రిక. 350
- ప. కావునధైర్యాదిగుణంబులుగలిగి యిక్కొఱంతఁ బొపుకొనియెదనని నిశ్చయించి
మందగమనంబునఁ బ్రొద్దువోయిన తరువాత డాయంబోవుటయు నతిక్షుత్పిపాసా
భిభూతంబగు కంతీరవంబు రోషకమయి తేక్షణంబులనిరీక్షించి శశకంబున
కిట్లనియె. 351

- శ. ఓరీ యాకటఁగ్రుస్సితి న్నరగ రామండెట్లు త్రాసంబులే
దో రామాదులఁబాసి రామనసురాదో వచ్చుమార్గంబున
దేరడ్డంబుగఁబాతెనో బలిమి యెంచేసేమి చేమాతెనో
యా రా జాగొనరించితివనిన బ్రజ్ఞాయత్తచిత్తంబునకా. 352
- ఉ. కేసరివంకఁజూచి పలికెకా శశ మే నపరాధిఁగాఁ జూపి
యాసరసీరుహోపుఁ డుదయంబగునప్పుడె లేచి యాకటం
గాసిలె పల్లభుండని తగం బఱతేరఁగ ద్రోపి నున్నిష
త్రేన్ద్రసరపక్షిదూల నొకకేసరి నాథుఁ డహోయవారణకా. 353
- చ. సెలవులవెంట భూరిమద సింధురమజ్జముగాఱఁగా విశ్వం
ఖలగతివచ్చె వచ్చి యరికట్టియదల్చె సమీపవర్తియై
పలికె మృగాధమా బలముఁబాపెద మత్సదృశద్విపాహితుం
బాలమునఁగానవే కదిసి పోరొనరింపఁగ నింపువుటైడికా. 354
- క. వనుఁబోలె సింగములులే,వని కేసరి పోతరమున నాడినమాట
ల్వినవిని వారితభీతికా, ఘనరీతి గజాభియాతిఁ గని యిట్లంటికా. 355
- క. సంగరసంరంభపుటా, సంగరముహ్సంగెనేని క్షణమాత్రము ని
ల్వంగలవేనిద తెచ్చెద, ముంగలికరిమథనచంగము స్సింగంబుకా. 356
- క. అది నిశోరికఁదీర్తుం, గదలకు మిచ్చటననుచు గాఢప్రజ్ఞా
భృదయమునఁజేసిచావక, బ్రదికి యహో నీకు విన్నపమునేయుటకుకా. 357
- క. ఏతెంచితిఁ దడయుటకిది, హేతుపుపంచాస్యమూర్తివీవగుటఁజూపి
యోతిప్రశౌర్యయారా, జాతతవిఖ్యాతనిరతుఁడై యొప్పెసఁగెకా. 358
- క. చేరి నినుఁగొలువవలెనో, వారక యాహరినె కొలువవలెనో మాకె
వ్వారింపు రాజులనఁ గం, తీరవ మిట్లనియె నెవ్వడి న్నశమునకుకా. 359
- శ. ఏమేమీ నిను నడ్డగించుకొనెనా యిట్లాడెనా నిక్కమా
నా మేలే సమరేచ్ఛయంతబలుపానా పాదమా చూపలే
వామున్నెక్కడఁగంటి వప్పరమగర్వగ్రంథి మచ్చాతదం
ప్రామాఘాభిహతి వ్యధింతుఁ దగ నాహరింతుఁ డన్తాంసుమకా. 360
- క. నావిని శశకము నామా, యావాగురఁ జీకెన్సింహమని యుబ్బుయనో
దేవా విచ్చేయుము సం, ధావిభవంబెసఁగఁ జూపెదం బ్రతిపక్షికా. 361
- చ. నిలువకవత్తుగాకని పని న్నొనిపోయి చలింప కారసా
తలజలపూర్ణకూప ముచితసితిఁజూపి శశంబువల్కె లో

- పలఁగనుపట్టుచూడు ప్రతిపక్షీననం బరికించి తజ్జల
 సులిఁ బెఱసింగముంబలె నిజప్రతిబింబము గోచరింపఁగన్. 362
- క. కడుఁగెరలియొగనియాతం, బవనుఱిక మునింగి తేలెఁ బానీయంబు
 ల్లడుపారఁద్రానె ననువు, ట్వడిచెం గరివైరి తీవ్రవేదనఁగృశమై. 363
- వ. బుద్ధిగలవానికి బలంబునుంగలదనుట కిది నిదర్శనంబనుటయుఁ గరటకుండు దను
 నకు నలరు మొగంబునంజూచి బుద్ధిచుంతుండవగుదు నీకు శుభంబయ్యెడు మిత్రభేదం
 బున కుద్యోగింపుము పోయిరమ్మనిన నతండు కరటకునీడ్చొని సంజీవకుండు లేని
 వేళఁ బింగళకునుపాపంబున కరిగి ప్రణామంబాచరించి నిలిచిన మృగరా జమ్మంత్రి
 తనయున కిట్లనియె. 364
- క. నీవలనఁ బ్రాజ్యరాజ్యముఁ, గావించెదఁగాద దమనకా యేకార్యం
 బీ పూఁది తెలుపవచ్చుతి, వావిధ మెఱిగింపు మనిన నతఁ డిట్లనియెన్. 365
- నీ. చిరకాలసంక్రయస్థితి నమ్మవరిగిన తనవారివెన ననాదరమునేసి
 సిరిఁగోరి నడుచువచ్చినవారి మన్నింతు రభినవప్రియులు భూవిభులుగారె
 పురుషుగుణాగుణంబులు విచారింపక నీతియేపతికి మన్నింపఁ జెఱుపఁ
 బరులనందఱఁ దమువలెనిరీక్షింతు రక్కఱులులు చనువోగిన లెఱుఁగలేరు
 తే. నమ్మఁగలవారు గాకదుర్లయముపేర్చి, నెవ్వ రెఱునేయుమో యెట్లు లెఱుఁగవచ్చుఁ
 గర్కఱికగాదుకద ముంటిగంటిఁ దెలియఁ, గాఁబరస్వాంతమనినఁబింగళకుఁ డతని.
- చ. కనుగొనిపల్కె నోదమనకామతిశంకితమయ్యె నిప్పు డి
 ట్లనుటకు హేతువెద్ది తెలియవ్వలె సర్వముఁ జెప్పమన్న నా
 యనయును విన్నవినపలెనా మృగనాయక నీతిఁజెప్పఁగా
 వినవినకుండునాకుఁ దగవే కలకార్యముఁ గప్పిపుచ్చఁగన్. 367
- ఉ. తోగ్గవకు శుద్ధసాధుచరితుండని చిత్తమునందలంచి సం
 జీవకుఁ దెచ్చి నీసఖునిఁజేసితి నీవును వానికూర్చిత
 శ్రీవిభవంబూసంగి సవరించితి వందఱ మూలభృత్యులం
 జీవితతుల్యులం జవుకఁజేసి కడంబడవయిచి తివిటన్. 368
- నీ. సదృశభోగము సమాసముఁ దుల్యవిభూతియును భృత్యునకు నీఁగి చనదు పతికి
 నిన్నియు నతనికి నిచ్చితిసామ్రాజ్యమేమిపాపముఁజేసె నిత్తుగాక
 సంజీవకునితోడి సఖ్యంబుపైవచ్చె హెచ్చించి యాపదఁ దెచ్చుకొంటి
 యొంటిపాటున నాతఁ డొకనాఁడు నాతోడ నోడక నీకుద్దు లుగ్గడించి
 తే. రహితశక్తిత్రయుఁడు మందరశ్చి మాధుఁ, డితనికెక్కడిసామ్రాజ్యమేడబ్రదుకు
 చెడియెఁ దెక తేరయనుచుఁకేరడములాడె, ననిన విని విన్ననయియుం డెహరివరండు.

- గీ. మృగవిభుండిట్లువిన్ననిమృగముతోడ, మలఁగుదుండంగమతీయునవ్వుంత్రినుతుఁడు
మంత్రియొక్కడైన నతఁడు సన్నాస్యఁడైనఁ, బుడమిఁజేఁడెల్ల చేటులఁజెడువిజంబు.
చ శ్రవణయుగాంతరావరణచక్రము లగ్గలపట్టు తోరపుం
జెవుడుకనీనికావసుధనీమకు నుప్పలికాడు దృష్టిపా
టవము చురుక్తి నాలుకకు డాసినచుట్టము పారుపత్త్యు
వైపులు నవైద్య సాధ్య మెడత్రైవ్యక నెవ్వని నాశ్రయించినఁ.
- 371
- క. కరణ మధికారియైననం, ధర లెక్కలుప్రాయువా రతనివా రైనఁ
బొరపిడిపుట్టునె ధరణీ, శ్వరునకుఁ దడితరుల నిలుపవలెఁ బనిమీఁదఁ.
- 372
- క. పరిశుద్ధులకరణిఁ బర, స్వరబంధువులయ్యె సర్వభక్షకులయ్యెం
నరవల్లభు దగ్గెరమా, ర్తురభంగి నిత్తఁబోరుచురు పనివారల్.
- 373
- చ. తనకునరాజ్యమంతయుబ్రధానునిపై నిడియున్న మత్తుఁగాఁ
బెనిచి నరేశ్వరుండు నడిపించినవాఁ డతిసూఘమాఘుఁడై
కనుకని పల్లభు న్నరకుగాఁగొనఁ డాసచివానికులం
దనయమునెవ్వఁ డాఢ్యతముఁడయి మనువానినచేరు లక్ష్మీయుఁ.
- 374
- క. ధారుణి నపకారికి నుప, కారముఁగావించువారిఁ గానము తగ్గు
శ్చారిత్రులయొడ విశ్వా, సా రంభణ మనుచితము క్రియానిపుణులకుఁ.
- 375
- క. ఊఁగెడుపల్లును వినమునఁ, దోఁగినవంటకముఁ గుత్తితుండగుమంత్రిఁ
లోఁగక యున్నాల్చిన, వోఁగిలుగు నఖండమయిననుఖ మెవ్వరికిఁ.
- 376
- క. నీవెఱుఁగవు నేనెఱుఁగును, ప్రేవచ్చెం జెలిమికొలది వడఁదెచ్చెన్నం
జీనకుఁ డతనికిరాజ్యం, బీవిచ్చెదొ బలిమి నాతఁడే కయికొనునో.
- 377
- క. సంజీవకసాచివ్యము, నం జేటగునీకు నీమనసు చెప్పఁగల
ట్లుంజెప్పితి మానుట నా, కుంజూడ కుభంబు మెలూఁగొ చెడుతెరువుల్.
- 378
- చ. అని బోధించుదమనకునకుం బింగళకుం డిట్లనియె.
- 379
- ఉ. నీవచనంబు లుత్తమము నిక్కువము ల్విను మట్టులైన సం
జీవకుడైన విశ్వసనచి త్తముపుట్టు దళీకవృత్తియఁ
గావుత దోషదుష్టులుగావె శరీరము లేరికిం గళా
కోవిద వాని వీడ్కొనుటకు న్నతిపుట్టునె నాకుఁ జెప్పుమా.
- 380
- క. నావిని దమనకుఁ డతిరో, మెవిలచేతస్కుఁ డగుచు నను నట్లయినఁ
నేవకులతోడఁగూడం, బోవిడునీకేమిటికిఁ బ్రభుత్వస్థాఘుల్.
- 381
- క. తనువు భరంబని వీడ్కొని, తనలోఁ దలపోయుమాధతరుచందమునఁ

- తెనటిపతి చోదకోర్వక, చని రాజ్యము మంత్రికై వసముఁ గావించుకొ. 382
- క. సిరిఁబరిహరించునరు లె, వ్వరు చెవుమా పిచ్చుకుంటువాడుంబలె హో
దరుఁడాదిగ నృపసంశ్రయ, గరికు నృపదలఁ బొదలఁ గాంక్షింతు రిలకొ. 383
- ప. సత్పురుషులుమతి నతిక్రమించి యసత్పురుషుల బుద్ధిం బ్రవర్తించురాజు విను మప
థ్యాసురాగియగు గోగియుంబోలె బ్రాణభరణసమర్థుండుగాఁడు స్వబుద్ధి రాజులకు
విశేషించి వలయు బుద్ధిరాహిత్యంబునగు మంత్రివశుండై తిరిగెనేని యారాజు
విరోధనిరోధితుం డగునట్లుగుట హితతంత్రియగు మంత్రివాక్యంబులురాజునకు నప
శ్యక ర్తవ్యంబులు వినునప్పడప్రియంబులు పరిణామంబునం బ్రియంబులునగు
నానినుపదేశించు మంత్రియు నవ్యాకృతంబు లాదరించు రాజునుం గలుగఁడు కలిగ
నేని యద్విక్కువఁ బెక్కువచెడక సిరులు పెరుగుచుండు. 384
- క. ఘనుఁ డాప్తుఁడునగునదివుఁడు, వినిపించినరాజునీతి వేయేటికి రు
క్ష్ణనకుఁ జికిత్సాక్రియవలె, మనువెగటుం బిదపహృద్యమును నైయుండుకొ. 385
- క. నరపతి మూలబలంబుల, తెరువొల్లక నడుమ నరుగుచెంచినవారిం
బరిపాలించుటకం టెను, గరివైరీ యొందుచేటు గలదే పుడమికొ. 386
- క. మూలబలంబులుగల భూ, పాలునకు నరాతిజాతిభయపడు లక్ష్మీ
భూలావణ్యపతుల హరి, బోలె స్వేడఁబాయ రవ్విభుని ననుదినముకొ. 387
- క. తా నెంతకూరుఁ డయినను, భూనాగుండు మూలబలము పొందొల్లక ని
ర్జనపరిపంథినరవర, సేనాపారంపరీవిజేతయగునొకొ. 388
- ఉ. జీవితమిచ్చి యాదరముఁజేసి జబాదనసంవిభాగసం
భావనకల్పి నేధరణిపాలుండు భృత్యులఁ బ్రోచు నధరీ
శ్రీవిభు ప్రస్తుతంబున శరీర మలత్యముఁగా దలంచుచుకొ
జీవితమిచ్చు గాయములచే బడునొండె భటుం డుదగ్రతకొ. 389
- క. పరిజనగౌరవము ధరా, ఐదునకు నత్యంతగౌరవము వెండియు న
పూరిజనలాఘవము ధరా, ఐదునకు నత్యంతలాఘవము సు మ్పెంచుకొ. 390
- ప. నీవు మూలబలంబులం దిరస్కరించి యభినవాగతులం బురస్కరించుకొన్నాడవు.
- క. సేవకుఁ డని చూడకు సం, జీవకుని న్నుతఁడు సగుసేయఁడు రాజ్యం
బేవేళ నతనిపాలుయి, పోవునొ దుది నెంతకొఱతెప్పట్టునొ నీకుకొ. 392
- క. నావిని పింగళకుఁడ నయి, కోవిదు దమనకునిఁ బలికఁ గూరిమి నభయం
బీవిప్పింపఁగ నిచ్చితి, నావిధ మతఁడేలముఱచు నది యెట్టులగుకొ. 393
- ప. అనిన దమనకుండు. 394

- క. కొనియాడినఁ గొలిచిన దుర్జనుఁ డాత్మప్రకృతివిడిచి చరియింపఁడు ది
ద్దిన చమరుఁబెట్టితోమినఁ, దనకుటిలతఁ గుక్కతోఁక దా విడుచునొకొ. 395
- క. కొలిచిన నవధీరితుఁగాఁ, దలఁచిన జేయును బోపతాపము ఖలుఁడొ
దలనిడుకొన్నం ద్రొక్కిన, బలితంపుంబాము బడలుపడఁగఱుచుఁగదా. 396
- క. సారఘనసారముఖసం, స్కారంబుల లకున మశుభగంధముఁబోలెం
గ్రూరుఁడు ప్రతివాసరరచి, తారాధన విధుల విడువఁ డాత్మప్రకృతికొ. 397
- క. హితకార్యము నన్నడుగఁడు, పతినాకేమిటికెఁ బృచ్ఛపరిభాషణమం
చతిమానముద్ర నుండుట, మతమనరు సునీతివిరులు మంత్రుల కెందుకొ. 398
- క. సంజీవకుదుర్బాసా, పుంజము వీనులవహించి పోల్పొలములి
చ్చం జింతింపవు దుర్జయ, గంజాశరణంబుసారవుగద మృగరాజా 399
- చ. అవనివిభుం డనీతివశుఁడయి మద మెత్తినదంతివోలె ని
చ్చవలసినట్లు గ్రుమ్మఱుచు పైరణ భృత్యజనాపరాధముల్
చనవునఁగపిపుచ్చుచు నజస్త్రము దుర్వివయత్వ సత్వతై
రవవిపదంబురాశిఁవడి క్రాఁగు దురంత విపాదవేదనకొ. 400
- క. ఏజాడవాఁడు రాజగు, నాజాడనె ప్రజయుఁ దిరుగు ననుదినము 'యథా
రాజాత తథాప్రజా' యను, నీజనవాదంబు వింతియే యిపు డనుడుకొ. 401
- క. చిరబోధబాధచే నే, సరి కేసరివలిక నంతచపలాత్తుఁడొకొ
పరమసఖా సంజీవకుఁ, డరుదేరం దెలిసిచూత మాయమేటికొ. 402
- క. పిలిపింపుమనిన దమనకుఁ, దులుకున నను నేటికార్య మూహించితిపిం
గళకా నీవెవ్వనిఁగాఁ, దలఁచితి వానిర్భరప్రతాపప్రబులకొ. 403
- క. ముదలింపవచ్చు నెటు ది, గ్విదితప్రభు నతనివాని వీనిన్నలె ని
ట్టిదియైన మంత్ర మేక్రియఁ, దుదిముట్టుం జెప్పుమా యతులసీతినిధి. 404
- క. పరిపక్వమంత్ర బీజము, నిరతిశయాఽరంభిపాలనీయును దానిం
బరిభిన్నముఁజేసిన నం, కురదర్చన మగునె నీతికోవిద చెపుమా. 405
- ప. ఇందులకుఁ బ్రథమోదాహరణం బగు నొక్కయితిహాసంబుగలదు చాని నాకర్ణిం
పుము. 406
- క. కల దుత్తరమున నతిని, న్తులవస్తువిశేషమహిమధుర మధురధరా
వలయపుర మధురతేజో, బలసారసబంధుఁ డడి సుబంధుం డేలుకొ. 407
- క. ఆలఘుకళావినిలకుఁ డగు, నలరాజానుబంధుఁడయ్య ననుబంధుండై
జలధిపరీతాఖిలభూ, తలవిహారజనుల సంతతము పాలించుకొ. 408

క. జనలోకపారిజాతుం, డనదనరీ యపారిజాతుఁ డగునమహిభ్య

త్తనయు నిజా స్తరణంబున, ననఘా యొకయూక మహాహమువర్తిండుకా. 409

క. అది మది వేగిర మేఱుఁగక, యదనారసిసురతభిన్నుడై రా జెంతే

నిదురింపఁ గదిసి త్రావుం, దదుదయశోణితముఁ గడుపు దనివిసనంగకా. 410

క. మఱియుఁ బ్రమాదాదులఁ జే, టెఱుఁగక పైపాటుకులేక నెక్కటిశయ్యం

గఱచుకొని తనకు నేయ, క్కఱపాటునులేక కొంతకాలముఁ గడపెకా. 411

క. మారుతనశమున నపు డా, భూరమణివలెండుపానువునఁ జండతరా

కారము డుండుభుకం బను, దారుణమత్కుణ ముపస్థితంబై నిలిచెకా. 412

క. నిలిచిన మందవిసర్పిణి, యల మత్కుణముం బ్రకల్పితాతిభ్యముచె

న్నులించి చాలు నికనీ, నెలవునఁ గాఝుఁడవలదు నీ వేగుమనకా. 413

క. నిరవధితృష్టావరచిత, నరదంశనగుణము మత్కుణము దీనంబై

శరణిని మందవిసర్పిణి, చరణంబులవ్రాలి దీమసంబునఁబలికెకా. 414

క. దైవాధీనంబున నిట, కైవచ్చితి నొండుకడకునరుగ నిర్దుగకా

నావసమె యిందు నెలకొని, త్రావెదరాజన్యశోణితము నీకరుణకా. 415

క. నావిని మందవిసర్పిణి, దానంతంగుండి తీర్ణదంష్ట్రుండవు దూ

రావగుఘండవు డుండుభు, కావారక కడుపుచి చెప్పినపుడెల్లకా. 416

క. ఒడలు బడల్పుడఁగఱచినఁ, గడునెవ్వడి నదరి లేచి కంకటివడి న

ల్లడలువెడకించి కానం, బడ నరపతి నిన్నునన్నుఁ బరిమార్పిండుకా. 417

క. తులువా నీకతనమునఁ జెడ, వలెనటుజాగుడిగి యిచ్చనచ్చినదెసకుకా

నెలుపడుమిపు డనఁ జరణం, బులమిఁదన్నాల్లి డుండుభుక మిట్లనియెకా. 418

క. నీవెందునిలిపితచోఁ, దావై కాలాఁదియుండెదం బొట్టకు నీ

వేవేళఁ దయదలంచితి, వావేళ నె రాజరక్త మాహరింతుకా. 419

క. విడనాడకుమని దైన్యం, బడర న్నత్కుణము ప్రార్థనాలాపములకా

గడుఁగరఁగించిన నాదృతి, గడలుకొన న్యూక ముల్లుగా కని పలికెకా. 420

నీ. ఒండుదిక్కునకుఁ బోనోపలేనని కదా యరిఁ బ్రార్థించె దట్లయిన నుండు

పతిరతిక్రాంతిఁ దల్పమున నిద్రితుడైనతటిఁ జేరి నెత్తురుద్రావి బ్రదుకు

మిదిసీకునమయమంచదియూరకుండిన నాఁ డప్రదోషంబున న్వినీచ

గుణము మత్కుణ మతితుంట్పిడకయ్యోపవేళుఁడౌ నస్తుర్వవిభునిఁగఱచెఁ

తే. గఱువ నరవరుఁ డదరి మేల్కాంచి పనుల, జనుల సజ్జనియాపింపఁ బనుప వారు

దివియ లవ్వేళఁగొనుదునే లేకనరిగి, నికటరంధ్రాంతరము డుండుభుకము సాచ్చు.

- క. కాలవడిలేమిఁ గాడ్పడి, పోలేకున్నెడనెయిండఁ బాడగనవేళ్లక
గీలివి మందవిసత్పిణి, నాలోనం బులిమివైచి తనువులువెడలక. 422
- ప. దుండుభుకమ్ముండేర్చుకొని భిన్నమంత్రంబై యూకచచ్చె మంత్రంబు వెలిఁబుచ్చ
రాదని దమనకుం డాడినఁ బింగళకుం డవాక్యంబులు చిత్తంబునకెక్కి నిక్కువం
బుగావగచి యమ్మంత్రికుమారునకెట్లనియె. 423
- క. నాపై సంజీవకుండతి, కోపంబునరాక కెద్దిగుఱుతు సునీతి
వ్యాపారశీల చెవుమా, గోపనగతి ననిన దమనకుం డిట్లనియెక. 424
- క. వానతటిసోరబాగై, యాననమమరంగిఁ గొమ్ములవనప్రంబుల్
గానిటకునచ్చ నతఁ డది, గో నిన్నునధింపవచ్చుగుఱు తెప్పటికెక. 425
- ప. అని యభిజ్ఞానంబుఁజెప్పి యస్పంచాస్యంబున కుపాస్యంబై యాస్యం బలర నవ్వం
చకంబచ్చుటవాసి మందగమనంబున సంజీవకుం డాయంబోయి వెడవెడఁ దల
యూఁచి నిట్టార్చు నిగిడించుటయు నతండు దమనకుం బరికించి సఖా సుఖంబునం
బొదలుదే భద్ర మే యనిన నమ్మంత్రి తనయుండు. 426
- ఉ. చిత్తము నిర్వృతంబు దృఢసేవఘటించిన విత్తము ల్పరా
యత్తిము లాశజీవితములం దొకయప్పుడులేదు వృత్తులా
పత్తివిధాయినుల్ చ్యవనపాటనమెక్కడి భద్రమేక మే
ల్పొత్తితె రాజసంక్రితుఁడనం బలుమాటలు వేయునేటికెక. 427
- చ. కనలుపహించి యాపదల గానిలఁడెవ్వఁడు బోంట్లచేతనే
ఘననిమనంబు ఖండితిము గా దిల నెవ్వఁడు నేర్చుకాలము
నైనఁగొన నేవనీపకుండు గౌరవ మొంద ఖలా ప్తిసౌఖ్యమే
జనుండువహించె రాజులకు సత్ప్రియుఁడెవ్వఁడు నాకుఁజెప్పుమా. 428
- చ. నలఁకువఁజూచి యీఁడడిగినం గసరుం గృశియించి యున్నచో
నలరుఁ బ్రపూర్ణుఁడైన నెరయం బరికింపఁగలేడు నాకు నీ
కొలువికజాలనన్నఁ గుసిగుంపులఁ బెట్టు వధింపఁజూచుగే
వలనరకంబుగా కొలుచువారికి దుష్ప్రభుసంక్రయం బిసే. 429
- ఆ. తనువుఁబొదలనీఁడు తాపంబుబుట్టించుఁ, బస్తుఁబెట్టు మూలఁబాఱవైచుఁ
గొలుచు నజ్ఞనులకుఁ గుత్సితపసుమతీ, పల్లభుండు వేఁకింపటివాఁడు. 430
- చ. నగవులకుం బ్రసాదపచనం బొక టాడఁడు మ్రోలనిల్పినక
మొగమటుపెట్టు గేల్పొగిచి మ్రొక్కి నఁజేమెదలంపఁ డాజిలోఁ
బగఱనడంచి కోల్పడినపాటును గెల్పినగెల్పు నెంతయుం
గగనసుమంబొనర్చు నొసఁగంబడునో యని దుష్ప్రభుం డిలక. 431

ఉ. కాననవాసియైనను గుఱుంబు విశిష్టగృహన్నభిక్షకుం

డైనవరంబు లూఖలకణాశనుడైన శుభంబు కర్షకుం

డైననుమేలు నీటజరరానలమార్పుటలెస్సయావె స

వ్రానకరుండుగాని నరనాథు భజించుటకన్న సేరికిఁ.

432

చ. మడఁగిపడుండఁ బ్రానులకమంచపుఁగుక్కికి నిల్వ్యటెల్లుపు

ల్లుడిసెకు నొందు రెండెనుపగొడ్లకు నోరికిఁ బోక ప్రక్కకుఁ

గుడువఁగఁగూటికి న్నొలకుగోకను నీదిరమెంతకోతయే

వడుపున దుష్ప్రభుం గొలువవచ్చు నిసీ యను జీవికోటికిఁ.

433

చ. పలికినమాటనిల్వఁ డెడపందడపం జెడనాడు పచ్చు మె

చ్చులదిగమ్రుంగుఁ దొట్టొలుతఁజూచినచూపులఁ జూడఁ డేర్పడం

జాలుకదనంబొనర్చు నెరసుల్లుటియించు లదల్చివైచుఁ గే

వలనృపసంశ్రయంబు పగవారలకు న్వల దివ్వకుంధరకఁ.

434

మ. హతదాక్షిణ్యులనర్థకారులభిమానాధ్యాత్తు లవ్యంజన

ప్రతిపక్షు ల్లజనప్రియంపదులు సంపత్తిన్నిపాతస్సృతి

క్షుతికు ల్పత్తిపరాజ్ఞులు భిక్షపితాచగ్రస్తు లాద్యావన

చ్యుతు లక్షాంతులనాంతరంగికులు రాజుగారె యూహింపఁగాకఁ.

435

క. చుట్టము లెవ్వరుదేశం, బెట్టిది యాయువ్రజంబులెట్టివి కాలం

బెట్టిదియే నెట్టిడబల, మెట్టిది నాకని తలంపుమీ నీ వనినకఁ.

436

ప. దమనకు నాలోకించి సంజీవకుం డను ననుజీవులకు దుష్ప్రభు సంశ్రయంబుగాదని

యను దేశకాలంబులు విచారింపవలయుననియును నన్యూపదేశవర్ణ నాసందర్భం

బుగా నంటి విష్ణుటలకు నిమిత్త మేమియుఁగోయని యూరకుండిన వెండియు

దమనకుం డీటనియె.

437

ఉ. నావచనం బమోఘమని నమ్మి దురూహలత్రోవఁబోకసం

జీవక యేగుదెంచితివి సింహముఖంబున కెట్లు భద్రసం

భావనసేయునుం గద విపద్ధకలాత్తినవోటనోర్వనా

హ విధుఁ డీరసింఁచెనుగదయ్య నిమిత్తములేమి నీపయకఁ.

438

క. సరసవిసీతరసానీ, తరసమువిరసతనగల్చి తనసుభటపరం

పరిత్రుననియెబతియె, వ్యరుదిక్కిఁక నీతులున్నవా రాజులకుఁ.

439

క. పరివారముదూర ఐసుం, ధరనిడివడిఁ దెల్పె నేకతంబున నన్నుక

ద్విరదారిచీరి చిత్తం, బెరియంగాఁ బిడుగుపంటి యాదుర్వాత్తకఁ.

440

- ప. ప్రాణసమానుడవగునీకుఁ గప్పిపుచ్చరామిం జెప్పితి నిది నీమనస్సున నె యుండనిమ్ము
నావిని సంజీవకుండు వివాదవిహ్వలుండై . 441
- క. ధరనిరవధించితాసం, భరమునవలె శిరముపంచి పరికించుగుణా
కరు సంజీవకుఁ గనుఁగొని, గురుమాయాశాలి దమనకుం డిట్లనియెన్. 442
- క. చింతానలమునఁ జేతః, కాంతారము గుమిలఁ బ్రాప్తకాలము నారా
ధింతువుగా కన నతఁ డ, త్యంతభృతిస్ఫురితచిత్తుడై తనలోనన్. 443
- చ. కరిగమన బ్ధరాత్మకులఁ గాని రమింపరు హీనజాతికా
పురుషులఁగాని భూభుజులు ప్రోవరు కానలఁగాని మేఘము
ల్లరియవు సత్యశౌచములకుం బెడఁబాసినవానిఁ గాని యిం
దిరవరియింప దుర్వి యవనీతులగాని భరింప దెంతయున్. 444
- క. పలుగూఁత లజచువానిన్, గలుద్రావెడువానిఁ జెల్లుగఱచెడువానిన్
బాలఁతులఁ దెచ్చెడువానిన్, దొలగింపక సుతరింపుదురు రాజన్యుల్. 445
- క. ఏకగ్రీవముగా నా, లోకనమొనరించి నిచ్చలుంగొలిచి తుదిం
గా కెడనితఁ గద కలవే, మో కటకట సత్యశౌచములు రాజులకున్. 446
- చ. నలినములంచు రేలు కొలనం గలహంసకులంబు రిక్కినీ
డలఁ గబలించి కాంక్ష మగుడం గడకేగి మనోజ్ఞ గంధము
ల్పిలికెడుతమ్ములం బగలుచేరనిచాడ్చున మోసపోయి చం
చలులగువారి కెక్కడివి సత్యపచార్థములంచు నమ్మికల్. 447
- ఉ. దోషగుణంబుఁగూర్చిపపితుండగు నాతఁడు ప్రార్థ నావిధిం
దూషితుండై యభీష్టఫలదుండగు దోషములేక కారణ
ద్యేషముఁబూనియన్న కుపతిం బ్రకృతిస్థునిఁజేయఁ బ్రార్థనా
భూలఁగాదు సంశ్ర మణభంగులఁగాదు ఘటింప దీఁగులన్. 448
- చ. ఫలితచికిత్సిరోగములఁ బాపకుభక్తియల న్న హాఘము
ల్పాలపఱఁజేయ నీతిసనముల్బహుభంగులఁ గూడఁబెట్టఁ
గేవల పరతంత్రులై మెఱయు వైద్యవిపశ్చిదమాత్యులుంధరా
తలపతి, బాసిపోవుదు రతండు కృతజ్ఞుఁడు గాక యుండినన్. 49
- చ. లవణపయోనిధానసలిలంబు ఘనాఘనదేశసంగతం
బవును మనోజ్ఞతం బారయు నమ్మధురాంబువువార్ధిఁజేరి యు
పువుగతిఁ గుత్సితం బరులమా విమలం బతికుత్సితంబవుం
దనిలిమహోత్తమాశ్రయమున న్న టితుచ్చసమాశ్రయంబునన్. 450

చ. లలితపటిరపాదపములం జీలునల్లనులోజ్వలజ్వల

స్థలములగ్రాహము ల్లాబులచక్కిఁ బగప్రతిహలదుర్జనుల్

పొలుచు నిధానజాతముల భూతములుం గమనీయమాక్షికా

నిలి సుఖులున్నుంబులకు వారనివిఘ్నము లేర్పడుంగదా.

451

క. కేతను లురుకంటకసం, ఘాతులు జంబాలజములు గంజాతంబుల్

నాఁతులు కుటిఁ స్వాంతలు, భాతుందిలమణులు దోషపటలావృతముల్.

452

క. ఆను సంజీవికుపలుకులు, విని దమనకుఁ డనియె నెట్లు విశ్వసనీయుం

డనవచ్చు మానసంబునఁ, గనులు నెవ్వరిఁ గనికరంబుగల నీరాజుకా.

453

మ. పురతః ప్రాంజలిసామ్రద్యగ్లజాఁ దుత్సృష్టాస్యైఁ డాక్షేషణా

చరణారంభణకేళి సత్ప్రియకథాసంప్రశ్నదత్తాధికా

దరుఁ డున్నాయి బహిర్నహామధురు డాత స్తూఢహాలాహుం

డరుడే దుర్జనుఁ డెంత శిక్షితుఁ డపూర్వాభర్యనాట్యవితికా.

454

క. ఇతరోత్కర్షణమాన, చిత్రుఁడు నిజశ్లాఘనప్రవక్తకుసాధు

ప్రతిపక్షిదుష్టరక్షారతుఁడు సుమీనుజనుఁ డైనరాజాహింసకా.

455

నీ. కరుణావిలాస మేగతిఁ గప్పిపుచ్చునో కోపంబు కన్నులఁ గురియునుండు

సత్విభాషణము లెచ్చటఁ గట్టిపెట్టునో బోయబొంతులె నోరఁ బొడలుచుండు

సుపకారకరణ మెట్లుపసంహరించునో పరిపీడహృదయంబుఁ బట్టకుండు

నాచార్య మెట్లదృశ్యముగా నొనర్చునో పరమహాభము బుద్ధిఁబాయకుండు

తే. నీతి యేనూతఁద్రోయునో నెరలు శుద్ధ, ముక్కురత్నంబు నేతలమోసు లెత్తు

మేలు డిగఁద్రావి కీ దుర్దమింపఁజేయు పాపకర్తుండు రాజైన బ్రదుకుగలకే.

456

చ. అనినిపుఁ డెట్లు భాషితములాడు వరాధిపుఁ డెట్లు దృష్టిపా

టవమునహించు రా జెటులాడంబడు కోరి వివన్దహారతో

త్సవనిముఖుండు శంభువరదాననియున్తుఁడు నోరఁగన్నులం

జెవులను బంచమేధుగఁ డెడనేయక శిశ్నము లూఁదియుండుటకా.

457

చ. తిమిరనివారణక్రియకు దీపము వారిధిని స్థరింపఁబో

తము చవిఁ బాపపహ్నిరవితాపధరం బడఁగింప నాతప

త్రము కలుషంబులం జెఱుప ధర్మము బాల్పడియుండుఁ గాని య

క్రమలజాఁడు స్వభోద్యముఁడుగాఁడు దురాత్తునిజక్రజేయఁగకా.

458

ప. దమనకునకు సంజీవికుం డిట్లనియె.

459

ఉ. సాధుమధుస్పృహందినససాతిగమంబురుహాంతరాశసం

గోధము చంచరీకనికురుంబ మిఱుంగకపోవునట్లు తృ

- ష్టాభ్యుతి నానుకొన్న మనుజు ప్రసంగం బనుజీవి తేచ్చకచ్చా
భముడైన భూవిభుని వంటుఁ దదాగతి బాధఁ గానమిన్. 460
- చ. సరసులతోడి నెయ్యములు జాణ మదాళికతోరదుర్గము
ద్విరదకరస్సున్నరత్నటక దేశముల వ్యసించి తచ్చుల
త్పరుషతరశ్రవోనిహతిభగ్ను నిజాంగకమై పొరింబారిం
ధరిఁబడి తేజీ నెత్తనమునం దలఁచు న్నిసినీవిహారముల్. 461
- ఎ. నాకథ యట్టిద. 462
- క. కడుఁగతినుం డగుభూపతి, కడఁజేరిన నిలువనీడగలదా చెడదా
పుడవి నొకశకమువేసవి, యెడ దాపనిరాతి నాశ్రయించిన కతనన్. 463
- క. నావిని దమనకుఁ డలసం, జీవకు నీక్షించి నీతికిలాయేలా
గీవిధముఁ దేటపడఁజెపు, మా వినియెద వనిన నతని కతఁ డిట్లనియెన్. 464
- చ. మడువుల నున్ననీ రివుర మందవిహారము మానె వాయువు
ల్పడమరసాగఁ బర్యతములందవము ల్లలెత్తె నెండలం
బడుకలు వ్రన్నెఁ గూలె మృగపంక్తికిఁ బాంథులకు న్ధరిత్రిపై
వడుగిడఁ బ్రాణసంకటమునైన యొకానొకమండు వేసవిన్. 465
- క. వనయవనవిరహితంబగు, వనసంచారంబు బారి వారనిజాలిం
దనువెరియం దీప్రచరం, డనుశశరా జొక్కనాఁ డుదాత్తత్వరతోన్. 466
- చ. నిలవక వచ్చినచ్చి ధరణిం జిలుపెంచికలు వ్యకుంధరం
గలసినగోడలుం జివికి గంపలఁ గాచిన వెట్టిసొట్టితీ
వలు చిగిరెంత గంబగమివాకులు గప్పినపూడుపాఁతఱ
ల్లయొకయూరిపాడు పొడకట్టినఁ జేరఁగఁ బోయి యక్కడన్. 467
- క. నేలంగలసిన యొకదే, వాలయనికటమున నారయం బొడవై హిం
తాలము గతి మెఱయకల, నోలఁగ నలశశకులాధిపుఁడు గని వేడ్కన్. 468
- ఎ. చేరువంబోవ దూరంబుగాఁ బరపంజాకొని యున్నతచ్చాకుం గాల్కొనంగోరి
తదగ్రంబున నిల్చియుండెఁ బ్రొద్దునుం బెరుగుమండ నీడయుం దఱుగుచువచ్చె
నట్లు మధ్యాహ్నంబునకు ఛాయానుసారియై మూలంబునకు నచ్చి. 469
- చ. అనలమువంటి యెండ నొడలారట మందఁగ వాత్తలోన ని
ట్లని తలఁచె నృశం బతులితాకృతినంపదఁ జూచి దీనిదాఁ
పున వసించి యిట్లయితఁ బ్రొద్దొకచాయ వసించె బండఁజే
రిన దురవస్థలం బొరయరే జనులం చదివోయె నెవ్వగన్. 470

- ఐ. కుత్సితరాజసంక్రితుండ నగుట నేనాశంబునకుం దోడువోయిననాడ మృత్యు
ముఖప్రవిష్టులకు బ్రతుకులేదు. 471
- క. పలుపురుషుల ద్రులు మాయాపులు పామరపసుమతీధవునికడనున్నం
బాలియింతు రుత్తములఁ గేవల ముష్ప్రముఁ జంపి మెసవనా కాకాదుల్. 472
- క. నావిని దమనకుఁ డలసం, జీవకు నీక్షించి నీతికిలా యేలా
గీవిధము లేటపడఁ జెపు, మా వినియెడ ననిన నతని కతఁ డిట్లనియెన్. 473
- చ. విటపసమృద్ధిఁ బ్రేముల ప్రేగునఁ బందిలిగొన్నకాసుగుం
దుటుములు గట్టి యెండ పొడమాటక ఘోషకకోరజంతుప
ర్యటనగురాప మొక్కభయదాటవి రాజిలు నచ్చట న్నదో
త్కట మనుసింహ మప్రతిమగర్వధురంధర మొప్పుదానికెన్. 474
- క. పులియును నక్కయుఁ గాకియు, నలయుక పరిచర్య సేయునవి యొకనాఁ డ
పాపమునఁ దిరుగుచు నొకవో, ములుగంపలు మెసపునుష్ప్రము న్గని తమలోన్. 475
- క. ఎక్కడిమొగ మెక్కడిపాడ, వెక్కడిరూ పేడగమన మెక్కడికంతం
దెక్కడవినము కనుంగొన, మిక్కింకరమెకము ననుచు నేడైతి దానికెన్. 476
- క. బలిభుక్తేరువ్యాఘ్రం, బులు దాయుంబోయి పలికె మున్నెన్నఁడు నీ
పాలమున మెలఁగవు చెప్పమా, తెలియఁగ నెందుండివచ్చితివి మృగముఖ్యా. 477
- క. కాననసత్వంబులలోఁ, గానము నీవంటిరూపు కడువెఱఁగయ్యెన్
మానిలి దాదృభత ముఁజెపు, మా నీవిధ మనిన నది యమర నిట్లనియెన్. 478
- చ. నను విను చోళమండలమున న్వసుమంతుఁడునాఁ బ్రసిద్ధిఁగాం
చినయొక సెట్టియందు నలనెట్టైన మారువీలాఁతి కేగుచుం
దనధనరాశి పైనిడినఁ దాల్చి హుటాహుటి నేను భానుమం
తుని కిరణాంకురంబులును దూఱనియొందోక కానఁ బోవఁగెన్. 479
- మ. సుషిగాస్థ్యపలకాతర్థాంకరణకక్షుణ్ణాశ మభ్రోచ్చల
ద్వృషిదాసోఽపటనపాతిభంబుకరజోతిగ్రస్త కూలంకష
విష మున్నూరితరూఢమూల వివిధోగ్యజంబుబాహ్యకీర
జ షకస్థానజలంబువీచె నోకజంఝామారుతం బుద్ధతికెన్. 480
- క. పినపిన మెఱుపులు పొటిపొటి, చినుకులు మనమనక లెగుఁగు చీకట్లుం దోఁ
చిన నొకరినొకరు గానక, చని రాలోఁ బనియుఁ గన్నచాయలఁ బఱచెన్. 481
- క. అనిశఁ బనియును నొందోక, మానిసియుం బడఁడు దృష్టిమార్గంబున క

- జ్ఞేనును గాడ్పాటునఁ జనఁ, గా నొకవో నుపరిభరముకంపలఁ దవిలెన్. 482
- క. తూరుపు తెలతెలనై రా, గా రువ్వున విసరునీడగాడ్పులు నయ్య
సారమును ముట్టుకొనె నేమైరో నేనెఱుంగ నిచట నాఁగితిఁ బదముల్. 483
- వ. నాపే రువ్వుంబు. 484
- క. అని తనకథ నెఱిగించిన, విని వాయసముఖులు గారవించి సుహృత్త్వం
బనఱూ పాయక మాతో, నొనరింపుము నెమ్మిఁ గలసియుండుద మనుచున్. 485
- వ. ప్రత్యయపూర్వకంబుగా నతని నాదరించి కథనకుండనునామం బిడి తెచ్చి మదో
త్కటంబుం గానుపించి యభయదానంబుఁ బెంపునేయించినఁ గాకవ్యాఘ్రుగో
మాయావులం గలసి కొంతకాలంబు ప్రవర్తించె. 486
- చ. అటఁ జటులప్రతాపభయదాళువిశంకట మమ్మహామదో
త్కటము విదాహమోహకటక శ్రమశోకపురోగరోగసం
కటమున డస్సి వేట లరుగం దిరుగ న్వరగంధసింధుక
చ్చటనము నొంప వంప వడి చాలక నేలకు వ్రాలియుండఁగన్. 487
- క. చరణములవ్రాలెఁ బులి య, క్కఱ డగ్గరి మ్రొక్కె వంచకము ప్రణమిల్లెన్
గరటము భద్రమె శుభమే, పరిణామమె యనుచు వినయపాటన మమరన్. 488
- క. నతిఁజేసి నిలిచి దంతి, ప్రతిపక్షీకుక్షి దావపావకుఁ డేర్చెన్
గతిచెప్పుమా యాహార, సితి కీనని అంతునేయ నీంహం బనియెన్. 489
- చ. శిలనఖరాంకుశాగ్రములచేఁ బ్రతివాసరము న్నదావళ
క్షీతిపులచ్చి మజ్జము భుజింతు మదంచితభుక్తశేష మా
శ్రితులకుఁ బెట్టుదుం దగభుజింతురు మీరు శరీరపాటనం
బతిశయితంబుకాదు గమనాగమనంబుల కేమిసేయుదున్. 490
- క. వ్యవహారయోగ్యములు గా, వనియవములు గలుగుపైట్టు లాహారము మీ
రవహితమతులయి కతిపయ, దినసంబులు ప్రోచికునుఁడు దేహత్రయమున్. 491
- క. తనువునకు నునుఱువచ్చిన, దనుకం దనకామిషం బుదాత్తప్రీతిం
గొనితెండు పొండు మీరన, ఘనతృప్తం గాకజంబుకవ్యాఘ్రుంబుల్. 492
- ఉ. తీరక పోయిపోయి బలుడెంపలఁ గంపల నేళ్ళ బీళ్ళఁ బ్రాఁ
బూరుల దారులం గడిదిపుట్టలఁ దిట్టల బోళ్ళ రాళ్ళ నీ
వారకరీరము ల్లుగుత్రంతలఁ గ్రంతలఁ జెట్ల గట్ల నా
హరమతిం జరించి జరరాసల మాఱకవచ్చి క్రమమన్. 493

- క. తమలోనఁ బొడరుకొని యొప్పుము వాకిట నిల్వఁబనిచి రహి నమ్మాఁడున్
సముఖమున కరిగె నందుడ, రహఁ జూపి యిభారిపోఁ గరట మిట్లనియెన్. 494
- క. తిరుగఁగలదిక్కులన్నియుఁ, దిరిగితి మిఁకనేమి యలనీతిమి మాపల్కు
త్తరు వాహాయాహారము, దొరకడు నిప్పస్తులందుదుమె నీమ్రొలన్. 495
- ఉ. లావరి యెప్పు డంగవికలత్వము వాటిలి క్రుస్సి యిత్తుహా
గ్రావణహానివేశమునఁ గార్కొని దేవరయుండ నెవ్విధిఁ
జీవితముండు భోజనము నేయకయే మును ని స్తరించుఁటె
ట్లావిధ మానతిమ్మ సుగుణార్థవ యూరకయుండుటాప్పునే. 496
- ఉ. ఊరకయున్న నెట్లగు నిజోదరపూరణ మేటిజోలి యా
హారము లేదు మాచలన నక్కట యే నొకమాటఁ జెప్పెదం
గోరికమీఱ నక్కధనముం బొరిపుచ్చి తదంగమాంసను
జ్ఞారుణసేవ దేవజరానల మార్పుము తేర్పు మాకృతిక. 497
- వ. అనిచెప్పిన నప్పనిశోప్పనియదియై మదోత్కటంబు కరటంబున కిట్లనియె. 498
- ఉ. ఇట్టిదిగాదె నీకుఁ దుదిశేటికిఁ జెప్పెదు ధర్మతత్త్వమో
చెట్టులఁగట్టి నమ్ముమని చేతడియాఱుడు చంపుటెట్లు దా
నెట్లు సహించు దైవ మిల నెవ్విధిమాయా ధరిత్రి యక్కటా
పొట్టకుగాఁగ నిచ్చెనఁటిపోకలఁ బోవ మదిం దలంచినన్. 499
- క. ఉడుగుమిఁకను నట్లయినం, జెడితిమి నీసత్యమింతచేసె నయం బె
క్కడబోధించినదానిం, గడచెవులం గూర్పవసుడుఁ గరటము మఱియున్. 500
- క. నిలుపోపరానియాఁకటఁ, బులిపిల్లల భుజగమండముల భక్షించున్
గలఁషుమునకు రోయనె నీ, కులం దలపోయునె బుభుక్షితుఁడు చిత్తమునన్. 501
- ఉ. ఏవిధి నీతిపద్ధతికి నేగుదయాపరతంత్రచిత్తుఁడై
కై వడినా మహాదురితకర్తృఁడుగా కెటులందుధర్మసం
భావితఁ డెట్లగు న్వివరణపాటవ మేక్రియనైర్పు గౌరవం
చేవలన న్భజించుముఖ మేగతిఁ గాంచు బుభుక్షితుం దిలన్. 502
- క. కుక్షిదరికొన్నపట్టున, వీక్షించునె దేహిరుదులు వేశలు మునిహ
ర్యక్షము విశ్వామిత్రుఁడు, భక్షింపఁడె పారమేయపలముఁ బొలుతన్. 503
- గీ. కలకఱఁడు చూడె నొకరాజా కానలోన, దండియాఁకటఁ దవమేను దానె తినఁడె
వలపుతఱిఁ బుణ్యధనులు గీర్వాణమునులు, చేరి పీఠఁగుఁ గట్టిది భక్షింపరాటు.

గీ. కలువునకుఁగాక మున్నొక్కకాపుకొడుకు, దారపుత్రాయలవధించి తానె తినఁడె
యాపడలవోట నియమదార్యము హులిక్కి, కాస్త్రమతమిడివలదుదుస్సంకయంబు.

క. పోషించి చంప నోహో, దోషంబని బుద్ధిదలఁచెదో సస్యములం
బోషించికాదె కోయుదు, రీపత్కల్తము గలిగెనే యవోట్టకో. 506

చ. అమితవిరోధి వీవు నిమిషార్థము నీకు శరీరపాటనం
బమరకయున్నరాజ్య మభియాతులపాలగునట్లుగాన నా
శమునకు మూలమిచ్చెడువిచారము దూరముఁజేసి చంపుము
ప్రేమ జఠరాగ్ని నార్యుతరసంబిడు మాకు దయామయుండనై. 507

చ. మొఱయిదుఁస్వాశ్రితావసమనహిధర్మవలంబు వేదముల్
పరిజనరక్షమేని కనపాయని దానిఁ ద్యజించి మాన్యతా
చరణముఁ బూనియుండెదవు చాఁగుచె జీవితవిత్తమానభూ
సురహరణాదికార్యములఁ బో గణింప రసత్యదోషముల్. 508

క. బలసంపదవలెనో కే, వలనూన్యతభాషణంబువలెనో నీలోఁ
గలతలఁపుఁ జెప్పమని గా, నీలియెడ్చినఁ గాకిఁజూచి సింగంబనియెకో. 509

క. మతిమీఱ మీరు నాచే, నితనికి నిర్భీతి దాన మిప్పించితిరుం
చితి రానోర్లనె నేఁ డు, దృతులై వధియింపు మనియెడదరు కథనకునికో. 510

క. మతిఁజూచునె శరణాగతు, హతుఁగా నెటువంటిపటిలుఁడైనను బుణ్య
శ్రుతులు పనిగొనుమదీయ, శ్రుతు లాకర్షింపనేరదునె మీకాఱుల్. 511

క. శరణాగితరక్షణమునఁ, దురగక్రతుఫలము దొరప దొరకుయశోలం
కరణభృతి గలుగుఁ దొలఁగు, స్థిరతంబులు చేర వొందుదుఃఖౌఘంబుల్. 512

ఉ. చేరదు కీర్తి గౌరవము చిక్కదు రాదు శుభంబు పుణ్యముల్
నీఱుగుఁ బాప మంటుఁ బ్రజ నిల్వదు కొల్వదు కమ్మకట్టు వీ
రారులు లెక్కగాఁగొన రహర్దివసంబు విపత్సరంపరా
భారము కొండలై పెరుగు బాపురె సత్యములేనిపట్టునకో. 513

క. కృపఁ గట్టిపెట్టి మీపా, పపుబుద్ధులఁ బట్టిపట్టి పగవుట్టి విని
ష్కపటుఁ గథనకునిఁ బొరిగొని, నెపపడి పడియుండువాఁడెనే నే వకటూ. 514

ఐ. అని ముగియంబలికిన హృదయనిర్భిన్న కాలాయసం బవ్వాయసంబు మృగపతి కిట్లు
నియె. 515

చ. చెవిఁ జొర వేనువిన్నపము జేసినమాట లొకించుకేనియెకో
శివశివ యెంతవేడ్క యనుజీవులఱువులఁ జూడ నిమ్మ రే

- పనులును గొల్పు టియిడునుపాటునకా యిటులౌ టెఱుంగ నె
ట్టవునిక సత్యమా నెచటికైనను బోయెద నేను వీరలుక. 516
- క. అనఁజనదు తగులుతగుని, తనువుం బ్రాణంబుకంటె దగులెదియొకో
చనుతనువు విడిచిప్రాణము, చనఁబోలనివారు గలరె సమయంబైనక. 517
- క. పాటించి విడువ ముడువ, స్నీటబృకయున్నఁ బోవ సీకయ్యమునక
బోటరిమగలకు కాటికి, గూటికి నీదికమె రాచకొలువేమిటికిక. 518
- క. నుడువులన బఱులుపందిలి, యిడి హస్తము బలుకుముంటికనయై దినముల్
గడపునుఁ బొమ్మను నయ్యా, గడపునృపుంబాయుఁ జేగగలపై న్యంబుల్. 519
- క. తనకొఱకుఁ గఱుకురిపులం, గని యని ముదలించి పాలియుఁ గన నశ్రద్ధం
గనుఁగొనక మనుజుపతికిం, దనమేనిం బోలెఁ బ్రోవఁదగు భటపక్షికిక. 520
- క. నీ కెవ్వరు నేఁటికిఁ గట్టా కడపట నుప్పొముక్కఁడనహాయముగా
భీకరపరిపంథిజయౌ, తేస్కివి గ మ్మని విషాదశిఖిలోమండక. 521
- ఁ కాక వ్యాఘ్రగ్రోమాయువులు స్థలాంతరంబున కరుగ నుద్యోగించిన. 522
- క. బలహానికిఁ జిత్తమునం, గలఁగంబడి మాటపట్టు గలరాజయ్యుం
దలవంచియుండఁ గేసరి, ఖలుల కసాధ్యములు లేవుగద లోకమునక. 523
- ఁ అటులబ్ధావకాశంబై కాకవ్యాఘ్రగ్రోమాయువులతో నేకాంతంబుచేసి కథనకుం
బిలుచుకొని లోపలి కరిగి నిలువంబడియె నందు వ్యాఘ్రంబు మ్రొక్కి నిలువం
బడి కేసరి కిట్లనియె. 524
- మ. సుటలంకించుట యెప్పు డత్యవసరౌస్యంబైతి నానాహరి
త్కటకింబు ల్పరికించుటెప్పుడు దృఢస్కంధంబునం బొందుగా
దిట మావాసముఁ జేయుటెప్పు డకటా దేహంబు సామయ్య నాఁ
కటి కడ్డంబుగ నారగింపు వివే కాకవ్యాఘ్రగ్రోమాయువుల్. 525
- క. ఏవెంటఁ గడమపఱుపక, దేవా మము సంతరించితివి సీపాలం
జానగుట దనుకుఁ దగునటు, గావున భక్షింపు వనరఁగా నేమిటికిక. 526
- క. అనిపలికి తొలఁగె బెబ్బులి, చనవున వంచకము వాయునము దోడ్తోన
ట్లనపలిక నపుడు కథనకుఁ, డనఘుం డప్పదరు లారయక తా ననియెక. 527
- క. మృగవల్లభ యాఁకటిచే, సగమైతివి నీకుఁ గైవసముగా నన్నుం
దగదె కనుగొన సీపా, లగుఁ గథనకుఁ దారగింపుమా చేసేతక. 528
- క. అనువచనము లోపలిగాఁ, బెనురొదతోఁ గఱిచి వ్రచ్చె బెబ్బులి సింహ

బున కొసఁగెఁ గథనకామిష, మునఁ దృప్తిబొంది కాకముఖులకు నొసఁగెన్.

ప. ఇట్టి మాయావు లున్నచోట సత్యంబు మూలఁబడి కల్ల వెల్లివిరియుఁ బింగళకుం
డును మదోత్కటంబునడువునఁ గుమంత్ర మంత్రయంత్రంబునందగులువాఁడు
గాఁడె యనవిని దమనకుండు తుద్రపరిచాయఁ డగుట భూతమణున కొప్పుఁజే
యదొకో చెప్పుమన సంజీవకుం డతని కిట్లనియె. 530

చ. అమరుమరాళసంపలితమై నితగృధ్రము హంసమట్ల హం
సము పరుషశ్చ శానఖగసంపృతమై కనుపట్టు గృధ్రము
ట్లమలమతు బ్దురాత్తు విమలాత్తునిఁ జేయుదు రల్పులు త్తముం
దమపత్ర సుండఁజేయుదురు తద్వయి నెయ్యది మేలుచెప్పుమా. 531

క. కీడెఱుఁగ రు మేఱెఱుఁగరు, చాడికి జెవిజేర్తు రుఁక జనలోకవిభున
పాడియుఁ బంతము గలవో, లేడ దొరకుఁ గొలువ నిలువ నెవ్వారలకున్. 532

క. న్యాయం బన్యాయంబని, మాయిడి చెవి నిల్లుగట్టుకొని చెప్పంగా
నేయొజ న్వివకుండున్, మాయావులమాట లెట్టిమహిపతియైనన్. 533

క. ఏకరణి వికలితాత్తుఁడు, గానుండుం బతి పశోపఘాతనకరణా
స్తోకన్యాయామార్ద్రకి, టీకృతముఖుదుర్జనావిసీతులచేతన్. 534

ప. అనశ్యంబు రాజులుచెవి వేదలనిపలికి వెండియు సంజీవకుండు. 535

క. కులిశమును రాజాతేజము, దలపోయ మహాగురాసదములచలములం
గులిశమునడు నృపుతేజము, పలుకులు వేయెల తునియఁబడు నెల్లెడలన్. 536

ఉ. కావున రాజు నాచెస నకారణవైరముఁ బూని ద్రోహచిం
తావకుఁ డయ్యెఁ జాలు నిఁకఁ దద్భజనంబు మహాపరాక్రమ
శ్రీవివిల్లి గయ్య మొనరించెద గెల్పెద గెల్పుదక్కినం
జానమరు న్దిగంతపరిషత్పీఠచేతులు శంకయేటికిన్. 537

చ. సననము లాచరించి కనుశక్తినికేతము భూరిదానధ
ర్మవిధు లొనర్చి కాంచుమరమందిర ముగ్రతపస్సమాధులం
దవులు మరుత్పథం బతులితత్వర సూరుఁడు గాంచుఁ బ్రాణమతో
తనతప లేకనిల్చి జగడంబున నేడెఱ నూడ్చి పుచ్చినన్. 538

క. గెలిచినసిరి దొరుకుననిం, బాలిసినరంభాదియువనిభోగము దొరుకున్
దలగడ యదిగద మృత్యువు, కలనికిఁ జావునకు నేలకళవళమందన్. 539

చ. బలము యశంబుఁ బ్రాభవముఁ బ్రాణము రాజ్యము మూలవిత్తమున్
గలన నరక్షణీయములుగానె మహామహులైనవారికిన్

- గలదొకచిత్త మాజియుడుగ స్త్రుతి నిక్కువ మాహవార్ధియై
మలసినచోట మృత్యు వనుమానము మాటలు వేయు నేటికిఁ. 540
- క. పింగళకునితో మాట్లాని, సంగర మొనరింతు నొంతుఁ జంపుదుఁ జత్తుఁ
భంగమున తోర్వననునం, తం గటకట మిడికిపలిక దమనకుఁ డతనిఁ. 541
- క. విమతునిబల మరయక వై, రముఁ గొనుజనుఁ డేర్పడం బరాధనమందుఁ
సమధికబల మగుటిట్టిభ, కముతోఁ బగఁబూని చెడినకంధియపొలెఁ. 542
- క. నానిని దమనకునకునం, జీవకుఁ డిట్లనియె నీతిశీలా యేలా
గీవిధముఁ దేటపడఁ జెపు, మా వినియెద ననిన నతని కతఁ డిట్లనియెఁ. 543
- చ త్రిభువనకీర్తితాంబునిధితీరమున న్తునుగల్గియుండుఁ డి
ట్టిభమిధునంబు దైవగతిఁ డిట్టిభిదౌహృదలాలసాంగియై
శుభమతి ప్రాణవల్లభునిఁ జూచి ప్రనూతికి వేళయ్యెయ్యిధి
విభవ యెఱుంగఁజెప్పఁగదవే స్థలమెయ్యది నాకు నావుడుఁ. 544
- క. టిట్టిభ మిట్లను నీకుం, గట్టనినీడములు గావె కంధితటంబుల్
పట్టయినచోట గ్రుడ్లం, బెట్టుము నీవనినఁ డిట్టిభి కనతలనగఁ. 545
- క. మగనిఁ గని పలిక నేలా, తగుఁ తగదన కిటుపలికదవు ఐనధితటి
జగతిని గట్టనిగూఁడె, ట్లగు నీకిది యంతకొంచెము కనుఁగొనగఁ. 546
- ఉ. పిట్టవు నీవు వారినిధిపెద్దలకల్లను బెద్దవెల్లిగాఁ
దొట్టునొకానొకప్పు డతిదూరము తుంగతరంగసంఘముల్
బెట్టడఁదుఁ హరించునతిభీమభుజంగములీల నెట్టుగాఁ
బెట్టుదు నూతికట్టఁ బసిబిడ్డలుగావె మదంపపిండముల్. 547
- క. కానకకాంచిన యీసం, తానము మనవలయు వార్ధిదరియేటకి నె
చ్చైనై ననిపుడ యుండొక, తానక మెఱింగింపు పెట్టెదం గ్రుడ్లచటఁ. 548
- క. నానిని యెఱచెలువు కనుం, గ్రేవలఁ గేవలము తేరఁ గెరలి కళోరా
రావమునఁ దనయనుంగుం, బావని నీక్షించి టిట్టిభం బిట్లనియెఁ. 549
- ఉ. ఎక్కినవానికిం గుఱుచయేనుఁగు నీకసదైననై తింగా
కక్కువగానె నన్నెఱుగు నీసరిదీకుఁడు నాకు వార్ధికిఁ
దిక్కురి మక్షికాంతరము దెల్పఁగ నేటికి గ్రుడ్లఁబెట్టు మే
దిక్కుననైన వానిదెసఁ దేటికనుంగొనఁ దీఱదేరికిఁ. 550
- ప. అనువచనంబు లాకర్ణి పంగూడక ప్రాణేశ్వరి ప్రాణేశ్వరున కిట్లనియె. 551

- క. ఇష్టజనోత్పలు వినక వి, నష్టదశం బొందుదుర్వివరముఁడు మరాళో
త్ప్రేష్టైకజనకకాష్ట, ప్రప్తంబై తెగినకచ్చపముచందమునకా. 552
- క. అనుమాటలు విని టిట్టిభిఁ, గనుఁగొని టిట్టిభమువల్లెఁ గల్వొణి యే
మినిమిత్తము హంసోత్పల, విననొల్లక కమత మీలై వివరింపఁగదే. 553
- క. నినుఁ గతలకాయనివే, రొక్కునునానచనంబు నిజమగు న్నగువా నా
కనురాగంబున నీకథ, వినియెదఁ జెపు మనిన నయ్యవిద యిట్లనియెకా. 554
- ఉ. కుంజకుటీవిహారములకుం జనఁ జెంచులు నిర్ఘరంబులం
గుంజరము ల్నుటింప బలుగూడెపుబోయలు చాలు వేటసాఁ
గం జెలరేఁగి సాకువపుగ్రద్దలుగూండ్లకుఁ బుల్లుమోవనిం
కం జెఱుపు ల్భయంకరముగా నొకవేసవి నోచె తోచినకా. 555
- క. కేలెత్తి యిసుముఁజల్లిన, రాలనియొకకానలో మరాళీవికస
న్నాళీకమధూళీమ, త్తాళీనాళీఖురాళీయగుకొలనొప్పకా. 556
- ప. అది సమగ్రశరంబును సమదసారంగభాసురంబును స్వర్ణప్రతరుచిరంబును సై
సంగ్రామంబును ననిమిషకులాధారంబును నమృతరసపూరసంభారంబును ననవద్య
తరువిస్ఫారంబును సై సురగ్రామంబును నిర్వియుక్తరథాంగంబును నిత్యకమలా
నుషంగంబును నిసర్గమధురగణచందంబును సై వైకుంఠధామంబును బరివేష్టితద్వి
జాతంబును బావనశిఖినమేతంబును బరమనిగమపూతంబును సై హోమంబునుం
బురుడిందు. 557
- క. అక్కొలను నాఁడునాఁటికి, వెక్కనమై క్రాఁచువెట్ట వేసవుల ననల్
చిక్కజలమి విరిపోయినఁ, గొక్కరలకు జయము మీలకు న్భయమయ్యెన్. 558
- క. ఆవిసినసరసిఁ గంబు, గ్రీవుం డనుకచ్చపము చరించు నతని క
చో వికటసంకటము లనఁ, గా వరహంసములు రండుగల నినుఁగుఁజెలుల్. 559
- ఉ. జాలిఁ దలంకి యవ్వికటసంకటకంబు లపారదూరయా
త్రాలసదీనతానతనిజాన్యు వియన్యుగుఱించి యిట్లనుకా
రాలును నాఁచు జిక్కనిపురంబడియెం గొలనెట్టు నిల్వఁగాఁ
జాలుదు మెందుకేనియును జాలుదుమేనినుబాసి కచ్చసా. 560
- క. ఈయితవున నఖమాంస, న్యాయంబున నున్నమనల నయ్యోచెడుగో
ట్టయి యాఱిడి విధికుటిలో, పాయంబునఁ జేసెఁ గంటె పాయంద్రోవన్. 561
- క. కావున నన్యసరోవర, సేవారతిఁ బోదుమా రసికవిర్యా యిం
దీవుండు మనినఁ గంబు, గ్రీవుం డిట్లనియె వారికిం బ్రియమెసఁగకా. 562

క. లావును గలిగినవారలు, గావున మీతలఁపు లొప్పుగద నేనన్న

స్త్రీసంతివాడఁగాఁగద, యేవిధమున నిలుచువాడ నెక్కటినిచటన్. 563

క. అతివిమలపుణ్యమానస, యుతు లమలాకృతులు సుగతియోగ్యులు మఱియా

శ్రీరఘక్షపాతు లకటా, హతకూచులభంగి నరుగనగు నే మీకున్. 564

స. నాకెద్దిత్రోవ యని విన్నంబోయి యున్నగడువునఁ జేయిడి కలంచిన ట్లగుటయు

మరాళంబులు గంబుగ్రీవు నూఱడించి. 565

క. జడియకు మనఘా నీకుం, గడవారమె నిన్నుఁ బాయఁగా మచిత్తం

బాడఁబడు నె యొండుమాటలు, తడయక మాపనుపుఁజేపదవె యట్లయినన్. 566

క. తరలక యేతత్కాష్టాం, తర మిఱియంబట్టు నిశితదంష్ట్రుల నదిమే

మిరుగడలఁ గఱుచుకొని స, త్వర నాకాకమునఁ బఱచెదము నేఁ డొప్పన్. 567

చ. ఆనఘసరోవరాంతరమునం దిడునంతకు మానముద్రఁ గై

కొనవలయుంజుమీ యని సఖుం గమతాగ్రణి నవ్వీధంబునం

గోని యలవానజాలిపులుఁగు ల్గనంబునఁ బోవ ద్రోవలో

చనమహాచరించె విదితానగరంబు సమగ్రసంపదన్. 568

(క.) పరిఘలు గోటలు మేడలు, కరులు శతాంగములు హరులు క ల్బలములు భూ

సురులు భుజభవులు నై క్యులు, చరణజాలుం గలిగి యొప్పెసఁగు నవ్వీటన్. 569

క. కరిబృంహితంబు లూఢ, త్వరపారశికాశ్వహేషితంబులు రథ్యా

చరదళిలజననంబులు, శరనిధి ఘోషించినట్లెసఁగ విని మింటన్. 570

ప. కంబుగ్రీవుండు వికటసంకటంబులం జూచి.

571

క. ఇల విననయ్యెడు నేత, త్రులకల మెఱింగింపుఁ డనినఁ గఱించినదంష్ట్రుల్

నెలువడినకాఢకాండో, ద్ధరితంబై నేలఁ గూలి కమతము పొలిసెన్. 572

క. నీవును గంబుగ్రీవుని, కైవడి సుహృదుక్తియందు గాఢాదరముం

గావింపక చెడుద్రోవం, బోవుదు వని పలికి వల్లభున కది మఱియున్. 573

క. పలిక నొకమడుఁగులోనం, గలగు యుపత్రితయమందు ఘననీతికళా

కలితములు రెండు తక్కిన, జలచర మతిమూఢతావశంగత మరయన్. 574

క. నావిని టిట్టిభకము దన, దేవి నిరీక్షించి గుణవతిమణి చెపుమా

యావిధమంతయు వివరము, గావేడుక ననిన నది మగని కిట్లనియెన్. 575

క. మున్నొకమడుఁగునఁ బ్రత్యు, త్పన్నప్రజ్ఞం డనాగతివిధాతయు వ

శక్యస్త్రీతి యదభివిష్యం డ, నన్నెగడు న్నూఁడు మీలనఘఘనతరముల్. 576

నీ. ఘనశిలాయంతమరుత్కపిలవిద్యుల్లేఖచండదాపచుతాశసామిధేని

సమజను న్నకనగస్వరుపాతమహిమరుగ్బలజరాగమహోదళాచక

- మధ్యవ్యవహారములు గాను బహుసింధుపాథోరస్యగ్రహణాదబంబు
ప్రేంఖదాతపశేఖిన్యూంఖంబుదశదిశాస్థితమృగతృష్ణాతిప్యప్తిఘనము
తే. చించికాఫలహృష్టమృష్టిప్రచండ, ఖరచతుష్కర్తురతోష్ణపరితాజ్య
పాకసురభితగిరిదృష్టప్రసవకంబు, కటికివేసవి దోచె నక 'గ్రా'మునను. 577
- క. వెలిచారలు నీటఁ గొండొని, నలఁగినయఁతీగమడుఁగునకు నొండొకనాఁ
డలనేతరగతివలగొని, వలఁగొని యొకవేటకాఁడు వచ్చెం జొచ్చెన్. 578
- క. చొచ్చి యాధజలంబగు, టిచ్చం దలపోసి వేట కిది సమయముగా
దచ్చపుటెండలలోఁ బడి, వచ్చినతరువాతఁ దిరిగి వచ్చెద ననుయెన్. 579
- క. అన్నీచుఁ డరుగుటయు నుద్యన్నీతిధనుం డనాగతివిధాత సము
త్పన్నమతి యదభివిష్యుల, సన్నిధికింబోయి ధనుసంబున పలికెన్. 580
- క. తెలతెలవారఁగఁ దోరపు, వలఁగొని యొకవేటకాఁడు వచ్చెం జొచ్చెం
జల మివిరినఁ జాట్టలతో, నలయకమరి మరలివత్తు ననియొ న్నియెన్. 581
- క. జలమివిరిన జాలరు లీ, తలమునకద నరసివచ్చెదరు వారిచర
ప్రళయమగు నిలువవల దీ, నెలవున నొండెడకుఁబోయి నిలుతమె బుద్ధిన్. 582
- చ. అనువాక్యంబు లాకర్ణించి ప్రత్యుత్పన్నమతి యనాగతివిధాత కిట్లను సఖా దూ
రంబున సేమికార్యం బుత్పన్నం బైనప్పటికిఁ బోలినతెలుంగుఁ జూచికొందము
క. నెట్టన నొండొక కార్యము, వుట్టిన నెన్ననికి వికతబుద్ధిగలుగు నా
దిట్టం డాకార్యముఁ గొను, గుట్టన జారద్యయమున గొల్లెతపోలెన్. 584
- క. నావిని యతిధిరతేమే, ధావననిధి యల యనాగతివిధాత యనున్
బావనమానస యిదిచెప్పు, మా వినియెద ననిన నతిస కతఁ డిట్లనియెన్. 585
- చ. గొఱియలమంద యాఁబసులగుంపు కృషిక్రియదుక్కిటెడదొ
డ్డిటికిటిపెళ్ళుకంప బలియించిన లోఁగిలిముల్లుపెండెముల్
తలుపులగాడికోడి యల దామెనగావలఁ గొల్పుగల్గి యే
కొఱఁతయు లేకయుండు నొకగొల్లత యొండొకపట్టణంబునన్. 586
- చ. వన్నెలఁ బెట్టుఁగట్టుఁజలుప ల్పలవ లెవ్దచల్లచమ్మలన్
గన్నులకల్గి-పూయుసిరిగందము మందమరుత్కిశోరముల్
జాన్నులు రేఁప మెచ్చుముడుదు న్నడుఁబొక్క-పుఁ గ్రొవ్విరు ల్పరుల్
పన్నుశిరోధిపీఠిఁ గనుపట్టు నయారె యెయారమేర్పడన్. 587
- ఉ. పాయనిమందనుండి యడపాదడపా చనుచెంబుబోయనిన్
బోయినఁ జీరజిక్క-దఁట పుణ్యములేదని మానసంబునం

- దోయి కహోపరస్థలముఁ ద్రొక్కియుఁ జూచినయేని నాలుగేక
గాయలు గాయ వచ్చెలువగర్భమునం దెటువంటిపాపమో. 588
- క. కని పెంచని గొడ్డాలది, గననొడలు స్తోడలు నడలు కటి నెన్నడుముక
జనుదోయి మెఱుఁగుజగిబిగి, యనయంబుం ద్రచ్చివేసిన ట్లాపెగఁగుక. 589
- ఉ. వేదిన నిద్రమేలుకని వేటొకబానకు నేర్పుతోడఁ బై
మివడఁ బుచ్చి కవ్యమిడి మిట్టచనుంగవ రాయడింప మేఁ
దీవ నటింప నెన్నడుము దీలుపడం గటిగుల్మఁ గాచముల్
జోపలఁ బాడజల్లఁదరుదు న్యడిఁ దన్ని జిరజ్జాపాజియై. 590
- చ. వెడనెడ వేడివెన్నోరయు వేనలి మస్తకసీమఁ దక్రపుం
గడవ యొకింత పయ్యెదకుఁ గాకరదోచును రోజుమాజ్యపుం
బిడుతపికాంగనో క్తి పలపించు నెలుం గమరంగ వీటన
పుడఁతుక చల్లవిల్పుఁ గనుపండువు జారుల కాచరింపుచున్. 591
- క. అది దండపాలకుం డను, మొదలితలారి న్రహస్యమునఁ బిలుచున్వ్యాఁ
డెద నెఱుఁగకుండ నొండొక, కొదనయు రాకుండ వానికొడుకు న్నిలుచున్ 592
- క. ఈలీలఁ దిరుగఁ నొండొక, కాల మరిగె నరుగుటయు నొకానొకనాఁ డ
య్యాలరి గొల్లెతపట్టణ, పాలతనకాభివునిఁ గూడి బహురతిగతులన్. 593
- క. చొక్కునెడ దండపాలకు, డక్కడి కేతెంచె నప్పు డాతనిఁ గని తా
స్రక్కక తర్షణి తత్తుతు, నొక్కకునూలమున దాచె నుచితం బెసఁగన్. 594
- గీ. దాచి యెదురువోయి దక్కినగతి నవ్వు, నివ్వటిల్ల పెదనసీరజమునఁ
గూర్చి చెట్టబట్టుకొనితెచ్చె లోపలి, కపదగారిసారి యత్తలారి. 595
- క. తెచ్చి కునూలములోపలఁ, జొచ్చినబొజుఁగెగసి యెగసి చూడఁగ నపుడా
దిచ్చరి హెచ్చరికఁ బ్రియుం, గుచ్చిరతిక్రియలసొంపు గులుకుదు నుండెక 596
- ప. ఆనమయంబున. 597
- సీ. అట్టలె త్తినప్రాతఁమెట్టులు కడుగుటంబటిచాటికలతోడి పరువకాళ్ళు
నడిప్రాత ముతకగోణము మించుదులకించు ములుగ త్రి యలిమిడి మూలికలును
కొడిదిపూసల నంటుకొలిపిన మొలత్రాడు తలదుడ్డుచీరణంబులపొదినును
కొడిసెలపాలకావడి నుచ్చుప్రాతలగుది మూఁపుపై వ్రేలుగోర్పడంబు
తే తూఁతకొమ్ము చంకదోపినయెడమెట్టి తొర్లు గోవిధూగిధూసరితము
త్రెనకురులు నమర నాకన్తికంబుగా, మందనుండి యింటిమగఁడు వచ్చె. 598
- క. వచ్చిన జడియక కాఁగిటఁ, గ్రచ్చిన యలదండపాలకున కనునపు డా

- దిచ్చరికంటే కావడి, దెచ్చెను బతిచేయు మొక్కతెలుగ నెఱిగింతున్. 599
- క. కసరత్తి ముక్కుడున్నిన, పసరమువలె రేఁగి పరుషభాషల నన్నున్
విసువక పగఁజాటుమఁ బొమ్మమున నన దండపాలుఁ డట్లొనరించెన్. 600
- క. ఆరకుఁ డట్లరుగుటయుఁ జ,కోరేక్షణఁ జూచి గోపకుం డనుమహిభా
కారణ మేమీ తలవరి, కీయాపున వన్నె మెఱసి యిం దరుదేరన్. 601
- క. వచ్చుటయుఁ గాక నోరికి, వచ్చిన యిట్లేపురేఁగి పదరుమఁ జూడ్కిన్
గ్రచ్చెయఁ బోవుచున్నాఁ, డచ్చెరువిది తెలియఁజెప్పమా నాకనుడున్. 602
- ప తర్షణి మగని కిట్లనియె. 603
- క. వెడవెడ నార్చుమఁ బెఱికిన, పిడియము వలకలఁ గ్రాల బిఱబిఱవెంటం
బడి యాపోయెడుచుద్దం, గొడుకుం దగఁజూచె నెందుకో నేనెఱుగన్. 604
- క. తఱుముడువడి మేన్వడకం, బఱిపఱి యగుతాల్చి జాపు పఱువెత్తి యహో
వెఱపున నిలుసొచ్చినఁ గడు, పఱిముఱిఁ జేపెట్టి కలఁచినట్లయ్యెఁ బఱి. 605
- ప అట్లు భయాతురుండై యిలుసొచ్చినచ్చిన నచ్చిఱుతవాని నతిస్థలం బగు కనూ
లంబునం దాఁచితి. 606
- క. అప్పడు కన్నులనిప్పులు, గుప్పతిలఁగఁ గెరలిపండ్లుగొఱుకుచువాఁడా
చొప్పుననవచ్చి నన్నిటఁ, దప్పక వీక్షించి ప్రల్లదంబునఁపలికెన్. 607
- క ఎచ్చరిక నెఱిగి వెంటన, వచ్చితి నీయిల్లుసొచ్చె నాఁడుఁబుననేఁ
డిచ్చట లేఁ డెందరిగెన్, దిచ్చటి నిమ్మ-నముఁ జెప్పితే మేల్గాదే. 608
- క. ఆనియదరవైచి నన్నడి,గినవానిం జూచి మెత్తలిలఁ బడకంటిన్
నినునెవ్వఁ డెఱుఁగు నెటుపో, యినవాఁడో నీకుమారు నెవ్వం డెఱుఁగున్. 609
- క. తలవరివిగావె.యూరం, గలకొంపలఁ జొచ్చి చూచి కనుగొందువు నీ
కుల ముద్ధరించుకొడుకుం, దలయెవ్వరిమీఁద నొటిగెదవు నీవనినన్. 610
- ప. ఇప్పు డప్పురుషభాషణంబులం బలుకుచుం బోవుచున్నాఁ డనిగాదె వెలువరించిన.
- క. నిరవధికరాహుముఖగ, హ్వరనిర్గతశీతభాను, డనఁ గట్టెదురెన్
బురరక్షకుతుఁడుండెన్, హరిజేక్షణనెంతదానవని పతిహాగడెన్. 612
- ప కార్యం బుత్పన్నంబైనఁ దర్షణివలెఁ బోలినతెఱంగుఁ జూచికొందనుని ప్రత్యు
త్పన్నమతి వలికిన యద్భవిష్యం డమ్మాట లాదరింపక యూరకుండె. ననాగతవిధా
తయు నందు నిల్వ వెఱచి యల్పసలిలపరణంబున నొండొకసరసిజశరణంబుననను
బోయె నాయెడ 613
- నీ. కాలు మొగుళ్ళనాకట్టుమందులు చరణాంగుళంబులఁ దాఁకుటంగరములు
కడలేనినడగట్టి పడినపిక్కలు చుట్టి చెక్కినమొలత్రాళ్ళు చిక్కములును

జాంగులల్లాడుగోచులు తండుగోలల వెట్టుకొల్పినమీలపుట్టికలును
బ్రతికినాందోళికాభృతినల్పులై వెండ్రుకలు నిండి కాయలు గలభుజములు
గీ. చెవులవెలుములుకుటుబ్రాత చెవులనాగు, పడిగప్రోగులు మెలిగొన్నపచ్చడములు
నమరగుమిగూడి జాలరు లరుగుచెంచి, రలరుమొగములతోఁ ద్రాటివలలు గొనుచు.

ఉత్సాహ. వచ్చి తజ్జలస్థలం బవారణం గలంగి రాఁ
జొచ్చి జాలముల్విదుర్బుచోట యదభివిష్యుఁడు
ల్కిచ్చలోనఁ గందళింపఁ నెందుఁ జొత్తునంచుమేక
టిచ్చపాటునొంద నత్తఱిం జరించె నల్లడన్. 615

క. మున్నాడి యొడలు డాఁచక, యన్నీటను జచ్చి తేలినటువలెఁ బ్రత్యు
త్పన్నమతిసీతరతియం, డెన్నిరుపమధీరతాపటిష్ఠం డగుటన్. 616

క. జాలరులు దానిఁ జచ్చిన, వాలువగా నిశ్చయించి వలెననక సరి
త్కూలమునకుఁ ద్రోచి సము, ద్వేలగతిం దిక్కులంబు ప్రీలకొలీలన్. 617

క. దుముకులు వైచుచు నాయా, సమయంబుల జలములెత్తి చల్లుచు వలల
శ్రమలీలవై వ నయగుణ, విముఖుఁడు దొలుదొలుత యదభివిష్యుఁడు చిక్కన్.

క. చిక్కిన లగుడంబునఁ దల, ప్రక్కలుగా మోఁది చంపి వైచిరి మఱియుం
బెక్కుఁడుపంబులఁ బట్టిరి, యక్కలసము మాని తనిసిరిది సందగుటన్. 619

నీ. కైవర్తకశ్రేణి కనుబ్రామి యొకదొడ్డమనికి ప్రత్యుత్పన్నమతి వనించె
మతివలంబున ననాగవిధాతయు నొండుకడకు బోవుటఁ జేటుఁ గానఁడయ్యె
విమతి గావున యదభివిష్యుఁ డేమియు లేక పాలిసి జాలరులకు భుక్తియయ్యె
నతిమూర్ఖునకు నపాయము రాదె యిట్లుని వరునకుఁ జెప్పి తావలము లేమి

గీ. నంబునిధితీరమునఁ గులాయం బమర్చి, కొని కలంగుచుఁ డిట్టిభి గ్రుడ్లఁబెట్టి
పొదిగె నేమఱుపాటు లేకదనఁబదన, కలుచపడకుండ నొండొంటిఁ గలపికొనుచు.

క. టిట్టిభకాహంకృతికిం, గట్టల్క జనించి కడలికడ నొంజొకచోఁ
బెట్టినగ్రుడ్ల హరించెం, బిట్టటి పీక్షించి టిట్టిభిక గాఢార్తిన్. 621

చ. కనుఁగవ బాష్పవారి దొరుగ న్నరుఁ గన్గొని దూరి యప్పు డి
ట్లనియెఁ బయోధితోఁ గలహ మావిహగంబున కంతలేదు పా
మునక చెనంటినై భవదహంకృతినమ్మి ప్రనూతినైతి ని
వ్వననిధితీరఘామినిదె వాఁడె హరించె మదండుపిండముల్. 622

క. జలనిధి యుత్కృష్టంబని, తెలిసియు నీ వలఁతి ఎగుటఁ దేసెయు బ్రజ్ఞ
బలముఁ దుదఁ జిదిమి యకటా, ఎలవంతఁగంటి గౌరవము పీడ్కొంటిన్. 623

క. నీకతనఁ దనకు వాటిలె, నీకాటియ యనుచుఁ జిత్త మెరియంగాఁ

కాకులమతిఁ బలిమాటిన, నాకంతక్రొధవివశమై ఖగమనియెన్.

624

ఉ. ఇంతకురంతచింతదగునే నను నెవ్వనిఁగాఁ దఁచితిో

యింతి మదీయశక్తియనుదేవుడుదేవురాసదంబు నేఁ

డింతకుఁ జొచ్చి వారినిధి యేపున మృచ్చిలిగొన్నగుడ్డ గ్ర

క్రింతు భవద్ధనార్తిఁ దొలగింతు ధరింతు యశఃపరిష్కరియన్.

625

చ. అని నిజదార నూఱిడిలునట్లుగఁ బల్కి వయోవయోముఖ

ల్లనుఁ గనుగల్గి కొల్వఁ జని తత్పతగాగ్రణి గాంచె ముందఱక

ఘనబలఘాతి హేతిభయకంపనమాగతమేనకామతా

వనకరణప్రహృష్టహిమవన్నగముద్రుఁ బయస్సముద్రునిన్.

626

వ. కని తత్పారావారతీరంబున.

627

నీ. తనతల్లి కెగ్గినర్చినపాప రామాత కడుపునఁ గడిఁది చిచ్చిడినవాని

గజకచ్చపాహృతిగ్రాసచర్వణత్పత్తి వెలుఁగొందుజాతరాసలమువాని

ముఖసరిద్విలబుధ్యమున నసాధు నిషాదఘోరవాహిని నుంచుకొన్నవాని

లావుపెంపునఁ గులగ్రావపక్షచ్ఛేదినిశితాసివేడి మానిచినవాని

గీ. నెల్లజగములు దనలాన నిముడుకొనిన, నిశిచరారంభసంరోధినిజశిరోధి

దిన్యమణిబోలె దాల్చి వర్తించువానిఁ, బరమకారుణపూర్ణ సుపర్ణఁ గనియె 628

క. కని మ్రొక్కి నిలువ వివతా, పనితానమ్మదవిధాయి వచ్చినకార్యం

బనుచరముఖ్యా నాతో, ననురాగం బొప్పఁజెప్పమా నా కనుడున్.

629

మ. పలికెం డిట్టిభ మోవిహంగకులదీపా కోప మేపార న

జ్వలధిగ్రామణి నీగటుండనని నిచ్చ లే బ్రశంసించగా

నిలుగు లేసిగణింప కేడ్డఱ హరించె న్నత్ప్రియాండంబు ల

గ్గలమే దేవర కన్నసాగర మెటుంగంజెప్పుఁదాలావునన్.

630

క. కాకున్న నింతగర్వం, బాకడలికి నెట్లుకలుగు నని టిట్టిభ ము

త్రేకత వినిపించిన రో, హనులితస్యాంతుఁడై ఖగాధిపుఁ డనియెన్.

631

క. ఏమేమీ నానుభట, గ్రామణినని నీవు పల్కఁగాఁ డిట్టిభశం

కామగ్నుఁడు గా కల్గి, స్వామి మహాహమిక నిట్టివాఁ డయ్యెగదా.

632

ఉ. ధీరగరుత్తమీరణహతి న్నలిలంబులఁ జల్లి దృష్టుదు

ప్రోరగకోటిజీవితము లూడ్చి తిమింగిలతద్విలాదివా

శ్చారములం ఘనజ్వరజజ్వలనార్చులవేల్చి వార్ధిని

స్సారముఁజేసి గ్రమ్ము నొసంగుదుఁ ద్వద్వనితాండసిండముల్.

633

- క. పులికాయధభీషణమై, వెలసిననాలావుఁ గనడో వినడో నన్నుం
గొలిచినవాఁడని నిన్నుం, చెలియడో నాగరుఁడు చూచితే తలఁగ్రావ్వెన్. 634
- క. అనియలుక మొలకలెత్తి, వ్యవరాశి న్నాసినేయవాఁడై వినతా
తనుతాపహర్త చనఁగాఁ, గనుసన్న వ్వాన్చి దైత్యఘస్త్వరుఁ డనియెన్. 635
- క. మామహిశాజనకుఁ డు మా, మమ దుల్లసితకేళిమందిర మాప్త
గ్రామణిమణి నీరాకరుఁ, డామేటిం జెఱుప నుచితమా నీకరుగన్. 636
- క. పలుకులనె చక్కఁజేయం, గలఁగఱహం చేలకడలి కడవాఁ డా గొ
డ్డలిగోరఁ బోవుదానికి, పలె నా కన లుడుమనునిన పడి నయ్యుండై. 637
- క. ఉరగాంతకుఁ డనియె మహా, పురుషా నను గౌరవమునఁ బొందింపం దే
వరకుఁ దలఁపున్న మత్కెం, ధరనెక్కి పయోధి కరుగుతడ వేమిటికిన్. 638
- చ. కడుపునకా మహామహులఁ గామట గొల్పుట గౌరవంబునం
గడుఁబాడవై సుఖింపుటకుఁగాక సముద్రునిచే లఘుత్వముం
బడసితి వ్యర్థమయ్యెఁ దలఁప న్దవజన్తము దేవ యెట్టియె
ఘ్నఁడు తనమేడలావు దనకు న్దలనంచుకొనంగ నోఁచితిన్. 639
- మ. అడరంగాదు సముద్రుఁ డిందిరకులాయంబంచు వారింబి తు
క్కడఁగం దేవర కేనుగానె తగులాయం బస దీయేప్పితం
బడుగం జెప్పితి సంఘటింపుము మదీయస్కంధసంవాసీవై
పడి విచ్చేయు మఖర్వనిర్వహణగర్వగ్రంధికి న్దంధికిన్. 640
- క. అని విన్నవించి వినతా, తనయుఁడు నికటమున నిలువ దనుజారి కన
త్కనకగిరిపేలివోలెన్, ఘనతం దత్కంతమెక్కె ఖచరులు మ్రొక్కన్. 641
- ప. ఇట్లు గరుడారూఢుండై గగనంబున మదగమించి నిలింపులు గుంపులై కొలవ నుర
స్పద్యంబునం బద్దయొప్ప నప్పరంధాముం దేలెంచి. 642
- మహాస్రగధ. కలితాత్రిప్రీతిరీతిం గనియె బహుజలగ్రాహనిర్గ్రాహధాటి
చలపాతోత్పాతమీనాచరితపితమహాచ్ఛామరగ్రామపూజా
ఫలరేఖాపట్టభద్రుం బలరిపునగరప్రాంతవిశ్రాంతగంగా
లలాసాసంక్షేపభంగాలఘుకరనికరోల్లాసముద్రు న్నముద్రున్. 643
- క. కని కదియఁబోవుటయు న, వ్యవరాశి మహాపతంగవల్ల భకంతా
సనప ర్తి నాదిమూ ర్తిన్, ఘనకీర్తి హృతాశ్రితార్తిఁ గని ముద మొదపన్. 644
- క. అకలంకరత్నములుగా, నుకలుగ జగదేకమోహినులు వాహినులు
త్సుకలీల వెంటరాఁగా, మకరారిం జేరి సంభ్రమంబున మ్రొక్కెన్. 645
- ప. మ్రొక్కి నిలువంబడి కరంజులు మోడ్చి యిట్లని మ్మలియించె. 646

దండకము. శ్రీవారిజాతా లయాన రక్షిపూర్వరంగస్థలత్కృష్టభద్రద్యోతనుక్తామణిదామ
కన్తూరికాపారభోదార పాటిరచర్చిల్ల సదృశ్చ, దేవాంబుజోన్మూలనాభిల నిర్మలాన
దానజ్వలద్దానవా నేకపద్మంసనావార్యహర్యత్తు, ధాత్యగ్రింబకాక స్సవరధ్యత్తువై
శ్యావరా ర్కశ్చపాగ్లోనిలాత్తేత మాళిస్ఫురతామగుకాధ్యాపి నిఘ్నప్రసంసార
గంధప్రబోధ ప్రకాశార్యచేతస్సరోనిత్య సత్యాధినాథాపచిత్సృజ్యల స్వర్ణదీపా
ర్పరందప్రభాభాసుర స్వర్ణమండీర హంసస్వనత్సాదకంజాత, ధాత్రిరారాధ
నాహం క్రియామరి దేవస్థభ స్పష్టనిర్దిష్ట దుష్టోపలాపార సంరోధిగోవిర్ధన చ్చత్ర
నిర్భీక గోగోపసంజాత, గోపాంగనాపాంకాం తిచ్ఛటాచంద్రికా ధాతసద్విప్ర
మథూలతా కల్పకల్పారసీకాశనేత్రస్ఫుర చ్ఛంపకోల్లాసనా సాదుణోష్ణలకాలం
కృత స్ర స్తకన్తూరికా బిందుసారగ్య విభ్రాజిరాజాస్య, తాపత్రయారాతి షష్ట
ర్గపంచేంద్రియాశా మృషాదోషసంసార దూరాదిమోపాస్య, వాచాలకేయూర
పారంపరీమ్యసమ్యగ్రమాపాణి సంసాహనంబు ల్పహయోగయుక్తాన సాంతస్థనీ
ఘేలనంబు ల్పదానిర్ధిత ప్రాణిసంమోదము భేదవిచ్ఛేదము ల్బుక్తిముక్తిద్వికశ్రీ
దము ల్లబ్ధత్రాసనిర్భేదము శ్రీమహాపాదము దౌలిః గీలింతు-భారాధ్యనుతభ్రాతృ
మిత్రప్రియప్రేమ్య దృగ్గీషణగ్రహ సందోహగుర్గ్రాహ సంసారనీరాకరభంజితా
లంబ సంతారక ల్లఃఖనిస్తారక ల్లంబూరిముఖర తామ్రాకారకః లూభిర్భువ
స్వస్త్రి యాధారక ల్రక్షితప్రాణిసంఘు ల్భువజ్జంఘు ల్బుంతు, సౌందర్యలక్ష్మీవిహారా
లయద్వార్యపార్లగ్గురంభాధంజాతముల్ దానపద్మంస నారంభకశీకశాన్వితముల్
గాంచనాచ్ఛాదనా చ్ఛాదితంబు ల్బుభాపాదితంబు ల్లనోజ్ఞ ప్రభాచారువుల్
దావకీసోరువు గ్లోల్ల, సంవర్తచేశావినిక్షిప్తవిశ్వప్రపంచస్థితి న్నాభసునస్వాకృతి
చ్చిన్నమూరాభిచార జ్వలత్కుండకాండాయతి న్నాభిశోభాసనాభిం ద్వదీయం
ల్రశంశింతు, నస్తత్సుతాక్రీడనాగారము న్నౌస్తుభశ్రీపరిసాగరసందీప్తరాజన్తణి
నీలభూభృత్రటీ తుల్యవిస్తారము న్నారకన్తూరికాపారభోదారమున్ పేమవస్త్రా
త్తరీయ ద్యుతిస్తేరము ద్వాపకశ్రీమహావత్సము మృగమి నీశాపరీరంభసంభావనాద
త్తము వన్సంస్తుతింతు-వనోరీజాతచక్రానీ కామాదకీధుర్యము ల్లప్తశేఖావిశ్వావనస్థై
ర్యము ల్లాధిరోజ మద్యద్రథాంగద్వయూనీడము ల్రత్న కేయూరసంపీడము
న్దీపనిర్భీతిదానక్రియా శస్త్రముల్లవ చ్చతుర్జస్త్రము ల్పరిస్తుతింతు, స్పృహంశూద్ధ
తజ్యోత్సిన్నికా విశ్రమభ్రాంతిక్పన్నందహాసద్యుతి శ్రీకముం గుండబృందప్రతి
స్ఫురిదంతాంకురోత్సేకముం జంపకాకారనాసామణీకుండలాలంకృత శ్రోత్రకం
దర్ప సందర్పణాభ్రాజగండస్థలానీవృతము నిర్మలరుద్ధానుకంపామృతస్థిగ్ధ చతుస్సరో

నవవ్రాతము ద్విగ్ధయాస్వీతము నూభరిమాయాకభాస్వీతమున్ శౌర్యసంపీతముం జంప
నానామరశ్రేణి బాలింపనై లింప విద్విట్సురస్థాంగనామానభంగంబు గావించి తట్ల
యిన సర్వజ్ఞతాభూతియు వ్రారజిత్వంబు నిర్ధర్తరాజత్వముం బొందునే, ఘోర
రుడ్డికరభూమికుటీమాత్రదురీభవల్లోకము నర్వగుల్లోకమున్ శార్వరాసీకమున్ శా
తధారాకతోరతురప్రప్రతీకాశపాదాగ్రసంక్షుణ్ణముంజేసి గంధస్వవిఖ్యాతి దీపిం
పవే, విశ్వరూపా జగద్దీప సీమంతకం బంతరిక్షంబు నీ నేత్రము లోమనూర్యాంకు
వుల్ దావకశ్రోత్రము ద్విక్కు లుర్యసురక్షత్రవిక్కుద్రజన్మస్థంబు ప్రియదీ
యాస్యబాహూరుపాదాబ్జము ల్మీపు విష్ణుండ వంభోజగర్భుండవు న్నిని నీవేకదా
హూలి వింద్రదిగీర్వాణులు న్నిని సర్గసితిచ్చేదనాదిక్రియ ల్మీవ సీమంతీలో నుండు
విశ్వంబు నీవిత్తు విస్తారము ల్ని నృశంసింపలే వాగమంబు ద్విలోకకైకరత్నా
శరన్నీరజాత్మా కృపాసాంద్రపీతౌ హృతస్యర్థవృత్తౌ పరబ్రహ్మమూర్తీ విధూతాశ్రి
తార్థీ మునిస్వాంతపర్వీ జగత్సాక్షాత్కీర్తి విసత్కాలమిత్రా నతాంభోజమిత్రా సము
ద్యచ్ఛరిత్రా సురస్తోత్రపాత్రా నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః.

6:7

- క. అనిపాగడి మగుడమగుడ, వ్యవరాశిపలాశిశాసీవరచరణముల
న్దనశిరము మోపి వినయంబున నిలిచి కరాంబుజముల మోడ్చి సభక్తిన్. 648
- క. విన్నవించె వేదవిధ్యేయతాపకా, గమనకార్య మెద్ది గారవమున
నానతేజ యనిన నాపగావల్లభు, దిక్కుఁజూచి వాసుదేవుఁ డపుడు. 649
- క. నారాకగుఁ బనివిను మో, నీరాకర వై నతేయునికి నీవెఱుంగం
బోరానిధిటుఁడు టిట్టిభుఁ, డీరస మిప్పుక్షితోడ నెవ్వరి కమరున్. 650
- క. చన దండపిండములఁ దె, మ్మనుడుఁ బ్రణామంబుఁజేసి యబ్రాసీవెసం
గొనితెచ్చి యిచ్చెనాలో, వనరాశిం బాసి భక్తవత్సలుఁ డరిగెన్. 651
- క. విమతుని లావరయక వై, రముఁ బూనినవాఁడు వారిరాశిక్రియఁ దై
న్యముఁ గాంచుననుచు శాత్రవ, దమనకుఁ డగుదమనకుం డతని కెఱిఁగించెన్. 652
- ప. ఎఱిఁగించిన నప్పుడుకు లాదరింపక సంజీవకుండు దమనకున కిట్లనియె. 653
- క. కలసికిఁ బింగళకుం డెలు, పలె నుండఁగఁజూచు ననిన వాఁడురుదంప్రభో
వెలవడినవదనముం దెడ, తలవాలమునుండ వానతెఱిఁ బొమ్మనియెన్ 654
- క. అని గుఱుతుఁజెప్పి యద్ది, క్కు న నిలువక వచ్చి కరటకునిఁ గదిసి యుపా
యనములను మిత్రభేదము, నొనరించితి ననుచు నాతఁ డుబ్బుయఁ జెప్పెన్. 655
- క. అప్పుడు గగనమున మొగు, ల్గప్పి మహిం జఱచి విసుగ గాడ్పులు తొప్పెం
గప్పులు వడిగిం డ్దురిలెం, గుప్పులుగొన సోనవాన గురియం దొడఁగెన్. 656

న. అయ్యవనంబున.

657

ఉ. జేవులు సోబకన్దానలఁ జిప్పిల నూర్పులవెంట నుజ్జ్వల

తాపకకీలలోలిఁ గనుపట్టఁగఁ గొమ్ములు వంచి కానన

గ్రావములం బ్రతిధ్వనులుగ్రాల ఖణిలైన అంకవైచి సం

జీవకుఁడాగ్రహం బడర సింహము పైఁబడియె న్నహోద్ధతికా.

658

క. సంజీవకపింగళకుల, ఖంజపరాక్రమము లడరఁగాఁ గయ్యమునే

యంజొచ్చి రపుడు మహిభృ, తుంజరఫణిఘోషిహర్షకులపతు లదరన్.

659

క. తొలఁగకఁ కలఁగక వృషిపిం, గళకము లప్పాటఁ బోరఁగాఁ జిత్తమునం

గలఁగి వెలవెలినిమొగయునఁ, దలఁ గదలిచి కరలుకుండు దమనకుఁ బలికన్.

660

క. ఆతిహీనమానసా నీకతమనఁ జేటయ్యె నేలికకు నీ వేదు

ర్గతి కేగదవో యెఱుఁగ, న్నతిమంతుం డంద్రు నిన్ను మతు లేవియొకో.

661

నీ. సాంత్యనం బుచితంబు సాంత్యనత్యాగికిఁ బరమమర్భరపరాధపముగలుగు

వరుసఁ దక్కిటివి నెన్నిరిగానిసామంబు ముఖ్యంబు దక్కినమూఁడు బుద్ధిఁ

దలఁప సంఖ్యామాత్రిఫలముల నూవె దీపమున నాతపమునఁ బ్రచురతన్

దీప్తిఁ జీఁకటివోలఁ దీవ్రాతిమిరంబు సిద్ధసామజ్యోతిచేత విరియు

తే నట్లుగావున నగ్రాహ్య మైనదండ, మధిపతికి గ్రాహ్యముగఁజేసి యనియొనర్చి

తకట నీబుద్ధిగాల నీయభినయంబు, గూల నీ నేర్పు నీతిర్పు నేలఁగలియ.

662

చ. శ్రవణముగాంతరావరణచక్రము లగ్గలఁబట్టుఁ దోరపుం

జెవుడు కనీకానసససీమకు నుమ్మలికాడు దృష్టిపా

టనము గురుక్తి నాలుకకు డాసినచుట్టము పారుత్యపుం

దెవులున నైద్యసాధ్య మెడద్రెవ్వక యెవ్వనినాశ్రయించినన్.

663

చ. తఱుచొకయిందుకేని పరిధానమిడం బతిలాభకార్యముల్

చెఱుచు నరాతిజాతి కెడసేయకవాకొనురుక్తరక్తముల్

గుఱుచలఁ బట్టఁజూచు విభు కూర్చినచోటన కీడు సేయు మే

ల్లఱుచనయారె రాజుఁ జెడు మంత్రివిపజ్జలరాశి మంపఁడే.

664

చ. కలహము నిత్యకృత్య మపకారము పెట్టనిసా మ్నసత్యపుం

బలుకు జపం బకాశ్యవిధి ప్రజ్ఞ యనాదరణంబు సద్వృత్తిం

బలక కులాగతక్రియ యహంకృతి కీర్తి సుహృత్తిరస్మిగ్రియా

బలము బలంబు నీతి కెడఁబాసి నినుం బురుడించుమంత్రికిన్.

665

చ. పడిచెడి యూఁగుప త్వఱికివైచినఁ గూరిపిషష్టుతాన్నముం

గడుపునఁ జేరనీక మహిఁ గ్రక్కినగాడిన ముల్లుపుచ్చినం

గడుగుఖ మిచ్చినట్లు కొఱగానియమాత్యునియొగిపెనన

ల్పిడిచి సుఖించుభంగిఁ బృథివీపతి వీడ్కొని మేల్గానందగున్.

666

వ. ఆత్మభూత్వార్థంబు రాజు వివిక్తంగాజేసి యొక్కరుండుపయ్యుండం బ్రారంభించి
నాడవు రాజు లాక్షీర్ణ విరాజులగుటెఱుంగవే సహాయునిపత్నివేయి యేని నభి
యాతిజాతి విభీతిరీతిం జేట్టయిఁచుఁగాదే యని కినిసి పలికి మఱియుఁ గరలు
కుండు.

667

క. తనబ్రదుకుకొఱకుఁగా దుర్జనుఁడు నృపాలున కనీచిచాలు శతంబుల్
పనిఁబూని కఱపుఁ బిమ్మటఁ, దనకీ డెఱుకపడఁ బలికిఁ దాఁ బగతుడగున్ 668
గీ. పలికి నభిప్రది దనకు శోభనమునైన, బుద్ధి బోధించునాతఁడు వో మునుంత్రి
పలికిఁ జెట్టయు దనకు నాపదయుఁ జేయు, బుద్ధి బోధించునాతఁడు వోమమంత్రి.

క. ఆతిరోషుండయి శాంత, స్థితికి మతిం గపటమాది చెలిమికి సుఖసం
గతుడై విద్యకుఁ బరమ, ప్రతుడయి యంగనకు నాసపడఁ జనఁదెందున్. 670

క. కడుఁదేజ మొసఁగి దయతో, నొడయఁడు దనఁ బెంపుఁజేయ నుబ్బున భీతి
నడచుట శోభనకారణ, మడఁకువ భూషణము గాదె యనజీవులగున్. 671

వ. నీయనుష్ఠానంబున నీతండ్రియు నిట్టి నాడని యూహించుబడుదున్నాఁడు. 672

క. జనకాచార మవశ్యము, తనయుం బ్రాపించుననుట తిధ్యము భరలో
ఘనకైతకకంటకములు, దనరం దత్సలకులంబు చాల్చుటలేదో. 673

క. ఇంగిత మెఱుంగనినీకు న, యాంగము బోధింపఁ ద్రాస మయ్యెడు మునుదు
స్సంగతి నూచి ముఖాఖ్యప, తంగము కపిచేతఁ బోవదాడుర్బోధన్. 674

క. నావిని దమనకుఁ డినసం, భావితుఁ గరలుకునిఁ జూచి పలికెం జెప్పుమా
యావిప్రతంతం బన నయ, కోవిదుఁ డాయనకుఁ గరలుకుం డిట్లనియెన్. 675

ఉ. అంతనితాంత శైత్యకరమై కర మొప్పువహించి మించుహే
మంతము సేనమానలసమానబకాఘనిశ్శీతాఖిలా
శాంతి ముపాంతికాంతమిహికార్తజగజ్జనవర్ధితస్యధా
కాంతము కృష్ణసారసుదగంధనృపాలనిశాంత మెంతయున్. 676

నీ. స్వనిసువిశ్రాణనస్వపితవాసరముల కాయామమదవీయమై చనుటనొ
హీరామషక్తిఁ జెన్నారతమ్ముల కతిశ్రాంతిగాఁ గలదని చింతింపటనొ
తనరాక మనులోకమునకుఁ బాటిలికశీతార్తి యనుక్షణం బణఁచుటకునొ
సకలసన్యాసిప్రదిగీ గభ స్తిసాత్విజీవనం బవనిపైఁ జనుటకునొ

తే. పగలురుచివాసి యొకమూలఁబడి సమస్త, సుత్రములఁ జేరి యాత్మతేజమున రేలు

వెలుగు శిఖియున్నకడ కేగవలసెననియు, భానుడక్కాలముననుండభానుడయ్యె.

చ. సదవనవై భవంబు పరచక్రవధోద్యతనంబు నిన్మలా
భ్యుదయ మనూనదానవిధియుం బరిపూర్ణకళావిలాససం
పదయును గల్గిరాజు గనుపట్టె ననంతపవప్రవిష్టుడై
యధికత మూర్జితప్రసవయై తొమరొండె ధరిత్రి యంతయున్. 678

మ. ప్రతిదగ్ధప్రతిమస్సమగ్రుచిమూర్వాచర్యజాఖర్యముల్
హితగంధామృతము క్తతర్షములు భూయిష్ఠస్వమర్త్యయన
ప్రతిము త్నిండె నఖండసాంశురతుమారక్షీరపూరంబు లు
ద్ధతహేమంతగవాధిబోద్యమముచేత వ్రాజగోజాలముల్. 679

క. అతిశీతలవిమలవిధూ, వృతపాదాక్రవత్తీర నరలోకారా
ధితగాక యనికి చిత్రిము, ఖతిలాగతయతితుమారగంగ దగంగన్. 680

చ. ఒకత్పటికాలమేనిఁ బనికొగ్గక మీఁగులు చూచుదుక్కిబం
ట్రకు మడిఁ జేవఁగల్గుల కొడంబడి ఘాసము లూడ్చుమాలికాం
ద్రకు నెడసేద్యపుంబనుల డస్సిపడుండఁదలంచు పెద్దయై
డ్లకుఁ గలిగించె దైర్ఘ్యవికలస్థితి వాసరపంతు లూఱటన్. 681

నీ ఆహారాస్యజటిలసిహారధారాసారశైత్యాపనోదనోత్సాహముననా
మలయశైలాగతానిలఖాద్యమాద్యదర్పఖర్వగతిరెఖా వరయుటకునా
బహుధర్మయంతసుతప్రణిపాతపూజనస్వీకారసంభ్రమోత్సేకముననా
మందేహదేహసంబంధకోణత్రాణరాక్షసత్రాసదారంభముననా

తే. మారుతశ్రియుఁడాని పటిరవనము, దాని శమసుసముల్లాసిఁ జేసి పలవి
కాని పుణ్యపతీదాని రోసి వానిఁ, దిమిరకులకాని వర్తించె దినకరుండు. 682

ఉ. లోపణకారజైకవసతు ల్గుతు లత్తిటి భగ్నసైంధవ
ద్యేష్టివిషాణగర్భరుచివిస్ఫురితాగురుదారుఖండసం
పేషితనూతనైణమదమిశ్రఘనస్తనదత్తనిర్భరా
క్షేపణలీలఁ జేలుతురు శీతభయార్తులఁ బ్రాణభర్తలన్. 683

ఉ. భోగులు పుచ్చిరద్దినముల్ పృథువహ్నిహసంతికాదిదృ
క్షాగతులం గురంగమదసమిళితప్రతినవ్యదివ్యకా
లాగురుచందనంబుల మహాయమభీభవదంతుకంబులన్
రాగరపైకవీటికల రాజముభీసరిరంభణంబులన్. 684

నీ. నిర్ణీద్రదోషఘాతతమనస్కులభంగి దృఢరవంబుగనొండ్లు దీడితీడి
ధృతిబలాద్ధతవిరోధిత్రాసితులలీల వారక పడపడ నణఁకేనణఁకే

యనిభృన్వికటనిర్వృణజీవులో యనఁ జేతు లంసములపైఁ జేర్చిచేర్చి
యాభీరవల్లభు లన దలవాకిలి నొకట యావులగుంపు లొత్తియొత్తి
తే. సాగుబడినాటికి మరజాతివోలెఁ, గటికినిచ్చులకుప్పలఁ గదిసి కదిసి
పొలిని రవ్వండు వోలినవలికతమున, నాకులత నొంది రిలలోనిలోనులెల్ల.

685

క. కాకపునరుకులుఁ బోకలు, నాకులు గొంగళ్లు గుడుపుటంబరములు పుం
తీకాలాగురువు ల్గానఁ, నైకొనఁ బ్రియమయ్యె శీతకాలమునందున్.

686

ఉ. ఆరికనూడు పుచ్చవరు గావులవెన్నయొ దోపగింజ సుం
బారపుటాంబురంబు తనిమజ్జిగ మాకొనకంపుతోడఁ దం
దారగఁ బట్టి రడ్డిమడియ ల్లులుగోలఁ బూని యెడ్లకో
పేరులు వైచి దున్నుటకు సేగిరి కోండ్రకు సాలినచ్చినన్.

687

సీ. చవులవేడబములు చాలించి తలసార దలలక పసిష్టు ద్రావువారు
కాయసంధుల మహోగ్రగ్రంధు లొదవినఁ బెట్టిదంబుగ నూలఁ బెట్టువారు
రసధూమ మఖిలగాత్రిచ్చిద్రములఁ బ్రాక నుబ్బులఁ బడి మూల్గుచుండువారు
ఛీసిగ్గు గాదొకొ చేరమాకాటది యన్నఁజెల్లెలి వావి యనెడువారు

తే. కోరి వాలుడుతైలంబుఁ గ్రోలువారు, కుములుపంపటికాక మలొ గోరువారు
నైరి యొకకొంద అచ్చులనలసవాఢ, వానిధాటివిహారంబుఁ బూనుటయును.

688

ప. ఇట్లాభీలంబైన చలికాలంబున.

599

క. ఒకగనానంబున నొకచో, నొకశీతా ర్తప్లవంగయూధము ఖిద్యో
తకముల శిఖియని కానఁగఁ, ఒకపకనూచీముఖాఖ్యపతగము నగుచున్.

690

క. ప్రతికీశశ్రుతిపుటసం, గతమై యటసహజసహ్నిగా దిది శీత
మృతిదీన నగు నె యని వి, శ్రుతివాచారభటిఁ జెప్పఁచుఁ న్వలదిరుగున్.

691

క. ఈరితి పులుఁగు పిలుని, పేరట మేతెంచి చెవులు బీటుపడి స్వే
సారక చెప్పఁగ నందొక, మౌగిరప్లవగంబు పండ్లుగొఱంతుఁచుఁ గినుకన్.

692

క. పడి నొడిసిపట్టికొని కూ, యిడ నుప్పర మెత్తియెప్పు విరియఁగ శిలతో
నడిచిన నెప్పడో ప్రాణము, విడిచె వృథాబోధకుండు పీఠిఁడిగాఁడే.

693

ప. ఇట్టికథ యయ్యెడునని నినుబోధింప వెఱచెద నై ననినుము.

694

క. ఆలఘుతరప్రజ్ఞాన, బలముల నెవ్వఁడు గోత్రభరము పహించుం
బలుకులు వేయెలనిజం, బలయుత్తము నోచి కాంచినది తల్లిగదా.

695

గీ. దేశకాలాంతరంబులఁ దీలపడని, బుద్ధిసౌందర్య మొక్కఁ డదభిరముగాక
గాత్రిసౌందర్య మేరికెఁ గలుగదనిన, దానివిని విన్నపై యుండె దమనకుండు.

- ఉ. వేసటతోడిపల్కుతనువేసనభావము సోష్టదీర్ఘని
శ్వాసము గడ్డదస్వరము శంకితదృష్టికపోలహస్తని
న్యాసము వాడుజేఱువదనంబు స్వయంకృతఘోరకల్పమ
త్రాసితతక్షణంబు లని తత్త్వవిధిజ్ఞులు నెప్పిరేర్పడెన్. 697
- క. ఈరీతి నుండనేల మ, హీరమణున కీట్లానర్పనేల విచారాం
కూరముఁడుడఁ జిదిమితివని, రారాపున వాని నక్కఱటకుఁడు మఱియున్. 698
- క. అనయపరుం డగుమనుజుఁడు, తనవారిం జెఱిచి పిదపఁ దానుం జెడుఁబో
మును దుప్టబుద్ధిమాటలు, విని తజ్జనకుండు ధూమవేదనఁ దెగఁజే. 669
- క. ఆనిపలికిన నీతికళా, ధనుఁ గరటగుఁ జూచి పలికె దమనకుఁడో స
ద్వివయాన్లు వ యెట్లీకధ, విననిష్ఠం బయ్యెఁ దెలుపవే నాకనుడున్. 700
- క. కరటగుఁ డిట్లు నొండొక, పురమున వ ర్తించుగర్భ బుద్ధియనంగాఁ
బరఁగు నొక నెట్టివానికి, సరిదుట్టము దుప్టబుద్ధి సఖుఁడై తిరుగున్. 701
- క. వానికి వానికి బ్రాణస, మానమహామైత్రి పెరుగు మఱి యందు మనీ
షానిధికి ధర్మబుద్ధికి, దీనారసహస్త మొక్కఁదెసఁ గననయ్యెన్. 702
- క. కానంగనైన సొంపు ని, జానమున మొలకలొత్త నవ్వార్త సుహృ
త్సనసునున డాఁపనేరక, పూని సఖుండనుచు దుప్టబుద్ధికిఁ జెప్పెన్. 703
- ఉ. చెప్పిన నద్దరాత్మకుఁడు శింగఁడు బూరఁడునై సుహృత్తమం
దప్పక చూచి పూర్వసుకృతంబునగాంచినసొమ్ము నెప్పుమై
నిపొలిమేర కేసరమహిరుహములమునందు డాఁచిపో
నొప్పనొరు ల్లనుంగొనరె యూరి కయో కొనిపోవఁజూచినన్. 704
- గీ. ఇతరు లెఱుంగ నేల యింటికిఁ గొనిపోవ, నేలనేల యరసి యెఱుంగకుండఁ
గుండబాఁతి యింతకుండనె చనుటొప్పుఁ, దగ నొనర్చుమనల ధర్మబుద్ధి. 705
- ఉ. వంచనసొమ్ముఁ బుచ్చుకొనువాడయి వీడిటలులాడుచున్నవాఁ
డంచు మనంబునం దెలియ కాతని నిక్కము నెయ్యుఁగా విచా
రించి యొకొన్నిపుచ్చుకొని పృక్షసముజ్జ్వలమాలమందు న
క్కాంచినసొమ్ముఁ బాఁతి నెలికాఁడును దానును బోయి రిండ్లకున్. 706
- ఉ. పోయి నిశీధమైనఁ జెడుపోకలతోమఱి చుట్టబుద్ధి యా
శేయి గృహంబుఁబాసి నగరీజనులం గనుబ్రామి యొంటి నా
చాయకు నేగి కూడుబలిఁ పల్లి పెకల్చి ధనంబుఁగొంచుఁ బే
రాయపుసొంపునం జనియె నచ్చతరత్వర నొంటి నింటికిన్. 707

- గీ. ఆతఁడు గొన్నిపూట లరిగిన నింటికిఁ, బోయి తాను ధర్మబుద్ధి కనియె
దిరుగఁ జూడవలెద దీనారభాండంబు, సురిగ నేమొ దిగులుసాచ్చె నాకు. 708
- క. అని వెరవుఁజూపి పిలిచిన, ననుమానము పుట్టి తాను నాతఁడు జోడై
చని ధర్మబుద్ధి వినిహిత, ధనభాండముఁ గానఁడయ్యెఁ దరుమూలమునకా. 709
- ఉ. కానక మానసంబు కలఁగంబడ నిట్లను ధర్మబుద్ధి య
య్యో నిను సద్వ్యయస్కుడని యొండొకచిత్తములేక నమ్మి యి
వో నిడి చన్న నాధనముఁ జోరునిచాడ్పునఁ బుచ్చుకొంటి వి
స్సీ నరభోజనుండయినఁ జెట్టఁదలంచునె విశ్వసించినకా. 710
- ఉ. పూని మదీయచిత్త మిటఁ బూడ్పుతఱిం బరికింప నక్కటా
యేనును నీవకాని యొరులెవ్వరెఱుంగరు నీవుదక్క నొ
ప్పా నిజమాఁ బరులొప్పుయ రథముఁ గ్రమ్మఁ దెప్పు దొంగవే
రానకుఁ బాలుపడ్డ నగరా నగరాలుదురాత్మ నాపుడుకా. 711
- క. విని గుప్తబుద్ధి బుద్ధిం, గనలుచు నధర్మబుద్ధి గనుఁగొని పలికెం
గనినాఁడవొ వినినాఁడవొ, చను నే నామిఁద నిట్టిసడి మోపంగకా. 712
- క. నీసఖ్యమునఁ జరించిన, దోసము మోసము న నేఁడె తోడనకలిగెం
బోసరమొ నోరికొవ్వొ, రేసొ యిట్లాడ నెస్వరికి నీడేరుకా. 713
- ఉ. ముచ్చదనంబు నాపయిన మోపక యుండిన నెట్టివిడ్డవే
వచ్చునె నీకుఁ గూడుఁగుడువం గులకామిని ప్రక్కఁబండ్డదే
క్రచ్చఁగ నన్నసొమ్ము తిరుగంబడినం గొనకున్న నెట్టరా
రచ్చకునంచు నీడ్చి పదరంబడి వాఁడు సుహృచ్చిభావణికా. 714
- ప ఇట్లు ధర్మబుద్ధి నీడ్చుకొని చని నగరంబడి ధర్మంబున కొప్పి పిన్న పెద్దలం గూడ
బెట్టిన ధర్మవేదు లుభయవాదుల నాలోకించి తమకింపక అంతునేయ కడ్డంబుసా
రక యిరువురు గలసి పలుకక యొకరొకరిపూర్వోత్తరంబులు తెలియునట్లుగా
మిమిసుద్దు లుగ్గడింపుఁడనుటయు నందు ధర్మబుద్ధి కృతాంజలియై సభవారి కిట్ల
నియె. 715
- క. ఈతఁడు నాతోఁ జెలికాఁడై తిరుగం బెద్దకాల మరిగ నిన్మండ్రీ
భూతలమున దీనారస, మేతవినిష్ఠంబాండ మేఁ గనుఁగొంటికా. 716
- క. కనుఁగొని నిక్కము చెలికాఁ, డని పెద్దయు విశ్వసించి యీకథయే నీ
తనికి నతిగోపనంబుగ, వినిపించితి నావివిక్తి పీటింబోవకా. 717
- క. వినిపించిన నాతఁడు నా, కనురక్తనిపగిది ననియె ననఘా యేత
ధన మూరియొద్ద నేటికి, నినువేఁడెద నలయు నిచట నిశ్చేపింపకా. 718

- క. అని తరుమూలముఁ జూపిన, మనమున నద్దుప్తబుద్ధిమత మెఱుంగక చె
స్పినయట్ల సేసిపోయితి, తనయింటికి నీతఁ డంతఁ దానుంబోయెన్. 719
- క. కతిపయదివసము లయఁగఁగ, నితఁడు నమం బిలిచి పలికె నిష్టసఖా నా
మతినతితాపము వొడమెడు, నతులగతిం జూడఁబోత మవిత్తంబున్. 720
- క. అనపలికి నన్నుఁ దోడ్కొని, చని తరుమూలమునఁ జూడ సంగుప్తధనం
బునిచినవో లేదయ్యె, న్ననసెరియం జొచ్చె దైన్యమగ్నుఁడ నైతిన్. 721
- క. సొమ్మున్నది నీయొద్దం, దెప్పుని నే నదరవైచి తే నీతఁడు న
న్నమ్మటలాడి శ్రీపైం, దిమ్ముటం జొచ్చి యీడ్చితెచ్చె న్నిభకున్. 722
- చ. ఇంతియ యని ధర్మబుద్ధి యూహకుండె నప్పుడు దుష్టబుద్ధి ధర్మసస్థులకుఁ బ్రణా
మంబు లాచరించి యిట్లనియె. 723
- చ. ఎనసినచెల్చి నుండుటయు నెక్కటిపాటఁ దదర్థభాండముం
గనుటయు నాకుఁ జెప్పుటయుఁ గప్పుటయుం గల దంతనిండ్లకుం
జనియొక నాలుగేనుదివసంబులు వోవఁగ వచ్చిచూడఁ బాఁ
తినకడ సొమ్ములేదు కనితీసికొన న్నహిజంబుసాక్షిగాన్. 724
- క. నావిని ధర్మాధిక్యకుల్, వానాదంబే యేచువారము తెడ మీ
రేవివరము నాటిననాఁ, దావిన్మృతబుద్ధిఁ దెలుపుఁ డరుగుఁడు మగుడన్. 725
- చ. అనునచనంబులు విని దుష్టబుద్ధి. 726
- క. అనకాశ మేమిటికి పట్టివివాదం చింకనేమిటికి శుద్ధాత్మం
డవు నితఁడని నన్నందఱు, దగఁ జొగడఁగ సాక్షిఁ దెలిపెదనుమీపాల్. 727
- క. నా విని ధర్మమువారలు, నీ వెవ్వరి సాక్షిఁ దెలుపనేర్తువు చెపుమా
వావాద ముడిగ నన మా, యావాదనశాలి వారి కతఁ డిట్లనియెన్. 728
- క. ఏఘాదపమూలంబున, బాపురె దీనారపూర్ణభాండ మహోని
క్షేపింపఁబడియెఁ దెలియఁగ, నాపాపవిధుఁడు సాక్షి యగు మీ రడుగన్. 729
- క. అనుదుప్తబుద్ధిపలుకులు, విని యచ్చెరుపాటు గదుర విద్వజ్జను లే
దినమునకు నేమిప్రొద్దునఁ, జనుదె మ్మరసెదముగాక సకలం బనుచున్. 730
- క. చని రంతధర్మబుద్ధియుఁ, జనియె గృహంబునను వానిజాడన్ తోడ్చో
జనియెఁ బ్రతివాది యాలో, దినకరుఁ డపరాధి వారిఁ దెప్పలఁదేరితన్. 731
- గీ సంజచివురించె జీకట్లు సందడించె, గలువ సొంపెక్కఁజక్రవాకములు స్రుక్క
జులములు వాడె దిశలఁ దేజంబు వీడె, ఘోరము లీతె విహగముల్లాండ్లునేరె. 732
- చ. అప్పుడు దుష్టబుద్ధి యేకాంతంబునఁ దనతండ్రియడుగులంబడి యిట్లనియె. 733

- ఉ. చోరుఁడెదుప్తబుద్ధి యతికుడుఁడుగా కని భూరుహంబుచే
చారులు గుంపులై విన సభం బలికించెదనంటి వచ్చితికా
జేరెడుమాటమాత్రమునఁ జేకొను మస్తదభీప్సితంపుదీ
నారసహస్ర మెప్పటికి నందనులాభముతంద్రిఁ బొందదే. 734
- క. తరుకోటరమున నీ వొక్కరుఁడవ వసియింపు మొరులు కనుఁగొనకుండం
బరిషజ్జనము రయంబున, నరుడెంచినఁ బలుకుసభ్యుఁ డని ని న్నడుగకా. 735
- ఎ. అనినం గొడుకువకుఁ దండ్రి యిట్లనియె. 736
- క. చెడుబుద్ధి నీకుఁ బుట్టెం. జెడితివి నన్నుం గృతఘ్ను చెఱిచెదె యూఁకొ
నొడఁబాటుగాదు చిత్తము, వెడఁగులపని పంపునేయఁపిఱిఁడి గలఁడే. 737
- క. మొదల నపాయం బెన్నుట, పిదప నుపాయంబు లెక్కఁబెట్టుట తగునీ
నిద గొదలఁ గాదె ము న్నొక; మదికొక్కెర యనుఁగునుతుల ముంగిస కిచ్చెకా. 738
- గీ. అనిన దుప్తబుద్ధి జనకు నిరీక్షించి, యిట్లు లనియె నకుల మేకతమున
బకపికాశ్చకముల భక్షించె బకమేమి, నేనె నంతవట్టుఁ జెప్పవలయు 739
- ఎ. అని యడిగినఁ దండ్రి కొడుకున కిట్లనియె. 740
- మ. కలద భ్రంకషభూజరాజికుకపాక గ్రస్తశస్త్రస్వరు
త్వలద్య గ్వాక్యము కూలముద్రుజర్పురీభం గాంగసంఘర్ష జా
విలఘోష ప్రతిఘోషితద్వందవిద్విడ్భీమ ముగ్రద్విపి
స్థలకృత్క్రిలదరీనికాయ మొకకాంతారంబు దుర్వారమై. 741
- ఉ. ఆవిపింబునం దొకమహామహిజంబున వగ్రకాఖ్యైఁ
దా వసియించి యొక్కబకదంపతి పిల్లలఁ జేయుఁ జేయ నా
శీవిష మాసమీపబిలనీమమున న్వనియించియుండి వా
పోవఁగ నన్నిటి వైసవిపోవు సమాసము నివ్విధంబునకా. 742
- క. ప్రతిసంవత్సరమును నీ, గతిఁబిల్లలఁ బాముపాలుగావించి మనో
గతి బకమిఘనము పొగులం, బ్రతికృతిఁ గానక యలంతఁ బగలు జేర్చుకా. 743
- ఎ. అట్లుండఁ గొండొకకాలంబునకుఁ దననాతికిఁ బ్రసూతిసమయం బగుటయు భుజ
గభయానకం బగుబకంబు తికమెకంబై సంతతిసంభరణంబునకు విరోధిసంహరణం
బునకు నుపాయంబుఁ గానక తానకంబుఁ బాసి ప్రియసఖుండు నాపజ్జయాభి
ముఖుండును నగుకర్తరీపాణినామకుభీరకుం జేరంబోయి కాయం బడచిపడ బుడి
బుడికన్నీరు గ్రుక్కుచుఁ జిక్కుకొన్నకంతంబునఁ దనకుఁ బాటిలివచ్చేటువాలు
ప్రగంగించి శోకించి పుత్రత్రావిధేయం గునపాయంబుఁ జెప్పి యాతపారా

- వారతీరంబుఁ దప్పవై చేర్చుము నన్నీడేర్చుము నీవనికనికరం బాలయఁ బ్రార్థించిన
బకంబునకుఁ గుళీరం బిట్టనియె. 744
- క. భువనవిహారివి నవలా, భువనును లావును గొఱంతగా దెన్నటికిఁ
దివిరివిధియింతు వనిమిష, నివహము నీయంతవాఁడు నెగు లెట్టాండె. 745
- క. శోకార్తులకు నుపాయము, లేకరిణిం దోచు ధైర్య మెవ్విధిఁగలుగున్
రాకడవోకడలకు జవ, మేకొమరున దొరకుఁ గడఁక లెటువలె నొదవున్. 746
- క. ఐనను గీనికిఁ దగుతెఱఁ, గే నీకఱిగింతుఁ జేయు మిది భవదీయ
స్థానతరునికటగతకా, దే నబింబునకు నకులదృఢబలమునకున్. 747
- క. ఎడత్రైవ్యమండ మీలం, దడవైవుము వానినెల్ల భక్షింపుచు నె
వ్వడి నేఁగి ముంగిపాముం, బడలుపడం గఱచిచంపుఁ బగ నీ కఱఁగున్. 748
- క. చనుమన యాహారంబిడి, పనిచిన నప్పులుగు చనియెఁ బయనందైత
ద్వనిత యొకకొన్నినాళ్ళకు, గొనబై యవ్వోట గూఁట గ్రుడ్లందెట్టె. 749
- గీ. పెట్టి ముదిగుడ్లువడకుండఁ గట్టుగాచి, పాదుగుటయు నైరకొని కొన్నిపూటలకును
వికిలడింభంబు లాలాన బకవిభుండు, యెండ్రీ చెప్పినగతి మీలనిండవైచె. 750
- గీ. కవుచుగాలివారఁ గవిఁ బాసి వెలువడి, వరుసమీల దినువు వచ్చివచ్చి
పాముజంపి పాదపముఁ బ్రాకి బకకిశు, ప్రకరభుక్తిఁ దనిసి నకుల మరిగె. 751
- ఆ ఒకఁడు సేయఁబోవ నొకఁడగు నీబుద్ధి, గూల నన్నుఁ జెఱుపకుము దురాత్మ
చెడిన నీవ చెడుము చెప్పుకు మీమీట, యర్థభాండ మెల్ల నన్యమెల్ల. 752
- క. అని ముగియింబలికిన నా, ననమున దైన్యంబుదేఱ నందనుఁ డాసె
ట్టనకాళ్ళమీఁదఁబడి యింక, విను నావచనంబటంచు వేడుకొనంగన్. 753
- తే. హాసపోవనివాఁడయ్యుఁ ముడుకఁడయ్యు, విధివశంబునఁ జెవివ్రేలవేసి పెట్టి
యర్థరాత్రంబునం దేగి యడగియుండె, గూబచలదాన నలవృత్తోటరమున. 754
- ఎ. అంతఁ గంతప్రాద్దునకుం బద్ధబాంధవుండు పూర్వపర్యతేఖరసింహాసనం బెక్కు
నప్పుడు పిన్నపెద్ద బుభయవాదుల రావించి వృక్షసమీపంబునకు వచ్చి యర్పించి
యయ్యిరువురిలోన వంచకుం డెవ్వఁడు చెప్పుమని ప్రాంజలులై నిలిచిన. 755
- క. ఎలుగొండఁగఁ దరుకొటర, తలమున నద్దుప్తబుద్ధితండ్రీ మహని
ర్షఁగర్త బుద్ధి ముగుణో, జ్వలు వంచకుఁ డనియె నెల్లవారు వివంగన్. 756
- క. అందఱు నమ్మాటకు వెఱఁ, గండిరి యలదుప్తబుద్ధి యానందమునం
జెందినటియించెఁ జౌరుల, ముందరఁగరతాళగతులు మొరయ న్నెరయన్. 757
- ఆ. ధర్మబుద్ధి వగచి తేయూచి తనలోన, ననియె నేడు సత్యమణిఁగ ధర్మ
మనని వెల్లవిరిసె నస్మతంబు చూచితే, నిర్మమిత్త విట్టినిందపుట్టె. 758

- క. తరువులు సాక్షులు నలుకునె, నరులడిగిన మనుజభాషణంబుల నిదిపో
యరుదు పరామర్శింపం, గరము ప్రయత్నంబు తోడఁ గల దిందనుచున్. 759
- క. అకుజఘనకోటరమున, నాకలములు వైచి యనలమంటించిన న
స్తోక తరకీలసంయుత, మై కీలు ప్రబ్ధి కొనియె నభ్యంతరమున్. 760
- క. పొగ నుడ్డుకుడిచి మంట, నృగమరుగం గాలి యెడ్పెనుగ నన్నగమున్
డిగనుటికి దుప్టబుద్ధిం, దెగితిట్టుచు బిడుగుబడుగుదేహము విడిచెన్. 761
- ఎ. అప్పుడు రాజపురుషు లద్దుప్టబుద్ధి నిరీక్షించి. 762
- నీ. చెల్లుసెల్లముల కీక్షింప నిచ్చినసొమ్ము మగుడ సీలేనికోమటి గులామ
చేసేత విశ్వసించినవారివెచ్చసచ్చములఁ గీడ్పఱుచువై జాతితొండ
తెగిగంటిలేనిపోటుగ నొడ్డయద్దల గిద్దల బొడుచువేగినబిగాది
బూసంబుదరిపి నేర్పున నమ్మకొనుటకుఁ గరవుఁగోరెదదోసకారిబుడుగ
- లే. యప్పునెవమున నూతాఱు లడిగి పుచ్చు, కొని నయంబునఁ దీర్పక కోరిపోక
సరకుసప్పట సరిచెప్పి యరగతాచు, చెడగరపుడొక్కయోరోరిపెట్టికుక్క. 763
- ఎ. అనితిట్టి సొమ్ము ధర్మబుద్ధి కిప్పించి దుప్టబుద్ధి గొఱతెబెట్టిరి దుప్టబుద్ధి యగు
వాఁడు తనవారినిం జెఱచి తానుం జెడు నిట్లు రాజునుం జెఱచి తిరువాత సీవునుం
జేటునొందద వినిపరికి కరటకుండు వెండియు. 764
- చ. కడుఁ జెడుకార్యము ల్దమనకా మనకా భయమయ్యె నేఁడు నీ
నడవడిఁ జూచి నమ్మదగునా నినుఁ జిల్వకుఁ బాఱఁబోసి ముం
గడపసియింపఁజేసి చిరకాలమువెంచిన మే లఱుంగునే
కడఁగి బడల్పడం గఱుచుఁగాక కృతిజ్ఞులె దుప్టమానసుల్. 765
- క. దెలియనినరుఁ దెలపఁగనగుఁ, దెలిసినమానవుని వలదు తెలపఁగ మదిలోఁ
దెలిసియుఁ దెలియనికఱికికే, గలితన మెఱిగింపఁ గమలగర్భనివశమే. 766
- క. కతి కిట్లానరించిననీ, కితరు లనం దృఢకణంబు లెలకలచే భ
క్షితమయ్యె ననుపత్ర సను, కతివినవే మున్ను దమనకా నీ వనుడున్. 767
- క. దమనకుఁ డలకఠటకుది, కుక్కుమొంగులై యెట్లు నీతికోవిద యిది స
ర్వముఁ జెప్పమనిన నక్కభయమలమతిం జెప్పఁదొణఁగె నతఁ డాతనికే. 768
- చ. ననిచి కివేరజాతలమున న్నహిసారపురంబునం గృత
ఘ్నునిచెలి మందభాగ్యుడను కోమటి పర్తిలు విక్రయింపనుం
గానఁ దిన లేమిఁ గూటికిని గోకకు నీదిరమై కృశింపుయం
గనుఁగవఁ బ్రాణము ల్పిలిపి కాటేయగాఁగ నతిండు నిచ్చులున్. 769

ఉత్సాహ. కోరిమ్రొక్కఁ గ్రొత్తపెండ్లికూతుఁ గృష్ణఁ జూచి యో

వారిజాయతాక్షి భాగ్యవంతుఁ గాంతుఁ గాని వి

ద్యారణప్రవీణుఁ గాంచ కట్టిమత్సుతు ల్వసీ

చారులైరి చూడుమంచు సాధ్యకుంతి పల్కడే.

770

వ. అని తెలంచి.

771

క. అతఁ డొక నాఁడు ధన్యాన, మతిఁ జనుచుం గతివలోహమయతులసుహృదా

యతినమునఁ బెట్టితిరిగెం, గతిగలిగెడుననుచుఁ దిరుగగలచోఁబెల్లక.

772

చ. సరకులకేగి వేసరఁ బసారముఁబెట్టిన పెట్లఁ గూడి వే

సర నడుగానఁ గానక యజస్రము గూలికిమాటమోసి వే

సర మఱియుష్ణుఁ గూరయును సంగులగొందుల విల్పివిల్పి వే

సర నొకత్రోవయు న్నలమొసంగను పెట్టిన భాగ్య మెట్టిదో.

773

ఉ. అల్లన మందభాగ్యుఁ డగు నాతఁడు వేవిధులం గృశించియున్

పల్లముపచ్చగాక పసివాడినమోమునఁ దా నివృత్తుఁడై

తెల్లముగా సుహృత్తుల దెప్పునివేడిన పంచనామతిఁ

గల్గలఁ బల్కె నాతఁ డెటుక ల్లిసెఁ ద్రా సనియాసపెంపునక.

774

క. ఆమాట కలకిరాట, గ్రామణి దలయూచి యట్లగాకున్నసఖా

యామాడ్కి నాకుఁ జెప్పుదువే మిగుల నపూర్వమిదిసుమీ యేమాయెన్.

775

క. అని వెగటుదోఁపవండ, న్నుపటివలెఁ దన్ని వేళమున పల్లెలుచున్

దనలో గోయుచుఁ గతిపయ, దినములు గ్రమియించి కలఁకదీతినపిడకన్.

776

క. బడుగుంగోమటి తుకతుక, నుడుకుచుఁ దులదక్కె ననుచు నున్నాఁడొయినీ

గుడిఁ ద్రిప్పినకడటాత్తునిఁ, దడయక గుట్టయినఁ ద్రిప్పెదం జేసేతిన్.

777

క. అనితెలంచి యలకృతఘ్నుని, తనయునిచే నొక్కనాఁ డతఁడు నూనియును

న్నను కగునునిరికపిండియు, జనవునఁ బట్టించుకొని ప్రజల్వీక్షింపన్.

778

క. స్నానవ్యాజంబునఁ జని, వాని నొకావొకసుహృన్ని వాసంబున నా

లోనిడి క్రవ్వులుటయుఁ బిం, తానతుఁ డై వాని కాకృతఘ్నుండనియెన్.

779

శా. అయ్యల్వచ్చెఁ గడయ్య నీపిటుఁడ రాఁదాయె న్నహాసాగ్యసం

బయ్యెం జెప్పుగడయ్య నావు డతఁ డత్యార్థుంబలెం బల్కె నే

నయ్యెట న్నలిలంబులాడఁగఁ దటన్యస్తాంఘి నాహుద్ధతం

బయ్యో నీకుతుఁ గ్రద్దదమ్మకొనిపోయెన్ భీతివాపోపఁగన్.

780

క. ఏను వితాకుఁడనై నీ, తో నీచెడువార్తఁ జెప్పుదుం గా కనుచు

వేసి నిలువకఁ బచ్చితి నన, నాననమఱవాడ నాతఁ డాతని కనియెన్.

781

- ఆ చేపజెల్లగాదు చిట్టెల్లయునుగాదు, పిట్టగాదు కోడిపిల్లగాదు
 కొట్టిజాట్టుబట్టుకొనిపోవఁ బనివిడ్డ, లేడ నీలగ్రద్దలేడఁజెప్పమా. 782
- క. వినసంగతిగాదు సుతుం, గొనితెచ్చన నతఁడు గ్రద్దగొనిపోయినబా
 లునిఁ దేనగు మూషకములు, దినిపోయినయినుపత్రాసుఁ జేబాగై నన్. 783
- క. ఇనుపతుల నెలుకదినఁగాఁ, గొనిపోవఁగరాదె గ్రద్దకు న్నఖ యుష్మ
 త్తనయుని నీమాటలకం, పెను వింతలె తెలియనెప్పటికి నామాటల్. 784
- క అని మాటమాట సరిపు, చ్చిన వంచకుఁ డెఱిగి యతనిచేతికిఁ దులరి
 చెప్పె నతండును దాఁచినత, త్తనయుఁ గృతఘ్నునకు సన్నదమ్మన నిచ్చెన్. 785
- క. ఇదిసీను నిదర్యనమగుఁ, గద నినుమది నమ్మగానుగద యేమనిచె
 పెద వొప్పుగులక నయగుణ, మదిలే దొట్టయిన సత్యమైనన నీకున్. 786
- ఉ. ఆదరమొప్పు ను క్తపరుడై మనువాఁ డుపదేశిం దృఢా
 హ్లాదము సంఘటించుఁ బరమాదరాశ్రమణంబు పెంపునన్
 ధీదశలేమి నస్తదుపదేశ మృదూక్తికతంబు లక్కటా
 నూదులువోలు నీచెపులుసోఁకిన నొచ్చుసహింపకుండుటన్. 787
- క. ఘనగుణములఁ దనుగుణముల, జనుఁ డమరు న్నాన్యసాధుంపర్యముచే
 వనజనపదపథికుం డగు, ననిలుఁడు పోలెన్ శుభాశుభామిదములన్. 788
- స. కార్యాకార్యవిచారంబు చాలనిగురునయినఁ బరిహరింపవలయునని పలుకుదు దమ
 నకుం బరిహరించుకొని కరటకుండు రాజనికటంబున కరిగె దమనకుండును దోడన
 జనియె నంతఁ బింగళకుండు సంతీపకుంజంపి విన్నవైన మొగంబున దమనకు నాలో
 కించి. 789
- చ. ఇలఁగలఁతేని కీమిగడియింపుఁగరాదు హితత్వసత్యని
 శృలగుణకాలి యైనభటసత్తము నొక్కనిఁ గూర్పరాదు గా
 కలవున నిట్టిబంటు దెగటాతె వృథా మతిలేక నీదురు
 త్తలు విని చంపితి నివ్వగతదోషుని నప్తహానీయభాషునిన్. 790
- స. అనినఁ బింగళకునకు దమనకుం డిట్లనియె. 791
- ఉ. వంచకులం బడల్పటిచిన్చెచుట సత్పురుషప్రజంబు ర
 క్షీంచుట విత్త మాశ్రితులఁ జేర్చుట భూప్రజపై దయాగుణం
 బుంచుట రాజచిహ్నములువో యభిషేకముఁ బట్టి బంధము
 గుంచెయు మంత్రతంత్రబలగు ప్రియు బుంటికి లేకపోయెనే. 792
- క. ఆరిమరణంబునకోలా, పరితాపము నొంద విరసభావముగలవోఁ
 బరులేల యగ్రజానోన్, దరువైనను జంపుదురు మొద ల్రాజస్థల్. 793

- క. వైరముపుట్టినఁ బోరకా, హరులు నిగ్గులు రాక్షసులఁ జంపరె యె
వ్వారికి నిది వింతయై బృం, దారకులను వారు నన్నదమ్ములు గారే. 794
- క. విరసించిననో రాజులు, దురమున నెవ్వారి నైనఁ దునుముదు రలుకక
గురు నగ్రజా ననుజు న్నో, హరమున వధియింపఁ డోటుహరిసుతుఁ డెరయక 795
- చ పరుషసముల్ల సన్నధురభాషిణిహింసయఖండసత్కృపా
నిరతవసువ్యయవ్యసన నిత్యధనాగమతోపసుప్తసా
దరనయసత్యసత్యపరితాపదసౌఖ్యదవారకామినీ
సుఖరణసత్యదాప్తి బోలుచు న్నుపసీతి యనేకగూపమై. 796
- చ అనియిట్లు దమనకుండు బోధించినఁ బశ్చాత్తాపంబు మాని మృగరాజు ప్రాజ్యరాజ్య
సుఖంబు లనుభవింపుచుండె. 797
- క. అని వినిపించినగురునిం, గనుఁగొని నృపపుత్త్రి లనిరి కమనీయగుణాం
బునిధి రెండవతంత్రం, బనురక్తిం జేటపఱుపుమని యశుగుటయుక. 798
- మ ప్రతిబాధీకృతకామకామనుజభుక్ప్రీతింసనారంభణ
వ్యతియంగ ప్రతనత్వసత్వరవరవ్యాపారపూర్ణీభన
న్నతసంకల్పవిశేషశేషరచితామ్నాయోక్తిపద్యశ్రుతో
ద్గతతోమాంచవితానతానవృజాధాటిభిషక్పంగనా. 799
- క. ఐనజభవతనయమేధా, వినుతబినీతైకదివిశృంభభజగత్పా
వనపంచతత్త్వమయ వి, ధివనలోచన సర్వభూతహితసంచారా. 800
- మాలిని. అవనలయకరాత్త హరియుక్తి త్తవర్త
వివిగనిగమవేద్యా విశ్వసర్గోపపాద్యా
భవతిమిరపతంగ పర్యచంద్రోపమాంగా
హవిరశనబలిష్ఠా హర్యకల్పజనిష్ఠా. 801
- గద్యము. ఇది శ్రీ వేంకటనాథకరుణాబ్ధసంసాహిత్యనిత్య కవితావిలాస సకలసుకవి
ప్రశంసాభాషణోల్లాస రాజకులపారావర్తపర్వశర్వరీరమూ నీతికాస్త్రమార్గ పరి
శ్రమణదైర్యపర్యాయధిక్రీతనీహారపర్వతపర్వరాజమహార నిస్సహాయప్రబంధ
నిర్మాణభోజభూదారసుధామధురభారతీసనాథ వేంకటనాథప్రణీతం బయినపంచ
తంత్రంబున మిత్రభేదం బనునది ప్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు.

పంచతంత్రము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

గౌరీవత్ససు

భాగాభిజ్ఞాననిశ్చలచపలాసం

భాగభ్రవ్యపత్యస

మాగమసురసింధురూపహరిహరనాథా.

1

వ దేవా సుహృల్లాభాభిధాన ద్వితీయతంత్ర మాకర్ణింపు మధితనీతికాస్త్ర మిర్దుం
డవిష్ణుశర్దుండు కుదర్యనకుమారుల కిట్లనియె.

2

క సాధించె గార్యముల ధన, సాధనములు లేక సారసాహర్దసమా

రాధనమున మున్నుర్జిత, మేధాన్యతిఁ గాక కూర్త మృగమూషకముల్.

3

క. నా విని రాజకుమారకు, లాచిప్రునిఁ జూచి పలికి రదియొట్లు నయి

శ్రీవిభవ తెలుపు మన వి, ద్యావారిధి వారికధరామరుఁ డనియెకొ.

4

క. శతమఖుననసఖిటప, స్థితిమహిశారోష్యనగరిచేరువఁ గలద

ప్రతిమం బొకబూరుగు లఘు, పరవకుఁ డనుకాకి దానిపై పర్తిండుకొ.

5

సీ. విసుధ నెవ్వనిసదన్వయకర్త జేతలఁటెనికఁ గుల ముద్ధరించుకొడుకు,

పితృకార్యములు సమర్పించు రెవ్వనికి నాదిత్యరుద్రుస్వగ్రభుక్తిఁ

బొదలు నెవ్వనిగృహంబున మనోహరభారతిభారవహముఖద్విజకులంబు

పథికసంతతి కేరుపఱుచు నెవ్వనికంతమిత్రితారావంబు మేలుగీర్లు

తే. ప్రజ్ఞ పెంపున నెవ్వనిబలమునకును, బ్రహ్మకొడుకైన లెక్కఁజెప్పంగచాలఁ

డతఁడు నగరోప కంఠచైత్రాగ్రవర్తి, పక్షిమాత్రుండె వాయసపరివృధుండు.

6

క. ఆకాకి నాకపథమున, నేకాకిత మేఁతలాడ నీరము గములం

గీకామండల మగునర, యూకాననమునకుఁ బోవనున్నెడ నటకుకొ.

7

చ. వెడవెడఁ జంకఁ జిక్కమున వ్రేలెడుచర్దియు సుందిలోహపుం

గడియము క్రూరదృష్టిగలకన్ములు నల్లనిమేను మూఁపునం

బడికము జాంజాణుండల తపారముజేగురుబొట్టు మేఖలం

గొడవలి గల్గిపచ్చి నొకమ్రురకీరాతుఁ డమంధరత్వరకఁ.

8

క. వచ్చిన వాయుసపతి దనఁయిచ్చి న్వేణబామ్రవంటియిరుఁ డెందులకై
యిచ్చటి కేతెంచెనొకొ, యిచ్చెరు పనుచుండ నద్దురాత్తుం డచటకఁ.

9

క. పులుగుడిసెఁ బన్ని వల కా, డ్వలధరణిం బాఁడుపటిచి ప్రస్థినకన్ను
ల్లలపులుఁగుదీను మిడి యగ్గలపుడమి న్నాచియుండఁగా డైవగతికఁ.

10

క. చిత్రగ్రీవుఁ డనంగనొక్కవిహగశ్రేష్ఠుండు సత్కృత్యకృ

త్వత్రివ్రాతమువెంట గుంపుగొనిరాఁ బైబోవుచుకా కాడ్యల

క్షేత్రస్థేమము దీమము న్దని నభిఃక్రీడాపరిత్యాగియై

ధాత్రి వ్యాఽలె ననాయ మధ్యమునఁ బ్రధ్వనము లోభరకఁ.

11

క. పులుఁగులఁ బిడుగు కిరాతుఁడు, వలఁదవులఁగఁ దిగిచి తగ్గి వగ్గరవగ్గం

బలఘుతరకీలమున సం, వలనముఁ గావించుచుండె నలసినభంగికఁ.

12

వ. అంతఁ బతత్రిశుక్రాముం డనుజీవులఁ గేవలయత్నంబునం బిలిచి దుష్కర్తానుకూ

లంబున నిందఱ మిజ్జాలంబునం జిక్కితి మీయపాయంబున కొండొకయుపా

యం బూహించితి యోగపద్యాభిమానంబున నిందఱ మిజ్జాలంబుం బతత్రిజాలం

బునం బెట్టుకొని దూరం బరుగుద మప్పటికి నొకగతిలేకపోయెడునోటు నిర్విలం

బంబున లెం డనిచెప్పిర నొప్పకొని యప్పలుఁగు లొక్కయుఁకుప దెప్పరం

బుగా నుప్పరంబున కెగిసిన నన్తూలితకీలంబై జాలంబు వెంటరాఁగొని యాయుష్ష

లంబున గగనమార్గంబునం బఱచుచుండె.

13

క. అవిధి విధిమూడక వడిఁ, బోవఁగ నిది'య ననుభూతపూర్వం బనుచుకా

ధావనమున వనమునఁబడుఁ, బో విహగముఁ నుచు బోయి పోయె న్నిజుండకఁ. 14

ఉ. ఎప్పుడు నేలవ్రాలు శ్రమ మేర్పడఁ జెక్కలునొచ్చి పెచ్చుగా

నప్పుడ చిక్కు నిప్పులుగు లన్నియు నా కని నిచ్చయించి వాఁ

డెప్పటిభంగి వెన్నగిలి యేగుచునుండ విహంగమంబు లా

చొప్పన జాల మెత్తుకొని చూడఁగఁజూడ నదృశ్యమాటయకఁ.

15

క. అతిలాఘవమున నల లఘు, పతనకుఁడు న్దత్తపోతపతివెంబడి న

ధృతలంబునఁబఱచెం బ, త్పతిరుంకృతు లభిలషితలఁ గ్రందుకొనంగకఁ.

16

క. జాలగ్రాహివిహంగమ, జాలముఁ బరికింపలేక జాణిజాలిం

దూలచుఁ గ్రురకీరాతుఁడు, ప్రీతచరణములతో నివృత్తుండయ్యెకఁ.

17

క. అపడువున నలచిత్ర, గ్రీవుఁడు దూరంబు నరిగి భృత్యుల నటఁగుం

- భావించి పలిక నోహో, ధావన మఱియచట వ్రాసె మె యిందఱముకా. 18
- చ. సకలసంభవమానగుడు శాంతిసమగ్రుఁ డజాతకత్తుఁ డం
తకనిభవత్తుఁ డిష్టజనతాఘనతాపవిఘాతీ స్వయా
షకములసార్వభౌముడు రసజ్ఞుడు ప్రాణముప్రాణ మాహిర
ణ్యకుఁ డిటనుండు నాయనదయామతి *నిన్వలవంతుఁ బాడుదుకా. 19
- చ. నిలవుఁడు నా విహంగములు నిల్ప బిలసలభూమి నంత న
క్కలకల మాలకించి పొడకట్టి యనాయగుణావృతాంగుఁ గే
వలసఖు జీవితప్రతిమ వారితమత్సర వీరరాగుని
ర్షలుఁ బతగాగ్రణిం గని హిరణ్యకుఁ డశువిమిశ్రితాత్ముడై. 20
- చ. పలిక సఖా యఖండనయపారగతుండవు దీర్ఘదర్శివే
వలన విపత్తిఁజేల్చుడనివాడవు నిత్యసుఖానుభూయి వి
య్యలమట నీకు నెట్లాదవెనయ్య విధాతకుఁ బాడిలేనుగా
వలయుఁ గదయ్య కర్త మెటువంటిది మాడగదయ్య ముక్కటా. 21
- క. అనివగమహిరణ్యకుఁ గనుఁ, గొని చిత్రగ్రీవుఁడనియె గూర్చిసఖా నా
యనుజీవు లలసి రేను, న్వనటం బెగ్గిలితి నఱుకు వలఁ గేవలముకా. 22
- క. ఏవాసరమున నెదైస, నేవయసున నెట్టికర్త మేమఱుఁ డెవ్వఁ
డావాసరమున నదైస, నావయసున నెట్టికర్త మతఁడుభుజించుకా. 23
- క. కలకాలము లేదలమట, కలకాలము లేదు సుఖము కాయము మోనిం
గలిగినవటు గొన్నాల్సి, యిల నిటు గొన్నాల్లు దీరికేలా వగవకా. 24
- క. దైవికములై నపనులకు, వావిడువఁ డవార్యధైర్యవంతుఁడు నయలే
ఖావిభయెప్పడటువలెఁ, గావలెనటుకాకపోదుగా యనిరెలివిన్. 25
- చ. అనుచిత్రగ్రీవునకు హిరణ్యకుం డిట్లనియె. 26
- క. వేసటనొందక లఘువి, న్యాసంబున నూఱుచూజనము లరిగి సుఖ
గ్రాసమునఁ బొదలిపెత్తు వయో సఖ నీకెట్లుమోస మొనవెం జెపుమా. 27
- క. అక్కట యాపల్లతలం, జిక్కక నయసరణిఁద్రొమ్మచిత్రగ్రీవుం
డెక్కడ యానిర్బంధన, మెక్కడఁ గాలముఁ దరింప నెవ్వరునులేదు. 28
- క. ఆపత్సంపద లలఁతులఁ, బ్రాపింపవు ఘనులగాని ప్రజ్ఞంబొడవై
మాపట్టుచంద్రుఁ ఠడారెం, డోపతగాధ్యక్ష కలవె యుడుసంహతికా. 29

* నిలవంతుఁ=వలవనిబాధ. † ఆరెండు=ఆపత్సంపదలారెండు.

చ. ఉశివిహగప్రజంబునకు* నోదముదంతికిముందు బిల్వకుం
బరుషతమోగ్రహగ్రహణబాధ సుధాంకున కంకుమాలికిం
బరమదరిద్రతాప్తి మతిమంతులకుం గలగంగఁజేసెనె
వ్యర్థ సవ తిందునందు బలవంతుఁడుపో విధి నానుఁజూడఁగాక. 80

శ. గగనమునంజరించుపతంగంబు లగాధసముద్రవారిలోఁ
దగ విహరించుమీలు వలతండములంబడిచచ్చునవిధికి
దగిచనస్థానశక్తిగలదే వల దేర్పడఁజింతదీనికై
తెగునెడ కెంతదవ్వయినఁ దెచ్చుగదావిధి నేపాధారులక. 31

౩. అని యాఖిలేఖపతి నె, మ్మనమున నస్తోకశోకమన్నుండై వ
చ్చిన కుచ్చెలికానిఁ దగు, లోనినయనాయాంశ మెచ్చి కోలుకుమనుండెక.
వ. అప్పుడవాద్యధుర్యతుహివ గ్రావుండగు చిత్రగ్రీవుండు సుహృద్లోకకరణ్యుండగు
హిరణ్యకునకిట్లనియె. 33

క. పరహితచరితా యస్త, త్వరివృతబంధములఁబోలెఁ బరిచరబంధో
త్కర మేలనఱుక విప్పుడు, పరివారములేనిభూమిపతి పూజ్యుండే. 34

క. సిరిగూడగు కూడినఁ బదు, గురుగలవాఁ డడఁచిపుచ్చుకొనుఁ బరవీరుల్
సరకుగొనరు సిరిదక్కదు, పరివారములేనిరాజుబ్రతుకునె పొడవై. 35

వ. అనునప్పలుకుల కలరిహిరణ్యకుండు. 36

క. హితభృత్యులతో నేభూ, పతిక లఘున్నేహసంవిభాగము లమరుక
బ్రతివాసర శుతఁడుబలో, ద్ధతుఁడైపాలించుఁజావ్వె త్రైలోక్యంబుక. 37

క. పరివారముపట్టుననా, దరలేశములేనిభూమిగవుఁ డభివృద్ధిం
బొరయఁడు సంతతికెడసిన, పురుషునివంశంబు నప్తైబొందినభంగిక. 38

త. అదననుజీవితంలిడమియారజమాడుట లేనినేరము
ల్యేదకుట నిచ్చు నప్పరిభవించుట కింకరసంకులంబు నె
మదికినసహ్యమాట దయమానుట †పిమ్మటనాడికోల్చి హి
సదనికఁ బాసి యొంటిపడుబాటులఁబొందునృపానుచిహ్నుముల్. 39

ఆ సైన్యధాన్యబంధుసమర్థముల నెవ్వఁ, డోర్పు గిలిగి వుడమి నుల్లసిల్లు
నతిఁడుకూడె నెడబాధిశ నిమమతి, హిమమయూఖవదన కింటిమగఁడు. 40

క. అనిపలికి జాలగుణము, ల్లనియలుగాఁజేసి ఖగపతులవెడలించెక

* ఒడము=విష్టులకూలుటకై మఱుఁగుపుచ్చినగొయ్యి. † ఆఖిలేఖపతి=మూష
కేంద్రుఁడు. ‡ పిమ్మటనాడికోలు=నున్న మొగముచూపైనతర్వాతమాషించుట.

- జనితాదృతి మాషకపతి, ఘను లాత్తులనేగి శోర్యఁగాలేరుగదా. 41
- కాచిత్రగ్రీవునిఁ గాఁగిలించుకొని తత్సేనందురంతాదృతి
 చ్చుత్రచ్చాయఁ బ్రహృష్టఁజేసి యభిసృద్ధి నిందుఁగావించి యో
 పత్రిగ్రామణి పోయిరమ్మనిన బాపచ్చన్నవక్త్రంబుతో
 నత్రాతం దనుఁదావనీడుకొనిపోయెం బక్షియాలోపలకా. 42
- క. జాలమునటికి విహంగము, జాలము బ్రతికించి శోలముసాముల హేలా
 లీలం గలపుటఁ గనుఁగొని, యాలఘుపతనకుఁడు మాషకాగ్రణికనియొకా. 43
- సీ. పదగ్రధాధిపభేద కరము నీకరము నీవివరంబుబహుమార్గవిశ్చుితంబు
 రాజశేఖరకుమారకమనోహరము నీచర్య నీనన్దానసం బుదాత్త
 మవిరళసుగతిహేతువు నీవినీతత్త్వ మలరునీగుణముధర్మానుకూల
 మతివృద్ధిమహిమఁ జెన్నా రునీయాకార మిష్టకార్యముల నీయొగి వెరుగు
 తే. నీకరుణ లక్షివాటిల్లు నీరసజ్ఞ, సత్యభారతి నిలచు నీసన్నిధాన
 మభిమతార్థంబు లాసఁగు ని న్నభినుతీంప, శత్రుమే నాకు మాషకత్వకళత్ర. 44
- క. ప్రతిలేనికరుణ నీడజ, పతిస్మృతికింబాపి సుగతిఁబడనీతి నీసం
 గతిగాదే యాయాప, ల్లతలంటిననుమ్మబోటులకుఁ గృతకృత్యా. 45
- క. భవదీకున్నేహము నా, కవిరళ తేజోవిధాయి మగు నెయ్యుండవై
 తపకవలేక మనీషిప్రసారా వర్తింపు మన హిరణ్యకుండనియొకా. 46
- క. కయ్యమునకు నెయ్యమునకు, వియ్యమునకు సమతలలము జేటొకఁడైనకా
 గయ్యముగెలవదు నిలునను, నెయ్యము వియ్యంబు పొసఁగ నేరదు మొదలకా. 47
- క. బలహీనుడ నేను మహాబలుడెపు నీ వధముఁడెల్లు బలవంతునితోఁ
 జెలిమియొనరించు జెపుమా, తలద్రివ్వక మ్రొంగఁజూచెదవు నెలవడినకా. 48
- క. అమందునీపాత్తు నృథా, బ్రమఁబెట్టకు భోక్త వీవు భక్ష్యమ నే నం
 చుమొగంబోడక పలికినఁ, దగుకింపక మఱియు లఘుపతనకుఁ డనియొకా. 49
- క. బలవంతము కాకము నే, బలహీనుడ వనుచు విడిచిపలుకకు ప్రజ్ఞా
 బలమున నధికుఁడ నదివో, బలము శరీరస్థమైనబలము నృపమే. 50
- క. తలద్రివ్వక మ్రొంగెద వని, పలికెద వేనట్టిగి స్వహృదాపుండనే నీ
 కలిమిపరాపత్తిదన, జ్వలనఘనాఘనముగాగె సాధుచరిత్రా. 51
- క. నీవంటియుత్తముఁడు ముఖ, జీవితఁడై యున్న నేనుజరణీని జామీ
 నీవిందుఁగలుగఁ జిత్తగ్రీవుఁడు వివదంబునిధిఁ దరించెనొ లేదో. 52
- చ. పరుషవిశృంఖలాలపవనంతుల సాధుమనంబు లీక్రీయం
 భారయఁగఁజేయ నెవ్వరికిఁబోల దహో ఖచరాపగావయో

ధరపరిశంభసంప్రమణతత్పరతుంగతరంగచాస్తమ

స్త్రుతశరధిం దృణాగ్రశిఖితప్రముగా నొనరింప జేర్చునే.

53

క. అనులఘుపతనకుపలుకులు, విని మూషకరాజు పలిక వెట్టి నీతో

ననుబోటి యలఁతి నెయ్యంగ, బొనరించినఁ దగు నె లేరొకో బలవంతుల్.

54

క. తనగుణముఁబూనియున్నాఁ, దనిపగతునినప్పుడోల దనిశము మదిలో

ననలశిఖితప్తోదక, మనలునిపైఁ జింది చల్ల నాయ్యనొ లేదో.

55

క. పోలినదిపోలు నెవ్వోఁ, బోలని యదిపోల దంబుపూరంబునఁ బోఁ

జాలు నె శకటములీల, స్నేలం బోతములు నేర్పునే యేఁగఁగఁ.

56

క. మోసంబూరకతలఁచుం, జేసిన మే ల్పఱచు విశ్వసించినఁ జెలుచుకొ

నాసత్యము దుష్టురుషం, శోసుగుణా వియము చూడ ము త్తమునొకనికొ.

57

ప. నుజనశబ్దంబు పురాణోక్తంబు గావించారించెద నిష్ఠుండయ్యును బహుసుకృతోపలా

లితుండయ్యును దుర్జనుం డంకగతక్రాకోంగంబు చందంబున భయంబుసంపాదించు

చుండునని వెండియు.

58

క. పరపురుషచింత యంతః, కరణంబునఁ గలిగి మగనిఁగరఁగింపుతలో

దరికరణి హృదయకలుషము, మఱుఁగిడి ఖలుఁదాడుమధురమధురతరో శుల్.

59

క. నేరములొనరించిన నుప, కారము నేయుదుము నొవ్వఁగాఁ బల్కినఁగ్గ

వారము మఱవము మే ము, వారలకుఁ ఖలు లకాంశవైగులుగారె.

60

ఉ. కావున నిన్నువంటిబలగర్వసమస్త్రుతోడిమైత్రిదుః

ఖానిహ మేఁగునున్నఁ గరటాగ్రణి పన్నీశిఖానుమాహో

పావలచిత్తుఁడై పలిక నద్దిర మాటలజోలిఁబన్ననే లా

విను లక్ష్యయైనవదల నిన్నుమూషకలోకవల్లభా.

61

క. చెలిమికి దూరమడవై, తొలఁగిచన వృదిఁదలంచెదో యదివాతోఁ

గొలుపదు త్రవ్వెద ధరణీ, తేవివరముఁ ద్రవ్వినల్లఁద్రావెదఁపిదపకొ.

62

క. అనలమునఁగాఁచిలోహము, నెవయించినకరణి వేడినీనియుఁ బ్రజ్ఞా

ధనులఁ దమఁగూర్చికొవ్వును, మనువచనము వినవె యదియు మత మెవ్వరికొ.

63

క. ఖలుఁడుసుఖభేద్యుఁడతిమ్మ, త్కలశగతి న్నజ్జనుండు గాఢాగ్నిశిఖా

కులతప్తకనకఘటముం, బరె దుర్భేద్యుండు చక్కఁబడఁడు మృదుక్తికొ.

64

తే. అట్లుగావున నినువంటి యనఘచరితు, వెఱపుపనినైన సఖునిఁగావించుకొనఁగ

నలము మేల్గోరునావంటివాని కనిన, సప్తదంబంది మూషకస్వామిపలిక.

65

క. ఆరివలెనుండుట క్రియలం, బరమాప్తస్ఫూర్తిఁ దేటఁజుచుట యదిహో
యరయ సుహృల్లక్షణమో, కరటా నీయందుఁ దోచెఁ గదయీసరణుల్. 66

క. మతిశంకలేక మూషక, పతివివరమువెడలి కరటపరివృథుతో న
ప్రతిమగుణరత్నఖనితో, గతకల్పపుతోడఁ జెలిమికాఁడైయుండెన్. 67

ప. అట్లు కృతసఖ్యుండగు నయ్యుండురుముఖ్యుండు విందుఁబెట్టి వీడ్కొలిపిన దరి
ద్రువకు నిధానంబునుంబోలె సుహృల్లాభంబుఁ గనుట కలరుచు శింహవాక్యఘ్ర
గజగవయ గండభేరుండ ప్రముఖజంతు వహనంబులగు గహనంబు విశ్రమించి
పారంబులగు వన్యహారంబులఁదెచ్చియిచ్చుచు నచ్చిక బుచ్చికలడరఁ గొంతకాలం
బుఁగడపి యొక్కనాఁడా వాయసపరివృథుండు హిరణ్యకు డాయంబోయి
యిట్లనియె. 68

ఉ. పోయెదనిప్పుడన్యవనభూమికిఁ బ్రాణసఖా ప్రమోదసం
ధాయక నన్నుఁబంపు మనినన్విని ధైర్యము వ్రస్సి వెల్వలం
బోయినమోముతోడ బలిధుకృష్ణవరుఁ బురుషార్థసంగ్రహో
పాయు సుహృద్విధేయుఁ గని పల్కె, హిరణ్యకుఁ డార్చిత్తుండై. 69

చ. ఇట నను డించి యేమికతమేఁగెడు చెప్పఁగదన్న యెట్లు లె
క్కటినిజరింతువన్న తృటికాలముని న్నెడఁబాసియున్గి రు
ర్లుటముగదన్న నాకడనుగల్గినయాధృతియెందుఁబోయె ని
ప్పటికించి త్రమన్నవిధిగద్ర విరోధిగదన్నయెన్నఁగాన్. 70

చ. అని కనుదోయిచెప్పుగి నాకృతివిస్తృతిసోద మూర్ఖువో
యినబలిధుగ్విభుండు చలియించి గరుద్యవ్రజనానిలంబునన్
దనువిడిఁదేర్చి యోపరమధార్మిక నిన్నెడఁబాసిపోవ నే
ర్తునె సకలార్థసిద్ధిఫలదుండని చూతుఁగదయ్య నిన్నిటన్. 71

ఉ. నాపయనంబువిస్త కరుణావరుణాలయ స్మితకాత్రవా
సాపురకాననోర్వి నొకసారసరోవర మొప్పు నందు వి
ద్యాపరమేష్ఠి మంధరకుఁ డన్కమరాగ్రణి మల్పిఖుండు సౌ
ఖ్యావహుఁ డుఁడు నన్నఁహితార్థిఁ గనంగొని సాదరంబునన్. 72

ఉ. ఆతఁడు నాకుఁ శ్రీతివకుండై యొనరించు ననునమీనమాం
సాతిభుజక్రియ స్వఁగమగుండనై చనుదెంతుఁ గ్రమ్మఱన్
సీతిధరీణ వన్పనుపు నీ ఐన గమ్మలశోకబాష్పధా
రాతతు లఁప్పతిల్లఁగ హిరణ్యకుఁ డాతనిఁజూచి యిట్లనున్. 73

- చ. ఉడుగనివంత నింతతడ పూటలేక పరాకువోలే మే
నడిచివడంగనున్నిగహనాంతరచింత జనించె నంఘ్రిలి
న్వేదకున నూడనైపపు కృపానిధి మందరకాంతు డుండు న
క్కడకరుడెంతు నిండడరగా ననుదోడ్కొనిపోమ్ము నావుడుకా. 74
- వ. లఘుపతనకుం డిట్లనియె. 75
- ఉ. కాదన నేలవచ్చెదవుగాక సఖా వెఱఁ గావహిలై ని
ర్యేదము నీకు నెట్టులాదవె నివరింపుము నావు డాత్త సుం
పాదిహిరణ్యకుం డనియె బల్కుల కించెడలేదు నెవ్వడిం
బోదము పోయియవిప్పినభూమి సమస్తముఁ దెల్పిచెప్పెదకా. 76
- క. నావుడు దత్తప్రతిభామేవర్గం డగుచు వాయసస్వామి నయ
స్త్రీవిధవు మూషకాగ్రణి, వే వాతన్లఱుమఱిని దివిజమార్గమునకా. 77
- వ. ఓటచి యగాధకరంబగుతత్సరోవరంబున కరిగితరంబున హిరణ్యకు నునిచిలఘుపతన
కుం డుదారస్వరంబునం బిలుచుటయు సందర్శనకుతూహలంబునమందరకుండచ్చెం
దమిఱిలకు వెలువడి ప్రత్యుత్థానం బాచరించి వారిచరతిరసాహారంబున విముక్త
మార్గశ్రములంగావించిస్వాగతాదికార్యంబులువేఱవేఱనడిగినలఘుపతనకుండుకమత
పరివృథునాలోకించి. 78
- చ. అనుదినదూరితాభిలకతా కమతా యితఁ డాఖుఁలేఖా
జనుఁగునఘం డుపాయసఖుఁ డార్తికరణ్యుడు పుణ్యుఁ డిట్టియి
మ్మనుపధన ర్తి వంత నడుమంబొడమం బొడవేడి యిల్లనీ
డొన్నియిటకేగుడెంచె నినుఁగూర్చి గుభసేతినుండు నాతఁడై. 79
- క. క్షణభంగురములు కపట, ప్రణయంబులు ప్రాణపతనపర్యంతంబుకా
గుణవికలత శశశృంగము, ప్రణయతమే యిట్టిసాధుపథగాములకుకా. 80
- క. చావునకుఁ బాపెఁ జిత్త, గ్రీవుని నిటువంటిపుణ్యకృత్యము లాహా
యేవేళ నెన్నిసేసెనొ, తో వేడుక నీహిరణ్యకుండు మందరకా. 81
- వ. అని లఘుపతనకుం డుత్కర్షించిన నాశ్చర్యధుర్యుండై కమతవర్యుండుహిరణ్యకున
కిట్లనియె. 82
- చ. పీనులనీచరిత్రములు వింటిఁ గృతార్థుడనైతి సత్యభా
వానిధి యోగిమానసముచాడ్చున నిర్మలమైననీమహా
మానస మెట్లు దుఃఖగరిమ నృజియించె విచిత్ర మివ్విధం
బే నిటవిందుఁ జెప్పగదవే యన నాయన కారఁడిట్లనుకా. 83

- అ. అనఘ సఖ సఖుండ పగునీకు మామక, వ్యధనకథన మభినయం బొనర్చి
సరసతాపకాశ్వసనభాషితంబుల, గాఢసమృద్ధంబుఁ గాంతు నేను. 84
- నీ విను మహిభారోవ్యమనుపట్టణము సర్వసౌభాగ్యవిలసనాస్పదము గలదు
దానిచెంగలు ఎసుంధరి బొక్కయొనరించుకొనియేను గౌరవంబున నుభింతు
నటకుఁ జూడకర్ణుఁ డనుతుచ్చసన్యాసి చనుదెంచి యేనుండుమనికిలోను
గాఁ గట్టిచుతము భిక్ష మనునినము ధరాత్రిదశులవీర్వబుఁదెట్టుదురుగాన
తే. నెట్టుకొని పెద్దగాలంబు నిలుచివాసి, స్నానమొనరింపఁ దోంకారజపముఁ దడవఁ
డాంతముగఁజూడఁ దంతవేదాంతవిద్య, కడుపుకైలాస మగయ నక్కష్టయతికి. 85
- క. మక్షింధరుఁ డగునలయా, భిక్షుండు వేసరక తిరిగి భిక్షించినయా
భిక్షము భక్షింపుదు ర, క్షాతుండై కేలఁగోలనదలింపంగఁ. 86
- క. ఆయతిహరిమిసఖుండు క, ధారయతతపాఁగుండు బృహస్పతిసువాఁ
దాయెడ కితెంచె మత, మ్నయా యొక నాటిమట్టమధ్యాహ్నమునఁ. 87
- క. ఎచ్చిపూణోక్తకథల్, నెచ్చెలి వినుచునుచు వాతనికి రసధారిల్
పిచ్చిల వినిపించగవిన, కచ్చెనఁటి పరామఁబోలె నటు మొగమయ్యెన్. 88
- క. అనుటయుఁ గథకుండాయతి, మొగమారసి పలికె మాటు మొగమైతివయో
తగు నే నీతో రసపుష్టిగ నేరపు మెఱసికథలఁ జెప్పుచునుండఁ. 89
- క. నాకీచందముఁదెల్పిచెప్ప నుని విన్నంబోయినం బల్కెఁ జూ
డాకర్ణుండు సఖానుఖుంబెఱుంగ కిండ్లం భిక్ష భిక్షించి యం
టాకుంబొత్తికఁ బెట్టి తెచ్చి మతమగ్యం జేర్చితిం జూడు నేఁ
డీకొండాటపుటెల్ల యుల్కెఱుంగ కిట్లేవార భక్షించెడున్. 90
- క. నా కెక్కడిదిపరాక, స్తోకంబగు నలుక నెలుకఁ జూచెద నని చూ
డాకర్ణుండు పల్కె బృహస్పతి కాకర్ణించి యుల్లనీల్లుదుఁ బలికెన్. 91
- క. ఇక్కలఁగున నిమ్మాపక, మెక్కటి మెలఁగుటకు పలయుపేతువుగలంగఁ
బొక్కలగములై యుండుట, నిస్కునమిట్టొంటినుండు నేయుందురువుల్. 92
- క. ఒలువలిలలను నొలిచిన, తిలీ నక్త్రాదుపసుమతీసురభార్యా
తిలకమునం దొకకార్యము, తిలఘాతిని యూహనేయదే పూర్వమునఁ. 93
- క. ఆకరిణి జాంగలంబున, నేకాకిరఁ దిరుగు నెలుకయెడ నూహింతుం
గాక యొకకార్యమనఁ జూ, డాకర్ణుం డనియె నాదృఢప్రజ్ఞానకున్. 94
- క. ఒలువలిలలనునొలిచిన, తిలీనక్త్రాదుపసుమతీభార్యా
తిలకమునందేకార్యముఁ, దిలఘాతినినిశ్చయించె దెంపవెనునుకున్, 95

- వ. బృహస్పతికిట్లనియె. 96
- క. తొలుత నొకానొకభూసుర, నిలయును కడువసతియగుట నివసించి న
న్నిలయపతిప్రాదురౌడుపునఁ, గులభామం శ్రీతిఁ బిలిచికొని యిట్లనియెక. 97
- క. బాలాబుధసంతర్పణ, కాలంబిది యదనుగూడఁ గావింపు శుచి
త్వాలంకృతివైచర్యవన, లీలావతి పతికిఁ గొలుచులే దనిచెప్పెక. 98
- క. చెప్పినయజమానుఁడు సతిఁ, దప్పకవీక్షించి పలికెఁ దన్వీ గృహమం
దెప్పుడుఁ దలుగగు కొలు చ్చిట్లొప్పునె లేదని విలాసయుక్తులు నెరపక. 99
- క. సంచయముచితంబగు నతి, సంచయ మనుచితము సర్వజనులకు నెందుక
సంచయలోభంబున నొక, సంచక మారూఢచాపనకమునఁ దెగదే. 100
- క. నావినివాతెరపై నొఱ, పై విన్నాణంపునగవు లత్తమిల న్ల
జ్జావతి పతిఁగనుఁగొని తన, కావిధ మెఱిఁగింపు మనిన నతఁడిట్లనియెక. 101
- చ. ఆపహితబుద్ధి విన్న మధురాధర యామిషగంధచిక్కణం
బవునొకపక్కణంబున మృగాహృతిలిప్పుడు కూర్గరపుల్కప
ప్రవరుఁడు గ్రాలు నాతఁడు ప్రభాతమున న్నృకఘోషభీషణా
టవిచారఁదాటి చేరి యచటం గిరిమేఘము నేనె నెక్కటిక. 102
- క. వాలికతూపుల నేలం, గూలినయలకొండగొఱియఁ గొని తనియక నా
కాలంపటుఁ డొక్కఁడయా, భీలాటవిలోన నిర్లపితుఁడై తిరుగక. 103
- చ. ముందరనొకశాస్త్రాలంబున. 104
- ఉ. క్రమ్మి చతుష్ఫరిం జమురు కాలువలై ప్రవహింప రోమపుం
గుష్టెలఁ బార్శ్వభూజములు గూకలు ప్రత్తులుగా ముఖంబునం
దుమ్ములరేఁగ మైమఱచి దున్నచు ముస్తలఁదెల్చి కుంజముల్
గొమ్ములఁజిమ్ముదాని నొకఘోరపరాహమఁ గాంచియత్తిలొక. 105
- క. కలముంబోలినయాయే, కలము మదాహారమునకుఁగా దైవంబీ
పొలమురలఁజూపెఁ బూన్చి, యలరుచు వాఁ డప్పుడమ్మహాకిటి నేనెక. 106
- ఉ. ఏనిన బద్ధరోషమున నేకల మేడైఱఁదూఱిపుల్కసా
శ్రేసరు మోర నెత్తితలక్రిందుగఁద్రెళ్ళగవైచి వజ్రధా
రాసునికాతదంప్రీకల వ్రచ్చి యచేతనుఁజేసి నొప్పిచే
గాసిలి ప్రాణముల్విడిచెఁ గ న్నరమూసి ధరిత్రినత్తటిక. 107
- చ. ఇట్లున్న మృగనరకపంబుల గాలివాఱఁ గాలప్రేరితంబై దహ్యకనామధేయం
బొక్కజంబుకంబువచ్చి కొండగొఱియఁ రెండుదినంబులకు నేకలంబు పఠినాశ్వకు

నరుఁడు నాల్గువారంబులకుం జాలుఁ గృతసుకృతవిశేషంబునంగాక యీబహు
సంచయం బెవ్వరికినని తలంచి హాలాహలాభంబగు లోభంబునఁ గొంచెడునని
యెంచి యందెమిటిని గంటిపెట్టంజాలక పండ్లయూటలు ద్రావుచుఁ గొండొకతడ
వుండి మండుదండియాఁకటిచిచ్చునకుం గాక యబ్బక్కనక్క యెక్కిడిన కర్రాస
నంబుగదిసి నేఁడ్డిగనుఁ ప్రతిబంధంబునఁ బ్రొద్దుఁబుచ్చెదంగాక యని నిశ్చయింపి.

- క. ఆపిసినినక్క చాపము, కోఁపంగిట నిటికి నరముఁగొఱికినరభసం
బేపార మిడిసి మర్చని, యాపణ మొనరింప నక్కరోజుమఁగూలెక. 109
- క. ఆతిసంచయపు మిదిసో, రతిబోటి వలగు దాఁపురంబన నగుచుం
బతికి సతివలిక దాఁచు, న్నతమేమి ధాన్యమొగుఁగు గాలేదింబక. 110
- గీ. తోలఁదిలలుగ్రమ్మితైలంబుఁదివిచిధూ, తాఘవిసరకృపరమాచరింతుఁ
బుడమవేలుపులకు నిడుచున్ననవ్విప్ర, న్నింహుఁ డబల నట్లచేయుమనియె. 111
- క. నూనియఁదివియుటకై తిల, లానీరజనయనఁదచ్చునపు డొకకాల
జ్ఞానిహలికాలయాగ్ర, స్థానంబునకుండి చేబ జడియవ్రావెక. 112
- క. ప్రాలినఁ జెల్లాచెదర్చి, నేలందిలాలిక నంతనివ్వెఁగున న
న్నీలాలక చూచునెడక, వాలింపక సతికిఁ బ్రాణవల్లభుఁడనియెక. 113
- క. కలికి యున్నట్టై యాక్రియ, నొలికినతిలలెత్తి దంపు మోర్పున నన న
క్కలకంతి యట్లచేసె, న్నలి భీతిప్రీతులగ్గలములై పెరుగెక. 114
- క. ఆచుహిసురకరణమునకుఁ, గామందకి యనఁగ నొక్కగానులది గుతుల్
నేమింపఁ బేరగంపం, గోమలగతి నువ్వులముఁగొన నేతెంచెక. 115
- క. ఏతెంచినఁబలుకులసరి, నాతీ ముడినువ్వులితై నా కనివిప్ర
ప్రీతిలకము ముదలించిన నాతిలది యంటువడియె ననియూహించెక. 116
- న. అట్లు బుద్ధికాశలంబున నేను నియ్యతియ యెలుకవోట నిక్షేపంబుగలదని నిశ్చ
యించితినిచెప్పి ఫాలకుద్దాలంబుల నామెలంగు కలుఁగుఁద్రవ్వ నాచేతఁ జరస్థా
పితంబగు ధనంబుఁ బుచ్చుకొనియె నదిమొదలు పొడబుటలే కన్నోటనాహో
పపాదనంబునకుం గాక వితాకుండైనై మండు నాకఁటికి మిడికినడికి యునికిపాసుం
గక మఱియుమఱియు భిక్షపాత్రంబువలగొనుచుండితి నట్టి నన్నుంగనుంగొని
చూడకన్లుం డుపాలంభ గంభీరభాషితంబుల నిట్లనియె. 117
- క. అతిరక్షితార్థమంతయు, నితరులపాలయ్యెఁ జెడుగుఁబెంకా నీయు
దధిమాన విఁకనిదేమి, గతవిధవులు సాధుతరులు గారా పుడమిక. 118
- క. ధనముడిగిన నుడుగచునీ, తనుజనితంబైనదుర్బదము నేఁడనుచుక

- గన యనికఁ గనికరంబటి, తనపదిలినతోలచే నతఁడు ననువేసెన్. 119
- క. ప్రేసినవేల్పు గురంత, త్రాసంబున నోహటించి తప్పించుకొనన్
తోసంబున న న్నాస, న్యాసి నిరీక్షించి మఱియు నపు డిట్లనియెన్. 120
- క. అర్థమునఁ బండితుండగు, నర్థమునం బలగుమగ్రుండగు నర్థమునన్
బాధివుండగుఁ బుణ్యుండగు, నర్థమునను భువనపూజ్యుండగు నరుఁడెందున్. 121
- గీ. అన్యవాయువుద్ధు లాచారవుద్ధులు, శౌర్యవుద్ధు లిద్ధసత్త్వవుద్ధు
లాగమార్థవుద్ధు లఖిలార్థవుద్ధులు కొలుతురథవుద్ధుఁ గోరివేడి. 122
- చ. వినఁ దని రోయ రంధ్రుండనిపేగరు తుందిలుడంచుగేలిఁగాఁ
గొనరు వికల్పడంచుఁదగఁగూయరు వామనుడంచుఁబోరు య
ర్థుండనిపాయ రజ్జాడనిమానరు నిష్ఠురరోగిపీడితుం
డనరు మనిష్ఠుడంచుఁజెడనాడరు భోగిను లర్థవంతునిన్. 123
- చ. కనకముఁగూర్చి యెన్నఁబడుఁగాదె సమస్తగుణంబులర్థమె
వ్వనికి పసుంధరం గలరు వాఁడె కులీనుఁడు వాఁడె పండితుం
డనఘుఁడు వాఁడె వాఁడె సకలార్థవిధిజ్ఞుఁడు వాఁడె వక్త వాఁ
డె నయపఠండు వాఁడె ప్రకటప్రియభాషణుఁడుం బ్రసిద్ధుఁడున్. 124
- క. కలవానికిఁ జాట్లంబులు, గలరు హితుల్లలరు భటులు గల రభిలంబున్
గలరు మఱి లేరు కుట్టిది, కలవానికి నీడుబోడుగలదా జగతిన్. 125
- క. చిట్టడుగులేనియిల్లును, జాట్లంబులులేనిచోటు హాస్యము హాస్యం
బెట్టునుదుర్ల నవ్వాదయము, కట్టా మదిసర్వహాస్యకము లేమిసుమీ. 126
- క. ధనహీనుఁ డధముఁ డల్పుఁడు, ధనహీనుఁడ మూఢుఁ డప్రధానుఁడు ధన న
ర్థనహీనుఁడు తలపెట్టిన, పని గ్రీష్మ సరిజలంబు పగిది నడంగున్. 127
- చ. అని భిక్షుకుండు నన్నధిక్షేపించిన రోసి నివాసత్యాగంబు చేసివచ్చితి నిన్నుం
దాసితి. 128
- క. త్రిదళవిమానారోహణ, మొదలిన నవమానధరణి నుండుట కష్టం
బదియెఱిగి నీతివిద్యా, వినుఁ డభిమానస్థులందె నెదకుం బుద్ధిన్. 129
- క. యమయాతన యవమాన, క్షమబాధ యిఁకెద్ది చానిఁ గడఁపనవిద్యా
గమసౌఖ్యాగమవిత్ర, గమహాస్యంబైనచోటఁ గాదు పసింపన్. 130
- క. పరదేశం బెఱుంగక తగు, గరగరిక నిర్దుష్టమనుడువలె గలిగి నడుమఁ జే
దరికము వాటిలి తిరియ, నిరిగిన ననుబోఁటి కమరునే యింతైనన్. 131
- ఆ వెల్లిరిసిఁ బెంటివిద్యలు మగవిద్య, లడుగుపట్టెఁ గ్రింసు పడిరి బుధులు

- హీనజాతిపురుషు లెచ్చిరి యాచింపఁ, బోవుటెట్లు శేటిభూమిపతుల. 132
- కా. ఏల ల్లందనతాన లేమయినలేనే యంచు బోధించునే
నూలంబెట్టఁగఁజాల మూఢవృత్తుఁ డోహో నామహాసాహితీ
కూలంబు ల్సేవులాడసానుసీలునొచ్చుంజచ్చుఁదత్కల్తపం
బేలా యంజలిచేసి మ్రొక్కఁడఁ పదార్థచ్ఛానిశాచారిక 133
- క. అనుచితభాషణముఖరా, ననులమొ విట గాయకులమొ నటులమొ గాఢ
స్తవసంభరనమ్రపథా, జనులమొ మ మ్మే రాజు సంభావించుకా. 134
- ఉ. కోరినగద్యపద్యముల గూరిచి యిచ్చెద నంటి నేని ని
స్సారము లంచువిత్త మిడఁజాలక కేరడమాడులాభి యా
నేరువునేర్పుగాదు తనునిందలఁబెట్టు రసజ్ఞుడైనయు
రీర్వరమణుండుగల్గినఁ గవిత్యము సర్వఫలంబు లీదొకో 135
- చ. పలుకులకబ్బసర్గశతపత్రభవంబులు జాతవరముల్
బలుకడువుల్ నిరుక్తికలు ప్రజ్ఞ లనర్థకము ల్విచారముల్
వలవనితీవినవ్వుఁ బెఱవారి నెఱుంగకతిట్టిహాళలే
పాలుపునఁదప్పలాప్పులనఁ బోదురొకో సుకవిప్రబంధముల్. 136
- చ. మెఱసి బహుప్రబంధతను మెచ్చుట మెచ్చుట యొచ్చుమంటి పా
డఱిముఱి నెన్ను టెన్నుట నిరక్షరకుఱ్ఱు లధిరశక్తితుల్
కఱులులు భూరుహాశ్చ పశుకల్పలు మత్కృతిఁ బ్రస్తుతించినం
గఱగఱఁబోవనాడిననుగల్గవు నామదిమోదభేదముల్. 137
- క. పరిహాసకులకు నటులకుఁ, దరుణులకును లంజెదారితమ్ములకుం గా
పురుషులకు గాయకులకుం, బొరయింతురు రాజు లీరుహో సరసులకుకా. 138
- ఉ. ఏపున సంచితార్థము పఠేంగితభాష మెఱింగి యీఁగి మే
లై పొగడొందనిచ్చి నెఱయన్తఱచు న్నెఱదాత యిట్టిహో
దాపయితృప్రభోధవశతం బొరయించి యనంతరంబు సం
తాపమునొందునాఁ డధమదాత వృధాలపితంబులేటికీకా. 139
- ఉ. దాతలుదాత లం ద్రిదియతథ్యము లోకమునందులేదుహా
దాత యతండుగల్గినను దాతృతదాసకలార్థులందునే
లాతులతూఁగకుండు నచలనీతి నింతయెఱింగి యే నహో
దాతఱుణాను బంధముగ దాయనిచ్చి త్తమునందలంచెడకా. 140
- క. తలలెత్తి మాడవెఱుతురు, నెలవెలనై మాఱుపలుకవెఱుతురు నెఱయం

- జలియించిపఱతు రిస్సీ, కోలప గతులు గారె యాచకులు లోభులకున్. 141
- క. చరణములువడఁకు భీతిం, బరవశమానాడలు రాజుపడు నెలఁ గాహా
మరణమున నెట్టి చిన్తము, లరయ న్యాచకుఁడుదాల్చు నచ్చిన్తములక. 142
- వ. అట్లగుటఁ జెందించి యాచకత్వంబునకుఁ జిత్తం బొడఁబాటుగాదు దారిద్ర్యం
బునం బ్రజ్ఞాహైన్యంబు వాటిల్లుఁ బ్రజ్ఞాహిత్వంబున సత్వక్షీంబగు సత్వభ్రం
శనంబునఁ దిరస్కృతివొడముఁ దిరస్కరింబున నఖిర్యనిర్వేదనం బాపహిల్లు
నిర్వేదనంబు శోకంబుచెచ్చు శోకింబుబుద్ధిబాహుకంబగు బుద్ధినాశకారికాపున నిర
నంబభిలషిపదాస్పదంబని పలికి మఱియును. 143
- చ. సముచితభాషణంబులకుఁజాతురిసాలక యున్న మాన ము
త్తమము పరాంగ నాగమనతత్పరుఁడయ్యెడు దానికంటె పం
డమతముమేలు చాడికినొడంబడియుండెడిప్పత్తికిన్నఁ బా
వుమిగులరెప్ప యన్యవసువు ల్లోనుకంటెను భీక్ష మొప్పును. 144
- క. దీపమునఁ దమము కోగ, వ్యాపృతిఁ జెలువంబుహరిహరాఖ్యానముచే
బాపమువలె యాచ్ఛాదిధి, నేపాయుగురుత్వ మతులవిజ్ఞాననిధి 145
- చ. ఆలఘుఁఘుత్వమూలమగునరిత కంజలిఁజేసి మ్రొక్కిపీ
డ్డొలిపి నృపాలురంగొలిచి కూర్చెద భూరితరార్థమందు నేఁ
దలఁచితి నేని పట్టియలఁతెంబడుటొక్కటి నిర్దయుల్లులు
ల్లులుపలు హీనమర్త్యఫలదుల్మరణభు లీరు విత్తముల్. 146
- క. తానీఁగొఱమాలినుహా, హీననరాధిపుఁడు భాగ్యహీనుఁడను న్న
న్దానార్థు లనుభటులవి, ద్యావిధులకహలహలాభమగులోభమునన్. 147
- వ. అట్లగుటరాజసంక్రమణంబును గూడదు ప్రేక్ష్య భావంబు మృత్యుద్వాకంబు రోగి
యుఁ జిరప్రవాసియుఁ బరాన్నభోక్తయుఁ బరగృహశాయయు జీవన్మృతులని
చెప్పి హిరణ్యకుండునెండియు. 148
- క. సంతృప్తివర్తనంగు, ప్రాంతకరణునకువెఱచునతిశయతృప్తి
కుంతములుభీతిచింతా, సంతాపక్షేపరుజలసంపాదింపక. 149
- ఉ. పితృభీనమై యతులవేగమున నొనగాలు ద్రొక్కుతృ
ష్ణతురగంబు నెక్కి యలసస్థిఁజేట్పడకుండు వానికిం
జేతెడునేల మేరుగిరి సింధువునర్చిపదంబు దూరత్వ
ష్ణతినుఁడైనవానికి నిజాంకగతార్థము దవ్వు పెద్దయుక. 150
- క. ఆకాశ్యంబులఁబడినా, నాకాశములఁజరించునదిహా యసుఖ

- శ్రీశోభితుడై నిలుచును, ధీశరధీ మనుజుఁడొక్కఁ డెసయరుదేశక. 151
- క పొట్టకుఁగా బట్టకుఁగా, జెట్టాడుండెలివిలేనిజీవి నిజంబౌ
నొట్టపు శపథంబవుఁ దనుఁ, బుట్టించినదేవుఁ డిచ్చుఁబో కర్త గతిక. 152
- క. కూరిలు నారలు చాలవె, పూరింప న్నల్పమేల పొట్టకు మఱియే
నీరైనఁబాలదే పన్నీరేటికి నింగిఁగీల్కొనినచిచ్చార్పక. 153
- ఉ ఊయెలమంచము ల్పనిఁడియుప్పరగ ల్లపురంపువీడెము
ల్లాయనిపుట్టము ల్లచిరమండనము ల్లడలేని క్రొవ్విరు
ల్లాయనగాయనిమధురగానసుఖంబులు గన్నగాని నీ
పాయదె యన్నమాత్రమునఁ బస్తమజీవికిఁ జక్రివర్తికిక. 154
- చ. ఒకరునికిన్పు నిచ్చి తిరియు న్నటియొక్కఁతటిన్మహోగ్రుడై
యొకరునిఁజంపుఁ జంపిపాలియ న్నటియొక్కనిచే బలాఢ్యుడై
యొకరునిఁద్రోయుఁ ద్రోచిమఱియొక్కనిచేఁబడు నేలు నొడ్ల నొం
డొకరునిఁగొల్పు మానవుఁ డొహో సుఖవృత్తి వివత్తివృత్తులక. 155
- వ. అట్లుగుట మేలుగీర్మ్య దేహధారులకుప భోగ్యంబులుగదాయని తెలిసి మదింబడిలంబు
నేసికొని యిచ్చటికివచ్చితినని హిరణ్యకుండుచెప్పిననుందరకుండతని నాలోకించి
- క. సెలవునఁ బూజ్యంబులు నఖి, ములు దంతంబులు శిరోజములు గాలగతిక
సెల వెడలియుఁబూజ్యంబులు, పులిగోళ్లును దంతిదంతములు చామరముల్. 157
- క. హరి పెంపువడయుఁ గరి పెద్దరికముఁగను సజ్జనుండు తగఁబూజ్యుండౌ
నిరవెడలియునిరవెడలినఁ, గరటముచెగుఁ గుజనుఁ డీల్లఁగడచనుమృగముల్. 158
- క. అరివిదళన పరుషుండగు, పురుషుండెచ్చోటనయినఁబూజ్యుఁడుగాఁడే
ఖరనఖరవిజితకరిహరి, తిరముగమృగరాజ్యమేలదే పెఱయడవిక. 159
- క. కడలనినీటికిమీనము, లెగురెక్కు నెయుఱిదిఁబాఱు నేటికిఁబోలెం
బడవి నిరుద్యోగులఁబాం, దనుసోద్యోగులనకాని ధార్మికముఖ్యా. 160
- క. తనపుణ్యపాపవశమునఁ, దనివిసనవ్వచ్చు సంపదలునాపదలుక
ఘనతకు నుబ్బక హీనత, కనుతాపం బందకుండునది నుజనునకుక. 161
- క. శకటగతచక్రభంగి, న్నృకరములై తిరుగుచుండుసుఖదుఃఖము లిం
తకు భేద మండ నేటికి, నకటా సంతోషయుక్తుడగు టొప్పుఁగదా. 162
- మ. సతతోత్సాహపరుం గ్రియనిపుణు భాస్వద్దీప్తమాత్రుం గృత
జ్ఞతము న్నత్యధురంధరు న్నధురభాషావేది సౌహృద్భా
సితు నారంభవిజృంభమాణుఁ గరుణాసింధు న్ముచి న్నాంతు ని

- రితకాముం దనుఁచా వరించు సిరి నిర్లిద్రానురాగంబునకా. 163
- క. అవివేకి నలసు విగత, వ్యవసాయుకా హినుఁ గుటిలవత్తను నశముం
గువిచారుఁ జేర దిందిర, యువతీమణి పృథ్విఁ గవయనొల్ల నిభంగికా. 164
- క. సరసప్రజ్ఞోత్సాహ, నుస్ఫురితుఁడ పీఠవచటనున్నఁ బూజ్యుఁడవు నుజా
కర మూషకకులశేఖర, యురగేంద్రుఁడఁ గానునిన్నునుత్పన్నింపకా. 165
- చ. అడఁగని లేమిఁబొట్టుపొఱలయ్యను ధీరుఁ డొకానొకప్పుడుకా
విడిచిచరింపఁ డిగ్రుపదవిం గృహణం డసమానసంపదం
బొడవయి యుండియుం దడయఁబోఁ డదియెవ్వరికేదిమార్గ మా
నడవడి వా రొకింతవిడినాడరుగా గడలేరునంతకుకా. 166
- క. ధనవంతుఁడనని మదముకా, ధనహీనుఁడ నని విష్ణుతం బొందవు హ
స్తనిహతహేలాకంఠక, మనఁ బాటోత్పతిములు జనా వరికగుటకా. 167
- సీ జలధరచ్ఛాయయు ఖుమైత్రియును నవసస్యంబు యువతియు జవ్వనంబు
సంచితార్థంబు నీషత్కలభోగ్యము ల్లావున వలవంతగా దొకింత
తెలు పంచగమికి నెమ్మలకుఁ జిత్తరి కీరములకుఁ బచ్చదనంబు గలిగె మొదల
నేవేల్పువలన నద్దేవదేవుఁడు పోసకుఁడు సువ్యే మదినేల కుత్తిపడఁగ
తే. జనుఁడు బ్రతుకునూజుసంవత్సరములంత, కాల మెవ్వఁడుండు మేలుతోడఁ
గాతుకమునఁ గొంతకాలము చను మహా, కష్టవిష్టే గొంతకాల మరుగు. 168
- చ. దానతుల్య యగువిధియును సంతోషసమం బగుసుఖంబును శీలసద్భవం బగుభూ
షణంబును నారోగ్యసద్భవం బగులాభంబును లేదుగదా యిష్టాటలటుండె
మదీయ స్నేహంబునఁ గాలం బపనయింతురుగాక యని మందరకుండు హిరణ్యకు
నాశ్యాసింపుమండె నప్పుడు లఘుపతననుండు. 169
- క. శమితకతాకమతాని, క్షమనప్రమదంబు హృదయగతచింతాశ
ల్యముఁ బెరికివైచ నీమై, త్రికునోజ్ఞ వికల్పకరణి ధృతిమాహింపకా. 170
- క. ధరలో సత్పురుషులు సత్పురుషపద్ధరణ హేతుభూతులు గారే
కరులబృలిలోఁ జిక్కినఁ, గరులెత్తఁగఁ జాలియుండుఁ గాదే పుడమికా. 171
- క. నిధిసాధకుఁడు ఘనాంజన, విధినిక్షేపంబుఁ జూపువిధమున సుజనం
డధికాపదార్థులకు హిత,మధురోక్తి నఖండసౌఖ్యమహిమ ఘటించుకా. 172
- మ. కరసీరెరునామధిపాఁపఁ బ్రతిపక్షత్రస్తుండై వచ్చి కా
తరబుద్ధి న్ననుజాండు మాటుసార నాస్థన్నిస్తులార్థాధియా
చరణప్రక్రియలం గృహమరిఁ దదాకాభింగ వైముఖ్యముం

- బారయం గోరనివాడువో పురుషుడొప్పు న్వానిఁ గీర్తింపగాక. 173
- చ. విలపనమృద్ధిభూజముల వీచుల న్విరుల న్నరందలి
టపిలివియత్పిదేశమునఁ బతులు వారిమరణమండలం
బెటువలె నాశ్రయించి బలమెవ్విధిఁ గైకొనునేము నిట్టినో
నటువలె నిన్నుఁజేరి ముదమంచెద మోకమతాన్వయాగ్రణీ. 174
- ప. అని లఘుపతనకుం డనేకప్రకారంబుల మందగును నుత్కర్షింపుచుండె నాసమయం
బున. 175
- మ. చకితస్వాంతముతో మహామహిరజశ్చన్నప్రతీకంబుతో
వికసద్యక్త్యముతో బృహద్ధతిజనిర్వేదైకనిశ్వాసవీ
చికతో బమైరపోకతో నటకుఁ గల్పిల్లుబకత్తోభ మొం
డొకకాంతారమృగంబు భిన్నఖురటంకోదగ్ర మేతెంచినకా. 176
- క. మృగిణిఁ బోతీయకు సులిల, స్థానమునకుఁ గాక విసరసజ్జలచరముల్
లో నెరసినభీతిఁ బసిం, దానిఁ గనుంగొని యథాయథముగాఁ బఱచెకా. 177
- క. శ్రీతిజాతాగ్రస్థితలఘు, పతనకుఁ డెదిక్కు లెల్లఁ బరికించి యుప
స్థితమైనది కించిదభయ, మతిభయ మివ్వోటఁ గలుగదనితెలుపుటయుకా. 178
- ప. హిరణ్యకమందరకులు బహిర్నిర్గమనం బొనర్చి వెగడుపడియున్నమృగంబు నూఱు
డించి యాతిభయం బొనరించి చిత్రాంగదుం డనునామం బిడి ముఖ్యసఖ్యంబున నల
రించి భీతికి హేతువెడి చెప్పమని యడిగిన నది మృగయుక్త స్తంబనిచెప్పె నమ్ము
వ్వరు నతండ్రిక్కరుండునుంగూడ నలువురై యన్యోన్యస్నేహవ్యామోహంబునఁ
గొంతకాలంబు గడపి రలు నొక్కనాడు. 179
- సీ. ఆహారవాంఛఁ జిత్రాంగదుం డడవికి బఱచి యొండొకమంటఁబడియనోట
నలఘుసదీపరయం త్రవాగురఁ దగుల్కొని భీతినంగము ల్వడఁక గోడు
గుడుచుచుఁ దోసిదప్పకొనుచు శుష్యద్గ్రీవమై పచ్చుచుండ నృత్యగ్రవర్తి
యగుచు దూరమున నాయసనాథుఁ డచ్చెట్టఁ గని గుక్కియెటువంటికప్త మొదవె
తే నేమిసేయుదు ననుచు నహీనవేగ, కలన తెక్కిల పటపటాత్కార మెసఁగ
నరిగి బొప్పనిరద్రాక్షుఁ డగుచు సఖునిఁ, గదిసి యిట్లనుఁ గంతగాద్దద్య మడర.
- మ. చెలికాఁడా పడబంధ మేవలనవచ్చెం జెప్పుమా నివ్వెఱం
గలఁగ నైనసమన్న నాతఁడను బల్కం దాల్చితే దెంతయుం
దలియంజెప్పెదఁ బిచ్చటం బ్రతుకుఁగంటేఁ గ్రమ్మఱం బోయిని
ర్చలన్యాధాము హిరణ్యకుం బిలిచి తెన్న బంధవిచ్ఛిత్తికా. 181

- చ. మనుపల్రియంబయేనిఁ జనునూ యన నాయన నిర్భకత్వరం
జని నిరవద్యహృద్యగుణసాదు హిరణ్యకుఁ జేరి చూచితే
చెనఁటివిధాతచేత మునుఁజిల్లి మృగాగ్రణికృత్తివాగురా
భినిహతపాగుఁడయ్యె నినుఁ బిల్వఁగపచ్చితఁ దర్పితాంతికె. 192
- క. నావిని మూషకపతి యు, భావేశితహృదయుఁడై సఖా పోవలయుం
బోవలయు జాగుసేయక, వేవేగ న్నన్నుఁజేప్పవే నీపచటకె. 193
- చ. అనిపలికిన నతని మృగురీతిం గఱుచుకొని చని నాయనకులవల్ల భుండు నికటం
బున నిలిచిన రుగ్ధునకు శౌపథంబును దృషితున కుదకంబును తుధార్తునకు మృష్టా
న్నంబును నగాధజలపతితునకు నోడయు దరిద్రుకున నిధానంబునుంబోలె నుప
స్థితుం డైన హిరణ్యకుం జూచి చిత్రంగసుం డిట్లనియె. 194
- క. మృగయుభయంబునఁ జీకా, కగుచున్నది మది భుజంగమాకృతిఁ గాలం
దగిలినయారిగొఱికి భయా, ధ్వగచిత్రగ్రీవుఁబోలెఁ దగు ననుఁబ్రోవకె. 195
- క. మందరకుండును గరటపు, రందరుఁడును నేను నీపరామర్శ న్నే
లందెదమని తలపోయుదు, మందెక్కడిశంక నీదయకుఁబాత్రంబుకె. 196
- క. విచ్చలవిడి వాగురికుండు, వచ్చినఁ బ్రాణములమీఁద వచ్చును గృపసేఁ
డిచ్చెట్ట మాన్పు మనవుడు, నచ్చుకితునిఁజూచి మూషకాగ్రణి పలికెకె. 197
- క. వెఱువకు వాగురదునియం, గొఱుకుటయన నెంత నీతికోవిద నీకే
తెఱుగున నీదుర్దశ దెప్పరమై చనుదెంచెఁ దేటపడఁ జెప్పవనా. 198
- క. అనిన నిది నేడ కాదట, మునుగలదన నతనిఁజూచి మూషకరా జో
యనఘా నీతొలుతటికథ, విన నిష్టంబయ్యెఁ దెలుపవే నాకనుడుకె. 199
- ఉ. రంగదుపాయపారగుహిరణ్యకుఁ గన్గొని యొప్పుఁ బల్కెఁ జి
త్రంగదుఁ డిత్రైఱంగుఁ డలియ న్విను మాఱవమాస మేగుదుం
డంగ గుగందనై జననిడాఁపునఁ బర్వి యఖర్వపర్వత
ప్రాంగణకాఙ్గ్వలస్థలఁ బచ్చికమచ్చికమేయ నాయెడకె. 190
- చ. నరసుతకీర్తియార్థలమునాఁ గటకంబునఁ బుష్కరండు భా
స్కరకులుఁ డొక్కనాఁడు తెలిగన్నులయన్ను లాయారమొప్పుఁ జా
మరము లిడంగ దివ్యమణిమంటపమధ్యమృగేంద్రపీఠ నం
బురువావిరోధి పూర్వగిరిఁబోలె రహిం గొలుపుండె నుండఁగకె. 191
- మ. తుటుమై యొక్కటఁ గూడి గూడెపుఁగిరాతు లేను నీక్షింపఁగా
నటకాలాన హుటాహుటిం బఱచి పచ్చాకుల్ దృషత్సానము

త్రిటిదంప్రీ ల్లరిదంతము ల్సవరము ద్దేగ ల్లివాశ్శంగముల్

చిటుకలైవిన మ్రాగువారువములుం జేకానుక త్సేయదుకా.

192

గీ. మ్రొక్కిచేమాడ్చిమాయున్నచక్కెఱెప్పి, యెన్ని హరులెన్నియేనుగులెన్నిపంసు
లెన్నిపులు లెన్నినునుబిట్లు లెన్నిలెట్లు, చెప్పఁజెల్లంబు వేట విచ్చేయునుటకు 193

సీ. కొనవెంట్రుకలబట్టి కూపెట్టసింగంబుఁ బట్టితేకున్న నీబంటఁగాను

సెలవారసీలసొమ్మసీలవైచి శరభంబుఁ బరిమార్చుకున్న నీబంటఁగాను

గండ్రగొడ్డటన వక్రంబుఁ జించి గజంబుఁ బడఁద్రొక్కకున్న నీబంటఁగాను

గండభేయండపక్షముల సెత్తుట భూతబలిఁ జల్లకున్న నీబంటఁగాను

తే. గబ్బిబెబ్బులిడాకాల ద్రొబ్బి విరియఁ, బ్రామి రూపార్చకున్న నీబంటఁగాను

లాదిగవిఁ జొచ్చి యచ్చగల్లములగముల, బడలువాపకయున్న నీబంటఁగాను. 194

వ. అని మృగారాతు లక్కిరాతులు పంతంబులు పలికి మృగయావినోదంబునకు
మోదం బాపాదించినం బుష్కరం డలరి వేటసన్నాహంబువీటఁ జాంటించిన. 195

సీ. అడఁగించుఁబో యిమ్మహాసారమేయంబు జముఁ డెక్కు కానరస్వామినైనఁ

గుల్పుఁబో యమ్మహాకుర్మరం బభీకుముద్దులాయనుకాఁ మొనల్లినైనఁ

గఱుచుఁబో యిమ్మహాకాలేయకము విష్ణుగ్రీవు పేరకిరింతగి త్తినైనఁ

బట్టుఁబో యిమ్మహాధిపకంబు తొలుగంజ గన్నమానిసి వాల్తేకంబునైన

తే. ననఁగఁబలుగిఁగఁడుచిలుకుటచ్చపచ్చి, మిరియమరిద్రాడుకాఁత్రేఁడుమెఱుపదీగ

పిడుగుకిలగూరగంపసు పేళ్ళనలరు, నిడుదకుక్తల పట్టుపట్టెడలఁబట్టి. 196

గీ. పరుసుకరసానఁ దీతినపందిపోట్లు, భూరిభుజపీఠములయందుఁ బొంగుపఱిచి
పరికరంబులఁ గొనుచు భూపాలునగరి, యేలుబడి వేటకాండ్రు మున్నేచినడవ.

క. ఏలలఁ బాడుచుఁ దగ విలు, గోలలఁ గొని నల్లప్రజలు గుములై నడవ

న్నీలాంబరుఁడై విభుఁ డు, ద్వేలాశుకశావిరాజితేజీసెక్కెకా.

198

క. ఎక్కినఁ ద్రొక్కనివోటులఁ, ద్రొక్కుచు గుఱ్ఱంబునడవ దూరము లగుమా

యిక్కలకు పచ్చెనరపతి, పక్కణవాస్తవ్యసమితిపథ మెరిఁగింపకా.

199

తే. వచ్చి మాయున్నపొలమెల్ల వల్లెవైచు, చందమునఁ జాట్టుకొనినఁ బోసందులేక

చలితచరణంబులును బరాసన్నదృష్టి, గలిగియుండితి మచటఁ గాకవులకరిణి. 200

వ. అంత.

201

క. పవిత్రప్రదరంబున, నవనీపతి దుప్పిదుప్పురనఁ బడసేసెకా

నవలాఘున మేర్పక రౌ, రవబాధకు మొడలుగారె రాజులు డలఁపకా.

202

క. శిఖిభూమక్యామలములు, ప్రకరగరుద్విసరభాసురము లుద్యజ్ఞాన్తి

- ముఖరితములు రాజశిరీ, ముఖములు బహుపుండరీకముఖముల వ్రాలెన్. 203
- క. తారలుచెడ నుడ్డినో, దారగతు ల్పైఱపి గగనతలమున జవన
 డేర్చుండము లాస్యముల న, పారముగాఁ గొనియె రాజబాణఫలంబుల్. 204
- క. తులలేనితైత్త్యములుఁ జిఱు, బిలముల బురుడించునొనఁ బెరిగినకరముల్
 పోలములు లాసుంబులగళ, ములు మోవగఁ దుండపండములఁ బూరించెన్. 205
- క. నిరపధికదానవిద్యా, పరఘనుఁడాఘనుఁడు దాత ప్రజ్ఞాని వశే
 చరమ్యగచరజాంగకముల, శరధిపృథక్రముల సరభసంబునఁ గప్పెన్. 206
- క. సమయించె ఖడ్గముల ఖడ్గములం గ్రూరాచ్ఛస్థిల్లగణముల జగతీ
 రమణుఁడు దుర్గాపావన, తమఁ గ్రూరతరాచ్ఛస్థిల్లగణములఁ గప్పెన్. 207
- ప. ఆయ్యాభేటనంబు కానీతపశుప్రకరంబు గావున యజనవాటంబును ధ్వనిప్రధా
 నంబు గావున సుప్రబంధంబును భంగదుర్నిరీక్ష్యంబు గావున బయోనిధానంబును
 నఖండ ధర్మసంపన్నంబుగావున గృతయంగంబునునిరూఢముశ్యశృంగంబు గావున
 విభాండకాశ్రమంబును శిధిలీకృతాచ్ఛస్థిల్లంబుగావునఁ బ్రభగ్నసంగ్రామంబును
 గుంతిప్త విహారయోగ్యంబు గావునఁ బాండురాజార్జునంబును వష్టసంహరణంబు
 గావున భీమసేనోత్సాహంబును నసాస్త్రసింధురాజంబు గావున ఫలితార్జునప్రతి
 జ్ఞయఁ నికుంచితపంచకంబు గావున రాజనగరంబును నిశ్చేష్టితగవయంబు గావునఁ
 గుంభకర్ణసంరంభంబును సప్రకాశితపుండరీకంబుగావున శిశిరకాలంబును ననుకరించె
 నప్పుడు. 208
- క. పోలములు చెదకి పక్కణ, పాలురుతఱుముటయుఁ దల్లి ప్రజ లుద్ధరజం
 ఘాలురు గావునఁ బరచిరి, పోలేకం దగులుపడితిఁబో వారలకున్. 209
- క. నను నంతఁ జిత్రవర్ణుఁడు, గనిఁజంపక తెచ్చి పతికిఁ గైకానుకగా
 నొనరించిరి శబరసుతు, ల్విన రా జవేటమీఁద విరిగె వ్విరిగెన్. 210
- ప. తిరిగి మహిమహిళాకటకం బగుకటకంబునను పచ్చి రాజా యువరాజునకు నన్నిచ్చె
 నిచ్చిన నచ్చెలువుండు నన్నుఁ గన్నవందనుకంటె నగణ్యకారణ్యంబున రక్షించె
 నట్లు కుక్షిద్రక్షితుండునై యుండి యంతఃపురంబున వాసగృహంబున యువరా
 జొక్కరుండు పవ్వలిఁచియుండ నేనును దర్శనమిహంబున నుండితి నయ్యర్థరా
 త్రంబున. 211
- క. ప్రతిగర్జితేంద్రులై, యతికంపజ్జంతు హృదయమై నిర్భిన్న
 శ్రుతివృత్తులమై విద్యు, ద్వ్యతివాంతధ్యాంత మగుచు నొకయులు ముఱియెన్. 212
- మ. తనకర్ణంబుల కెంతయాఘననినాదం బూర్జితామోదకం
 బొనరింప న్నుఖమైతి వానరతః యయ్యోపవృతాభిర్యకా

- వసుల నృద్వసులం గులప్రభులతో వర్తింతుఁగా యందు బా
ష్ప నిరుద్ధాత్మఁడనై గుఱా మనుజభాషం బల్కితిం బల్కినకా. 213
- చ. విని యువరాజు ద్రాపరసవిహ్వలుఁడై సదనంబు నదై
ల్లనుఁగొని యేను నీమృగమకాని యొరు ల్విహరింప రింనుఁజె
ప్పను వినఁగూడునే మనుజభాషు నిప్పుకు నద్భుతధ్వనిం
బనినడి మ్రోసె వేగి తెలుపందగునీతెఱఁ గల్లవారికికా. 214
- క. అనితమవు వేఁగ వేగినఁ, దన కాపుష్కరనరేళితముఁడు నెమ్మిం
గనుగూర్క వెఱచి యొకలా, నున నంతయు దైవచింతకుల కఱిఁగించెకా. 215
- క. ఎఱిఁగించి మృగములెక్కడ, తరినేతన్ననుజభాషితము లెక్కడ నే
తెఱఁగో యేముత్సాతమొ, వెఱఁగయ్యెడు ననిన నవ్వి విద్యత్సించుమాల్. 216
- క. యువరాజుఁ జూచి ధరణీ, ధవనందన యేలవెఱచెదవు మృగజాతుల్
పలులారకుండి నిశనప, నవధంగి మనుజభాషణంబులఁ బలుకున్. 217
- క. నరసంచారవిహీనో ర్వర ననిచెప్పటయు భయము వదలి నృపాలా
వరజుఁడు ననువిడిపించెను, గరుజాపరుఁడై దురంతకాంతరములకా. 218
- క. ఇది నాకు నేడకాద, మైదలం గలదనుచుఁ డెల్లముగ మృగము జగ
ద్విదితుఁ డగు నెయ్యవకు నా, ర్తదళం దడిలేనినోరఁ దనకథఁ జెప్పికా. 219
- క. అతివేలచింత నంతట, నెతమదిలో నెరసి నరసి వెలువడి మంద
స్థితి చాయఁ జూచుకొని య, ప్రతిమదయాళరధి మందరకుఁ డేతెంచెకా. 220
- క. ఏతెంచిన భీతి విని, స్థాతహతిం ధృతినగంబు ప్రయ్యలుగాఁ జిం
తాతంతుబద్ధమానసుఁ, డై తత్తర మెసఁగ మూషకాగ్రణి వలికెకా. 221
- చ. ఆరయ నుపాయపారగుఁడ వియ్య నయోదధివయ్య సంతత
స్థిరమతివయ్యఁ గానిపనిఁ జేసితి వర్తసఖా మృగంబు ని
క్కరటము నేను నెప్పటికిఁ గాల్గవారము చిక్క మేరికి
ట్లురుగతి నీకులే దిచటికుఁదురుఁడామృగయందు వచ్చినకా. 222
- చ. అతివిహులార్తుఁ డైనసఖునందును బెంపానరించుధారుణీ
పతివరునందు భూరిగణబంధుర మైనకళ త్రమందు ను
న్నతనయతత్వకాలి యగునందనునందు మనంబు సొన్ని యా
గతపహదుఃఖము ల్బ్రాంఁగుఁగాద విచారధురీణుఁ డుర్వరకా. 223
- చ. అనునెడ వేటకాఁ డదయుఁ డప్ప డుపస్థితుఁ డైనదైవ్యమా
ననమున మోసులెత్త మృగనాథుఁడు జెగ్గిలివకా హిరణ్యకుం

డనునయవాక్యము లైఱు నాక్షణ మంత్ర పరీతవాగురం
దునియలు సేసి మందరకు దూటి యథాయథలయ్యె నయ్యెడక.

224

క. జలచరుఁడు గనవరత్వర, నిలబోవం జేవలేక యొప్పటివో ని

ర్నలితగమనేచ్చఁ గచ్చప, కులనాథుఁడు శిరము ముడుచుకొని యుండుటయుక.

క. సరిసురికిఁ బాసి గాథ, త్వరఁబఱచినమృగముఁ జూచి దారుణచింత

పరితప్తఁ డగుచు మృగయుఁడు మరుగుచు నచ్చో ముహూర్తమాత్రము నిలిచెక.

ప. అట్లుండి మందర మందరకుం గాంచి పట్టుకొని బ్రాటంగట్టుకొని వింటికోపునం
బెట్టుకొని విన్ననైన మొగంబునం దిరిగి యరుగుమండె నప్పుడు హిరణ్యక లఘుప
తనక చిత్రాంగదు లంతంత ననుసరించి చనుమండి రందుందురు పురందరుండు
తనలోన.

227

అ. అంబురాశిపార మైనను గననప్పు, నిశ్చయింపనప్పు నింగిపొడవు

బ్రహ్మ మిట్టిదనుమఁ బలుకేంగనగు సుహృ, ద్విరహ మింతయనుమఁ జెలియరాదు.

తే. అదియ సున్యక్త మది నిజ ప్రాణతుల్య, మదియ నిర్వాచ్య చుట్టుగాదయ్యెనేని
జననిపై భార్యపైఁ దనూజన్తులపయిఁ గలిమిపై మైత్రిపైఁ బోలెఁ గలచె మమక.

సీ. కర్తచేష్టితములు గాలాంతరావ ర్తితము లగు మేలుగి శృమరు నైనఁ

గనుఁగొంటి మరిసమాగమవియోగములేల చెనఁటివిధాత సృజించె మొదలఁ

బృథులతో కారాతిభీతిఘాతి ప్రమాదసంపాది శ్రీతివిప్రంభభాజ

నము మఱిరండత్తరములఁ బూర్ణంబైనమిత్ర శబ్దముమేర మెఱసి విడిసి

తే. యెట్లునిలువఁగూడు నెబ్బంగి రుచియిందుఁ, గూడు కంటికెట్లు గూర్కవచ్చు
నని హిరణ్యకుండు దనలోన దుఃఖించి యపుడు పలిక వాయసాధిపతికి.

230

క. ఈ యథముఁ డెంతదూరము, పోయెడునో యెంతదవ్వు పోదము సర్వో

పాయములఁ గానలోపల, నీయెడ విడిపించుకొంద మిమ్మందరకుక.

231

క. నావిని లఘుపతనకుఁడును, లావుపసం బోర నలఁతులము మందరకుం

డేవదువున విడిచుదు నీ, చేసినకి దిక్కు చెప్పనే వెరవనినక.

232

సీ. అశ్రుమిశ్రితనేత్రుఁ డైనహిరణ్యకుఁ డనియె నిప్పాపాత్తుఁ డరుగుత్రోవఁ

గలరు చెందామరకొలను దత్తటమున మృగముఖ్య చచ్చినపగిది నుండు

నేమించి యాడల నిలిచి లోఁజెవులను ముకుగోళ్ళఁ బొడుచునట్లొకట గన్నుఁ

గ్రుడ్డహడ్చి మెనపులాగున నుండు మండిన నాపూఁట కచ్చపనాగుఁ బ్రోవ

తే. వేగఁ గడించి యోగ్నియ వెనుకఁజేసి, యరుగుచుచ్చక్రికనికూర్చి యనుచుటయును
ఖగమృగాధ్యక్షు లరిగి రాఘనులపజ్జ, నంత నంతట దానును నరుగుమండె.

233

సీ. చిత్రాంగదుండు చచ్చినవానిగతిఁ బురస్కరణసర స్తీధరణినుండె

- వానిను స్తకమున వ్రాలి వాయసకులగ్రాణి కనుగ్రుడ్డులు గఱిచి పెట్టికి
 కొని తినువానిలగునఁ గావుకావున నఱుమచు ముఱియించునంతలోన
 నరుగుచున్నకిరాకుఁ డగ్రభాగమునఁ జిత్రాంగదుఁ గని మేనుపొంగ నురక
 తే. కలిగఁ దకతేర నేతన్నగం బనుచును, మందరకు డించి కాకి బల్లఱు నదల్పి
 కొనుచుఁ జనువోట మూషకకులవిభుండు, కూర్చవల్ల భుబంధము ల్లొరికివైచె. 234
- క. కొరికిన మందరకుఁడు దె, పృథువుడింబఱచి సరసిఁబడె మూషకరా
 జారిక మృగవాయసంబులు, తెరఁగొప్పగలేచి రెండుదిక్కుల కరిగెన్. 235
- తే. అట్లు విఫలప్ర యత్నుఁడై యడవిఁ బాసి. విన్న బాటునఁ జనియెను వేటకాఁడు
 కమఠమూషక మృగమహాకరబవిభులు, గాఢతరమైత్రి బొడలి రుత్కంఠనందు.
- వ. సుహృల్లాభంబున సాధింపరాని కార్యంబులు గలవేయని సుదర్శనకుమారులకు విష్ణు
 శర్మం డెరింగించె నెరింగించిన. 237
- క. విని రాజకుమారకు లన, ఘన నయాంశవిలాసదివిజగురు నిజగురునిన్
 గని మూఁడవతంత్ర ము పా, యనిధి మాతోడఁ జెప్పమని యడుగుటయున్. 238
- మ. అతికారుణ్యకటాక్షసర్వభువనై కాధ్యక్షరాధానుత
 ప్రతిపక్షప్రి యచర్యకల్పకనిశా రాధ్యత్యచక్రత్రిశూ
 లతిరోభూతిరవిప్ర భూతకుభలీలాపూతిరూఢాంధకా
 హితతేజోవిభవప్రచారణదయాహృష్టస్ఫురద్వారణా. 239
- క. మాయాతీతమహానిర, కాయధటికృతమరున్ని కాయతపస్వి
 ధ్యేయ నిజభక్తరక్షో, పాయ విభూతిప్రధానపాండిత్యనిధి. 240
- మాలిని. నిరనుమితమహత్త్వానిశ్చలానందతత్త్వానిరతసుఖితలోకానిత్యపుణ్యావలోకా
 గరుడవృషపతాకా ఖండితానన్యశోకా, మరణజననదూరా మానిచేతోవిహారా.
- గద్యము. ఇది శ్రీ వేంకటాచార్య కరుణాలబ్ధ సరససాహిత్య నిత్యకవితావిలాస సకలసు
 కవిప్రశంసా భాషణోల్లాస రాజకులపారావార పర్యవర్తిరీరమణ సీతీతాస్త్రమార్గప
 రిశ్రమణ ధైర్యపర్యాయ ధిక్కుతనీహారపర్యత పర్యతిరాజకుమార నిస్సహాయ
 ప్రబంధనిర్మాణ భోజభూదార సుధామధుర భాగతీనాథ వేంకటాచార్యప్రణీతం
 బైన పంచతంత్రంబునందు సుహృల్లాభం బన్నది ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ రస్తు. పంచతంత్రము.

తృతీయాశ్వాసము.

మద్యపాకపాయీ

రామాసాపత్న్యరోషరసకృత్పరతో

భూమమటివోమధునీ

వ్యామిక్రకటాక్షవీక్షహరిహరనాథా.

1

ప దేవానంధివిగ్రహభిధాన తృతీయతంత్రం బాకర్ణింపు మధితనీతికాస్తమర్థం దశ
విష్ణుశర్తుండు సుదర్శనకుమారుల కిట్లనియె.

2

క. ఆకడ వీరుం దగున, స్తోక ప్రతిపక్షి బెనిచి తుది రాజుచెడుం

గాకంబుఁ జేర్చుకొని నుత, లోకబలోద్రేక మొకయులూకము చెడదే.

3

క. నానిని రాజసమారకు, లావిపుని జూచి చిత్రమది చెపుమా భూ
దేవకులొత్తమ మాకుము, దావహముగ ననినవారి కతఁ డిట్లనియెకా.

4

చ. మధురనభోమణిద్యుతిసమంచితరత్నవిరాజమానధా

మధురవిలాసిని శ్రవణమంగళరాగవదీరి తేజోహృ

న్మధురమరంతసంప దభిమానతృణీకృతరాజరాజది

జ్మధురచెలంగుఁ బాండ్యమహిమండలిఁ దన్నికటాయతొబవికా.

5

చ. ఘరవివిద్యుద్దర్శిఁ బెలుపం బలిభుగ్రుతు లుగ్రగర్జితై

యొలయఁగ బెల్లుగా డిగినయూడలు పుష్కరవర్షధారలై

నిలువఁగ వార్షికాభ్రసరణిం గగనస్థలమందియై దళ

ద్దళములకల్పిఁ గార్కొనుదుదగ్రవలం బాకఁడొప్పు నున్నతికా.

6

చ. నటన ననేకకాకపుతన ల్పృతివాసరము వృజింప న

వృటమున మేఘనిర్ద్ధుఁ డనువాయసవల్లభుఁడుండు వాని కు

తల్కటభయకంపనంబు లెసఁగ న్నికటప్రకటాటవీకుటీ

ఫటమునఘూక నేన గొలువం బెనుగూబయనుండు నెప్పుడుకా.

7

- ఉ. ఆయరిమర్దనండు మది వచ్చలమిచ్చఁ గృతాంతవాలహు
లాయుధకంతఘోర తిమిరాకులమా నొకనాటిచీకటిం
బాయనిఘూక నేనఁ బనుపం బెనుపొందినమట్టి కడైఱం
బోయి యజాగరూకబలిధుక్పటలిం బరిమార్చి పోయినన్. 8
- క. ఆటెంకిఁ గరటవిభుఁ డొక, కోటరగర్భమున నాఁగిఁగొనియుండుట నా
చేటొడవదయ్యె వానికి, నాటికి నదిపోయె మఱుసు నాఁ డుదయమునన్. 9
- ప. హతశేషానుజీనకోటిం గూడుకొని యతనిమంత్రులుద్దీపియు సందిపియుఁ బ్రదీ
పియు నాదీపియుఁ జిరజీవియు ననునా శేవురుం గలసి రంత నందఱం గలయం
గనుంగొని మేఘువర్ణం డిట్లనియె. 10
- ఉ. మ్రాఁకున నిద్రవోవ నరిమర్దనుపంపున వచ్చి ఘూకముల్
గాకముల న్వధించె నిది కక్కనపుంబని నిర్వహించుటె
ట్టికడ నీతికార్యపరు లిందఱుపోలినభంగిఁ జెప్పుఁదా
నాకిపుడంచు రాజడిగిన నివ్వయన్వృతియంగచిత్తుడై. 11
- ప. ఉద్దీపి యిట్లనియె. 12
- క. ఈద్యౌశబలవంతులతో, వాదులకుం దించి బ్రతుకనచ్చునె యెందఁ
బోడ మళ క్తుల కిది మ,ర్యాద నృథా పాలిసిపోవ నగుఘమేమీ. 13
- క. అనువచనంబులు వాయస, జనపతి విని యానతిచ్చె సందిపికి నీ
వును నొకకార్యముఁ జెప్పమా, యను డాతఁడు విహితహృదయుడై పతియొగ మై.
- క. ఇది యొకపక్షమున మంచిది యగు నగుఁగాక యేమిచిరవిక్రమసం
పద గలరాజాన కుచితమి, సదనత్యాగంబు మానుషమృతిగాదే. 15
- క. స్థానంబు సకలఫలసం,ధానం బొనరించుఁబతికిఁ దగనజకంత
స్థాన స్తనమిడు నె యథా, స్థాన స్తనభంగి మధురతరసుగ్ధంబుల్. 16
- క. చేవఁగలభూమిపరు లటు, గావునఁ గోరిరు విచేకగమనము దేవా
నీవెఱుఁగనికార్యములుం, ద్రోవలు మఱియెవ్వరెఱుఁగుదురు లోకమునన్. 17
- ప. అనుమాటలు విని రాజా ప్రదీపి నాలోకించి లోచనకార్యంబుఁ జెప్పుమని యడి
గిన నరండు. 18
- చ. తడయక బాలవృద్ధవనితాజనతాదులవైరితోటికిం
గడువడిఁ జంపు మంచునిడుకంటె నయంబున సంధిసేయుటే
ర్పడ నుచితంబు పైరుల నపాయబలాధ్యులు రాత్రిచారు లే
య్యెడఁ దగదీరసంబు బలహీనులకు న్ననబోటివారిన్. 19

- క. ఈవారువచ్చి తేవం, బావంగా నున్నవారే జంపెదరహితులే
దేవా సుధి యనూనకు, భావనా మొవరింపు మన్నదాదేశమునకా. 20
- వ. అనుభాషితంబు లాకర్ణించి యధిపతి యాదీపినడిగిన నతం డతని కభిముఖుండై 21
- క. సుధికీ జనులెట్లరులు ది, వాంఛలు బలదుర్నిరీత్యలయ్యను దుస్సం
బంధ మిదిగాడె మనము ని, శాంధుల మెట్లమరు దూత కరుగఁ దిరుగకా. 22
- క. అటుగనుక సుధికార్యం, బెటువలె నొడఁగూడు రాత్రు లెదిరికి నెల వి
ప్పటికి మనకదను కగలు, తల్లటగతిఁ జని సంచరింపుదము పగవారికా. 23
- వ. అని యుద్దీపి ప్రదీపి సుదీపి యాదీపులు తమకుఁ దోచినట్లు నెప్పివని మేఘ
వర్షుండు చిరజీవి నాలోకించి. 24
- క. ఈతం డితఁ డితఁ డీతఁడు, చేతోగతిఁ దోచినట్లు చెప్పిరి పథ్యం
బై తోఁపదు కిందిత్తుం, దాతా నీవేమిచెప్పెదవు నాతోడకా. 25
- క. నీసద్బుద్ధిబలంబునఁ, జేసెద రాజ్యంబు నేఁ డజేయదివాంధ
త్రాస ముదయించె నీడిది, పోసమయము ప్రాప్తకాల ముపదేశింపకా. 26
- క. హరిపరిణామమునకు ని, భృరసీతిపయండు గురుఁడుబలె నాభద్రం
బరయుటకు నీవేకా కెవ్వరునాఁ జిరజీవి మేఘవర్షుని కనియొకా. 27
- క. అఘనయవినయనిధు లీ, నలువురు విన్నపముఁజేసినా రిమ్మతిమం
తులకంఠేఁ గార్యనిశ్చయ, బలమున నధికుడనె యంతపాండితిగలదే. 28
- అ. వీరు నీకుఁ బరమవిశ్వాసఘటకులు, వీరిసీతీరీతి వినుట యొప్పు
నైన నాకుఁ దోచినంతయు వినుపింతు, నేకతంబువలయు నింతదడవు. 29
- క. హితుఁడని యొకనికిఁ జెప్పిన, నతఁడును దనకూర్పుసఖుని కిది చెలుపు నర
క్షీతమై నృపమంత్రం బీ, గతిఁ బలువురు వినుటచే విఘాతతనొందుకా. 30
- క. అతిగుప్తమయ్య మంత్రము, హితనికరశ్రుతముచేత నివురంబడు ని
క్కత యెఱిగి ప్రాంతజనసం, గతి రాజా రహస్య మొసఁగి కావఁగవలయుకా. 31
- వ. అని యేకాంతంబు నడసి వింజీవి మేఘవర్షునకు సుధివిగ్రహయానానవైవధీభావ
సమాశ్రయంబు లనుగుణంబులం బ్రారంభోపాయపురుష ద్రవ్యసంపదేశకాలవిభాగ
వినిపాతప్రతికాశంబు లనువంగంబుల సామదానభేదమాయోపాయంబు లనుచతు
రుపాయంబుల బ్రభుమంత్రోత్సాహశక్తుల విచారించి యం దుచితం బగుదాని
నంగీకరింపుము నాకుఁ దోచినకార్యం బొక్కటి ప్రతిశతం బుదగ్రసత్త్వద
త్తులు మనకు సమరసామగ్ధ్యంబు చాలదు దేశకాలంబులు విచారమణీయంబులు.
- క. మినోదవునంతకుం జనఁ, గానక బకముండుకరణి ఘనసీతిధను

- దైనయతః దూరమందుం, దానహితుఁడు చిహ్నపడినదను కతికాంతిక. 32
- క. తనసత్వ మెదిరిసత్వముఁ, గనుఁగొన కెవ్వఁ డభిర్యగర్వమునం బో
రునకుఁ దుదఁ గాలు ద్రవ్య, నివసు ముమ్మరునిఁబొందు విపదోఁసుంబుల్. 34
- చ. సురియకరంబునం గొనక శూరుఁడు నీతి కశావిలాసభా
సురుఁడు నిధించువైరి విరసుం దవుడవ్యులఁ జెంతనుండియున్
సురియ ధరించెయు న్నగుచొప్పున నేమియుఁ జేయలేడు త
నైరలఁగఁ జేయుమాననికృష్టుఁడు మాటలు వేయునేటికిన్. 35
- క. తాలిమియు గృతియుఁ బ్రజ్ఞా, శీలతయుఁ బరాత్మగుణ విశేషజ్ఞతయుం
గాలోచితశౌర్యము గల వాలుమగం జేలుపార్థివశిరఃపరిత్రిక్. 36
- క. నీరిపొందును పాయకశా, పరిణతుఁ దనుఁ దానపాయపారగుసభయుం
బరుహోక్తిఁ జేరరా దిం, నిరక్షలం గురులఁ బట్టి తివిచివయినన్. 37
- క. గృహపేటినుండుమంత్రో, తృహనాధ్యునకు న్రమాభుజంగినుమంత్ర
గ్రహణవిమాధున కది దు, స్వహాభీతి ననారతింబు సంపాదించున్. 38
- క. మతిమంతుఁడు శాంతుఁడు వి, శ్రుతగుణగంసిద్ధుఁడు నివశుద్ధుఁడు నీతి
ప్రతిరహితుఁడు బలసహితుఁడు, గతభయుఁ డనఘుండుఁ గార్యఘటకులునుమ్మి. 39
- చ. విశేషించి యిట్లుచెప్పవలసి చెప్పితిఁగాని యుద్ధ మెప్పటికి నకరణీయంబు. 40
- నీ శోకమంత్రములు దక్కువలు గాకుండినఁ గలుగులక్ష్మిలకు నగ్గము బలము
శాంతులు నిర్మలస్వాంతులు విక్రమోదయులు నిర్భయులును ధర్మమయులు
కఠినశాస్త్రవుని సాగావిత్రవంతుని వేల్పుగాఁ జూచి నేనింతు రెపుడఁ
బ్రభుతసహాయనిబంధనం బనిచెప్ప విందుము నీవును వింటివట్లు
తే. వలము గుణము రూపు చెలువంబు మురిపంబు, మానసార్థవిక్రమక్రమముల
వానిఁ జూడ దబ్బవాసిని నిరపాయ, హరసంగ్రహంబుఁ జూచినట్లు. 41
- క. ఏరితి జైత్రయాత్రా, ప్రాశంభము సెల్లుఁ బరికిఁ బ్రజలేమి నభి
శ్చారత గూడునె పక్షికి, భూతిబలాధ్యక్షపక్షములు లేకున్నన్. 42
- క. ఘోరారివీరపారా, వారం బెప్పట దాఁటవచ్చు సహాయా
ధారతతి తారుఁ గోరక, పారుపసంపన్నుఁ డగునృపాలా గ్రణికిన్. 43
- క. ధనమంత్రసహాయంబుల, నొనరినభూవిభునకన్నియును గల వట్లు
య్యును సమరమకకణీయము, చననేరదు సంధి సహజశత్రుల ముగ్ధులన్. 44
- చ. ఘూకంబులకుఁ గాకంబులకు సహజనైరానుబంధంబుననకాదె వాక్పారుష్యం బెవ్వ
రికిఁ జేటుఁజేయదు. 45

- క. భీష్మకాన్త్యాలతనూ, వేషము దన కమర దొల్లి విశ్రుతసస్యా
శ్వేదగతత్పరమతివా, స్తోమంబున నొక్క ఖరము ద్రుంగెద పుడమిన్. 46
- క. నావిని వాయుసమతి చిర, జీవికి నిట్లనియె నీతికిలా యేలా
గీర్షము చేటపడఁ జెపు, మా వినియెద ననిన కతనికతఁ డిట్లనియెన్. 47
- క. ఒకపురి నొకచాకలవాఁ, డొకదిక్కున నొకనిచేరి నొక గాడిద వి
ల్యవఁబుచ్చుకొనియెఁ జౌర, ప్రకరపటిభృతికి మేనుబట్టువై యునికిన్. 48
- క. ఎలువలు చలువలుసేసెడు, నెలపువఁ బగలెల్ల నిలిపి నిశియగుటయు న
ప్పలుగాకి చాకి పెనుగ్రో, ల్పలిచర్తము గప్పి సస్యముల కెగవిడుచున్. 49
- క. అది కడుపుకొలదియును దిని, సదనమునకు మగిడివచ్చు సరిప్రాద్దున ని
ట్లద నరసి యరుగఁ దిరుగం, బొది చెడియెం బైరు గొన్నిపూఁబలుచనియెన్ 50
- క. పాల మరయుకర్షకులు మదిఁ, బులిగాఁ దలపోసి భీతిఁ బులిపులి యనుచున్
దలసాలవెడల రంధ్రొక, హలికుఁడు శరచాపహస్తఁడయి నిశ్చంకన్. 51
- క. నెలవొడిచినఘాసరరుచిఁ, గలగొంగడిముసుంగుఁ దిగిచి కడువడిఁ దనయి
లె్వలువడి చని కని తనముం, గలబొంచినవానిఁ జెండి గాడిదె యనుచున్ 52
- క. మెండుగ నుత్థాపించిన, దండము గమనమున కెగ్గఁదలఁపఁగ వీసుల్
బెండుపడ నోండ్రపెట్టుచు, దుండగపుఖరంబు దన కెగుర్చుట లేరన్. 53
- క. హలికుఁడు నీ వాయసుచుం, జలివిడిచి ప్రహస మెసఁగ శయములఁ గాళ్లం
బిలపిల నెదరుగఁ బఱచిన, నలగాడిదయ్యం గువాలినటితికివచ్చెన్. 54
- న. వచ్చిర. 55
- క. తగిలి తనపైరు మేసిన, పగ యగ్గలమగుటఁ గినిసి పటుముష్టిని వి
ర్తిగిచి ఘనతరళరంబునఁ, దెగజేసిన గార్దభంబు ద్రెళ్ళెం బుడమిన్. 56
- ఇది వాగ్దోషఫలంబని వెండియు. 57
- క. అనిచెప్పిన చిరజీవిం, గని వాయుసరాజు పలికఁ గౌశికములపుణ్
మనకు న్నగ వాగ్దోషం, బునఁ బాటిలె నంటి విడిచెపును వినవలతున్. 58
- న. అనినఁ జిరంజీవి మేఘవర్షున కిట్లనియె. 59
- చ అపరిమితానురాగ మొలయ న్వలయాద్రిపరీతధూపత
త్రిపటలిమంత్రిగూట మొనరించి మహాంధదివాంఛము న్నహ
కుపితముఁ బక్షిరాజ్యమునకుం బతిగా నొనరింపఁ బూనియు
న్నపు డొకప్పుడకాక మటకై యరుదెంచినఁ బుల్లలన్నియున్. 60
- క. పెడవెడ నొండొకకొండొక, రడవు విచారించి సమతఁ దమలోననియెన్

- జెడదిది బహుకాలంబులు, గడవినయదిగాన యుచితగతి నెఱింగించుకొ. 61
- చ కార్యలోచనంబున నిందఱు మనుష్యులము కార్యనిర్ణయసమర్థం బగుదీని నడిగి
చూతమే యనుచు నాతిధ్యం బాచరించి పరివేష్టించి తమయభిప్రాయంబుఁ జెప్పిన
నప్పట్లెవలకు పాయసాధ్యత్వం డిట్లనియె 62
- నీ కర్ణహృత్పటనూచికాయమానోత్సావవికటఘోషము విన్న వెగటుగాదె
కాలకాకోదరోగ్రస్ఫటాస్ఫుటముఖం బాలోకనముసేయ నశుకుగా దె
ధ్రిమనుల్లకభ్రాంతిభాగవీక్షణదృష్టిపరణిఁ ద్రిపురచండ జాలిగాదె
కర్మశవ్యాయమగదదమంగళమరుత్పితతిసోఁకినఁ బీడవట్టుకొనదె 63
- తే. దారుణాకార మప్రియదర్శనంబు, ప్రకృతిరౌద్రంబు యౌద్రం బపక్షమంబు
ఘూక మేయుగాని పికళారికాకలాప, కీరికాముఖధరణ మేయురుచెపుడె. 63
- క దారుణదృష్టివికారా, కార మతిక్రూర మహముఁ గానగు కరుణా
దూరం బెట్లయ్యెడు ర తారంభం బెఱుంగఁజెప్పుఁడా వినవలయుకొ. 64
- క. వ్యపదేశక్రియ మెఱసిన, నృపు నింపెనలార నాశ్రయించినఁ గలుగుకొ
విపులముఖ మమృతకిరణ, వ్యపదేశతఁ గుశలమంద దాశక మడవికొ. 65
- క. అనుకాకమునకుఁ బులుఁగులు వినయంబునఁ బలికఁ దెలుపజే శశకం బ
వ్యనజరిపునె వ్యపదేశం, బున భద్రముఁ గనుట గరటముఖ్యా మాకుకొ. 66
- చ. అని యడిగిన వా యుసపుంగవం బవ్వహంగంబులకు నిట్లని చెప్పందొడంగ. 67
- మ. అగళద్దుర్భరతీక్షణభాస్వదభిషవ్యాఘాతపాతక్షర
స్నగ మస్తతతజంబు పశ్చిమమగుద్యృద్ధత్రిధామజ్వల
న్నగ మంతర్జలనిర్మలంబు మృగతృష్ణానాహినీ సందితా
ధ్వగ ముష్ణగనుమయ్యెఁ దొల్లి పురజిత్పాలాంబకాభీలమై. 68
- చ. అక్కాలంబున. 69
- చ. జలధరము ల్లరాసలికి బాటినన న్దిననాధరక్షికొ
దొలంగ కహో బయల్చె అనెనో తిమిరంబులు నాఁగజంగమా
ద్రులగతి గండకంపితగిరు ల్దరులారయ లెక్కెక్కుండై
యలఘుస్యగేంద్రభీతిరహితాటవిలో విహరించు నేర్పడకొ. 70
- క. ఏకసరోవర మగునల, భీకరగహనమున నిలువ లెగడి పిపాసా
వ్యాకులితమానసము లపు, డాకరు లిట్లనియె యూధపాధ్యక్షునకుకొ. 71
- క ఇవోటిసరము శరముల్, నిచ్చులుగొన నివిరె మేఘసృశ్శయో ని
పుచ్చరమై యివ్వధి మన, పచ్చు నవారిగఁ బ్రవారివలె మాకానకొ. 72

క. అపాతాళగభీరప, యోపూర్ణమహాప్రవాహమైనను గూపా

రాపరిమితసరమైనం, జాపుము విఱవిఱకపోవఁజొచ్చెం దనువుల్. 73

ప. అని వదనోదరంబులఁ జూపి విన్ననయు యున్ననన్నిచదశవశావల్లభుం డరసి నిమి
షంబునుం దడయక యప్పటికి సత్వక్షీణంబులు గానివానిఁ గొన్నిగజంబులం
బిలిచి గునుడిపులారా యప్రతిపాతమనోరథంబుల గహనఘంటాపథంబులం బఱచి
యగాధశరం బగుపరంబుఁ గనుంగొని రండు పొండవి నియోగించిన. 74

సీ. మదననేచరపమామధురగానధ్వానవివశమంజక్రోడవిషధరములు
పరిపక్వఫలవిలుబ్ధస్థభరోమ దంష్ట్రేటంకభిన్నగోత్రారుహములు
ధరచరత్నవనబాంధవదన వ్యాయామహామూర్ఖితమేఘుర్ద్దీనములు
చరమదిబ్బుఖపతజ్జరత కాసగవరక్త వ్యాఘ్రబీరభుగ్దప్రజములు

తే. సునతరసరసస్త్రీయసారమేయ, దశనదంశననిష్ప్రిణతరుణవారిణ

నాభిసారభ్యదశదిశాంతస్థములు, ఘోరకాంతారములు కొన్నికొన్ని గడచి. 75

క. సరిసెరిసి మెఱసి బిలుములు, దరిసి ధృతు ల్పెరసి దొరసి దంతావళముల్
వరశిఖరం బగు నొకమల, సరస న్వరసారసరసి సరసి న్దనియెల్. 76

ప. తిత్సరోవరం బావిష్కృతి పుష్కరంబు గావున యాదవస్థానంబును మత్స్యకూర్మ
విలాసభాసురంబు గావున యోగిరాజును బ్రకాశితాహిమకరంబు గావునఁ బ్రాతః
కాలంబును నధిగతిబ్రహ్మధంబు గావునం బ్రాప్తివితానంబును నారాధితారి
కులంబు గావున నపారబల సంపన్నంబును ఒకవిహారయోగ్యంబు గావున నేకచ
క్రపురంబును నూర్తికాభిరామంబు గావున నంకృతుం బురుడించి యొప్పుచుండు.

క. కని యనురాగరసాబ్ధి, న్దునుచు నోలొడి భిన్నముఖకమలవనీ
ఘనపరిమళగుణచిక్కణ, వనజాకరవారిలో నవారిగ నాడెన్. 78

ఉ. ప్రాప్తతమాతపోతమృదుష్ణునపారణకారణంబునన్

లావునహించి సొంపు వొడల నొబ్బదలం బదలాఘవంబునం
బోవఁగఁ ద్రోయుచు న్దరలిపోయి సహోవరలాభవార్త యా
శ్రేణఁ జరించుయూధపతికి నిద్రిపించె గజంబులన్నియన్ 79

ఉ. చెప్పిన నప్పు డుల్లసిలుచి త్తమునం గరిరాజు గౌరవం

బొప్ప మహాహింద్యరదయూధముఁ దోకొనిపోయెఁ బోవ నా
చొప్పున దాటిపోవ నొకచోటును గానక తత్పదాపతిం
జిహ్వులు గుల్లలై పోలిసె కిక్కు మె మెక్కుశశంబు లచ్చటన్. 80

సీ. అచ్చెట్టఁజూచియు నంతశిలీముఖుం డనుశశరాజు దైన్యాపించి
యగుచు మంత్రుల కిట్టులనునీతి నిధులార యధికి వారివాహములుతోతె

సకమున కలఘుత్పష్టాధరంబున నేఁ డనారణ నీదారివారణములు

పఱుతెంచుచున్నవి పరికింపు మల్ల నె కుండేర్పు వీని త్రొక్కుళ్ల మడిసి

తే ద్రాసకర వైవయీశశ ప్రశ యమునకు, నకట యెబ్బంగి శాంతికార్యంబుదొరకు
నేమిసేయుదు ననునంత నెనుర నిలిచి, వివితనీతికళాశాలి విజయుఁ డనియె. 81

క. దేవా నేఁ గలగఁగఁ జిం, తావారిధి సేలమునిఁగెదవు శశములకుం
గావించెద శుభ మిభముల, రావిడువం జూడు నాపరాక్రమ మనుడుకొ. 82

క. పలిక శశరాజు గాఢో, తక్కులికన్నయనిధి దేశకాలవిభాగం
బులు నీక తెలియు నిట నీ, కలిమిఁ గ్రియానిధి యెట్లు గాలేకుండుకొ. 83

క. ఆలస్య మక ర్తవ్యము, కాలం బారంభమునకుఁ గరులమదరులకొ
దోలి శశప్రాణంబుల, బాలింపుము నీయుపాయపాటవ మమరకొ. 84

క. అని యాజ్ఞాపించిన నయ, వినయపరాక్రమవిధానవిజయుఁడు విజయుం
డనిలరయంబున నెనురుగఁ, జని యూధపుగాంచి మానసము గలఁగుటయుకొ. 85

క. గజమంటినట్ల యడచు, స్ఫుజగము మూర్ఖొనినయట్ల పొరిగొను ధరణీ
భుజుఁడు నగినట్ల చంపుం, గుజనుఁడు మన్నించునట్ల కొను బ్రాణంబుల్. 86

క కావునఁ గరినికటమునకుఁ, బోవం గార్యంబు గాదుపో యిపుడు మహా
భావనమున నుపకంఠ, గ్రానాగ్రం బెక్కి ముఖ్యకరిఁ బలికింకుకొ. 87

చ అనిగిరి నెత్తమెక్కి శశ మగ్గజవల్లభుఁ జూచి యిట్లనం
గనలున నీకు రాఁబొలము గాదిది నిల్పిలు చందమామ న
న్ననుపఁగ నచ్చితిం బయనమై యలజాబిలిలో శశంబుగా
మనమున నన్నెఱింగికొనుమా యన దంతి పఠంసుఁ డిట్లనుకొ. 88

క. ఏమినిమి త్తము శశక, గ్రామణి నిన్నిటకుఁ బంపెఁ గైరనమిత్రం
డామాట లేటపడఁ జెపు, మా మాకన విజయుఁ డగ్గజాగ్రణి కనియెకొ. 89

క. హేతులు పైఁబడునపుడుకొ, దూతలు సర్వంబుఁ బలుకుదురు తద్భాష
వ్రాతమునకుఁ గలఁగరు ధా, శ్రీతలవల్లభులు నగరు తెగ రెప్పటికికొ. 90

క. అలనెల తనమాటలుగా, నలవున నీతోడ నాడుమని నన్ననుపకొ
దలమోచి చెప్పవచ్చితిఁ, దెలియ నివ్వను యూధపక్షితిప యప్పలుకుల్. 91

ఉ. చారుచిచార యిక్కొలను చంద్రసరోవర మిందుఁ దారకా
ధారుఁడు చంద్రుఁ డిష్టనినితొజనతొయుతుఁడై యుగ్ధేష్టసం
చారవిరోధము ల్పొలుపుసంతతమ నివ్వను మట్లుగాన నె
వ్వారికిఁ బోవరా దెఱుంగవా యిట కిత్తెఱఁ గింతవీరియే. 92

- చ. నిరతము నీయరణ్యధరణీసరణిం జరియించునీకళో
 త్కరములు నాకుఁ జాట్టములుగాఁ బరికింపుము చంద్రనీరజా
 కర మతిభీకరంబు రహగాఁజను నా విహితోపదేశ మా
 దరమున వీనుల స్తోమపు దవ్యుఁ లవాఁడవు గాక నీతికికా. 93
- చ. సరసికి మీ రఖండతభసంబున రాఁ బరికించి యాసుధా
 కిరణుఁడు నేఁడు మేరుగిరికేసరుల నిమ్ముఁ జంపఁ బంపఁగాఁ
 పరశువు గోరఁబోవుపనిపట్టున నేమిటికంచు మాన్పియి
 తెరువున మిమ్ము నిల్పఁ జమచించితి నీతిపరుండఁ గావునకా. 94
- క. చావక నోవక యాదల, పూ వాడక నానియోగమున నెందైనకా
 బోవుట శోభన మన దం, తావళ మిట్లనియె శకవరంసంబునకుకా. 95
- సీ. అచిచంద్ర కాసారమాసారమానసతారలు దారలై తనుభజింప
 జలవిహారం బందునలుపు నె నిలుపు నె యొరులెవ్వ రిటకు రాకుండ విధుఁడు
 పంచాననముల మాపైఁ బంప ననుకంప మాన్పి యేతెంచితె మమ్మఁ గావ
 నీవంటికారుణ్యనిధి యెన్నిభవములం గలుగు నీకరమునఁ గలిగె బ్రతుకు
 తే. మగిడి పోయెద మనుచు ననుస్కరింపఁ
 బ్రత్యయముపుట్ట నక్కరి ప్రవరుఁ గొనుచు
 విజయుఁ డారెయి గొలనిలో వెలుఁగువానిఁ
 జంగ్రు ననుబించితుని జూపి జరుగుమనియె 96
- చ. అవిజయు నియోగంబున దంతిపతి వనాంతరచింతం బఱచె వంత శరీముఖ ప్రము
 ఖశకంబు లానందించె గజంబుఁ దిరుగఁ ద్రిప్పట శకంబులప్రళ మంబు మాన్పు
 టచంద్రవ్యవదేశంబునం గాదే యట్లగుటఁ బ్రసిద్ధం డగు రాజా నాశ్రయింప
 ఐలయు దాన నుఖలాభంబులు దుఃఖక్షోభంబును వగు నీయలూకంబు ప్రసిద్ధం.
 బగురాజ్యంబున కర్హంబు కాదనిచెప్పి కాకంబు వెండియుం బులుఁగుల కిట్లనియె.
- క. సముచిత మెఱుంగక తుద్రుం, గ్రమరహితుగుటించిపోవఁ గడుఁగీడొదవుకా
 దమలో నొంటక మార్జా, లముడగ్గటి శకకపింజలంబులు దెగవే. 97
- క. నానిని విహగములను నయ, శోవిద యారెంటికేల గొదగొదపొడమికా
 జావేలవచ్చె నోతువు, చే వానికి నింతపట్టుఁ జెపుమా తెలియకా. 98
- చ. అని తనువేడుకొన్నఁ గరటాగ్రణి పక్షులఁజూచి యిట్లను
 నిన్వఁ డలవింధ్యభూమి నొకవీరమహీరుహమూలకోటరం
 బునికి యొనర్చి యున్ననికినుండుఁ గపింజల మప్పరత్రితో
 నెనసి కుట్రకదేశమున నేనును నుండుదు సఖ్య మేర్పడకా. 100

- చ. తగ గగనప్రచార మవితారివిభాకరుఁ డ స్తమింపఁగా
ఖగము వగంబుఁ బాసి పలుకండువలె స్పృశుమందపెంటులం
జగి నిగుడం జదలైదలు చేఁడెలపండివహారిచారులం
బొగవినపొళ్ళ మేఁపుఁగొనఁబోయి హుటాహుటి రాకతక్కినఁ. 101
- ఉ. డేగతుఁ జక్కనో యురుపడిం గృతిగాడ్పడి దవ్వుపోయెనో
లాగము దక్కి మచ్చువలంబడెనో వెరవేదిపాదిసెం
దేగనొ పుట్టలెక్కి కర మేమచి పాములచేతఁ జచ్చెనో
యేగతియందునో తెలియ దింతయు రాఁడు ఎయ్యయ్యఁ డక్కటా. 102
- క అని బాష్పవారిధార, ల్లనుదోయిం జెప్పుగింపఁగా నబిదిక్కుల్
గనుఁగొనుదు వితాకుఁడనై, చన నేరక యుంటి నన్నిశాసనుమునఁ. 103
- శా. ఆహాకృచ్ఛపలావిలాస మఖిలప్రాణీశ్రుతివ్యగ్రగ
ర్జాహంభావనమగ్ర మగ్రరయనద్యంబూతితాంభోనిధి
పూహం బాహతకాననజ్వలన మోహో మింటితో వ్రేలఁ గా
లాహిం గట్టినచామృతం గురిన ఘోరాసార మచ్చికటిక. 104
- క. అలజడి యలజడిచేతం, గలఁగి మహాశకము దీర్ఘకర్ణం డనువాఁ
డలఘుకపింజలకోటర, నిలయంబున నంఘ్రులూఁది నెచ్చుదనుఁడెక. 105
- క జడిగొన్నవాననేనుం, దడిసితి నాలో నొకింతదడవున కానె
వ్విడి సడలె నడఁగె నులుముల్, నిడిమిందుల మాసె వెలుఁగు నిలిచె న్వలిచెక. 106
- ఉ. టెక్కునఁ బ్రాంతపక్కఁగట్టికిఖరంబుల టెక్కులార్చుచుం
గుక్కుటకోటిమ్రోసె నెసగురుమిటారులపుట్టినిల్లు గ
బైక్కినమబ్బుత్తెలగుహ లీఁగె దిశ ల్వెలుఁగొందె నిక్కలం
జక్కపజోళ్లుగేరె జుర జాత హితుం డుదయించె దూర్వునఁ. 107
- క పాలమున మేఁపాడికపిం, జలమత్తటి మరలివచ్చి శశము నివాస
స్థలిఁ గనుఁగొని యదలింపుచు, నఁఘుతరక్రోగహృదయమై యిట్లనియెక. 108
- శా. బౌరా కన్దాన మెందు నీతగవు లెస్సాయెం బురేయ్యవరి
ట్టారం బుట్టనిదింత యన్యగృహమందుండ న్విచారింతురే
రారాపు ల్లోఱగావు నేఁటి కొక నేరం బోర్పితిం జాపి
కోరీ యెచ్చటికైన బోయెదవా పోపో యింతక్రవ్యేటికె. 109
- క. ఇది నాయుది నాకేలీ, సదనము నీకిందు నిలవఁజనునె దరరాత్త
మడటతన ముడిగి యెంతే, గదలుము లెఱునిన దీర్ఘకర్ణం డనియెక. 110

- చ. బిరుసులువల్కి నన్ను వెఱపింపఁదలంచెదో కట్టిపట్టు నీ
గరవము వెట్టి యీకళకిఱాముణిముందర నేడ నెవ్వరె
వ్యరు వసియించి యుండి రది వారిద కాననభూమిజాతతో
టరముల నాఁపునెట్టెనే యొడంబడి పశ్చుల కుర్వీ చెప్పనూ. 111
- క. చెఱువులు బావులు గృహములు, తరువులు వృక్షులు ననారతము గాచినయా
నరయవి యనుచు మనువు. త్తర మొసఁగఁడె లొల్లి జేవతా సంతతికొ. 112
- క. బలవంతుఁ డైనధరణి, తలభర్తకుఁ బోలునిట్టితగ వకటవకటా
పులుఁగులకును గుండేళ్ళకుఁ, బలుకులు వేయేల చెల్లుబడి గాదునుమీ. 113
- క. జగతీరునావినరమునకు, భగనాథా నీకులేదు కారణమేలా
తెగిపోర నాకు నీకుం, దగ వెక్కడికిని నరుగుదము రమ్మనుడుకొ. 114
- చ. మదీయమైత్రీమంజలం బక్కపింజలం బిట్లనియె. 115
- క. ఒప్పితి నిటఁ దగ వెవ్వరు, చెప్పెద రెఱిఁగింపు మతనిఁ జేరఁగ నెడలే
కిప్పుడ యరుగుద మనవుడుఁ, గప్పినతమకమున దీర్ఘకర్ణుం డనియొకొ. 116
- నీ తపనజాతలమున దధికర్ణుఁ డనుమహావృద్ధమార్జాలంబు వివృతసల్పు
నది రుద్రచాంద్రాయణాదికార్యంబులఁ దనవు సన్నముఁ జేసికొని విరోధి
పక్ష్యర్థ ముఁగించి శాంతిపర్తిలబహువ్యవహారదర్శనయాంబురాశి
యది సేర్పచున చిక్కునదలింపఁ బెనుజోలి ద్రవ్యక నిమిషంబు దడయకటకుఁ
తే. లోదమావాద మాఱిది బోకపోవు, నని ప్రబోధించి శక మున్నహాకపింజ
లంబుఁ దోకొని చనుచుండె లాఘవముకఁ, దలలు పడుచోటికిగుసాదములు గాఱె.
- క. ఏను గపింజలుఁ జిరమై, త్రీనిధి విడనాడలేక వృక్షలతాగ్ర
స్థాని విడనాడి యెపుడెం, తే నెవ్వడిఁ గూడిపోయితిం జెలికానికొ. 118
- మహాస్రగధర. చని కంటిం బ్రాంతకాంతక్షునునిరవధికల్లాఘ్రసౌభ్యసంప
ద్యవజాతవ్రాత రోధోవనవమధుమధువ్యగ్రమత్తాళిగితకొ
జనితశ్రద్ధానిమజ్జజనఘహరిజోచ్చండకాండప్రపూరికొ
విరుక్తప్రహ్లానిష్ఠద్విజహితసికతాస్వీరభివ్యోరజాతకొ. 119
- తే కని తదంచితమణివాలుకావితర్ది, జరణములు మోఁపి నిర్గతశ్రముఁడ నైతిఁ
గంతవర్యంతిపరిమిశ్రాసమంద, జవనపతనాభిగమసమాచారకలన. 120
- నీ. మనిహో టిదిగాదె యనువాసరాచాంతభవరజీవిత మరుత్కాళియునకు
నాటపట్టిదిగాదె యనివధాగతగోపవేషబృందాపరిష్కృతులను
నిష్టాజ్ఞనగృహంబిది గాదె రాసవృత్తాశ్రాంతకాంతాంతంబములకు
హలహలంబిదిగాదె హలోద్ధతప్రలంబారిలాంగలలేని హానమునకుఁ

- తే. బ్రతిదనము గ్రోల నిది గాడితావిగాదె, కృతశక్యత్కరినందగోబృందమునకు
తేద్ర మిదిగాదె దినపకృజ్జలజమునకు, నని నుతించితి సంవిదాయమునయమున.
- సీ. అచటఁ గపింజల మావృద్ధమార్జాలపతిఁ జూచి చి త్తంబు పల్లటినిఁ
గదియఁగూడక దీర్ఘకర్ణుఁ జూచి నిజాలతగవరి యని వీనిఁ బొగడితీవు
కుటిలమానసుఁ డతిత్తుద్రుండు కేవలజఠరపూరకుఁడు మార్జాలజాతి
బెడిదుండు వీని నమైడితెఱుం గెయ్యది యొద్దికిఁ జనఁ జిత్త మొప్పకొనదు
- తే. తగవు దయ్యపాఁటుంగు నీతగవుపట్టు, ప్రాణమేటికిఁ దెక తేరఁ బాపిగొనఁగ
ధర్మమునకొండుకడ కేగునము దురాత్మ మగుడు ముఁటయుఁ గనలియ వుదటశశము
చ పలికెఁ గపింజలంబున కపారకృపానిధితుల్యదర్శితే
వలపరిశుద్ధఁ డార్తజనవత్సలుఁ డుత్తముఁ డబ్బిడాలభూ
తలపతి యిట్టిధర్మపరతంత్రుఁడు నమ్మినవారిఁ జంపఁ గాఁ
దలఁచునె యేమిపల్కితి పత్రీపసంశయ మొప్ప దియ్యెడక.
- 123
- చ. ఇన్నియుఁ జెప్పనేమిపని యింకిట నీవది నంతసాధ్యసం
బున్న బిడాలముఖ్యుకడ కొక్కట నిద్దఱ మేగి సర్వ ము
చ్చిన్నమనీషవిన్నపముఁ జేయుద మూరకపత్తు మందు ము
న్యెన్నును గానలేక పిఱువీకులు నేయ ఖగంబు వీరమై
- 124
- వ. యోగపద్యాభిమానంబున శశకిపింజలంబులు డాయంబోవుమిందె నప్పు డారం
టికి నిత్యప్రత్యయం బారాధించుటకుఁగా దధికర్ణుండు ధర్మవాక్యంబు లుచ్చ
రింపం దొడంగె.
- 125
- క. ధర్మంబు తన్నుఁ బెనుచుకొ, ధర్మం బభివృద్ధిఁబొంది తను బ్రదికించుకొ
ధర్మము శర్మకరం బని, ధర్మం బేమఱు సంకతము ద త్సజ్ఞుల.
- 126
- ఉ. ఉపగతులై భజించుతనయు ల్సహజన్తులు గూర్చిచుట్టుము
ల్విపులతరై కదుఃఖముల వేగిగుడు రింటియ రారు వెంబడికొ
నిపుణులకేల తన్నుత నెట్లన దేహి శరీరమూడ్చి చ
న్మపుడును ధర్మమొక్కడ సహాయము దానిఁ ద్యజింపవచ్చునే.
- 127
- క. పురుషార్థ పరున కిహముం, బరముం గలదంద్రు సత్యపరతంత్రు సురా
సుర లర్పింతురు గావునఁ, బరహితసత్యములు విడువఁబడ వెప్పటికికొ.
- 128
- తే. ఆత్మ వ త్సర్వభూతాని యనుపురాణ, విచనమూని బహుప్రాణిపత్నలుఁడయి
గుఱుము దుఃఖము సమముగాఁ జూచికొనుచు, దేహి పరలోకచింత వర్తింపనిలయు.
- చ. సాలవక మేను కంటకము సోఁకినఁ గొండొకకోటితంబు పి
చ్చిలి తవకంతనొప్పి యగుఁ జెప్పెడి దొండొకఁ డేరుదేహుల

- గలిగినవారి కివిధముగాఁ దనువేదనలంచు శేరిపై
నలుగుటలేక హింస కడయై చనఁగాఁ జనునద్వివేకికా. 130
- క. అనుదధికర్ణనిపలుకులు, విని నిర్భయవృత్తిఁ గొంతునీడ్కొని కదియం
జనితనతనవాగ్వాదము, లనుదానికీ శకకపింజలంబులు పెప్పెకా. 131
- నీ. చెప్పిన నప్పు డాత్తిల్లోతుచారెంటి కనియె మారేమనియెదరొ వినము
తెగనిచాంద్రాయణాని ప్రతంబుల దేహ మతికృశం బావరించుకతనఁ జెవులు
తానకనూత్తకబద్ధస్వీకృతిం బాటిగావు గావున నీవు నీవు నిపుడ
శ్రవణము ల్గదిసి యుచ్చైస్వస్వనంబులఁ బల్కుఁ డేర్పడ మీసుద్దులెల్లఁ దలియుఁ
తే గదవె మమువంటిమునులకుఁ దగవుదేర్ప, వేపురుండంగ మము మీరు విశ్వసింవి
దూర మరుదెందిరికానఁ ద్రోవరాదు, జాగుపనిలేదు మాకనుష్ఠానవేళ. 132
- క. అరుదెండవి నికటంబున, కరిగినదధికర్ణఁ డంప్రివాతి నారెంటిక
దొరకుపడఁ బట్టుకొని కం, ధరవిరియం గొఱికిచంపి తగభక్షించెకా. 133
- నీ. డుద్రాశ్రయంబు నొచ్చుటకు జమ్ముట కాదికారణం బనిచెప్పి కాక మఖిల
ఖగములఁ జూచి ఘాతంబేడఁ బక్షిసామ్రాజ్యాభిషేకసంరంభమేడఁ
బనిగానిపని మానుడన రోసి గూడినపులుఁగులు చదలఁ బేరలుఁగులెనఁగ
వెనఁగన్నదెసల కుచ్చెసలారఁ బఱచినదర్పాంధ మద్దివాంఁకంబు గనలి
తే పసపుజేగురుకొఱకచ్చు మిసిమిదేరు, మిట్టకనుగ్రడ్లు మిడిమిట్లు మిడిసిపడఁగఁ
గంజిఘాతాక్రమలదిక ల్లంపరింప, గర్వదుగ్లోకమునకుఁ గాకమున కనియె. 134
- క ఏమినిమి త్తము కుటిలా, త్తా మత్స్యమితకు నెన్గుఁదలఁచితివే నీ
కేమిదురితం బావర్చితి, నేమంటి భవద్విరోధినే యిదితగవే. 135
- క. శైలవనవహ్నిశిఖలం, గాలిపాదల్పాదలఁ బరకుగతిఁ ద్రెవ్వి మనుకా
సాలములు సత్కిర్యాప్రతి, కూలనవోదగ్ధముసురుకొన దింతై నకా. 136
- ఉ. కుచ్చితమేమిగూడు సమకూడినరాజ్యము నీటిఁబుచ్చఁగా
వచ్చినలాభమేమి మఱవంబడదా తరువార నిట్టిని
యొచ్చపుఁజేత సౌఖ్యమున నుండుదుగాకని పల్కిపోయె న
వ్వెచ్చఁజామీ విరోధ మొదలెం గరటారి కులూకజాతికికా. 137
- క. నావిని వాయుసపతిచిర, జీవికి నిట్లనియె నీతిశీలా హితసం
భావన కింక నీతిడవే, లా వేగమ తెలుపు మనిన నతఁ డిట్లనియెకా. 138
- చ. సంధివిగ్రహంబు విచారణీయం బాసనము బలిష్ఠమయ్యు నుపన్ధితరిపుష్ఠానం బగుట
నదియునుఁకూడెను యానంబునకు లావు చాలదు స్థానత్యాగంబు లాఘవమూలంబు

ప్రత్యానస్మవిరోధికులం బభావంబగుట ద్వైధీభావంబు పొసంగదు సంక్రయం
బన్నిటికిం గర్తవ్యంబు విను శరీరపతనపర్యంతంబు నీకార్యంబున కే బాటుపడఁ
గలవాడ. 139

క. పలువురుకృతవైరు, మతి, బలధుర్యులు విమతులున్నఁ బరకార్యంబులొ
పాలిసిపడుం జెడు మునుఘా, ర్దులు మేకం గుక్కజేసి లోలచ విప్రుక 140

క. నావిని వాయుసమతి చిర, జీవికి నిట్లనియె నీతిశీలా యేలా
గీవిధము లేటపడజెపు, మా వినియెద ననిన నరని కతఁ డిట్లనియెక. 141

నీ చెనఁటి యామలపాటుచే నలంగినసాధుతరుల మహ్మసఁగు నాదరణమూర్తి
భీమతీవ్రాంబకాభిపాతిస్సుక్తి, న మహావధురధర్మనినొప్పి మాన్మవెజ్జ
ఫలభంగమున మాటపట్టుజాతిన వైకమునకు సత్కృష్ట లిచ్చిననుదాత
హాలినున్నత్రచండాలర మాధవార్చనధురంధరులఁ జేసిన ఘనుండు

తే. కాలగతిఁ బేర్పు నలజశ్వఁ గలఁగఁబడిన, సరసులకు నిర్మలత్వంబు సఁకుటించు
సౌఖ్యసందాయకుండు సాక్షాత్కరించె, నన్నుతానంతుఁ డెవనివసంతుఁ డెంత 142

నీ. ముక్తపత్రవ్యాజమునఁ జీరపడిలింది కలికలఁ న్నులకల గలుగఁజేసి
పాలిపోసితావులఁ బూవుదండలఁ జాట్టి కడలేనిమధుసాత్వికమునఁ చెల్చి
రణనధియుంకారమణితము ల్లుటియించి దీవిచక్క రలూలు మోవియాని
సరవినున్నతఫల స్రవములఁ గబలించి కళదేజుతనులై గొఁగిలించి

తే. కలికిరాదిల్లఁపల్కుఁబల్కుల నెల్చి, సురభికర్పూరరజముల సాంపానర్చి
కలితనవలక్ష్మీఁ గూడి రాగము వహించె, మాధవుఁడు హృష్టనిఖిలక్షమాధవుండు.

వ. మతియు నవ్వసంతంబు కలికాభిరామంబై యుదాహరణంబును శుకనూక్తి సందర్భ
గర్భితంబై భాగవతంబును గలకఠికలాప దీపితలదై రాజావరోధంబును ప్రకాశిత
ప్రవాహంబై నమద్రతీరంబును సందృప్తకారికాజాంబయి వీణాయంత్రంబును
బురుడించు నక్కాలంబున. 144

చ కలఁ డిల ముగ్ధభూసురుఁ డొకానొకఁ డాయనయధ్వరార్థమై
బలిసినమేకపోతు మెడ పగ్గమునం బిగియించి యీడ్చికొం
చలవున నింటికై యరుగ నప్పడు గొందఱు ధూర్తు లిచ్చలో
పలఁ దలపోసి యయ్యజముఁ బాపఁదలంచెరి దుర్లయంబునక. 145

క తలఁచి యొకఁడొకఁడ చని లో, కులు నవ్వ నిష్ప్రకుక్కుఁ గొనిపోయెడు నీ
కులకీలంబులు వజ్రదం, గలపితి వికనేమియని వికావికనగుడుక. 146

క. ఈగతి నందఱు యజన, చ్ఛామఁ గుర్కురముఁజేసి చక్షురుండంగా

- నాగరిక మేదివిష్ట్రుడు, వేగలమున నిలిచి భ్రాంతి వికలం జగుచుకా. 147
- క ఒకరిరువురుగా కందఱు, నకటా ఛాగంబుఁ గుక్కయని పోయెద రే
టిక్కిబ్రమసి వేపిఁ దెచ్చిలిఁ, చుకతుక నను నవ్వకుండుదురె తత్త్విజ్ఞుల్. 148
- వ. అని విచారణస్థఁడచ్చాగం బగుభాగంబు విడిచి విష్ట్రుండు పూర్ణశరం బగుకాసా
రంబునకు స్నానార్థియై చనియె నప్పుడు ధూర్తులు ప్రహసభాసమానానను లగుమ
నొండొరులకరంబు లప్పలించుకొనుచు నయ్యజంబుం జంపుకొని భక్షించి రట్లు
ప్రజ్ఞాకౌర్యధైర్యాదిగుణంబులు గలవారలు పరులకార్యంబుల విఘాతంబునేసి
స్వకార్య ముద్ధరింతురని మఱియుఁ జిరఁజీవి మేఘునర్థ నాలోకించి. 149
- క. తనలావుఁ జూచి మృతకా, కనికాయశరీర క్తకణములు మేనకా
జినిపిలుతటమునందిసి, చతుఁ డుపహతిరహితభూమిజాతంబులకుకా. 150
- క. అరిమర్దనండు సరిస్త్రా, ద్వరుడెంచుం గెరలి తరలి హతశేషరబ
త్కరటహృతికటభజింతుకా, హరుఁ డాపగవారిఁబోలె నాపగవారికా. 151
- వ. భజించి నీకార్య మార్యసమృతంబుగా నిర్వహింపం గలవాఁడనని పలికిన మేఘున
ర్లుండు లుంఛితగరుజ్జాలం గావించి విస్త్రం బగు కాకజతరాస్త్రంబుఁ జినికి యచ్చి
రజీవిని న్యగ్రోధాగ్రకొటరంబునం బెట్టించి సహివారుండై నిరుపహతిస్థానం
బున కరిగె నాసమయంబున. 152
- చ. అరుగభ స్థిలింబ మపరాద్రిఁ దిరోహితమయ్యెఁ బన్నగా
భరణి శిరోధిహాలహలభంగి నిఱు ల్నెరసె న్వరోధిభీ
కరగతి వంతరూఁబపరిగాఢమహీధరభూజమర్గతో
టరములు నిర్గమించి వికటప్రకటాననము ల్పడించుచుకా. 153
- క. అరిమర్దనఁ డనుపబల, స్ఫురణోల్లాకములు ఘూకములు వెటకరటా
వారణోచ్చఁ గడలి బహుపా, ధ్రుణీరుహ మాశ్రయించి తడిటలపమునకా. 154
- క. కాకములు మెడలకున్నకా, ఘూకంబులు కర్ణఘోరఘూత్కారహతా
కాకులము లగుచుఁ గ్రుత్తుతీ, పోకకు నత్రాడుచున్నపుడ భూజమునకా. 155
- క. మతివిదులకు నుదితమనూ, ద్యుతనము సారంభుఁడయ్యు నాకృతకార్య
స్థితిఁ గడఁగనియునికి మహో, వ్నలియుని మను వానతిచ్చినాఁ డట్లగుటకా. 156
- క. అనితలఁచి నిలిచి తీవరి, బనిపడి చిరజీవి యేయపడ నొకనెట్టెం
బొనరించినఁ గ్రుత్తుతీ పరి, మునుమై యత్నోలులఁ జాట్టుముట్టె నృప్తేకా. 157
- క. పట్టుకొని చంప నొంపం, గట్టాయితిపడక యరుగుఁ గావున నతనిం
జాట్టుమువలెఁ గొనివని పతి, కట్టెదుఢం బెట్టి కాకింబులు నిలిచెకా. 158

- క. దూరితగరుదుత్కరువి, స్రావణఘనలోహితాకృతాకృతి నతనికా
దేహినఁ జూచి గర్వస, మారంభోత్తు విరోధిపద్మనుఁ డనియెకా. 159
- క. ఓరీ నీవెవ్వఁడ వీరీరేమిటికైతి ఎనిన ధృతిపెంపున నా
పేరు చిరజీవి యనిన య,పారగుఁ డాయన యులూకపతి కెఱిఁగించెకా. 160
- క. ఎఱిఁగించిడి మించిన ని,వ్వెఱ నిట్లను ఘూకలోకవిభుఁ డిట్లగుటే
తెఱఁగు చిరజీవి నిన్నుఁ, మఱలే కక్కాకరాజా మన్నించుఁగదా. 161
- ఐ. దివస్పతికి బృహస్పతియుంబోలె మేఘవర్షనకు ముఖ్యప్రధానుండవు నీతిపథిసుండవు
ధన్వంతు నీయట్టి కృతకృత్యునకు నిన్నీచదశ రానేర్చుకొనో స్వర్వంబునుం
జెన్నమనిన జరజీవి యరిమర్దను నాలోకించి. 162
- చ. తనపెరుగాకిమూఁకల నదాటున నీధటకోటిమట్టి కా
ననితఱిఁ జంపి చన్నమఱునాఁడు మృతేతరభృత్యవర్గము
ల్లనుకనిఁగొల్వ నన్నిలిచి కార్యము వాయుసగర్త వేడినకా
మనమునఁ గొంతులేక యరిమర్దనునిం గనుచుంటి నాతనికా. 163
- చ. ఘోరబలం డగాధతరుకోటరమర్దవిహారిరాత్రిసం
చారనిరంతుకుండు పలుకౌర్యగనం డరిమర్దనుండు మ్రా
గోరగధంగిఁ జంపఁదలనుండఁగ నెవ్విధి నిద్రవచ్చు నీ
వారికి నీకు నెట్లుచురవచ్చు కుధింబు భజింపుమా యనకా. 164
- క. ఆరిమర్దను నిటఁగని మని, తిరిగినజమునోరు దన్నితివి నాబుద్ధిం
జరియింపు మనిన వాయుఁ, పరివృథుఁ డందులకు మండిపడి నానంకకా. 165
- ఉ. చూచి హితప్రధానుఁ డచుమ న్నదిఁబెద్దయుఁ రమ్మయుదు ని
న్నీమ విరోధిపత్నుఁ డని నేరనయో తుది నిశ్చయింప నిం
దీచెడుగొట్టుకాల్మీలిచె ననిఁజెనుంబ్రతుకంచు నూఁచిపో
వైచి యులూకభుక్తి కివలత్పింఁడై విడిపించె మట్టిపైకా. 166
- తే. ఎఱుక పిడికెడుగననుండు రిదినిజంబు, నెరయనీమూఁకమున్నున న్నెఱుఁగుఁ గానఁ
గనలి చంపక కొంపక గొంపమున, దేస నీపాదములమ్రోఁచెచ్చి నిలిపె. 167
- తే. తోడిమంత్రులజాడ నాదుర్బదాంధుఁ, డాడిన ట్లాడ కుచితకార్యంబుఁ జెప్పి
నిగ్గు గోల్పోతి నని చిరజీవిజాతి, బాఘుఁడై చెప్పెఁ దనచేటునాటుఁ బలికి. 168
- క. ఆవేళ ఘూకపతి నయ, కోవిదు లగుమంత్రివరులఁ గూర్చి ప్రభుత్వ
ప్రావీణ్యంబున నచ్చిర, జీవచరిత్రంబుఁ బ్రీతిఁ జెప్పెం దెలియకా. 169
- తే. చెప్పి వాయుసూజన్యశేఖరురకు, మాననీయుండు ముఖ్యప్రధానుఁ డితఁడు

- దీని కాయుద్ధితిఁజేయు వేర్వేరపలుకుఁ, దనిన నయదత్తుఁడందు రక్తాక్షుఁడనియె.
 క. చేరినవృత్తువు రిప్పుడ, క్రూరాక్షుఁడు చిక్కినపుడ కొంకక చంపం
 గోగుట నీతివిధానము, వైరికి దయఁదలఁచువెట్టివాడుం గలఁడే. 171
- సీ ఇతఁడు వాయుసగరాపతికి మాన్యుఁడు ముఖ్యదంపనాభుఁడు నీతిధాముఁడనచు
 నావతిచ్చితి నిట్టివానికి నిట్టిగుర్యంబు వచ్చుట వెఱుగుగాద
 ప్రత్యర్థిక్షర్త ముచ్చము లెఱుంగుటకు రాజ్యప్రతిష్ఠకు నిట్టిసాధుమతులు
 విను నీచవేష మైనను బూని బద్ధవైరులలోఁ బ్రవేశించి చెలిమిఁజేసి
 తే. చిచ్చుదొలిసొచ్చి వృక్షంబుఁజెఱచినట్లు, పొదివి నానాటికభివృద్ధిఁ బొందిపడవ.
 జెఱచి పోదురు నీనిరక్షింపనేల, చంపి రాజ్యంబు నేయు నిశ్శంక నధిప. 172
- క. అని రక్తాక్షుఁడు దెప్పిన, వినఁచూడక ఘూకభర్త విశ్రుతవయధీ
 ధనదత్తునిఁ స్త్రూరాక్షుని, గనుగొనుటయు నతఁడు మధురగతి నిట్లనియె. 173
- క. శరణాగతురక్షించిన, పరహితచరితున కిహంబుఁ బరమం దురగా
 ధ్వరఘముం గలదనియె, యరిమర్దన కావు మిమ్మహాచిరజీవిక. 174
- తే. అనుచు స్త్రూరాక్షుఁడాదిన నద్ది నాంధ, పల్లభుఁడు విని దీప్తాక్షుఁడంకఁ జూచి
 నీకుఁ దోఁచినకార్యంబు నీవు నెప్పు, మనిన నంగీకరించి యిట్లనియె నతఁడు
 క. క్రూరాక్షునినీతి సుధా, పాశంపరి యెట్టిగుస్సుభావుఁడు జంపం
 గోడఁడు శరణాగతిఁ నవఁఘా రాజుకు నీకుఁ దగవు గానేర్చువాణి. 175
- క. ఈరీతి నీతిగలిగిన, మూరిజయం దేలచెఱుపఁజూచుం జనతా
 వైరి యగుదొంగబం టును, కారయు వృద్ధనకుఁ దొల్లి గావించఁదొ. 177
- క. నావిని యరిమర్దనఁడురు, భావుని దీప్తాక్షుఁడూచి ప్రభునీతికభా
 నేనధి విన నింపయ్యెఁడు, నావిధ మెఱిగింపు మనిన నతఁ డిట్లనియె. 178
- చ. కుండినరాజధానివసుగుప్తుఁడనంకఁ బ్రధానసాధవా
 హుం డభిలార్థంతుఁడొకఁ డుండు నతండు ప్రియాలయముఁడై
 పండినమూర్తితోడ నగుబాటున కుంకుమఁ దన్వీ నొందుచో
 నండజయన రూపతి యన్కులకన్యకఁ జెండ్లియాడినె. 179
- క. అలంబితాపుంగన్నుల, కలికికి మునిమఁగడు బూచిగావున గవియ
 నిలతైలమువలె నెనయక, తొలఁగుం జెలిసెట్టిఁ గన్నఁ దుప్పుననుమియె. 180
- క. పెరిలంబొగులును నెట్లన, రతిగతికిం బిన్నపడుచ రారమృతమం
 బతిమాలి పిలువ విన దది, పతిఁబట్టిన చెవుడు దన్నుఁ బట్టినభంగి. 181
- మ. పరిత్యక్తశ్రుతిరోజురోగలతిరోపఘ్ను న్దనుర్భంగురక
 వలియుగ్వక్త్రనిత సతశ్చలితనిస్వస్థోత్తిహంగం గర

స్థలమునకు బటలాపుతాడు విగళద్దంతు న్వయోగర్యని
స్థులయోగితుల మేర్పడం బతిహరించు న్నాలవానింబలెక.

183

సీ. పాణివేయుటెకాని భిక్షుంబు లిచ్చిన వాతెర నంట దవ్వాలుగంటి
చించివైచుటెకాని చీరలిచ్చిన గజీరమున నైనను దాణంపులాడి
తొలగఁజెట్టుటెకాని తొడవులిచ్చిన సొంపుపగ మేనబూన దప్పలువచ్చెలువ
మగుడనిచ్చుటెకాని మాడలిచ్చిన ముల్లె గట్ట దాజగతాగ కలువకంటి

తే. యింటిముంజూరు పెండెలో నిడుటెకాని, పువ్వులిచ్చిన ముడువ దప్పగరుమగువ
కుడిచి కూర్చుండి యిదియేమిగొడవఁజేసె, వార్ధకంబున నాసార్థవాహకుండు 183

ఆ. చెనఁటిభార్య పేరుఁ జెప్పగ పెఱబోటి, పేర సిగ్గుఁ దొలగఁజెట్టె సెట్టి
ముదిమినేడ రోత యిచె నాకవిటబిటీ, బాతివశ్యభేషజంబు లడుగు. 184

సీ. మొరడువంగిన సెట్టిమురుకకు జవరాలిమోము గాననివానిముకురమయ్యె
వగ్గధర్తకు నాఁతి వాతెర చండాలవాటివండిన పిండివంటలయ్యె
గొయ్యలూడిన పెండ్లికొడుకుకుఁ జెలివపు విసినమండలిఁ గాయవెన్నెలయ్యె
వయసుపోయిన బేరివానికి సఖిచన్ను గొండలందనిమానిపండులయ్యెఁ

తే. బలితునకుఁ గోకిలాలాపజలుగుటెలుఁగు, బధిరునకు నయిన సంగీతపాకమయ్యె
మెలఁతనీక్షించి గ్రుక్కిఁ శ్శుమ్రుంగుఁగాని, సౌఖ్యమేమియు నెఱుఁగఁడజ్జరతరముఁడు.

చ నెల కొకనాఁడు గట్టెదుర నిల్వఁగఁ జూచినవాఁడు గాఁడు వీ
నుల కొకనాఁడు మాటవిన నోడినవాఁడును గాఁడు నవ్వులక
వలపులఁ జల్ల మేల్లనినవాఁడును గాఁ డతఁడెందువాఁడు గాఁ
డలజవరాలితోడిరలి యందనిచ్చునిఘలంబు సెట్టికి.

186

వ ఇట్లు సన్నిహితవిశేషవేద నాజాత భేదంబున నారాటంబు బుట్టి యడియాసపను నును
రుఁ బరిత్యజింపంజాలక ఈలకలుచుకొని యెడతెగక నిగుడు నమందోష్ణనిశ్వాస
మాతరిశ్వంబున వధరపల్లవం బల్లలనాడ నతం డొక్కనాఁడు శయ్యాతలంబున
నొడలుపడవైచి దానీజనంబులు తనకాచరించునూడిగంబులఁ గోడిగంబులం జేసి
కూడునీళ్ళకుం బాసి గానిపడుసమయంబున రజస్వలాంభోజినదివాసంగమక్రీడా
సంప్రాప్తదురిత ప్రాయశ్చిత్తార్థంబు భృగుపాతం బొనర్చినవిధంబున దపనుం డపత
గిరిఁ దిరోహితుం డయ్యె నయ్యెడ.

187

సీ. పిగవెట్టింతుగుబ్బెకలతప్పలు దప్పదాల్చుట కిది కన్నతల్లియిల్లు
కడుపుకన్నుఁజితిపిల్చుదుగను ముదిలంజె నలుదుల కిది పిన్నవ శునుచుంగు
గడికన్న గాండ్ర యొక్కలకు నిలుచూఱు పొరువుసొమ్మడనిది పూటకాఁపు

- కలవర్తముల కన్నులగలఁ బాఱునిద్రఁ గడలింపనిది నిమృతామృతమును
 లే. ప్రభకుఁ బాసినకుముదిసిపత్రనేత్ర. రంజనంబున కిది విశుద్ధాంజనంబు
 నాఘనాఘనకాలిమొన్నతి విహించి, కటికిచీకటి జగమెల్ల గచ్చుకొనియె. 188
- లే. మానసాబువి నేర్పుచున్నధవవాగ్ని, బాహ్యసంచారమునకుఁ బాల్పడియె ననఁగ
 దీపములు సార్థకాచూచుచుండియునందుఁ, త్రకరశిఖ బుల్ల సిల్ల జాపట్టెనపుడు. 189
- క. ఆరూపనితి ససారా, హారంబుఁ దృప్తిఁబొంది యపుడొకభంగిం
 బోరామి ఘోరవరక, వ్యర్థములెల్ల నిర్దశునివాసముఁ జొచ్చెన్. 190
- లే. చొచ్చి చచ్చినచండాలఁ జూచుమాడ్కిఁ, జూడకల్లంత నోసరించుచు గృహంత
 కాంతభిత్తికఁజెంతఁ గంకటికి నరుగు, బిటికి నీశించి యప్పటిపెద్దనెట్టి. 191
- లే వికహదహనగ్రహంబున విగ్రహంబు, కొలిమి నూఁదినగతి వేడిగ గలిగియుండ
 నెజ్జ నారాధకుడు నశ్శీఁబిరవు, భల్లకంపితభవు మనోభవుఁ దలఁచి. 192
- ఉ లేర ధన్యురు ల్బువమి లెక్కకు మిక్కిలి యుండు రెండుగా
 వారడరింతు లేటినెఱవాదితనం బదిరెండు నొండుగా
 నారసి వేయనేరవలదా మఱినివలె నెంతవంత యా
 నీరజగర్భుఁ డుండుఁ గడురీకరకాశల మెన్న మన్నఘా. 193
- ఉ ఇంపున నన్యచాపధరు లేసినతూపులు బాహ్యమాంసముం
 జింపక మర్తభేదనముఁ జేయఁగఁజాలవు బాహ్యమాంసముం
 జింపక మర్తభేదనమునేయు ధవద్విశిఖంబు లెల్లుగీ
 ర్తింపురు నీదుచాప ముదధీరితకంబరకాంచనాంబరా. 194
- క. తీరనికొలపగయుంబలె, నీరమణీహణికి నాకు నెనయుదు విరహం
 భోరాకి నెల్లుగడదు, స్వీరోత్తమ నన్నుఁ గూర్చవే కలకంఠికా. 195
- క. అని నెప్పునికొమరు మరు, నివతామరు విరహిభయదవిధసమరుఁ గన
 త్కనకమణినిచయచామరు, ననుకృత్యమరు దూటి యతఁ డున్నంతకా. 196
- లే. కుశలగతి మజ్జనములాడి కుడిచి కటి, ప్రజలు నిద్రించి రయ్యిర్ధరాత్రవేళ
 ఖడ్గభేటకపాణియై గస్తుదిరిగె, బెద్దతలవరి కింకరోపేతుఁ డగుచు. 197
- ప. అంత. 198
- సీ. భవనదీపాహితధృ మరపేటికవాలకాగ్నిత్రలమ శ్శుగద్దగోళ్ళు
 ములదోరణముబట్టి మొలత్రాటికులువాడికైదువు చెనకట్టు కాపుబొట్టు
 జిలఁగుగన్నపుఁగత్తి బలవంబు మొగమాయుచుందు తొలపుటాకు మొలగోచి
 మడుపుటాకులు పోకపాడికొను మోరచ్చు చెప్పులు భుజగవృత్తికచిత్తన్

- తే. సుప్తివృద్ధిక రాషధితోద మనీత, వసవభంగంబు పెడతలనంకనీకయ్యఁ
గాలునును మేను నెట్టునికన్ను లమర, దూరితల్రానుఁడవుదొక్కదొంగబంటు. 199
- సీ. వచ్చి త్రిమృతలవయలు గన్గొనకుండ బవరిచుట్టును బలపమున వ్రాసి
ముంచి కన్నపుఁగత్తి మొనకెత్తిపెట్టించి యొయ్యశాన్యన శిలలూడ దివిది
వివర మేర్పఱిచి యావెంబడి బదములు నడపి నల్వంకలు దడవిచూచి
యలికిడిలేకుండఁ చెలిసి యిల్వొరఁబాటి వాకిటిగడియ నెవ్వడినవల్చి
- తే. గాలిరాకుండ వెలుతురు గాకయిండఁ, గజకుగజబట్ట గన్నపుగండిగప్పి
యొడలిసొమ్ములు వేర్వేర నొలిచికొనఁగ, సరస కేతేర బరికించి జలదరించి 200
- క. కవభరము విరియ హర, ప్రచయం బల్లాడఁబఱచి పరిరంభించెన్
రుచిరగతి రూపతి నిజ, కుచలికుచాగ్రములు నాఁటుకొనఁ బ్రాణేశుక. 201
- సీ. యువతిసేసిన యపూర్వోపచారమునకు వెనమిన్నుముట్టి యమ్మునలిపెట్టి
యిచ్చనచ్చెరువంది ముచ్చటయినను మొగం బీనిరక్కస దనుదాన వచ్చి
ననునిలు గొంగిలించినది నేఁడించుకుఁ గారణం బేమేనిఁ గలుగవలయు
ననిలేచి నల్వంక లరసి యొక్కడ భయంకర హేతికరునిఁ దస్కరుని గాంచి
- తే. యితఁడుపో మూల మీశుధస్థితికి ననుయఁ, బెన్నిధానంబుఁ జూచిన పేదవోలె
నీరదోదయ మరసిన నెప్పివోలె, సమృద్ధంబంది యాపరాస్కంది కనియె. 202
- క. పొడవులువుంబలె ననుఁ దన, కడకన్నులఁ జూడరోయకన్నులకలికిం
గడువేష్కఁ గూర్చితిఁక నె, కక్కడఁగలఁ డిటువంటిచెలిమికాఁ దారసినన్. 203
- క. మానగునుహిజక్రోడ, స్థానంబున వెలుఁగుమదనదావానలకీ
లానివహము చల్లార్చెను, దీనిపయోధరము లద్వితీయచరిత్రా 204
- క. చోరకుండవె యతిసమృద్ధ, కారకుండవుగాక తీర్థగలసేసీస
త్కారర్థ మీభవంబున, దూరీకృతకలుష పడ్డివోడంగూడక. 205
- క. తనగృహమునఁ గలవాసో, భవక నకము తెల్లనిచ్చెడను ధృటిమిఁక
గొని చనుమని యంజలిసే, నినఁ జోరుఁ డతిప్రసన్నచేతముగఁడె. 206
- చ. నెఱయఁ జెలంగియున్నయతినిం గని యిట్లును సార్థవాహయి
తైఱవ భవన్నియోగమునఁ ద్రిమృతదే యదిక్రొత్తగాద నా
మఱఁదివి నీవు చెల్లె లిది మమ్మలొకముఁ జేసికాద బ
ల్యెఱపున నిన్నుఁజేరి పొడవెం దనచక్కనిసోగచేరులక. 207
- క. నీనిలయంబునఁ గలసో, మేనొల్లం బడుచుకరణ మిచ్చితినిది నీ
తో నలగిన నేసారిన, చో నను మడిఁదలఁపు మఱయంచు జలతెంకక. 208

- క. చెలియలనిచూడఁ గినిసిన, దలఁ గోయుదుఁ బతికి సమదముగానిది య
 .. వ్యలకేల హితులకేటికి, లలనామణి యిదిమొదలై లఁగు నీయాజ్ఞా. 209
- వ. అని భయంబుఁ బుట్టించి కృతసత్కారంధై చోరుండు సార్థవాహు వీడ్కొని చని
 యె నాసమయంబున. 210
- సీ. రాజాస్యముఖతామరసవాసనల గ్రుక్క నానుముక్తునబంటి యైనదనుక
 ధరపయోధరసుధాధరరసంబునఁ జొక్కుఁ బంచబాణపిపాస పాయుదనుకఁ
 జంచలేక్షణున న్నవగుళుచ్చకముల నలముహస్తగాని వోఁగుదనుక
 నాతిగాధాలింగనమునఁ దేవ్వలఁదేలు బొంది తాపము శాంతిఁ బొందుదనుకఁ
- తే. బ్రాహ్మ ముడిబోయి కిసరింకఁ బాటియుండు, పంటిచాట్టున నెఱవేరుపడినయొడలి
 పరుగునెట్టన బీదచే పడినపగిదిఁ, గులుకుగుబ్బెతపయనెల్లఁ గొల్లలాడి. 211
- సీ. ఉదయవేళకుమున్నె నిదురమేల్కొనివచ్చి ప్రాణవల్లభుపదాబ్జములవ్రాలు
 వ్రాలి నిర్మలతరజ్వలనతప్తగువర్ణకలశోదకగబుల జలకమార్పు
 జలకమార్చి సుపర్యవశర్యరీకాతపోత్రాలచేలంబులఁ దాల్చునిచ్చు
 నిచ్చి పాచ్చములేక హేమపాత్రంబున నిష్టాన్నముల భుజియింపఁబెట్టుఁ
- తే. బరిమళముఁ బూయుఁ గపురంబునురటి విసరుఁ
 బూవుదండలఁ జాట్టుఁ దాంబూల మిచ్చు
 బడక నవరించుఁ జిటిపాటినడుగులాత్తు
 నలముఁ గొఁగిట నాతివోరాతిభీతి. 212
- ఉ. ఏరికినైనఁ జోరుండు సుహృత్తముఁడే యతఁడేలసేసెన
 త్కారము సార్థవాహునకుఁ గల్గొన నిచ్చిరజీవితావకీ
 నారికి ముఖ్యమంత్రియగు నైనను నీతిపరుండు గాన నే
 తిరునైన నిట్టిసుమతిప్రపరుం డకుభిం బొనర్చునే. 213
- క. అని దీప్తాత్ముండు నెచ్చిన, విని యరిమర్దనుండు నీతివిధవలెగానుక
 వినుతాసునక్రనాసుం, గనుఁగొనుటయు నరఁడు కాకికప్రభుమొగమై. 214
- క. కంటకులు రిపులు దమలో, నొంటకపురిఁబాసి యూర నొకఁడై వినుమి
 ట్లాంటిఁ గృశియింపుచుండుట, గెంటనిశోభనముగాదె క్షీతిపా నీకుక. 215
- ఉ. ఈతఁడు మేఘవిర్లునకు నిట్టము గల్గినవాఁడు సత్క్రియా
 స్వీతుఁడు రాజకార్యపరినిష్ఠితుఁ డీతఁడు లేమి లేమి
 మూతని కూరితై కవిజయస్థితి నీ కిరఁ డున్నిఁడేనీ వి
 భ్యాతిపహిఁతు క్రతుబలహైన్యము నీకు కుభంబు గాజాశో. 216

- క. వైరులు రాయుట హితన, తొక్కనమునక యనువులిచ్చె దస్కరుడు లఘు
క్షీరమహాగోద్వితయము, రారాపున గృహికి బ్రహ్మరాక్షసుఁ డిచ్చెన్. 217
- క. అనవిని యరిమర్దనుఁ డా, నన మలరంగ వక్రనానునకు నిట్లను ది
గ్వినుత నయప్రథ యక్కఱ, వివశేషక యయ్యెఁ బలుపవే నా కనుడున్. 218
- ప. వక్ర నానుం డిట్లనిచెప్పం దొడంగె. 219
- చ. కృతవిదధీశ చెప్పెదఁ బరిగ్రహలబ్ధము భూరిదుగ్ధగో
ద్వితయము పొల్పు నొక్కఁ జగతీసురు లోఁగిట దానివంచనా
మతి నొకటన్ హరించుటకు మందచరుం డనుతస్కరుం డలి
ప్రతినవకాలకూటరుచిబంధుర మైనయమాస చీకటిన్. 220
- క. నెప్పెఱుంగక చనఁ గానల, చొప్పున నొక బ్రహ్మరాక్షసుం డెరుగుచు నా
దెప్పుపుస్తుచ్చు నచ్చొచ్చె, దప్పక వీక్షించి యద్భుతధ్వనిఁ బలికెన్. 221
- క. ఓరీ యిటులూఁతుడనీ, దారుణానికి నెందుఁబోయెదవు చెపుమా రు
ర్యారత్వర ననుబయు నల, చోరకుఁ డా బ్రహ్మరాక్షసున కిట్లనియెన్. 222
- క. జయనిధి యనుధరామరు, నయనంబునఁ గలదు గోద్వయము దాని నతి
ప్రియతం గొని చనునాతఁడ, నయిపోయెద నొంటి నిమ్మహాశ్రమునన్. 223
- ఉ. కంచనదాయచాయకొఱ కచ్చులమేళము లక్షగోళము
ల్లంచినమారునోరువనిగొయ్యలదండులుపండు లిట్టిరూ
పెందును జెప్పఁ జూప నరు దెవ్వఁడవీపని వేడినం దరా
స్కందికి బ్రహ్మరాక్షసుఁడు సత్యపురస్సరభాషినిట్లనున్. 224
- క. ఈనికి నిట నేవిప్రుని, భేనుపులం ద్రాట నీవు దివియుటకై చో
రానేఁ డరిగెద వతి నిన, తానకమునఁ జంపఁబోయెద న్నలలాశిన్. 225
- క. నావిని చోరకుఁ డంతం, బోవక యనునిన్నిశీఘ్రమునఁ గ్రోధమునన్
భూవిబుధుఁ జంపఁబోయెదొ, కో వాఁ డెటువంటిసేర మొనరించెనొకో. 226
- క. కారణముఁ బలుపుమన నల, చోరకునకు బ్రహ్మరాక్షసుండను రజనీ
చారపలాయనమంత్రక, శారూఢుఁడు గాఁడె యరయ నవ్విప్రుండున్. 227
- చ. జరతకపితరంగ్రములు సాలబిలంబు లగాధనింబకో
టరములు మట్టిమానితోఱట లెనురావులతోఱులు న్నహా
నిరవధితింత్రిఁమహిజనిర్యద్యధనంబులు తొంగిచూడరా
దరనిన బ్రహ్మరాక్షసుల కద్ధరణీసురుచేతిరాయడిన్. 228
- క. మొఱమొఱసి యద్ధరామరుఁ, బటిమార్పం బోవరాదు బ్రహ్మకులైనన్

- మొఱిగి నిదురించుచో నిది, తఱి యగుటం జంపబోయెదం బదనునుచున్. 229
- ప. ఇరువురు చని యవ్వప్రగృహంబు ప్రవేశించి రందు బ్రహ్మరాక్షసుండు ప్రతి
రోధి కిట్లనియె. 230
- క. తొలుదొలుత నరిగి విప్రుని, బొలుపారం జంపి కడకుఁ బోయెద నాలోఁ
దలఁకక నీ వరిగి నిరాశులవృత్తిం బసుల నాఁచి కొనిపా మ్మొకటన్. 231
- క. తీరిదియని చెప్పినవిని, చోరకుఁ డా బ్రహ్మరాక్షసున కను నీద
ర్పారంభ మెఱిగిరేని ను, హారభసము పుట్టు నీగృహంబున నకటా. 232
- క. ఈ నెఱి నలికిడిపుట్టిన, భేనువులను మ్రచ్చిలింపఁ దీటునె నాపూఁ
పైనతరువాత దూరము, గా నరిగినమీఁదఁ జంపు కాదన విప్రున్. 233
- ఉ. నావిని బ్రహ్మరాక్షసుఁడు నన్నిటులాడఁగ నెంతవాడ నీ
లేవడి నిన్ను వేడ నవులేకలిగెం దొలుదొల్ల నిధరా
దేవునిఁ జంపెదం గనలు దీఱఁగనం చడరంగ దొంగయ్యం
బోవకు పోకు మం చతనిభూరితరధ్వని నడ్డగించినన్. 234
- ప. అక్కలకలంబు విని బ్రాహ్మణుండు మేల్కొనియె నప్పు డతనికి విశ్వాసంబుఁ బు
ట్టింపందలంచి. 235
- క. మును బ్రహ్మరాక్షసుం డిట్లను ననఘా తాపకీన మగుగోద్యయమున్
గొన నున్నత్రాసదీపితుఁ, డని చోరునిఁ జూపె నిజకరాంగులికొటిన్. 236
- క. చోరుండును బటురాద్రా, కారుండై నినువధింపఁగా నదయ్యుండై
చేరినక్రూరుం డితఁడని, యారాక్షసుఁ జూపె భూసురాధ్యక్షునకున్. 237
- క. నేరముఁ దప్పించుకొనం, జోరుండును బ్రహ్మరాక్షసుండును దనతో
నీరూపునఁ జెప్పినముఖ, సారసరిపుమీఁద హాసచంద్రిక మెఱుఁగున్. 238
- క. భరణీసురుఁ డిట్లను మీ, రిరువురు పరమాత్తు లనఘు లిందెవ్వరిపైఁ
గెరలెదము చనుఁడు గాఢ, త్వరఁ గ్రమ్మఱ మీరు మీనివాసంబులకున్. 239
- క. దీవింపవలవి దవనీ, దేవత లామోదవనధిఁ దేలివ శాపం
బీనలవి దలఘునంతా, పావలచేతస్కు లమృహామహులయినన్. 240
- ప. బ్రాహ్మణద్వేషంబులేక బ్రతుకుం డని వీడ్కొలిపినం బోయి రాచోర బ్రహ్మరాక్షస
వివాదంబు జయనీధికింబోలె మేఘవర్ష చిరజీవి సంవాదంబు నీకు నిస్తులకల్యా
ణంబుఁ జేయునని విన్నవించి ఎక్తనాసుండు వెండియె. 241
- నీ. తనమేనికండలు దఱిగి డేఁగెను మేఁపి ఖగముఁ గావఁడి కిబిత్తావరుండు
గరుడుని కాహరికశ్రమై నాగేంద్రవరుఁ బ్రోవఁడే మేఘవాహనుండు

నిజశత్రుద్రోహ నిర్దయాత్ముఁ గిరాతు మనుపడే నిర్దిష్టమైత్రిపత్రి
శత్రుసోదరువిభీషణు సమిద్భీషణు రక్షింపఁడే తొల్లి రాఘవుండు
తే సకలదిక్కామినీకుచ స్తబకములకుఁ, దారహారకలాపమై తద్యశంబు
నేఁడు నాఁడును నున్నది నిత్య మగుచుఁగంటె శరణార్థి మనుచుటకంటె శుభము.

సీ అని వక్రనానుఁ డిట్లాడుమాటలు విని గుండఱ వేస్తే నడుచుబుద్ధి
నపుడు దివాభీతనృపతివికారకర్ణునిఁ జూచి తోచిన ట్లనఘ నీవు
పోలినతెఱఁగుఁ జెప్పునుగాక యనునంత నెడసాచ్చి రక్తాక్షుఁ డిట్టులనియె
నేకార్థ మెఱుంగును రిందఱు పుంఘాఁత లఱచెద రవివేగి వగుటఁజేసి

తే. మంత్రికు నై జనులు మృగుమధురభజితు, లవి యుభాగీకరించి వాయుసముఁబెంచి
యేలచెడిపోయెదవు నేన నేలచెటిచె, దహితు నిర్జింపు నాబుద్ధి నాదరింపు 243

క నేరము ప్రత్యక్షుండై, చేరువ నంజంగ సంభిస్తి సహారక
దార న్నాథుఁడుల రథ, కారుఁడు శిరసావహించుకథ యిదియయ్యెన్. 244

క ఆనవిని యరిమర్దనుఁ డా, యన నాలోకించి యోనయాల్లవ యిదియె
ట్లనురాంబునఁ జెప్పుమా, వినియెద నన నతఁ డులూకవిధునకు ననియెన్. 245

క కేరళదేశంబున రథ, కారప్రచుదానుతల్లి గల దవికచాం
భోరుహముభి యువజారో, దారవృసంబులకు వల్లెత్రాడై మెఱయున్. 246

ఉ జారులకొండుపు త్తడి యసభ్యులచేరువపంట మన్నధ
ప్రేరితకోటి కేడుగడ పెన్నిధి గాముకనాతికిం బర
ద్వారలపట్టుగొమ్మ యుపబ్బగ్గిసంపదపాంధబృందమం
దారము పల్లనాంగణనిధానము దానివిలాస మారయన్. 247

ఉ. త్రొవ్వినచన్నదోయికులుకు న్నునుబయ్యెదఁ దల్పఁజూచిన
మ్రువునఁ బర్యచాపులదరు ల్పైదరం బటుపాంధమర్తమల్
ద్రవ్వ మెఱుంగుమేనిచెయిం బెడఁజేయకమాడఁ గోడెకాం
ద్రువ్విశులూఱు నూర మెఱయు వ్రథకారవధూటి నీటునన్. 248

చ. మెఱుంగులఁ గ్రుమ్మరించుకనుమించులు త్రొక్కినివోట్లు ద్రొక్కఁ గ్రి
క్కిటిసినగుబ్బచన్న లెడయీక విరోధులజోక నాంజోక
ల్లొఱయ నితంబబింబమున నొక్కొకయింతుక జాఱఁగట్టుఁగ
ట్టుఱపు ఘటింప నేగువలయుగల్గి మూరుపుటేటిసీటికన్. 249

కా. అన్పొత్తిస్తని రూపలక్ష్మీ కనువించై యుండ నిర్దోహమా
హవేశతుభితుండు గానినరుఁ డిష్టహారసంచారని

- ద్రావై ముఖ్యము లేనివాఁడు గృహకాంతాకాంతసంతానవి
 వ్రావైరాగ్యవికుండు గానిజనుఁ డెవ్వఁక లేఁడు లేఁ దొక్కఁడుకా. 250
- నీ పలుమెఱుంగులు మోవి పై నటించఁగఁ గేరి నవ్వు నొక్కొకసారి అవ్వవచ్చు
 జారకర్ణగ్గాని చేర నారజముగా బలుకు నొక్కొక సారిపచ్చిపలుకు
 ముఖదృష్టియువమర్చములు గ్రచ్చి పారంగజూచుకొక్కొకసారి చుఱుకుఁజూపు
 గిలుకుమెట్టెలఱుంతు బెళుకుసంపాదింప నడుచు నొక్కొకసారి బెడఁగునడుపు
- తే. పదనుగా జాజుచేసినపసిఁడితేను, పోల్కిఁ జూపట్టు దూతికపోలతలము
 తప్పురస మంటఁగఱుచువ్రాయంపుకలిమి,మురియు నొకసారి వడ్లంగి మోహనాంగి.
- నీ ఏతెంతుననియు పొక్కిడిపోయి మత్తలిమాడ నాకట తొంగిమాడవయితి
 చేనేత నపుడ యచ్చికబుచ్చికపుమాటలాడ నాతో మాటలాడవయితి
 కమ్మెవిరుదులఁ జొక్కించి తింతియముద్దుగుమ్మగుబ్బలతోమ్మ గుమ్మనయితి
 నను నేకతమన రమ్మని యొప్పి రప్పించి తెఱవ యేటికిఁ దల్పుఁ బెఱవవయితి
- తే. నీకుఁ జరిణానతుండ వైతి నేత్రజితచ, కోరనన్నిచ్చులో నేఁకోరవయితి
 వందు రాత్త ప్రసంచకు లైనజారు, తెరురుతాఁకైన నవ్యాడవది నెఁగూర్చి. 252
- తే. పరుషటంకకుతారసంభరణకరణ, జనితతాపరసక్లాంతకాంతికాంత
 హస్తములఁ దేర్చుకొక్కొక్క యవసరమున, శైత్యభైషజ్యమున దానిచమ్మదోయి.
- క కై నేసిబిడ్డపాపల,తో సందడిలేమి నొడలు నొడలుం బిఱుఁదిం
 లేసికుచంబులు మెఱయం,గా నుందరి పోతబొమ్మగతిఁ జూపట్టుకా. 254
- క. చెలిచెలుపు తెరువునెఱుగురు, బలి నానాపథికభోగపాత్రంబై న
 ర్తిలుచుండ దానిచెడుపో,కలు దెలిసెం బతికిఁ గొంతకాలంబునకుకా. 255
- క. తెలిసి యొకనాఁడు వాఁడా, లలనాతిలకంబు తలతలం బట్టుకొనకా
 వలయునని తలచి వెంగలి, కలికిం బరికించి నిర్వికారతఁ బలికకా. 256
- క. వీలినయీకేరళనర,పాలుఁడు నా కానతిచ్చెఁ బయనము చాలకా
 గాలవిళంబన మోమహి, శాలీలం దెమ్ము సంబళముఁ గంబళముకా. 257
- క. వేఱూరికిఁ జని యిట కై,దాఱుదినంబులకు పత్తు నద్దినపము లా
 ఱ్పూఱునుమీ నీసంగతి, జాఱుట నాకనినయోమ సంతోషమునకా. 258
- నీ. చివురునాతెర అచ్చనేయుఁబో వేఱూరి యొసపరిగానిపల్లాత్తుకంపు
 తమగుబ్బచంటిపాశెముడిగ్గుఁబో వింతగుమ్మచిమ్మటవ్రేలిగోరి తాఁకు
 మోముదామరతావి ముడమంగుఁబో క్రొత్తబాజుగకమ్మరిమక్కబొట్టుకేటి
 చిన్నారిమేనవాసిండుఁబో పొఱుగింటికలిమట్టుము తొమ్మకమ్మపూత

- తే. తనచోకాటపుఁజెక్కుటన్దములఁ బ్రతిఫలించుఁబో మాఱునుగనిక్రిష్టిండుమాపు
ప్రాఁతపోరాట మొండురఁ బఱచెననుఁ బొంగె లాఁబ్బసీను వడ్డంగిలేను. 259
- క. తలపేనుపంటిసందిది, పులుకాలనుముల్లు నస్త్రమున యూకకటి
ఫలితీఁటపాదరక్షక, శిలవోలెం బ్రాఁతమగఁడు చే తెప్పికికా. 260
- ఆ నెరనుతోడఁబోలె నేత్రంబు దర్భర, వ్యాధితోడఁ బాసి యంగకంబు
కాలతి నుల్లసిల్లుగతి వీనిఁబాసి యిచ్చానుమాపవృత్తి నగును నేను. 261
- క. అనియూపులు మూఁడై లా,లనరథకారునను సంబళము గంబళ మి
చ్చి నిలిచి కుహనార్తి గడ,ల్కొన నప్పడలిది పేరుకొని పతికనియెకా. 262
- ఉ. నిక్కువ మూరికేగెదవె నీకు దయాపహితాత్మఁ డైనరా
జెక్కడఁగల్గె నిన్ను నొకయించుకనే పెడఁబాసి యుండలే
నిక్కడ నేను మీపిఱుఁద నిప్పుడవచ్చెదఁ దోడుకొందుఁబా
మక్కుఁబడి నాహృదయ మక్కట నీవమాపెఱుంగవే. 263
- క. నిమిషము దివసంబై దివ,సము నెలయై మాసంబు సంవత్సరమై
సమయగమై చింతించెద, రమణా భవదీక్షయోగ రాహిత్యమునకా. 264
- ఉ. ఈచెలు పికళావిభవ మీగుణ మీకమనీయవిగ్రహం
బీచతురత్య మీగరిమ మేమగవారికి లేదు చూచితం
జూచితీఁ బ్రాణనాథ నినుఁ జూచినకన్నుల కాలతాఁతనా
రారుఁడుఁ బట్టఁడ్డివు మగంజవు రాజవు నిక్క మింతయుకా. 265
- ఉ. కేవలసాధనంబు లిరుగేల నహించి నటించునమహా
భావజనల్ల యుక్కుటులిబాదిసయుం గొని నీవు మాకుఁ
నావసథంబున నైలఁగ నచ్చరచాడ్పునఁ గమ్మలార్ప కిం
పాపహిలంగఁ జూతు దరహాసపరిస్ఫురితానవాబ్జనై. 266
- క. విడిఁగలమాణిక్యము పు, త్తడితోడం గూర్చినట్లు తనతో నినుసాం
పడరం గూర్చినప్రహ్లాదుఁ, దడయుక చేయెత్తి మ్రొక్కుదమె ప్రాణేశా. 267
- క. తడవినఁ జత్తు న్యడి ని,క్కడి కేతెమనుచు ముచ్చ గన్నీరొలుకకా
బుడిబుడియేడ్పులతో న,వ్వెడమాయలప్రోవు మగనిబిడ్డొల్పుటయెకా. 268
- ఉ. వంచనఁజేసి వాఁడు తలవాకిలి వెల్వడి పోయిపోయి య
స్తాచలకుంజకోటరమునం దినుఁ డేగినఁ డక్కుబెట్టి యా
ముంచినచీకటి స్తనలి ముచ్చునలెం జొరఁబాటి యింటిలో
మంచముక్రిందఁ దూఱుకొని మానముఁ గైకొనియుండె నంతటకా, 269

ఆ. జలములాడి మేనఁ గలపంబు నలఁచి య,చ్చెలువవలన విలిపెచీరఁగట్టి
ముడిచి కుడిచి లేచి విడియంబునేయును, మొదలియామమయిన యద నెఱింగి.

ఉ. ఆతెలిగంటిగంటి నెరసై నవిధుం డరిగె నిర్మరంకుశ

ప్రీతి రమింపనమ్ము నిటఁ బిల్వము నీవనితోన దూతి యా
శరీరఁ బోయి చీరనగరీప్రతిరధ్యమునుం గొనర్చి సుం
జాతకుతూహలం డగుచు జారుఁడు దత్సదనంబుఁ జేరఁగన్.

271

ఆ. శోభుమూ యదుద్దుగొంగడిఁబఱచిన, మంచమునకుఁ గ్రొత్తమగనిఁ గొనుచు
కులుకునడల వరిగి కూర్చుండె దానిక్రిం, దింటిమగఁడు డాఁగుతెఱుంగలేక

272

చ. ప్రవిధుటితామరూపదృఢబంధ మమంధరమోదకృద్గళా

రసము కటికపోలముకుర స్తనదృష్టనఖత్తుతంబు కై
తవపరిహాసభాషితమతాంతవఱేటమహా స్తలజ్జమ
స్రవమహూహ ముల్లసితె సంగమ మిద్దఱును న్నిరాంధ్యమై.

273

క. సాధీయాకృతధారా, సాధానణకరశిఖరనిశాతనఖంబుల్

సాధింపఁగ రతినాథా, యోధనసాధనములయ్యె యువయవతులకున్.

274

క. ఆనతి యువపతియును నిజ, ససతిం జెలరేగి య ట్లవారణగార్థో

ల్లసనమునఁ బెనఁగ దుసికెలి, వెన నచ్చెలికాలు మగని వెన్నొఱయుటయున్.

275

క. దిటచెవక యధరీత్రి, కటిమదిలో నిచ్చయించె గనలున నీచీఁ

కటి నెక్కటి నిక్కడికం, కటిక్రిందిటువచ్చె గట్టిగా మగఁ డనుచున్.

276

క. గతిత్వప్రీతి బొంది యయ్యును, పతి నాతిం జూచి పలికె బద్ధముభీ నీ

పతిరతిలో నారతిలో, మతిఁ దలఁపఁగ నీకు బ్రయతమం బెయ్యదొఱో.

277

క. నోరార్పక నిక్కము జెప్పుమా రామా ప్రేమ ననిన నది వానిదెసన్

గూరిమిఁ గలిగియు నలరధ, కారమనోరంజకంబుగా నిట్లనియెన్.

278

చ. *పతికందర్పరహస్యకేళికె దలంప న్నాత్మరోచ్ఛారణ

నీతి ముంగొంగుపసిండిగాదె యది నాతిం ప్రీతిఁ దేలింపఁగా

కతివారగతుఁడై విరక్తిఁ దొఱంగంగాఁ జేరుజారుండు నీ

సతమేచెప్పుకు వానితోడిరతి నిస్సారంబు రాజాస్యకున్.

279

క. ఇదియేటిమాట యేలా, ఎదిరెమ నిను నీవెఱుంగవా నారమణుం

డుదధివిఱుపడియ మీన, ల్లది నే ననకున్నఁ చెలియదా నీమదికిన్.

280

క. శోఽతనినువంటిమానినీ, శ్రోతికి నామగనిఁ జేరుకొనఁ జక్కరకున్

* ప్రతిప్రాణేశరహస్యకేళికె ననిపాతాంతరము.

- జేరికిఁ గలవాని నుమీ, కాలాశముగాదు నీవు ఘనుఁ డాతనికిఁ. 281
- ఉ. ఒండననేల నామగనియొద్ద రమించుట యింద్రభోగమై
యుండునయో యనుంగువిభుఁ డూరికిఁ బోవుటెఱింగి యొంటి ని
ట్లుండఁగ వచ్చి పట్టికొని యోరిదురాత్త క స్థిగ్గొంటి వీ
వెండయుఁబోలే వేడి ఘటియింపద నాకిటుపెంటిహరిమిఁ. 282
- ఉ. రాచపను ల్వహించి వలరాచమూరునినంటిదేవుఁ డ
య్యో చని కాళ్ళతో నరిగె నూరికి నెప్పడు వచ్చువాఁడు లే
లే చవిగావు కండ్లు పెరింపుచు నున్నవి ప్రాణవల్లభుం
జూచినదాఁక యెట్లునిలుచుం దనుకెట్లు సహించియుండుదుఁ. 283
- కా. కాయం బెక్కడనుండేనేమి పనితాకందర్పుఁ బ్రాణేశ్వరుం
బాయంబాలవు ప్రాణము ల్చనసురుబృహ్మగృహఁ జేయుట
డాయ న్వచ్చుఁగదా పయోధరము లంటం గొఁగిటంజేర్చి యా
చాయం బైకొని చెక్కినొమ్మరతిరాజ్యశ్రీలఁ జేరింపుగఁ. 284
- చ. అగునగు బైసిమాలిచినించు విభృంభణపు త్తి నివ్విధి
నొగయనిమాటలం జెప్పును సూడకు నైచినదానఁగాను నా
మగనికి నిన్నువంటికొఱమాలినమానుసులీడె *భర్తతోఁ
డెగి యెడద్రెవ్వకం బ్రదికితే మని యొరువనై ముఖించెదఁ. 285
- చ. అనుతమమధ్యభాషితము లారథకానుఁడు వాదరంబు గా
విని యిది నాయెడం బ్రణయవిప్రత్రయో నటుగాకయుండినక
నను ననుకూలుఁడంచు నుపనాగునితోడ శతాననంబుల
నివసుతి యొనర్చునే పరిధివింపక చంపక కాతు మెచ్చిలిఁ. 286
- ఉ. ఏను బ్రవాసినో టెఱింగి యింతట నంతట నాకుమా తెన
లైన చెఱింగి కన్గొని చలింపక వీఁ డిలుసొచ్చి యుద్ధతుం
డై నిలుపొవలేక కదియంబడెఁ గూఁతలు రోఁతలంచు ల
జ్ఞానిధిగాన మెత్తఁబడి సాధ్వీ రతిసేతి నూరకుండెడుఁ. 287
- ఉ. చిక్కిరి వీనిచేత రొదనేయుట నిగ్గులచేటు పొంగులం
జొక్కక వేగ నిల్వడలఁ జూడఁడు మచ్చటఁ దీర్వకున్న వీఁ
డుక్కున నేమిసేయునో భయోదయ మయ్యెడునంచు నోడి యీ
చక్కెరముద్దుగుమ్మ సరసప్రియభాసుల నింపానచ్చెడుఁ. 288

* భర్తకుం డెగి యెడద్రెవ్వనం బ్రదుకె దే యని పాఠాంతరము.

- క. అతివా నారతిలో నీ, పతిరతిలో నిష్ట మెద్దిపలుకం దగునం
చితఁ డడిగిన హితయాపా, నిష్కతుఁడని నన్నబల పొగడె వీని యెగడె. 289
- ఉ. పంచవ యిప్పు డ్దీతులునెవంకజనించె జనించుఁగాక యీ
చంచలనేత్ర నాయుడఁ బ్రసన్నమనోరథ దీనిమాటలకా
గాంచితి మోడమంచు రథకారుఁడు వేగ సజారదారతో
మంచము నెత్తికెత్తుకొని మంజుగతిం జని నాడవాడకుకా. 290
- ఉ. వాకొని యెంతకాంత యెటుచంటిపతిస్త్రీత్ర యెంతయుత్రమ
శ్లోకవివేకరాశి యనుచుం బ్రీతు నెన్నుచు హస్తతాళమా
నైకలఘుప్రచారగతి నాడెఁ బ్రహాసవిలాసవస్త్రలై
మూఁకలుగట్టి నాగరికముఖ్యులఁ తన్నరికించి నవ్వగకా. 291
- న. ఇచ్చరిత్రంబు సాపరాధుం డెగుచిరంజీవిం జేపట్టిన నీ కుదాహరణం బగు నని
రక్తాక్షుండు చెప్పిన నప్పలుకు లాదరింపక నులూకేశ్వరుం డూరకుండె నంత నయ్య
భిప్రాయ మారసి. 292
- క. తనకు నులూకత్రాసము, మనుగడ కుపహతియునబహుమానత్వము తే
దని తెలిసి తెలివిఁ గలయా, ననమునఁ జిరజీవి ఘాకనాథుని కనియెకా. 293
- క. నీరిపుచే నూరక యవి, ధీరణఁ గాంచితి జగద్విదితమతి నయ్యుకా
గ్రూరాగ్ని కామూర్తిగ దను, ధారణ మిఁకజాల వేల్పదం బ్రాణంబుల్. 294
- క. నానిని రక్తాక్షుండు చిత, జీవిం బరికించి చచ్చి చేసెడుపనియే
మినివరపుట్టఁ జేపుమా, నీవనుటయు నాతఁ డాతనికి నిట్లనియెకా. 295
- క. ఈకాయ మనలముఖమునఁ, బోకార్చి నులూకయోనిఁ బుట్టి బలిమిమైఁ
గాకముల గర్వరేఖా, స్తోకములం ద్రుంతు మనసుతుందుడుకాఁకా. 296
- న. అనిన విని రక్తాక్షుండు. 297
- క. లోకదృశుఘనసమీరమ, హాకుధరంబులవరింతు నని కాదాపూ
ర్యాకృతికి వచ్చె నొక్కతె, కాకికి నీకేల కాశికత్వము గల్లెకా. 298
- క. అనురక్తాక్షునిఁ గనుఁగొని, ఘనుఁ డచ్చిరజీవి వలిక గాఢప్రజ్ఞా
ధన వినఁగోరితి విక్కథ, యనురక్తిం జెప్పుమనిన నతఁ డిట్లనియెకా. 299
- నీ. కైటభాహితపదాంగదమూర్తికిచ్చాను విధికిమండలుసమన్వితమరాలి
మారాఱిమకుటకుందామూలికి వియత్క్రిష్ణభేమక్షరత్తిరధార
సాధుజీవంజీవచంద్రికగగరజస్సాటికి స్వర్గసోపానపంక్తి
దింతపోవి త్రిసంచితభిగీరభక్తిర్తి వారాశిప్యాదయకేశ్వరవర్చ

తే. పరుషవాసిష్ఠకాపసం ప్రాప్యమాణ, మిత్రసహపుత్ర గీర్వాణశత్రువేష

సమునితక్లాంతిహృతిసమ్యగమృతవృష్టి, గంగ పొగడంగ నెగడు రంగ త్తరంగ 300

సీ. తజ్జలంబుల నొక్క-తపసి యాస్వాదింప శయపుటం బల్లనఁ జాఁపువోటఁ
దటకుటానిలనబద్దిటపకాండనిష్ణ ఘనగృధ్ర చంచునిర్దళిత యగుచు
మూషికపడియొ నమ్మని దానినిజతపోమహిమ నొక్క మనోజ్ఞ మహిళఁజేసి
కన్నపూతునకంటె గడుగారింబునఁ బోషింప నొకకొన్నిపూటలకును

ఆ గుణులుగూడెమేను మెఱుఁగెక్కఁ బాలిండ్లు, బయలు మెఱసెఁబిఱుఁగుబల్సెనడలు
ముఱిప మెఱిఁగె సిగ్గు మోమున నిపుంజై, దోయబాస్య కలరుఁ బ్రాయమైన.

క. కలితరుచిమించునించున, ఫలముంబలె నూఁగునూఁగుఁబ్రాయము చెల్లిపై
నిలువం గని ముని మనుషి, వలెనని తలపోసె నధికవాత్సల్యమునకా. 312

క. ప్రతినూతనర్తువేశా, న్వితి యెవ్వతె యవ్వఘాటి వృతలి యగు న్ద
తృతిపాణిగ్రహణముఁగా, మఱిఁ దలఁపరు నుమతుల నభిమతిమై యునికికా. 313

వి. ఇంతసమున్ను వివాహంబు సేయలేనైతి నిచ్చిపుచ్చుకొనువారికిఁ గులధనాది గౌర
వంబులు నదృశంబులనయిన ననురాగంబు పెరుగురూపయశావనాదులు పరిస్పరాను
రూపంబు లయియుండిన సతిపతులకుఁ బ్రేమాంకురంబులు వృద్ధిబొందుఁ గావున
నివ్వనజగంధి మహానుభావుండగు సూర్యదేవునకుం బరిణయంబు సేసెద నని యా
మ్మని తీవ్రధాము నాకిర్పించి. 314

సీ. తనునోఁ జేరుగ్రుచ్చినవారి కాలోగ్య మిచ్చువాఁ డఘములవ్రచ్చువాఁడు
పరరాజసంబాధ విరియుచక్రముల రక్షించువాఁ డిటులశిక్షించువాఁడు
వేదాంత శుద్ధాంతి వీధుల నోలగంబుండువాఁ డాపద ల్పించువాఁడు
దుష్టమండేహ సందోహంబు నెలగోలు తరమువాఁడు మరారితిరమువాఁడు

తే. సంప్రదోషవచస్థితిజలదరించు, నవనిజనులకు దృష్టిపాటవము నిచ్చి
మించువాఁ డెల్లదిశల దీపించువాఁడు, పారసాప్తుండు మునికి సాక్షాత్కరించె.

చ. ముని యలతీ ప్రధాముని సముజ్జ్వలధామునిఁ బూజసేసి యి

ట్లను దిననాథ యిక్కి-సలయాధర పెంపుడుబిడ్డ నాకు నీ

కెన మునుహూర్తవేశ పరియింపుము నీకిది యిత్తునన్న న

వ్వనరుహబాంధవుండు శ్రుతివంతుఁ బ్రకాంతునిఁ జూచి యిట్లునకా. 316

తే. అనఘ నాకన్నఁ బర్జన్యఁ డధికుఁడభి, సంచయంబున నను నిరోధించుఁగాన
నమ్మహత్తున కీకన్య నభిలషాన్యఁ, బరిణయము సేయు మదిసేక బరమశుభము.

క. అనిచెప్పి తపనుఁ డరిగిన, ననఘుం బర్జన్య నంత నాకిర్పించకా

జనుడెంచి నిలిచె నతఁ డ, ముని యవ్వేల్పునకు నెవ్వలమున నిట్లనియెకా. 318

- క. కన్య నృపనత్రయః, నృన్య ననన్య న్యరింపుమా యిచ్చితి నీ
ధన్యత్వ మమర ననఁ బృజ్ఞన్యం డిట్లనియె మానిజనమాన్యనకుఁ. 309
- క. మరుదభిపాలిదూదిక్రియఁ, దరలరు నాకన్నఘనుఁ డతం డాయన కి
త్తరగాఁగి నిచ్చి సంయమి, పర పెండ్లి యొనర్చు మమమ వాఁడుం బోయెఁ. 311
- క. పవమానుఁ గ్రోహతరై, పవమానుఁ దలంపుఁ దపసిపాలికి నతఁ డా
ర్జవజనము లమరవచ్చిన, వివిధాతిధ్యముల గారవింపుమఁ బలికెఁ. 312
- చ. శుచితనభాయితాభిలపురోపవి నాపవనాసురాసుర
శ్రుచ యములందు నీసనతు రాఁ డొకఁ డిప్తజనప్రసన్నతా
రుచుల నటొ పెరింగి గుణరూపవయోనయధన్యఁ గన్య నీ
కచలమనీష నిచ్చెద సదాదృతిఁ గమ్ము వివాహ మీవనకఁ. 313
- చ. నరులు సుర భివాదృశులు నన్ను మహాబలుఁడం డ్రు సత్కృతా
పరపర మేష్టితైలము లపారిబలంబులు నేనెఱుంగుదుం
బరు లనమన్న నేమి కనుపట్టిన పట్టిధరాధిధర్త కా
దరమున నిత్తుఁగాకని సదాగతి సెప్పి యథేచ్ఛ నేగినకఁ. 314
- క. ధరములఁ దటఘటితపయో, ధరముల సంగీతముఖర దైవతవిద్యా
ధరముల శ్రీగరుడసుధా, ధరములఁ దలఁచుటయుఁ బర్యతియు లేతెంచెక 315
- క. ముని యధ్ధరణీధరములఁ, గనుఁగొని యిట్లనియె నాత్మ కన్య ననన్యక
జనలోకమాన్య నిచ్చెద, గొనకొని యొండొకఁడు పుచ్చుకొనుఁ డింపెనఁగఁ.
- చ. అతిశుభలగ్న మిసమయ మన్న నమస్కృతు లాచరించి ప
ర్యతములు వలె నే డబలవంతులమందురు పాదజర్జరీ
కృతులము మమ్ము లెక్కఁగొన వెల్కలు వానికి నిమ్ము నిర్మల
వృతధన్దీయప్రీతి కనివారణ లేకని చెప్పిపోయినకఁ. 316
- క. ఎలకలఁ బిలిచి మహామని, కులవల్లభుఁ డనియె నిత్తుఁ గూఁతు న్నోదం
బాలయ పెరియింపుఁ డొకఁడని, పలికిన నవి కరము వెఱుగుపడి యిట్లనియెఁ.
- క. ఎలకలకు మనుజుసతులకుఁ, గలయిక లెట్లనిన మాని కమనీయతపో
బలమునఁ గ్రమ్మఱఁ గూఁతురు, నెలుకంఁగాఁ జేసి యొకటికిచ్చెం బుచ్చెకఁ. 318
- చ. అట్లగుటఁ గాకి పగునీకు ఘూకజన్త మెట్లుగల్గనని కరడం బాడి యధిక్షేపించు
రక్తాక్షుని వారింది యరిమర్ద నుండు ప్రసాదపురస్సరదృష్టిఁ జరజీవి నాలోకించి.
- ఉ. క్రూరతరావలోకములు ఘూకము లాదృతి నీకు నీప్సితా
హారము లిచ్చు నిర్భయుఁడవై ధరణీరుహదుర్గకోటరా

గాఢములం జరింపుదు ముఖసితి నుండు కొఱంతలేక యో

భూరివివేక యంచుఁ గడిపోవనిభక్తి బహుకరించినకా.

320

వ కృతకృత్యుండ నయితినని ధైర్యవిజితహారాచలానర్హప్రచారంబున దుర్లభాహ్య
భ్యంతరంబులం బ్రవర్తించి యన్నియుం గనుంగొని శరీరవర్ధనపర్యంతంబు చింత
దొరలకుండ ఘోరకంబులం గలసి మెలసి పక్షంబులు వ్యవహారదక్షంబు లగుటయు
నొక్కనాఁ డెడఱువేచి యూహకమూలతోత్పటనంబుననుఁ బృథ్వీరహదుర్గకోట
రద్దారంబుల నీరంబులుగాఁ బూరిఁగూరి నీరసేంద్రనంబులు చుటిఁగి కరీషింఁడఖం
డంబులు స్రుక్తి యక్కడ నిలువక మేఘవర్షం గానంబోయి యవ్వాయసపతిచేత
సంభావితండై యప్పు డుపసితంబైనకార్యంబు విన్నవించి చిరజీవి యిట్లును నీవు
ను నిన్నుం గొలుచువారును నీరసతరుతాఖలను గొఱపులను బట్టుకొనిరండు వైరిసం
హారసమయం బిదియని తెలుపుటయు.

321

క. ఎరవలిపట్టినకొండల, కురువడిఁ జని కాకిమూఁక లొక్కటఁ గొరవుల్

వరవరవలై నపిడకలు, తరిగై కొనిపోయి ధీరతం దరికొల్పెకా.

322

మ. తగ నత్యుద్ధతి మించువాయుపులచేత ప్రాజితోద్ధోన క్రిం

బొగలై కీలలు పరివ్వి నిక్కఁ జీఱునిప్పు ల్రాచి యుక్కుపుడికా

గగనం బంటి ఘనసుల్లింగములు నాల్కల్లోయనచ్చిచ్చునం

బగిలెం బ్రేలిపడెం దివాంధళులము ల్భ్రష్టంబులయ్యెన్ దుడికా.

323

క. ఈవడువున నిశ్శేషము, గా వైరుల సంహరించి కాతూహలసం

భావితండై యప్పుడు చిర, జీవికి నలకాకరాజశేఖరుఁ డనియెకా.

324

క. పగచానిగృహము మృశ్యువు, మొగమహ్నో సన్నిధిపసములు గట్టా యే

పగిది జరింపితి వీనిని, నగచినఁ జరజీవి మేఘనర్ణుని కనియెకా.

325

చ. ఆహఃసఁద గార్యకాంక్షీ యగు నాతఁడు దేజము డాచి దుస్థితు

ల్లడుచుచు నీచుఁ గొల్చి తిరుగుం దివిషజ్జయులై ధరిత్రఁ బే

ర్పడినసహోదరు ల్దనకుఁ బ్రాపుగ నుండియుఁ బుణ్యగాఢలం

గడపఁడై మత్స్యరాజసమఖంబున ధర్మసుతుండు కాలముకా.

326

ఉ. పౌరుషము న్నహాబలముఁ బండితభాషముఁ గల్గినట్టియా

ధీరుండు కార్యదాహనిరతిం బరుఁగొల్పుమహానస్సాగ్నిధూ

మారుణతోత్సులు న్నల్లినమైనపటంబు మహావిభూషితా

కారము దర్శియు నైఱునుఁగా నలభీముండు మాత్యుఁ గొల్వఁడే.

327

ఉ. పౌరుష ముజ్జగించి నగుభాటున కోరిచి సాధుగన్మాతా

- కారతః గాలకాంక్ష హాసఃగ నిజకార్య మొనర్చుగాంఢీని
జ్యారసదేవద త్తనభసత్తుభితాప్త హరిత్కరిశ్రుతి
ద్వారఃడు గ్రీడి హత్సన్యపురి నాడు బృహన్నలయై కటింపఁడే. 328
- చ ఒక దెసఁ గాగ్యదాహమున నుండక యేరికి నైనఁ దీక్ష దం
తీక నిగ్గసత్తుఁ డాదరణధామకటాక్షుఁ డఖండవిక్రమా
ధికుఁడు విలాసవిశ్రమాదేశము మాదిరిఁ దొల్తపుత్రుఁ డా
వసులుఁడు మత్స్యరాజభవంబున సాహితీయై చరింపఁడే. 329
- చ భుజబలశాలి నీతిపరిపూర్ణుఁడు రూపవిలాసవారిజ
ధ్వజాఁడు హరిజ్జయభిముఖవర్చుఁ డతిప్రియభాషుఁ డాశ్రిత
ద్విజవిధికార్యదాహనిరతి నిజవేషముఁ గప్పిపుచ్చి గో
వ్రజములఁ గాచువాడయి విరాటుపురి వృహదేవుడుండఁడే. 330
- ఉ. కాలము దాటె నెవ్వరిలఁ గాల్గలవారలు వారిరాశికి
లాలపరీతభూతవిపులాన్యపరాజముఖీశిరస్సు
సాలఘుకర్మభాసునిక మతిసమున్నతదంఘ్రిపద్మపాం
చాలతనూజ తొత్తుపని నల్పదైవగతి స్ఫురేష్మక. 331
- స అరిచెప్పి బాష్పనిష్పీడితాక్షుండై వాయుసాధ్యుండు చిరజీవి నాలోకించి. 332
- క. పరదేశ మఖిలమఃఖా, కరము మదీయోపదేశగమ్యుండవై కా
ర్యరథసముకోర్చి రిపుమం, దిమున నెబ్బంగి నుండితివి చిరజీవి. 333
- క. ఘూకములు దెగడఁ ఘూక, త్నైకాంతుఁడు గౌరవంబు నలుపఁగ బ్రతిప
త్నైకమున నుంటి విదగళ, నాకతిమున నీకుఁ గలిగెనా చిరజీవి. 334
- సీ అని విన్నవయిన వాయుసరాజు నీక్షించి యచ్చిరజీవి యిట్లనియె మట్టి
తయపున నీయాజ్ఞఁ దలమోచి యేనుండుతటి మదాంధదివాంధతతులు వచ్చి
కలఁకు లీక్షించి మీపాలకున లేకున్న తెరలివచ్చినత్రోస మరలిచనఁగ
నున్నకన్నెటిఁగి నేనొకకబ్బ మొనరించి క్రమమింటితిఁ గార్యకరణబుద్ధి
ఆ నపుడు వికృతమూర్తి నైయన్న నన్నులూ, కములఁగాంచియెఱుంగుఁ గానఁదొలత
నింపుకలిమి సంహరింపక నొంపక, నాదరమున భర్త కప్పగించె. 335
- ప. అప్పుడు ఘూకవిల్లభుండు వన్నుం జూచి నీ వెవ్వండ్లవని యడిగిన మేఘవర్ష
నకు ముఖ్యుడండవాఁడుండ నగు చిరజీవి ననిచెప్పితి నప్పలుకులు విని మంత్రులరా
వించి మంత్రకూటంబున వన్నుం జూపి యితని కుచితం బగుకార్యం బొకరొకరు
చెప్పుండనిన నందు రక్తాక్షుండనువాఁ డొక్కరుండు దక్కఁ దక్కినవారందఱు
నాపక్షంబ పలికిరి రాజును వారివాక్యంబు లంగీకరించి నీతిదక్షుం డగు రక్తాక్షుని

- దేవ నాదరణంబు నేయండయ్యెఁ గాలపక్వంబును నట్టిద. 336
- క. జనియింపం గలకార్యము, మనమున దగ నిశ్చయించి మంత్రి సుసీతిఁ
వినిపించిన విననొల్లని, చెనఁటికి ముకుబంటిగాదె చేటుంబాటుక. 337
- తే. గగనమంటిన దోషాగ్ని గాఢకాంతి, నీరమున శీతలమునేయ నేర్పుమంత్రి
చిరహితారంభపరుఁ డై ననేవకుండుఁ, గార్యనిర్వాహకులు నూనె కరటముఖ్యా.
- క. తానెంత కార్యపారగుఁ, డై నరహస్యమున మంత్రి నడుగక ధరణీ
జానకి నేకార్యంబుం, బూనందగ దుద్ధతప్రభుత్వప్రజ్ఞక. 339
- ఉ. ముప్పదిమూఁడుగోటుల సుమూర్తులవేల్పుల నేలువజ్ఞులు
పుప్ప యవార్యశౌర్యకరుణాదులపట్టున నించుకేనియుక
జెప్పనివాఁడె యట్టినయశాలి బృహస్పతిగోపనంబునం
జెప్పినపంపునేయక విశృంఖలవృత్తిఁ జరింప నేర్చునే. 340
- క. కావున రక్తాతుండు నయ, కోవిదుఁ డమంత్రి చూచు గురుమంత్రముగా
భావింపలేక కోటఁడు, పావకీలాళిఁ గాలి భస్మంబయ్యెక. 341
- చ. ఆరయఁగ దుష్టమంత్రినివహం బనువారము గల్గియుండ నే
పురుషు ననీతిదోషములు పొందవు రోగములే యపథ్యబం
ధురుఁ గలఁగింప నేజనునిఁ ద్రుంపదు మృత్యువు లక్ష్యయ్యెన్వనిక
జిరమదగర్వదర్శితునిఁ జేయదు పైకొనవేరి నాపదర. 342
- ప లోభికిఁ గీర్తియు ఖలునకు మైత్రియు నప్యక్రియునకుఁ గులంబును ధనార్జనతత్పరు
నకు ధర్మంబును నలనునకు విద్యయు గృహణునకు సౌఖ్యంబును బ్రమత్తపదిపు
డగు జగతిపతికి రాజ్యంబును లేదు వెండియు నీరసేంధనంబుల నహ్నియు మూఢు
లందు శోకంబును జపలచిత్తులయందు గోపంబును గాంతలందు చిత్తంబును
దయాపంతులందు ధర్మంబును మహాత్ములయందు ధైర్యంబును వృద్ధిఁబొందు నది
యట్లుండె. 343
- క. ఎలనగునంతకు బగతుం, దలనిడుకొని తిరుగునీతిత త్వజ్ఞఁడు ముక
జిలవయొకం డట్టిడయై, మలుగందినదే యనేకమంహాకములక. 344
- క. అనినవిని మేఘవర్షం, డనురాగరసాద్ధి నోలలాడుదు విద్యా
ఖనికా యె ట్టికథ చెపు, మను డచ్చిరజీవి వాయసాగ్రణి కనియెక. 345
- నీ. విను పూర్వమున మందవిదుఁ డనుకాలాహి యాహారకారకు నహర్మథమున
బలచి యుండొకచోట బహుభేకకలకల ప్రతిభిన్ననకలదిగ్భాగమైన
ప్రాదము గన్దాని లోనికరుగ నెద్దిక్కున చెరువుగానక తీరధరినిల్చి
కుంభిని ఘటానిదిగొని డిల్లచెడినట్లు పరవకుగతి రుక్ష్మపగిదినుండఁ

- తే. బలిక మందూకపతి యహోభణివతంస, ప్రాణములు లోచనంబుల బహిలపఱచి
యొలచి యొల్లక యిట్లుండవలసేల, చింతలేమిటికేని భక్షింపరాదె. 346
- క. తలద్రివ్వక మ్రొంగుచు కేవలము మహాబలునియంతనాని నయోనీ
కలఁతంబడ నేకార్యము, గలిగనొకొ యన్నఁ బన్నగం విట్లనియొక. 347
- తే. ఓడయానిధి దైవోపపాదితుండ, వైననాకేల దొరకునాహార ముఱక
నొరులు వెట్టివదనుక బస్తుండవలయుఁ, దనకు నావుడు మఱియు నద్దర్దరంబు. 348
- క. అనిలాశనవల్లభచైష్ఠ్య నహో చిత్రంబు పస్తు పారణ లుండక
వనరం గారణమున్నను, వినియెడ జెపుమనిన మందవిదుఁ డిట్లనియొక. 349
- క. కేవల మాహారేచ్ఛం, బోవఁగ నొకనాఁటిరేయి భోగం బద్రుపం
గావడిద్రొక్కిన నొకభూ, దేవకుమారకుని గఱచితిని బడలుపడక. 350
- క. కాటుపడి భీతిఁగాయుం, బూటాడంబరచి జనకునూరుద్విలయా
స్ఫోటితమ స్త్రకుండై శిశు, వేటుపడినకురవివోలె నేడ్చుచునుండెక. 351
- క. ఆహలనలముద్దుపట్టిం, జడియకుమని వీపుజఱచి జనకుం దురకుం
దిడికొని మునుగడ పుడమిం, గడువడకువ నున్ననన్ను గని కొపమునక. 352
- క. ఐనుధామరుఁ డిట్లను వెలి, విసరినతమిసోరి విసపునిత్తానోరే
పసనాడెఁ గటకటా యి, క్కనుగందుం గుండులేక కరనక బంపక. 353
- ఆ. కుటిలగతికీఁ బుట్టుగుడ్డికీ ననుదిన, శ్రుతివిహీనునకును స్మరమతికీ
కాపజాతీకేలప్రాపించుఁ బరహితా, చరణవిద్య నిన్ను నైఁపఁదగునె. 354
- చ. కడుదొడుసైన యిద్దురితకర్తము నిన్దొని మంచుగాక యె
క్కడఁ జననిచ్చుఁ బుట్టపురుగా కొఱగా కెపు డస్వతంత్రతక
మడుఁగుభజించి భేకముల మస్తమున న్భరియించి కొల్చియె
ప్పు డవి దయామతిం గడుపు పోయఁగనుండు పాకారిపామునక. 355
- క. ధారాశచింత నంతం, గ్రూరతచెడి మిమ్ము మోచికొని తిరుగంగా
నోరాజా పచ్చితి నా,హారము మీరిడకలేదయా నాకనుమక. 356
- క. ఆరోహణకాతూహల, సౌరభ్యము మోసులాత్త జలపాదుఁడు దు
ష్టారగభాషణములు మా,యారూపము లనక నిజము లని తనలోనక. 357
- క. తలఁచి యలచిలువకీట్లను, నెలకొనిననుఁ గొలువనిలువ నీహృదయమునం
గతిగిన నాహారం బిడి, తిలకుం గ్రొవ్వెక్క నడపెడ న్నే ననుడుక. 358
- ఉ. మందవిదుండు కప్ప దనమామకు లోనయి చిక్కె నంచు నా
నందమునొంది భేకరముగ భ్రమణాదులు నాకులేపు నీ

- కందులచేరి భోగఫలకంబున నీపడము ల్వహించి యుం
దుం దుదిముట్టనందనుకఁ ద్రోవక డగ్గఱఁ జేర్చుకొ మ్మిటక. 359
- క. నను విశ్వసీంపు మెప్పటి, కనుమానము మాను చచ్చునంతకు నెంచుం
జననని దేవరనగరికి, దనపేరం గమ్మకకైదం గొనుమునుచుక. 360
- ఆ కడుపుఁజూపి చావగా నింక నెన్నఁడు, నడుపుకొనియే దనుచు చెడుగుఁబురుగు
చెప్పరాని ప్రియముఁ జెప్పినహృదయంబు, గరఁగి భేకరాజు తెరువుచూపి. 361
- క. ఆరోహింపఁగవలె గృష్ణోరగ యీశురియవెంట నొడ్దికిఁ జనుదె
మ్మ రయమున ననుటయు ని, ర్యారణనది సొచ్చి కదియ వచ్చెం గప్పక 362
- క. అప్పు డనురాగమొప్పుం, గుప్పలుగొని క్రోతిగొమ్మగొన్నట్లు వడం
గుప్పించి కప్పఁజేడ, ప్పప్పుభటి ప్రసరుభోగ మారోహించెక 363
- క. జులపాదుని బాదుకొనం, దలనిడికొని ల్రాచునేచునటనం దటభూ
ములకొంతేసేపు ద్రిమ్మరి, యలనినగతి నూరకుండె నట్లుండుటయుక. 364
- ఉ. పన్నగభర్తజూచి జలపాగుఁడు వలెన్ నిదేమివేగసం
పన్నము గాకయున్నయది మందవిదా భవదీయవిగ్రహం
బన్నభుజంగ మిట్లను దయామయ యాఁకటదీలపడ్డ నా
కున్నచె యానక కడు పోమినమీఁదటఁ జూడు చిత్రముల్. 365
- క. దోరలు తమవేడుకల జూతురుగాని వహించి తిరుగు తురగంబులఁ బ్రో
వరు మేపునీశ్వరతీసిడి, యరుదివిధ మనిన దర్పరాగ్రణి మదిలోక. 366
- క. కలతెర గిట్టిద యనుచుం, దలఁచి యయో విప్రశాపదశ దనయిచ్చక
వలసిన యాహారము గొన, గలఁగమ నిచ్చిలవ నొచ్చెగద యకటకటా. 367
- క. భారవహం బిదిలేదా, హరము నే నిడక కటికి యాఁకట నిపుడే
కారెడునిట్లుండిన నా, యారోహణ కేళి యేక్రియం గొనపాగుక. 368
- చ. అని తలపోసి మందవిదా నారసి యజ్జలపాదుఁ డిట్లుచుక
ననుఁ దలఁదాల్చి యాడజవనంబువలెం జలరాసలంబురాఁ
జిన యపుడెల్లగప్పు విశృంఖలవృత్తి భుజించి లావుగై
కొని విహరింపుభోగికులకుంజరనాదములక హ్రదంబునక. 369
- న. అని నిరవ్వణగాఁ గిప్పలఁజేడు నెలవిచ్చిన బలవంత మగుట సీరంబున ననర్గళ
ప్రచారంబునం జేరెంబులు వాఱుచు నొడిసియొడిసి బడలువడం గఱిచి కిడుకు
కిడుకురనక కతిపయదినంబులకు జలపాదావశేషంబుగా నిఖిలభేకంబుం భక్షించి.
- క. తలనంటి పట్టుకొని చి, ప్పులుమిరిగి వడంకుచున్నవాని నవరో య
జ్జలపాదు విడిచి రోహ, విఁ మానసుఁ డగుదు మందవిదఁ డిట్లనియెక. 371

- క. తగునే భోగశోమణి, నగునే నొకవేళ నలగి యరుచించినఁ బై
నెగురుకొనఁ గొండయొక్కడ, దగరెక్కడ వలద తారతమ్యం బరయన్. 372
- క. నలఁకుప ధర నెవ్వరికిం, గలయదియ మహాబలారిగా యితఁడంచుం
దలఁపక గౌరవమింతయు, సలుపక నను నగుదునేయజనునే నీకున్. 373
- క. అతిమణిఘృణిసంభరణో, చిత మగునాఘణము కష్టకీలా నీకు
త్పితపుటదుగులకు నర్హ మె, తినికొక్కవలాట మ్రొగెద న్ని న్ననుచున్. 374
- క. ఐడి నొడిసిపట్టుకొని దెను, పడ నొడలుం దొడలు బడలుపడ నొక్కి ముదం
బడర దిగమ్రొంగి వలసిన, కడ కరిగె న్నందవిరుఁడు కాకాగ్యత్. 375
- ఐ. ఏ నన్నందవిరుచందంబున నవమానంబున కోర్చి ప్రతిపక్షిత్వయం బాపాదించితి
ననిచెప్పి చిరజీవి మఱియు మేఘవర్ణుని కిట్లనియె. 376
- క. మూలమల జెఱుప వనల, బ్యాలులు తిరువులనకాని చందనశైత్య
శ్రీల మగుగాడ్చుచెఱుచు, న్నూలంబులతోన వృక్షముల శీఘ్రమునన్. 377
- క. ధనమున బుణశేషము సా, ధనముల రిపుశేష మాషధంబునఁ దనుసం
జనితగదశేష ముదకంబున శిఖిశేషం బశేషముగఁ జేయఁదగున్. 378
- చ. ముడివడియున్న దుర్వ్యసనము న్నడలించి దురంతిశోషపుం
గడలి గుళాంతిసేతువునఁ గట్టి సమాసమచేశకాలముల్
కడఁగనిచి త్రగు ప్తి పాసఁగ న్ననుఁజేసికి వేయునేల యి
ప్పుడమిఁ గరస్థలామలకముల్లద సంపదలు న్నుభంబులున్. 379
- క. శరములఁ బడరుమనిషా, శరములఁ బడినట్లు రిపులు సమరమువలయున్
శరములకు వలచు ప్రజ్ఞా, శరములకుం గ్రాహ్యమిద్ది సరియారెంటన్. 380
- క. అలఁతులకు దైవయత్నిము, బలవంతంబైన నెల్లపసులొదగు మహా
బలల కది లేకయుండినఁ, బలుకులు వేయేల కడవవడు సర్వంబున్. 381
- ఐ. గుచరితఁగలంబులంగాక సకలకార్యంబులు చేమాడవు త్యాగంబున హూరుండును
వైదుష్యంబునం బ్రియుండును గుణంబుల లబ్ధిండును నగుచు రాజా రాజ్యంబు
గావింపవలయు నిందొక్కటితక్కినం బురుషాకారంబు నిరర్థకం బని విందు మని
యట్టిద. 382
- నీ. ఘనయాపనిధి యనంగునకా యనంత్ర ముచితమే బలి కహివ్రాహ్మణావసతి
పొందునందనునకా బహుకాలవనవాస మిభభ్రరాధిపునకా యేటిచోరవ
యగుకులాగ్యత్తునకా కాపమరణంబు జాహ్నువీసుతునకా శ ప్రశయ్య
నలరాజాకా మహానసపాకభజనంబు నహుషునకా ఘోరినాగమూర్తి

లే. మఱి త్రిశంకునకా పచ్చిమాలతినము, దృపదనందనకా రాచతొత్తుపాటు
మనుజుఁడెవ్వఁడు కర్తవ్యతంత్రుఁ డరయ, నీశ్వరుఁడుగాక సమకూర్పనిట్టిపనులు.

న. ఇదియెఱిగి ప్రజ్ఞాన్యాయంబు లేమఱక యుండవలయు దైవబలంబు గలవాఁడవ
గుట నీకు శీఘ్రకాలంబునఁ గార్య సిద్ధియయ్యె నిరమిత్రుండవయితి ప్రాప్తమి
త్రుండవయితి వింకఁ బ్రాజ్యవై భవంబున రాజ్యంబు నేయుమని చిరజీవిచెప్పిన
మేఘవర్షుండు సకలసంపత్తిపూర్ణుండై రాజ్యభోగంబు లనుభవించుచుండె. 384

క. అని చెప్పిన ధరణీవర, తనయలు నిజగురునిఁ జూచి తాత్వికముఖ్యా
వినఁ బ్రియమయ్యెడు జెపుమా, గునువారఁ జతుర్థతంత్ర మని యుడుగుటయున్.

చ. అతనుభయంకరైకవిషమాంబకసమ్యగనంతిభోగసం
గతవిగతాంతరాయగతి గాఢవినాయకవత్తిచిత్తజా
ద్యతిబహుపద్మజాండమణిదీపితకుక్షికరంకమందరీ
కృతపరతత్త్వవిజ్ఞటిమృగేంద్రవికస్వరయోగపుష్కరా. 386

క. రంగ తీరజాతమహా, గాంగేయ స్థవనఘటితఘనపులకాయ
త్పాంగవిదోళయమప్రా, గ్రంగస్థలమధ్యసంచరణై లూషా. 387

మాలిని. కలుషమశకధూమా క్లాంతచింతామరామా
ప్రళయకరణరోషా ప్రాణిసంగుప్తితోషా
విలసదచలధర్మా విశ్రుతకైతకర్తా
సులభభజనలోలా సుస్థిరశ్రీవిలాసా. 388

గద్య. ఇది శ్రీ వేంకటనాథకరుణాలబ్ధ సరససాహిత్య నిత్యకవితావిలాస సకల
సుకవికృత కై వారభాషణోల్లాస రాజమలపారావార పర్య శర్యరీరమణ నీతిశాస్త్రమార్గ
పరిశ్రమణ ధైర్యపర్యాయధిక్కుత నీహర పర్యత పర్యతరాజమహార నిస్సహాయప్ర
బంధినిర్మాణ భోజభూదార సుధామధుర భారతీసనాథ వేంకటనాథ ప్రణీతం బైన
పంచతంత్రంబున సంధివిగ్రహం బన్నది తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ రస్తు. పంచతంత్రము.

చతుర్థాశ్వాసము.

సత్యాలోకనజని

తాసమశరకరణసంభ్రమాధికనరిక

త్రాసవిధిప్రాధరణా

భ్యాసభుజార్గళసనాథ పారిహరనాథా.

1

ప. దేవా లబ్ధనాశనాభిధానచతుర్థతంత్ర మాకర్ణింపు మధితనీతికాస్తమర్థం డవిష్టు శర్మండు మదర్పనమమారుల కిట్లనియె.

2

క. పరకపటాలాపవరం, పరకేర్పడ శ్రమసివిడుచు ప్రాప్తార్థముగా పురుషుండు విడువఁడె యును సాగరమునఁ గపిశింశుమారకము గుప్పణితిక.

3

క. నావిని రాజకుమారకు, లావిప్రపతంసుఁ బలికి రదియెట్లు నయ ప్రావీణ్యా యాకథ జెప్పుమా వినియెద మనిన వారి కతఁ డిట్లనియె.

4

సీ. నీరదపథికపానీయనికేతంబు మేదినియువతిక టిదుకూల

మంబరచరనరాభ్యవహారస్త్రంబు సరిదలంకృతికార్యకరణశాలి

కార్పణ్యభయదవీక్షణవధూజనికర్త రాక్షసజిద్విహారస్థలంబు

మునిరోషనష్టనాకనిసర్గకుభదాయ నిస్తులరత్నపూర్ణితకరంక

తే. ముగ్ధకతిధారధారాసమగ్రభీతి, పరవశాగత బహుమభృద్భరణనిపుణ

మతనుసర్వ మలక్షితోర్వానలంబు, పఱలదక్షిణశరధిసర్వజ్ఞశరధి.

5

సీ. ఇమృహాగాంభీర్య మెవ్వనికొదవు నీవాహినీధరణ మెవ్వనికీగలుగు

నీగోత్రంక్షణ మెవ్వనికబ్బు నీయనిమిషవాప్తి యెవ్వరికిదోరకు

నీనత్యసౌభాగ్య మెవ్వనికనుగు నీఘనహితాచరణ మెవ్వనికీ నొదగు

నీగాఢజీవన మెవ్వనికుండు నీకనకరత్నార్థ లెవ్వనికీ వశము

తే. నీలలితరాజసన్నాన మెవ్వనికీ లభించు నెవ్వని కిట్టియొప్పదము నిత్య

మాతనికెకాకీ యని లోకు లభినుతింపఁ, గ్రాలనిర్భరవిభుఁ డాపగావిభుండు. 6

- క. ఆపరిమితం బుడుగుతర, బుద్ధుపసక్తం బఖిలజలధరోపాస్యం బా
త్తపదస్థానిమిషంబు, ద్విపులాక్షైమం బనంతవిధ మెఱిగించుకొన్. 7
- క. అనీరధితటమున బహు, మానుం డనువాఁడు వృద్ధమర్కటుఁడు మహా
వానరులు ముఖరక్షత్ర, స్థానరులు భజింప నుముఖుఁడై వర్తిల్లుకొన్. 8
- ఉ. వానికీ గంటిలో నెరసుపంటివిరోధి సమీపపర్యత
స్థానమునం జయోన్ముఖుఁడు తామ్రముఖుండు చరించు నమృహా
వానరసార్వభౌముఁడు ప్లవజ్జవసంగబహుష్టవంగసే
వానతగోత్రుఁడౌ నొక నాఁడు సమిత్కరణేచ్ఛ వచ్చినకొన్. 9
- క. కైకొనఁగలబహుమానుం, డాకంతక్రొగవివతుఁడై ప్రతివీరా
నీకినిపై బలధిక్రృత, వాకపుల న్నపులఁ బనిచిన న్నిశ్శృంకకొన్. 10
- క. ఆహవ మొనరించె సము, తానహత నిరువాఁగు దొడరి దంతాదంతిక
బాహాబాహిముఖాముఖి, నాహావాజ్జుఖరఖచర మై నభి మొప్పుకొన్. 11
- కా. లావు లేవొగ్గని నొంతు రుర్విఁ బిడికిళ్ళం ద్రెళ్ళ పార్శ్వాచల
గ్రావంబు లెక్కిలించి యువ్వగురు మ్రగ్గ న్నొగ్గ పృథ్వీగ్రతా
ఖానగ్గంబుల నెత్తి మొత్తుదురు మ్రుక్తం జిక్కి గంతచ్చటల్
గావుల్పట్టుదు రొండొరు ల్పదమణంగం బ్రుంగ నవానరుల్. 12
- క. చఱతురు పెడచేతులనో, గఱతురు తెరనోళ్ళఁ బిసిరఖండంబులు రా
విఱతురు పెళ్ళపెళ్ళ నెమ్ములు, పఱిబోవనికలిమిబలిమి బ్లవగాధ్యక్షుల్. 13
- క. విరసము నెఱసాహసముకొన్, బురిగొన నిట్లుభయనైనవ్యములు పోర న్ర
క్షరసతీరసములు గదురఁగి, శరనిధిఁగత్వములు వెలివివరి రాఁదొడఁగకొన్. 14
- ప. ఆప్లవంగసంగరం బావిష్కృతారుణంబు నవ్య క్తతారకంబు నగుచు నహర్ముఖ
బును లంతితాగమనంబు లంఛితశ్చక్ర రోమంబు నగుచు బౌద్ధకర్తంబును నదృ
ష్టకాస్త్రంబు ననతృతపరికరంబు నగుచు యావనవివాహంబును బరిభ్రంశితచరణం
బుం బ్రాప్తవశీలీలాసంబు నగుచుఁ గుకవికవిత్వంబును ననుకరించె. 15
- క. అంతఁ దనఘనబలంబులు, పంతము దిగనాడి యోడి పఱచిన సంప
ర్తాంతకుఁడన బహుమానుఁడు, తాంలేతరతామ్రముఖపతాకినిఁ దోలెకొన్. 16
- తే. అప్పు డూర్ధ్వశిఖుం డైనయనిలసఖుఁడు, పోలి మత్రామ్రముఖుఁడుమాపులనతిగుప్ప
లింగసంఘాత ముదయుంప నింగినింగి, దాఁతుచందాన బహుమానుఁ దారనించి. 17
- చ. తఱిమివధింప శత్రునకుఁ జానసమీకసమీకరంతయై
యఱిముఱిఁ బల్కె నోరిజరతా పెఱతావునకేగు నాబలం.

- దెలిగియుఁ జూసేలయిపు డీ వన నబ్బహుమానుఁ డోరి డ
బృజలకు రాకు తాఁకువెడపల్కుల కోర్పినవాడఁడఁ గాఁ జూచి. 18
- క. పందకుఁ గాక పలాయన, కందలిసాహసునియందు గలుగునె యని మి
న్నందినకోపంబున వై, చెందామ్రముఖుండు పుల్లసిలి శిలనలుకఁ. 19
- క. మఱియొకకుటవిటపంబునఁ, జూచి ఘనకోధదృష్టి సమకొనముష్టిక
బలియపడ నురముఁ బొడిచిన, మఱియుఁబడకపుడు తామ్రముఖుఁ డుగ్రుండై. 20
- క. బలవంతు మాల్యవంతుం, జలధికడం గడఁగి నొంప సమయింపంగాఁ
దలఁచువానుమంతుఁజును, నుగ్మగ్ధుం గ్రుఘముష్టిహతి క్షితిఁగూల్చెక. 21
- తే. కూర్చి చంపక యుసురుతోఁగూడ నతని, నతనికాంతాలిఁ గైకొని యతులగతుఁ
బజచి వాఱిరాశితల్పాంతకాంత, ధరఁ జూద్యతిశైత్యకృత్యము లొనర్చ 22
- క. కొండొకకాలమునకుఁ గపి, మండలపతి మూర్ఖుడేటి మహారహితోఁ గూ
ర్పుండి కనువిచ్చి రిపును, దండపరాక్రమునిఁ గాంచి తలవంచుకొనెక. 23
- చ. అగణ్యదాక్షిణ్యభిముఖుం డగుతామ్రముఖుం డబ్బహుమాను నన్వర్థనాముఁ
గావించి పంచిన 24
- చ. జరతకపీంద్రుఁ డట్లరిగి సాగరతీరమునందు మానితొం
బురుహాధవాండపండపరిభూషితుఁడైవెలుఁగొందుచున్నయీ
శ్వరుఁడన నుజ్జ్వలజ్వలీలసారఫలంబులఁ బూర్ణమై మహా
గరిమ వహించుదాని మధుగర్భమునాఁ జను మేడివోఁచినక. 25
- క. పరికించి యయ్యుదుంబర, తరువెక్కి తదీయపక్వతరఫలసేవా
గరిమం బ్రాణానిలసం, భరణముఁ గావించికొనుమఁ బ్లవంగుం డుండెక. 26
- క. అలకపిచేతిపనేలిను, ఫలము ప్రమాదమున జారి పాథోధిజలం
బులఁ బడియెఁ బడినకొండొక, బుళబుళశబ్దంబు సంప్రభూతం బయ్యెక. 27
- క. ఆననదము కిల్లంబుల, కానందవిధావిధాయి యగుటయు గణనా
హీనము లగుతత్ఫలముల, వానరుఁ డక్కడలి నీటవై వఁగఁ దొడఁగెక. 28
- క. వనచరకరము క్తములై, వనధింబదుమేడిపండ్ల వారణాలిలోఁ
దినుమఁ జలింపక క్రకచుం, డనుదారుణింకుమార మవ్వోనుండక. 29
- క. అధికతమోదుంబరఫల, మధురయచిం జొక్కి శింకుమారము మాసా
పధిగా నవ్వోటన కర, మధివనియించె న్నిజప్రియామిముఖంబై. 30
- చ. క్రకచుభార్య కూర్చి చెలిఁ గన్గొని యిట్లనుఁ బ్రాణవల్లభుం
డకట యెఱినిఁబోయి తడవయ్యె విలంబనహేతు వెద్దియో.

- తికమకమైతి నా నెగులుఁదీర్చుము నీవిపు జేఁగిచూచి నా
యకసుఖవార్తఁ జెప్పమని యంచిన దూతికపోయి ముందరకా. 31
- క. ఒకచో వికచోదుంబర, నికటంబున ముసలిక్రోఁతి నెఱ్ఱుంబునఁ బా
యకయున్న శింశుమారుం, గ్రకచాంశునిదూతి ప్రీతిఁ గని చని యెరురకా. 32
- చ. చెలువఱియున్న కూర్చి చెలిఁ జేరి వినం గన గ్రొత్తలైనవో
చెలితెలియంగ నంతయును జెప్పెద రోయకవిన్న సేను నీ
యలఘునియోగమూఁది చని యక్కడ నొక్కడఁ జూచి వచ్చితిం
దొలఁగక వానర ప్రమదతోఁ గవఁబా మనివాని నీపతికా. 33
- క. నేనెఱుకచేయుకొఱ కిట, వెనువెనుకప వచ్చినచ్చి వెలఁదిశీలందికా
జననీపనిచెప్పితిఁ బర, పరితారతి లుబ్ధుఁ డేలనచ్చు న్నగురకా. 34
- క. నావిని కాఁపుర మెట్టులె, నీవిగమునఁ బ్రాణనాథుఁ డితరప్రీమై
ప్రీతిపకుండయి యుండఁగ నని, పావకశిఖిపోలె మండిపడి మది మదిలోకా. 35
- చ. కనుఁగన నశ్రులోడికలు గట్టఁగఁ దైలనిషి క్తయై నిజా
నన మరవాంచియుండె సదనంబున నత్తతి శింశుమారుఁ డ
న్వినచరనాథువీడ్కొని యవారిగఁ దిక్కుని మేడిపండ్లుగొం
చు నిలువ కేఁగుచెంబ యి ససాచ్చి కులాంగనఁ జూడఁ జూడ్కికా. 36
- ఉ. ఒండొకభంగిఁ దోఁచుటయు నుల్లము ర్పుల్లనిపల్కె శింశుమా
రుండు ప్రియానయాతిగవిరోధి నె హృశ్పృసువాప్ర చూది నే
యండకువచ్చినం బలుక వక్కట నీవన శింశుమారిని
వృండవిధానమైనయలుకం దలయై త్తగు మాడ దంతయుకా. 37
- క. అదియట్టిద యప్పనికిం, బొదరగుటం దూతిప్రీతిఁ బురికొనఁ బలికకా
జగురాలికిఁ దెవులెత్తిన, యదివితో నెట్లుమాటలాడం గూడుకా. 38
- క. మందులు దెచ్చునిచెప్పిన, మంగులు నినుఁ గొలుయనిలులు మాతోఁ దమలో
నిందెవ్వరుఁ బలుకరు నీ, చందముగా నెట్లు సాధ్యజా రుజ మానుకా. 39
- క. నావిని క్రకమం డను మ, జ్ఞేయము లౌషధము లయినఁ జేడియ కీలో
సేవింపఁజేసి నిర్గదఁ, గావించెదఁ జెవుము దాఁచఁగా నేమిటికా. 40
- క. అని కూర్చి లేటపడఁ బ, ల్కినపల్కులు శింశుమారి గెంటనివేడ్కకా
విని నీతి తంత్రమంత్రం, గనుఁగీఁటిన నతఁడు చేరి క్రకమని కనియెకా. 41
- క. ఎలనాఁగ రోగమణఁపం, గలమందలు చెప్పుడనిన ఘనశాస్త్రకళా
బలవేద్యులు వైద్యులు గే, నూరీతిం గ్రోఁతిగుండె వలెనని రధిపా. 42

క. అది చుదిత కోసంగమన్నకా, బ్రతుకదు చెడచెడంగరాదు పరిణామమనకా
మరిగదిరిన వెఱక గ్రకయం, దిది యెవ్విధివారకు భార్య నెట్టిదేర్తుకా. 43

క. బహుమానం డొకఁడున్నాఁ, డహితుఁడు గాఁడతఁడు హితుఁడు హాహాముక్త
స్పృహగృహతార్థము దుఃస్పృహమనా ప్రజ్ఞ నెట్లుచంపును నతనికా. 44

చ. నిరతము విశ్వసించు నతినిర్లబిత్తున కెగుసేయుకా
పురుషుఁడు దక్క భూరికులభూమిధరంబులు గావు సప్తసా
గరములు గా వరణ్యములు గావు భరంబని ఛాత్రిమైత్రి నా
నిరివరుతోడ విన్నపము సేయఁడ వేడిన నట్లుగావునకా. 45

చ. కడపట భార్యనిల్కడకుఁ గాఁ జెలికానికి నెగుసేత యె
మ్మడుదురితంబు కాఁపురము గూలఁగఁ జూచుటయు న్నహాళుమి
ప్పడఁతుకపట్టున న్నఖునిపట్టున నింతి విశేష మింతకై
చెడుపనియేనియుం దగిలి చేయక మానఁగరాదు గొబ్బునకా. 46

ఐ. అని నిశ్చయించి బహుమానవధోద్యోగంబునం దిరిగి వచ్చె నప్పు డుస్మాంసుసమృ
దంబునం బ్లవంగపుంగవుండు. 47

క. క్రకచావికచాదృతియొ, ద్దమఁ గ్రమ్మక నరుగుచెంచెదపు కలకాంతా
నికట మకటా యసహ్యం, బాకో సత్యముఁ జెప్పుమనిన నుదచరుఁ డనియొకా.

ఉ. ఏను భవన్నియోగమ న నేగి ఫలంబులు కానుకీర్చినకా
మానిని పల్కె నీ వరిగి మానకమయ్యెఁ బ్రవాస మెవ్విధిం
బోనిది నీకు నెద్దిగతమా గతమాభాధనద్విగంబు నా
తో నెఱిఁగింపుచున్న భయదుఃసదాదృతి నంటి దానికీకా. 49

చ. తనరునినూన ధామతిమిధామతెటంబున లెక్కకెక్కుడొ
ఘరఘరాజిఁ గ్రాలు మఘగర్భమునాఁ జనుమేడి దానిపై
మను ననువాసరంబు బహుమానుఁడు తత్కృపిదక్రవర్తిప్రో
వున నితరం బెఱుంగక యపూర్వసుఖస్థితి నుంటి దానిమికా. 50

చ. మఱువఁగ రానిసఖ్య మది మాటలు వేయును నేల పుట్టి బు
ద్ధతేఱిగిలిఁగాని యట్టిజగ దేకపవిత్రునిఁ జూడ నెందు నో
తెఱవరొ యందుఁ బాతకుగతిం గృతి నీయుపకారకృత్యముల్
గుఱిగడనం బ్రిఁలుంబుతమిఁ గొండలు కోటులుచేసి చెప్పితికా. 51

ఉ. చెప్పిన నంతరంగమున సింగఁడు బూరఁడునై ప్రియంబుసాం
పుష్పలింగం బల్కె నది యోయికృతఘ్నుడ వివుగావె య

- పృష్ఠ సుహృత్తమం డయిన యాయన నింటికిఁ దెచ్చి వేల్పునే
చొప్పునఁ గొల్తు రట్లు పరిశుద్ధసమర్థుల జేల్పుటొప్పుడే. 52
- ఉ. ఎక్కరి మేడిపై నిలువ నేటికి నేటికిఁగాను నిల్చుఁగా
కిక్కడఁ బెద్దకాల మఖిలేప్పితభక్త్యము లావహింతు నా
మ్రొక్కనిమ్రొక్కి పెక్కుప్రియము ల్మయము ల్మచరించి తోడితె
మ్మ క్కపీనాథునందుఁ బ్రియయ ంచిన నిస్సానిపోషిచ్చితిన్. 53
- క. కారణవిముఖంబై యుప, కారముఁ గావించలేరుగద లోకము క్క
నారం బగు నిట్లన ని, హ్మారణవత్సలుడ వీవు కారణజన్మ. 54
- క. కపివర సీచేనందిన, యుపకారపుటప్పఁ దీర్పనోప న్నరుణా
నిపుణులి నాగృహంబున, కిప్పుడీ వేతెమ్ము పూజ లిచ్చెద భక్తిన్. 55
- క. ఇలువాడిమ్ముగ్గులిడి కూ, రలు గూ శ్లమరించి యేలరాఁదాయెనొకొ
వెలలెం బ్రొద్దని యట నీ, చెలియలు నేఁ డెగురుఁజూచు నేవిందుటకున్. 56
- క. రారానిచోటుగాదు కృపారాజితపిచ్చుకుంటుపైఁ బర్వినభా
గీరథివిధమున నస్తద, గారమునకు రమ్మ కపిశిఖామణి యనుడున్. 57
- వ. ప్లవంగపుంగవుండు. 58
- ఉ. రాసిరణం బొనర్చి నిజరాజ్యముఁ గైకొని నన్ను గాసి గాఁ
జేసినవైరిఁ గన్గొనుచుఁ జెంగటనుండుట కష్ట మిందునా
కోసఖ యట్లుగానఁ బడమూఁద సహింపదు వంతువెంబడిం
గాసిలియుండువారిలకుఁ గాననిక్రంతలు మేలుగా వొకొ. 59
- క. అనఘా సీనిలయుమునకుఁ, జనుడెంచెద మీకుఁగాక జలసంచారం
బనువగునే మముఁ బోలిన, వనచరులకుఁ జెప్పు మనిన వాఁ డిట్లనియెన్. 60
- క. సీవాక్యము లుచితంబులు, గావె పయోవిహృతియేడఁ గవులేడ యేతే
నావీపున ని నిడికొని, యావాసముఁ జేర్చువాఁడ నరుడ మ్మనినన్. 61
- వ. తదృశితుంబులు మాయాదూషితంబు లగు తెలుంగక, 62
- చ. మెఱసి యుదుంబరద్రుమముమీఁద వసించినకీకరాజు చే
తెఱుంగనికూనతెప్పవలె నేఁడైఱఁ దోఁచినశింశుమారుపై
నుతికఁ దదీయపుష్పమున నుండినవాఁడు విశృంఖలత్వరం
బఱచి చుటాచుటి న్ననిశిపట్టున క్కగడుత్రోవ నేర్పడన్. 63
- క. సీరము తెరువునఁ గొండొక, దూరము చని యలసి నిలిచి దుర్ధాంతవిషా
దారూఢహృదయమై చింతితతి నది యీరలుంగునం దనలోనన్. 64

- ఉ. నన్నితఁ డంతరంగమున నమ్మి యయో చనుడెంచుచున్నవాఁ
డెన్నిభవంబులం దొలఁగు నిష్ఠులఁ జంపినఘోరపాప మెం
దు న్ననువంటిదుష్టచరితుం బరికింపదు లోక మాక్రియల్
గన్నదిగావు విన్నయవిగా వానరింపఁగఁ బాసె సఖ్యముల్. 65
- క. నశనడి పునుఘని భారం, బిడి భూరివృషంబు తాత హేమము నొఱయం
బడు శుద్ధిశక్తిరుచులకుఁ, బడఁతులహృదయంబు లారయఁ బడ వేగతులకొ. 66
- మ. పరమద్రోహపురస్కరంబులు నయోపాయక్రియాదూరము
ల్లరితచ్చన్నము లన్యతాపకరణోద్యోగంబు లప్రత్యయా
కరము ల్సత్యసరాజ్ఞుఖంబులు సమగ్రక్షాంతివల్లిశిత
తురము ల్వింభమయంబు లెల్లెఱుంగవచ్చుం గామినీచిత్తముల్. 67
- క. ఈమనసులు గలిగినమహి, ఇమాయామయతిరోక్తుల లోనై య
యోగ మదినమినకీశ, గ్రామణిఁ దెగటార్పసలసెఁగా నా కనుమకొ. 68
- క. అలక్రకమఁ డల్లనల్లనఁ, బలుకఁగ విని వానరాధిపతి భూరిభయా
కులమానసుఁడై యపుడో, దళితాఘా యేమిపలికదవు నీ వనుడుకొ. 69
- క. భృతిఁ గ్రకమఁ డపుడదత్త, ప్రతివచనం డెగుచు నుఱకపఱచుచునుండకొ
వితితప్రజ్ఞం గపి యు, ధతు వానిం గ్రుచ్చటించెదం గా కనుమకొ. 70
- క. భీతిప్రహా మతిభృతి, నేతువుచే నాఁగి పలిక చెలికాఁడా నీ
శాతోదరి నాసోదరి, కాతుకమున నున్నె భవదగారం బమరకొ. 71
- క. ఇది వినవలెతుం జెవుమా, మది వొదలఁగ ననిన శంకుమారుఁడు పలికకొ
గదబాధిత యయియున్నది, గద నీయనుశత యెట్లుగా ధరియింతుకొ. 72
- నీ భార్యలేకయొనర్చుపండువు దండువు కులకాంతపెట్టినకూడు గేడు
పత్నితోఁ బలుకనిపలుకులు చిలుకులు గృహిణిలేనికబంధకీళి జాలి
జాయవాటింపనిసరసము ల్విరసము ల్పూణేశ్వరికిఁగానిపాటు చేటు
దయితకై చేయనిప్రియములు భయములు వల్లభవెలియైనయిల్లు పొల్లు
తే. ముద్దుకులకాంతముద్దు లేస్తొద్దువినని, చెవులు గవులు పృథావేయుఁజెప్పనేల
యకట సతిలేనిబ్రతు కేల యర్థ మేల, వాహనములేల కరులేల వనుధయేల. 73
- క. నావిని బహుమానుఁడు బా, మ్మృతముఖుఁడగుచు వాని కనుఁ గ్రకచా నీ
దేవి రుజ మాన్ముటకు లే, రే వెజ్జలు మందుఁ జెప్పరే వా రనినన్. 74
- క. చెప్పిరి వానరహృదయం, బష్పనికి నవశ్య మనుచు నగదంకారు
త్తప్ప కదిహేతువుగ ని, నిష్పన్నుడు గొనిచనుట యని యహితుఁ డతఁ డాడెకొ.

- క. నగచరుఁ డదివిని వెఱబం, డ్గిలిచి వడవడ వడంకి యెవపడి చెడితిన్
చెగితిఁ గడచనితిఁ బొలిసితిఁ, బొగరున నిట్లయితి మోసపోయితి ననియెన్. 76
- ప. అని. 77
- క. దారుణగహనంబున నా, హోరోతలఁ బెట్టుమదిమి నసురున్న కా
మారంభం బుడుగని యల, ఘోరాఘటంబు గట్టి కుడిపెడునన్నున్. 78
- క. భీమాటవిలో నున్నం, గామాంధుని బొదవుబాతకంబులు రాజ
గ్రామముననున్న దూరిత, కాముని గల్గెచుమ లంటఁగా శంకించున్. 79
- క. చిరకాల మరిగె సురిగెం, దరుణిమ యిక నేడ గామతంత్రం బశుచున్
బరలోక చింతసేయని, పురుషాధముఁ జేటుపాటు పొంద ద యనుచున్. 80
- చ. క్రకచుని చూచి వానరిశిఖామణి యిట్లు నీచిచార మే
టికిఁ జెడిపోయె నేమిటికి డింద భవన్త తిప్రాణమైనభా
ర్యకు రుజమాన్వఁ గీశహృదయంబునకుం జనుదెంచువాఁడ పి
వకట యెఱుంగఁజెప్పవలదా మునుగల్గగ నాకు నింతయున్. 81
- ఉ. చెప్పిన నాయుడుంబరపుఁజెట్టున నెప్పుడు దాచియుండు నొ
క్కప్పుడు మామకీనహృదయంబు సహర్షణఁ జేసిపుట్టు నీ
చొప్పన నింతదాచెదరె చుట్టమఁగానె విరోధి నే నృథా
త్రిపుటజేసి తింకొరులు దెత్తురె నిన్దడవం బ్రతిక్రియల్. 82
- క. హృదయము దరువున నున్నది, గద నాకాయమున లేరుగద మునుగా నా
కిదిచెప్పక పనిచెఱిచితి, గద రిపుడవుగాని చెలివిగా వంగనకున్. 83
- సీ. ధర్మకామచింతికులకు భూదేవిధారుణీనరపహూదర్యనములఁ
జనరాదు రిక్తహస్తములను గామ్యార్థి వగునీకు మున్నుపాయనమునలయు
హృదయంబు మేడినున్నది పోకమరలు నిర్గుండితారినికాయ గుండెకాయ
చేయార నీకు నిచ్చెదఁ బుచ్చుకొని చేరి జాయ నిరామయఁ జేయవయ్య
తే. యనుచుబహుమానుఁడాడుమాయామయోక్తులగమోక్షులగానప్పడాత్మదలఁచి
తిరిగి యాశింకుమారుడేతేరఁ దీర, వృక్ష మెగఁబ్రాకి కపి వాని వెక్కిరించె. 84
- క. కసినున నాఁకట ఫలము, లెసవుచు జలివిడిచి మేడిమిఁద న్నోదం
బెసఁగ నటియించువానరు, మసలక వీక్షించుశింకుమారుం డనియెన్. 85
- చ. కుజమున నున్న వానరునిగుండియ దండియశంబు నీకుఁగా
భుజబలసార యిమ్ము కొనిపోయెద నాయెదదీఱ మత్ప్రియా
రుజ కనఁ బల్కెఁ గాననచరుండు దురాత్మ విచారమూఢ యే

- కుజముననుండు వానరునిగుండియ యొక్కడితోలిపొమ్మి. 86
- చ. స్తుతులఁ గరంచి నాగృహము జాతువు రమ్మని తోడుకొందుఁబోయి
తగవుమాలి నన్ను బొలియింపఁగ యత్నముఁజేసిలేను నీ
గతి భవదీప్సితం బొసఁగుకై వడి నిన్నరలించి మేనిబ్రోచితి
జిరకాలజీవి మతిశీలుడఁడ మోసము నానుగల్గునే. 87
- క. కదలుమిఁక ననినఁ గ్రకమం, దెదపడి యేనుల మోసమెఱుంగనినను ని
మ్మదిక్రోతి మోసపుచ్చెం, గదరాయని విన్ననగుమొగముతో నున్నకొ. 88
- చ బహుమానుండు. 89
- క. దొరకిన నను విడుచుట క,బ్బురపడకుము నీకుఁ దోడుపోయినధరణీ
సురుఁ డొకఁడు లబ్ధమనుజే, శ్వరకన్యక విడిచి రిత్తివాడై చనఁడే 90
- క. నానీరచారుఁ డాబహు, మానున కిట్లనియెఁ దెలుపుమా వినవలతుకొ
దాసేలవిడిచె నయవి, ద్యానిధి బ్రాహ్మణుఁడు భూతలాధిపకన్యకొ. 91
- నీ. అనిన కాళామృగాధ్యక్షుఁ డాక్రకమని గనుఁగొని పలిక నిక్కభ వినంగ
దగుదువు నేనును దగుదు నీకఱిఁగింప మును వికాలాపురంబున సుకీర్తి
యనురాజు రాజులు నమ్మహిజానికి భువనమోహిని యనుపుత్రి గలదు
దానికి మందాభిధానుఁ డొందొక్కరాత్రి దళుండు గుముఖుడై చనువుఁజెప్ప 92
- ఆ. నట్లు కొంతకాల మరిగిన నపరఁజి, పసిఁడి కలఁరతావివలె మనోజ్ఞ
ఫలము చెఱుకునందుఁబలె సేమిచెప్పలే, బ్రాయమయ్యె నానృపాలసుతకు. 92
- మ. నీతరోచిరుభికప్సగొప్ప సుమనస్సేహం బధిష్ఠించి కృ
ష్ణతనొందంగని యోర్వలేక వదనాబ్జాతంబు గాంచె నివిధూ
స్మతిజన్మంగవ యద్యుతాప్తి బొదలెకొ మధ్యంబు దాల్చెకొ హరి
స్థితరోమావలిపల్లిచ క్రితభజించె నిష్కప్రియాసక్రియకొ. 93
- కా. బింబోష్ఠంబు మధూర్ధతంబు పరహృద్యేదు ల్లటాక్షంబు లా
స్యం బుద్యద్ద్విజరాజమండలపరిస్పర్శాళు వాకర్ణదీ
ర్ఘంబా గ్రాలనుదోయియుం గువలయప్రత్యర్థితారావధా
లంబు లావల్లరులేలాకో పొగడుబాలం జాలముల్లోకమల్. 94
- కా. లీల ప్రాగరసోదయసుధరదాల్చెకొ మైజగద్గీతన
ర్వాలంకారపదప్రవీణయది యాహో యట్లుగాకుండినకొ
వాలగ్రంధివరాళిమోవి నునుదీవంగూడి తోరంబులొ
పాలిండ్లకొ ఫలమంజరీగరిమ జెప్పం జాక్షనౌ పెన్విధికొ. 95

- మ. అతిభాస్వత్తరకాంచనంబు చెలినాసాంగంబు కల్యాణ మా
కతపత్రేక్షణ మేను మేగుమధరాంచత్కూటము ల్దానియు
న్నతపక్షిజము లేమిచెప్ప నదియంతాయంతబంగార ము
ప్రతిమం బాసరనాథుపట్టి గణుతింప నృక్యమేయేంకిక. 96
- క తనకుఁ బయోధరభృతి ప్రే, గని మి స్సెలనాఁగమధ్యమయ్యె నట్లనక
జనను పయోధరభారము, జననాంతరకర్తమేల చను నెంచున్నక. 97
- క. పరమాణువు పరిమమహ, త్వరిపూర్తి న్నోచరింపరమమహత్క
బరమాణునై కనంబడు, దరుణీమధ్య స్తపేక్షత త్వజ్ఞాలకుక. 98
- క కన్నులకు మొగముచాలదు, చన్నులకు నురభ్రంబు చాలదు వెన్నుం
బెన్నెరివేణికిఁ జాలదు, కన్నియచెలువంబుఁ బొగడఁగా నాతరమే 99
- ప. ఈదృగ్విలాసభస్య యగునారాజకన్య చకోరికాపరివృత యగుచంద్రికయుంబోలె
సభిజనసహాయయి వన్నెమెఱసి యొక్కనాఁడాస్థానంబునకు వచ్చె నట్లేగుదెం
చిన కుమారీరత్నంబు సాహర్దభాసుమానోల్లాసంబునం దిగిచి యంగపీఠంబున నునిచి
సుకీర్తిబంధుజనానుతోడఁ దత్సౌందర్యసాశీల్యాదిగుణంబు లుగ్గడించుచు గొలు
విచ్చియుండె నానమయంబున. 100
- నీ. చిఱుతకంబడలఁ గీల్చినజాతిపటికంబు గళమున రుద్రాక్షకంఠమాల
యపరంజిపనిఁడికామాక్షులుదామాఁపుపై గొండ్లిఁగావించుయోగపట్టె
చిన్నారికంపె గ్రుచ్చినకింగినాదంబు గుత్తంపుజిక్కులకుట్లబాఱు
కరమునఁ బెనుచొఱగరిముల్లు మాయూరబహు నిర్మితమైనబవరిసురటి
- తే. భస్మితభస్మిక పులితోలుపచ్చశంబు, నాగబెత్తము దంతపుయోగవాగ
లమరఁ జెట్టునడిగినట్టు లవనినాథుఁ, జేరనేలెంచె నొకమహాస్థిఁ డపుకు. 101
- క. ఏలెంచినఁ గాంచి ధరి, శ్రీతలనాథుఁడు హృదంకురితస్థిర్ద్ర
ప్రీతి నెదురఁగె నతుండై, యాతిభ్య మొనర్చి యచ్చహయోగీంద్రుక. 102
- క. వినయమునఁ దెచ్చి కనకా, సనమున నిడి రాజుపలికె సదయా మీమా
డనిభూములు వానం దడి, యనివారలు గలరె మిమ్ము నడిగెద నొకటిక. 103
- క. రాజకుమారులతో రతి, రాజకుమారుల సురూపరసవిక్రమల
క్షీజయములమించినవాఁ, డోజగదాధ్య కలఁడె యొకఁ డట్లున్నక. 104
- క అగర్వజ్ఞున కపర, వ్యాసా కులగోత్రజాత యగుసీమత ను
ల్లాసగుణవసతి నిచ్చెద, నానక్తిం దెలుపుచువిన నతఁ డిట్లనియెక. 105
- క. ఇలఁగలరాజకుమారుల, దెలివిపడం దిరిగిచూచితిని బాటలపూ

- ర్పిలముఁడు జయనేనుఁడనం, గలఁదాతఁడు నీకుమారికమఁ దగుఁ గూర్పక. 106
- క. ఆత్మలోక్యోక్తి, గాత్రుఁ బ్రశంసించునెల కనుఁగొను మునుదుం
జిత్రరస మావహిల్లం, జిత్రించి ముసీంద్రుఁ డధిపుఁడేకి నిచ్చెక. 107
- న. ఇచ్చినం బుచ్చుకొని యచ్చిత్ర గూఢంబుఁ జూచి యచ్చెరుంది యస్తునోహరా
కారంబు తనయనుంగుతనయనుఁ గానంజేసి యజ్ఞ యనేనుండు దనకు మేవల్లం
డు గావున సదృశ సంబంధంబున కలరుమ 108
- క. జనపతి మునిపతిఁ బూజా, వినుతి నతిక్రియఁ బల్లవిఁజేసి ప్రియం
బున వీడుకొలిపి తానుం, జనియెఁ గొలుపువరిసి రత్న సదనంబునకుక. 109
- ఆ అల్లురాజపుత్రి యాచిత్ర గూఢంబు, గన్నుదరియఁజూచి కంఠదమ్ము
మోహసింధుపతితయై హార మాహార, మాళిజనవిహార నురుచివుట్టి. 110
- న. చింతించుచుండ నెచ్చెలు లారామంబునకుం గొని చని. 111
- నీ. కలకంఠి కతిశయోత్కలికావిలాసంబుఁ దార్పనే యామధామకేళి
లీల నేతత్ప్రియాలికి ననుం దానందలహరిఁ బుట్టింపవే లతలు విరులు
వికస్థిల్లనీపద్మినికి సదామోదంబు జరుపదే కాసారసారవిహృతి
శిఖిబర్హులితకై శిశు సంతాపంబుఁ బాపదే ఘనకదంబకమలంబు
- తే. సకలైశ్వరగదమ్మ లావుకాంచనకలాప, శరిచయము మా నెనమ్మ దేవురపునంత
నాడెనుగదమ్మ మాతోడ నాడదమ్మ, కొమ్మ మ్రొన్నాటు కెన్నోర్పుకొనఁగవమ్మ.
- ప. అని నెచ్చెలు లచ్చెలి నాలోకించి సుముఖిగాఁ జేయువారయి శిలీమఖప్రముఖం
బులం జూపి యిట్లనిరి 113
- చ. కిరణుపాంశునం గడపుఁగాలము బల్లనగంగుంబున
ద్విరుగుఁ గుజాతమైత్రీ నెడత్రైవ్యక శీఘ్రుఁగ్రోలు మాలలం
దననిననుండు మ్రోత తలు చాత్త భక్తై కసుపర్వధర్మముం
గుణుచయొనర్చు నెట్లుపానఁగుం జెలి దీని ప్రియాలిగాఁ గొనక. 114
- చ. కలగుణము ల్ద్యజించి పలు గాకులవంటి వనంగవమ్మనే
ఫలదశపారణ ల్వివయపాటవము ల్త్రీప్రాప్తకాలభా
షల సుమహత్తరు ల్పైలిమి స్పృగనున్కి దగుం దృగంగదీ
త్తులు వెలిగాఁ దపస్వియలు వోకలకంఠులు మాకుఁజూడఁగక. 115
- మ మురిపంబుల్ గలమిండ తేటికడియంబుల్ మారుతోత్సభముం
దిరుగం భాసురకేసరేకుకణికాధిష్ఠానకించిద్విక
స్వరపుంగ్రోవ్విరితోళ్ళ జైత్రహరినించం జంచరీకాలకా

- కురిసెం బుష్పరనై త్తవంబు చిగురాకుం గొప్పర ల్నిండగక.
116
- చ. సరసులలో సువర్ణపరిష క్తములై కనుచుట్టుకోశముల్
గర మనుర క్తిచూచి మృదులస్వర ముట్టిపడ న్నుభాషితో
త్కరము విధాత కెక్కుడగుగౌరవ మొప్పఁ బఠించుఁ జూచితే
హరిణవిలోచనా పరమహంసవతంసము లూరి తస్థితీ.
117
- మ. గమకంపుంబస నేలకై దిగినశాఖల్ హస్తపాద్విభ్రమ
శ్రమఁ బుట్టింప లతాంతబిందుకులముల్ పైదేర నుద్యద్ద్రవ
త్సుమధూళీమదధారలూర నలిపంక్తుల్ గప్ప నుద్యానపా
నమహిం గానఁగనయ్యెఁ జూచితివె పున్నగంబు బింబాధరా.
118
- ఉ. ఉన్నతి నంబరం బొరసి యొచ్చె మెకింతయులేక కొమ్మలం
గన్నులపండువై బరిగా నరుదెంచిన ప్రాసవాసవో
త్పన్నరూపం బగడ్డదెలంప స్థలపాలికయొప్పె జూడు మా
సన్నబల్లెకపత్రకవికాలము సాల మఖండమూలముకొ.
119
- చ. చదువులమేలులేదో శుకసంతతిగానో వివేకరీతి చా
లనో భజియించునీచతురుల న్నటిమాటకువచ్చునిచ్చులం
బదివదిగా నొనర్చుఫలధంగము నెమ్మెగ మెట్టిజేయున
ల్లదె పరికింపుచిల్కహృదయంబున గోపముజల్కె నోయ్యలీ.
120
- చ. సరళగభీరశబ్దఘనసారసమృద్ధిఁ బ్రసిద్ధిగన్నయా
సరసులఁగూడి చారుగతి సద్వీతతు లభిజయింప బాదవి
స్ఫురణఘటింపుచుం నొడుసుపుట్టక యుజ్జ్వలధారచే నుదా
హరణము జేయుచున్నకవి నారసిమాడు మగాశగామినీ.
121
- క. నిరుపమఘనరసపుష్టి, స్ఫురణం బాదములు మెఱయ భూభువనమునకొ
సరిజెప్పఁగలదె యిందిం, దిరకుంతల యీవసంతతిలకంబునకుకొ.
122
- క. విరికొలుపులఁ బథికపఠం, పర జూడుంజూడు మిట్టిపయఃపలాశో
త్కరమునకు నెట్లుగలిగెం, ధరణీసురదండవిధిసుధామధురొష్ఠీ.
123
- చ. గలితఫలాశఁ బూజకలికాచ్చలనంబున విస్ఫులింగము
ల్పిలుకుచు మత్తకోకిలవిశృంఖలఘోషమివంబుచేత గ
ర్జిలుచు ధరాపరాగముల లేచి నడి న్నుడిగొంచువచ్చెడిం
బెలుచమనోజమాంత్రికుఁడు పెంచిన గాలిసిశాచిఁ జూచితే.
124

ఉ. వేవడఁగల డీలపడవేసినఁ బైబడ పక్తనీధుని

క్రీవన మాచరించినవడిం జరణంబున దన్నిన నహికా
బోవనిపార్థివస్ఫురణఁబొందియు నుత్కలికాప్తినొందుహే
లావతి యిట్టిసీచితరులం బరికించితి యిస్తుహావనికా.

125

సీ. నెలఁత నీపలుకులో నిదికర్ణకారంబు పనిత నీనగ వెఱింగినది పొన్న

మెలఁత నీకనుసన్న నలరుబొట్టుగముద్దుపాలఁతి నీచేసంజ్ఞఁ బొదలుమావి
ముగుడ నీసమ్మఖంబున గ్రాలుసంపెంగ రామ నీహృదయపాతగము శ్రోవి
పడఁతి నీపడమాసపడువశోకము వినఁ బ్రియపడునీపాటఁ ప్రేంకణంబు

తే. అతివయుష్కత్వదగ్రహశ్రీతము పొగడ, యువిదవావిలియలరుసీయుగుడుకలిమి
బంధుమధ్యమ మివ్వనాభ్యంతరంబు, విద్రుమాధరకన్నిచ్చ విశ్రమింపు. 126

సీ. ఘనసుమనఃకులంబున నెట్లుపుట్టెనో యెరులచేరున నున్ననుడుకుఁ జాపు

బహుపత్రధరణసౌభాగ్య మెట్లందెనో యుగ్రగంధస్సూర్తి నుల్లసిల్లు

నిరపధికామోదభరిత మెట్లయ్యెనో మహిబుణ్యతరులకొమ్మలఁబెనగు

సతతాభివృద్ధి రాజసమిట్లుగల్గెనో కఠినకంటకమైత్రిఁ గడపుఁబ్రొద్దు

తే. ననుచు బెనుమారపోలె జెల్లాటమెసఁగ, వసమకుసుమాచయకారుకాప్తి నడరి
సంపెఁగలమల్లికాగురుచ్చములఁ బొన్న, విరులమఱిగేదఁగుల చెప్పివెలఁదులంత.

ఉ. కోయెలనోరుసోఁకనిచిగుళ్లు నికారపుఁజిల్క భిన్నము

లేనియనిపండ్లు కాలవడి లేవడితె మ్మెరకూనరాకిగా

ప్రేయనికమ్మపుసోడి ప్రవృద్ధపిపాసమదాళిఱుత్తుకం

బోయనిలేనియ ల్లమిచి పూవిలుకానిభజింప నంగనలో.

128

సీ. కలకంఠముల నోరికడిదివ్వనలె నంచుఁ జికిలిగుబ్బెతలు గోసిరి చిగుళ్లు

చిలుకమూఁకలకూడు చెఱుతమా యని పువ్వుబోండ్లు మాఁగివపండ్లు పుచ్చుకొనిరి

యుదుటుదుమైదలఁ బస్తునుతమా యని ముద్దుకొమరాండ్రు విరితేనె కొల్లఁగొనిరి

మడటగాలి పయూలి మా న్నమా యని కుమారికలు పుష్పాడు లావరించుకొనిరి

తే. అతనువిలు మూలవేయింతమని సుధార, సాధరలు తావిపూవుల నవహరించి

రంత నాక్రీడ భూక్రీడ నఁసి యఁసి, తాంబూజాక్షులు కంకటిహాళి వ్రాలి. 129

సీ. మోమాటనలరుతమ్మలతాపు లగలింప గనుసన్న మురుగుపకముల నలపఁ

జూడనానపమైత్రి జోక్కినయలిరేప నరగు త్తికగునంకు నలటఁబెట్టఁ

గైవసం బగుచినాగ్రముల నున్నాలింప మాటకు లోపై నమగుపు లాలుకఁ

జనుమానమందినజక్కవలనుకేప దండఁబాయనికుముదములఁ జెండఁ

తే. జరణముల నాశ్రయించినసన్నరాళి, నీడజములపయోధూతి నేలఁగలకు

నెత్తుకొని చెంతనిర్దయు లీలతాంగు, లనగఁ గంకేళికాంతుఁ గా లాఁగ కరిగి. 130

ఉ. చేరువగాంచి రిక్కలికిచేడియ లవ్వనపాలిఁ గళికా
సారము దుంగభృంగకులయుంకృతిభాంకృతిసంగమంగళా
గారము గుంజపుంజవిసఖండనచండమరాళలోలవాః
పూరము దారకోరికితపుండ్రగపూగకుటిరతీరమున్.

121

చ. కని చిసదండపత్రపుటికాపరిపూర్ణగువర్ణకర్ణికా
కనకఘటిస్ఫటిభవదఖండనసాస్త్రదశాతపత్రముల్
దినపకరోష్ఠఁ దీర్ప నిరుదిక్కులఁ బత్రము లాశ్రయింప ని
ల్చినయలరాజహంసపటలిం గని సప్తదవార్ధిఁ దేలుచున్.

132

చ. ఐడిఁ బుటమెత్తి న్రాలునిడువాలుపచాలుపులింతనంతపై
నిడువెలిగుంచెలం దెలుప నీదరగాడ్పులఁ గ్రిందుమీదుగాఁ
బడుజలజచ్చదంబులు శుభవ్యజనక్రియఁజేయ రాజుకై
ఐడి గనుపట్టునంబురుహవాసముఁ జూచి ముదాప్తి నొందుచున్.

133

ఉ. చుట్టినమాఖ్యమాలికలచొక్కపుఁదావులు సోదుముట్టఁ జూ
పట్టునిరల్పకంకణవిభల్నయనోత్సవ మాచరింపఁ గా
ముట్టపుటూర్పుల నైఱయ మంజుసరోరుహరాగపూగముల్
పట్టపురాణిరీతిఁ గనుపట్టుసరోరముఁ జూచి యుబ్బుచున్.

134

ఉ. పొంగ నఖండకుండరవము ల్లవముల్ ఘనపక్షనిర్భరా
సంగమునం బహుప్రసవజాకలరేణువు లంటిరాఁ బరి
ష్వంగితసాధుశిధుమదసంపద నింపాదవించుతుంగసా
రంగములం గనుంగొని మృగాక్షులు సప్తదవార్ధిఁ దేలుచున్.

135

చ. సరసమృణాళనాళతనుసంభృతము నివ్వికచచ్చదస్ఫుటో
ద్ధరణము కేసరప్రసరదంష్ట్రము యుంకృతిభాగలీనభూ
త్కరణమిషంబునై సొగసు గాడ్పులదూలుచు మాగుతుండిక
ద్విరసనభంగి నొప్పనరవిందముఁ గన్గొని సోలియాడుచున్.

136

ఉ. జాతమతూహలాప్తిఁ దమచక్కఁదనంబులఁ గాంచి యుద్భుత
ప్రీతిరసంబు లుట్టిపడ బెద్దల నౌదలయూఁచు లోకవి
ఖ్యాతసరోరమాలనకన్తుల మించినక్రాంచమండలి
భీతిఁ దరుక్కున న్నెరుకుచేడనలం గని క్రేళ్లు దాటుచున్.

137

చ. సిరిగలవోటులన్నియను జేకొని బంధురధారసత్రసం
వరణబలంబు నిత్యమయి పర్తిల దారుణమైనవిక్రమం

- బురుభవనంబులంబొదల నున్న మహామధువుంగలంది దు
స్తత మగునమృతాతిశయచక్రము గన్గొని సంభ్రమింపుచుకా. 138
- చ. మిలితగరుత్కలాపముల మించుకుమారశరీముఖాశిసోఁ
కుల నిజహృత్సుటు ల్విరిసి కోమలపత్రవికాలలోచనాం
చలముల నీరుగప్ప మఱిజాబిలిరాకకుఁ గాక మోహిని
కళ దుశ్శకించుపద్మినులఁ గన్గొని గంధగుణంబు నొందుచుకా. 139
- చ. తనభవనప్రళస్తబలదర్పమునం జననీక నిచ్చలుం
దనివిసనం బహుద్విజవలంసములం దినుచు న్నిరంకుశ
ధ్వనిఁ బ్రకటైకచక్రసవిధసలిఁ గ్రాలుబకు న్నహత్తరు
ల్లిను కిరసావిహింపఁ దగులావరిఁ గన్గొని తెల్వికొందుచుకా. 140
- ఉ. బారులుగొన్నసీరకణపంక్తులు క్రొచ్చువీరచ్చబెల్లు నిం
డారిసకేసరంబులు శుభాత్మతరేఖుఘటింప సారకా
సారవధూటిసాంగజవసంతున కీనమరించు పచ్చరా
యారతిపత్నైరంబుల క్రియం దగుతామకపాకుఁ జూచుచుకా. 141
- ఐ. కడియంజని ప్రహృష్టచక్రంబుగావున రాజహంసోపలాలితంబయి సిద్ధసంతాన
వేష్టితంబుగావున మత్స్యకూర్మకుక్కుటాద్యాసనభాసమానంబయి విడంబితశంబ
రారంభంబుగావున నాక్రాంతపాతీనాంకంబయి కుముదప్రకాశోదయంబుగావున
నావిష్కృతపుష్కరంబయి యలరుచుండుట కలరుబోండ్లు. 142
- క. ఒనపవినడకలు మృదునా, రసవిసరవిజేత లగుకరంబులు గంధో
ల్లసనము కొమ్ములు నమరఁగఁ, గుసుమాస్తునిమదపుటేనుఁగులగతిఁ జెలువల్. 143
- ఐ. కాసారంబుప్రవేశించి. 144
- మ. పొగడంజొచ్చినభంగి రత్నవలయంబు ల్లోయఁ జేయెత్తి కం
జిగురుంగొమ్మనవైచె నోర్తు నొకరాజీవాస్య యవ్యాటునం
బగులం గంచకముట్టి చక్కుఁగన మోపట్టె స్తుఖాగ్రంబులం
దగ నందంబులుప్రచ్చి వెల్వడునరిద్వంద్వంబుచందంబునకా. 145
- ఉ. పూని ఛటాత్కృతు ల్పొరయ బుట్టుటకొమ్మన నీరునించి యా
రా నెఱజూని నా నొకధరాకటి యుండోబోటివెనె నె
మ్మే నదరంబఁ దాఁకి నెఱిమించినఁ బయ్యెదప్రయ్యె నంత న
మ్మనిని యొప్పె పేరొఱఁ దెనుల్పినపూవిలుకానినా లనకా. 146
- చ. మరువీరితూపురూపుపసమాపు నొయురూపుఁజూపు కూరెలం
దిరువులుగట్ట విధిమనీమణియోర్తుక యన్నుగమ్ములం

- దొరలజలంబుఁ జల్లె నది దోయిటవక్రముఁ గప్పె రోహిణీ
చిరవిరహోర్తినొందినశశిం జిగురాటలఁ దార్చుచాడుననక. 147
- ఉ. చేనొకబోటి కంజపురుఁ జిమ్మనగ్రోవియొనర్చి తప్పిపూఁ
దేనియఁబీల్చి సోగవిరిదిండుగ నొండొకకొమ్మజిమ్మనె
మే ననుకైన నమైలఁత మించె జగంబులుగెల్చి శాంతిరే
ఖానియతి న్నరుండు గడుగం గడుఁగ్రాలు మెఱుంగువాలనక. 148
- చ. పొలఁతుకయోర్తు గెంజపురు బుట్టుటకొమ్మనఁకుక్క నొక్కనె
చ్చెలి చలివీడివైవ నది చిత్రజాఁడెడైఱఁజూచి వైచుకే
వలకరవాలసంహతులవైఖరి గానఁబడంగ దానికే
వలకరవాలసంహతులవంచి వికావీకనవ్వెఁ గ్రొవ్వనక. 149
- చ. విరహులమారుమారుఘనవీరబలం బని పాంథకంఠర
ల్లఱుగురమాకుమారు నడిదాలనిరాగవియోగజాతకా
తరగుణదాతృమనన్తధపతాకని తేంట్ల నదల్చి కమ్మదా
మరలఁ గదల్చి వారిచరమండలిసాంపు నదల్చి రంగనల్. 150
- చ. గతి యతివేలరాగకరిగా నెఱిగించినవాలవాలముల్
ప్రతిరహితాంఘ్రులం బెనఁగఁ బైవస ముద్దులుగుల్క సమ్మద
స్థితి మితిమీఱఁ గొమ్ములనుజేతులు పుష్కరలక్ష్మీదేవుఁగా
హితసరసిం జయించి రలయింతులు కంతునిదంతులో యనక. 151
- ఉ. కొమ్మలతోడిహస్తములు గుత్తపుముద్దలముద్దుగుల్కపాం
దమ్మలనంగవృత్తజఘనద్వయసాంబులనిల్వ రేఁగి పైఁ
దుమ్మెదలాడఁ జూడ ననిదోహదధూమమిశ్లేతావితా
నమ్మలజూడఁ గుందరదన ల్లననైరి మనోహరాకృతిక. 152
- ఆ. ప్రపవభాగ్యమహిమఁ బ్రబలియు నెటువంటి, మునీమియో యెఱుంగ విసుపులేక
తాఁసించి ముద్దతమ్ములఁ జివురాకు, బోండ్లు కొలనుసాచ్చి పుచ్చుకొనిరి. 153
- క. నాశీక జైత్రసేత్రులు, హళిం గేశీసరోవిహారశ్రీలం
దేలి కటీఘటితపటి, జాలములు కలాపవేషసంగతు లమరక. 154
- ఉ. మందమరుత్కిశోరహతి మవ్వపుడే నెలజాలువారుపూ
బందిలిక్రిందఁ గప్పరపుబెల్కుల దిద్దినగద్దె నిందిరా
నందనునిల్చి వృత్తజఘన ల్రితివర్ణితభారతిం దదా
రిందమునం ఘటించి కదలీదళగర్భలతాంతసంతతుల్. 155

- క. కరములఁ గైకొని చెలువ, ల్పరుజాపగుణిక్యతభ్రమరుఁ బ్రతివినతా
మరు కైత్రార్పితమణిచా, మరు నారాధించి రప్రమత్తప్రజ్ఞకా. 156
- క. ఆరాధ్యద్యమణిప్రభు, నారాధనవిధులఁ దనిపి యతిశయవన్తా
ధారాధరవేణుల మధు, ధారాధరఫణితి వినయతాయుత లగుచుకా 157
- నీ తలయేఱుపట్టించె నెలదాల్చునకు భవత్కంఠనిష్కుంఠహంకారరసము
వికుటిల ప్రోటికోటికిదచ్చె భారతీకాంత దావకభయంకరశరంబు
ముష్కనిర్భేదనంబున సాధుజేసె నీవైరంబు మఱిదివ్యవృషవతంఘ
గన్నచాయకుఁ బోయెఁగాని నీనెఱదాడిఁ జేరఁడు గ్రహరాజశేఖరుండు
తే. నీప్రతాపాగ్ని దపియించి నీరజారి, సంశ్రయించె నురాచార్యశరణభూమి
సదృశులెవ్వరు నీకు ముజ్జగములందు, శంబరానుకవిమతహింసారిరంస 158
- నీ. వివిధాగమాంతప్రవేశచాతురి నెన్నదగుశుకానులు విసితతఘటింప
మహిసురాప్తిసుహృత్తమహిను గాంచినయత్తమాళులు హితవృత్తి ననుసరింప
ఘనదానవేగరాగముల మీతినజగత్ప్రేమిండు నీమనోరథము గడప
నాకువాగ్గిహణమేధాశక్తి మాధవాదృతి భజించినమహాద్విజులు గొలువ
తే. గువలయశ్రీతికాముఁడై నెవఁడు రాతా, గాఢరూఢప్రసన్నతఁ గాంచి తిరుగ
సాధుబుద్ధి గావైతి శంబరారి, వేమునకు బోయిపాలయ్యె వృద్ధసేవ. 159
- ఉ. పూతమరందబృందకరము లూరము ల్పూతిపర్యవసంధిసం
జాతమధూధతంబు విలుసారసమీరకుమారవారణో
ద్ధాతసుజాతిమాతరసతుందిల మార రమాకుమార నీ
చేతిగుణంబుమాన వదచేతిగుణం బిటులయ్యె నక్కటా. 160
- నీ. ఆర్తివహించు నీయస్త్రపీఠమునకు నిలుపుగన్నులనీక నివ్వటిల్లె
నతిముక్త మగుతాపకాయుధంబున కహో దొరక జండాలురితోడిమైత్రి
ప్రంతఃకాయని భవద్ధ్వజవాశ్చరమునకుఁ గలిగెఁ చేరలుఁగులఁ పొలిసి పోవ
బుట్టుగుడ్డన నీబూమెరలేజకిఁ దగిలె మహావిసితప్రతీతి
తే. యకట జాతికిఁబాసిన యనుఁగుఁజెలికి, నెసఁగె మఱివేళవేళ మానిసితనంబు
నొడలుమాపిన నీకయ్యె మగ్రకృత్య, మంగభవనిందితులకు మే లావహిలునె. 161
- మ. అమదప్రక్రియ మూఁడుగాళ్ళజరతుం డైయున్నతండ్రిం ద్రివి
క్రమునిం దమ్ములఁ జేరి తత్ప్రిబలపత్రచ్ఛాయ వర్తింయనా
దిమసాధ్య నమఃజేర రమ్యనక యుద్వృత్తి నివృజ్ఞంభింతు నీ
తిమనీషుడయలాభమెట్లు జనికర్తృద్రోహియా వానికికా. 162

- ఉ. అల్లనఁగాచి మిత్రగృహ మారటఁబెట్టుసఖుండు నీతిపాం
దొల్లఁడు మంత్రి మామలకునొప్పమిఁజేయురథంబు నీవునం
బల్లవధర్మమాఁది రతిపైఁ దమివర్తిలు దట్టిసీకు ను
త్ఫుల్లదయానయాదిగుణము జ్ఞనియించునె శంబరాంతకా. 163
- వ. అని యనంగునంగనారత్నంబులు దూఱి తన్నాతులుండగునీరజారిం బేరుకొని 164
- ఉ. నీదయ పంచబాణశరనిర్భరతాపదవాగ్ని గ్రాగిపో
నీదయ నీదయోదయసమృద్ధి సహవేదచల్లుచుండుఁ దా
నీదయ నేదఁ దేర దొకయింత యిదెక్క డీవింత నేఁడు నీ
పాదములూన మావికచపంకజనేత్రకు సారసాంతకా. 165
- ఉ. కాలగతిం ద్వదీయజనిక ర్తప్రతిక్షపము న్నరాశో
తైలకృపీటజన్త పరితశ్శిఖలం గడుగ్రాగునాతనికొ
బోలి కళంకివై మొదలఁబుట్టినవానికి నీకు శైత్య మే
వేర జనించు విప్రొకటివీర్తివఁ జెట్టొకపానె జాబిలీ. 166
- చ. పరుచమహాకృపీటభవభావము నీయెడసత్య మత్రైఁం
గరయక నిన్ను శీతకరుఁడందా రచేని సుజాతశీతల
సుఫరణ పయోధికిం గలచె పొంగుకళంకముపేరఁ గ్రొంబొగ
ల్లరియుదె మింటనాలికలు గ్రొయుదె లోలకశాచ్చలంబునకా. 167
- చ. పరిధిమిసంబునం గుడుసుపడ్డశరాసముఁ బూని శైత్యవి
సుఫరణమెఱుంగులీను ఘృణిభూరిశరంబులవేడిగా రహికొ
విరహజనాళినొంచెదవు వేఱుమనోభవుఁడేల నీపయికొ
సరఁతలే దనంతపదసంశ్రయ మేమయిపోయె జాబిలీ. 168
- ఉ. గోత్రులు రాకపోక నినుఁ గోల్కొననీరు దురంతశీతరు
జ్ఞైత్రిదృఢాంబరాశ్రయము మానవు ని న్నవిరోయు నీకశా
మాత్రవిభూతి నిట్టియిడుమంబడితో హరిణాంక వారిరు
ట్పుత్ర సుగంధలం గిరణపాతనశాతనరీతి నొంతురే. 169
- ఉ. కందలితాసురాగములు గావు మనంబులు విన్నయంతలొ
నందఱు పారవశ్యపదమందురు చల్లఁదనం బొకింతలే
దిందున శంకరాభరణ మెట్లయితివు శకాంక నీపదం
బుం దుది నంతసూన్యమగుఁ బో వివరింపఁగ మాటలేటికికా. 170
- చ. సదవనవైభవంబు పరచక్రవధోద్యతనంబు నిస్తులా
భ్యుదయ మనూనదానవిధియు స్ఫులిబ్బపలుప్రసాదసం

- పదబలవత్తమోదశనపాండితీయం దగురాజవై న నీ
కడయత కామినీజనులయం మదయించుట పాడియేకశి. 171
- మ. కృతదత్తాపకృతి వృహముఁ గళంకి నోదరీమందర
ప్రతిపక్ష న్రజనీచరుం గురుకళత్రప్రాప్తభూయఃకళా
పతను న్ని నిర్వసావహించె ద్విపురప్రత్యర్థి సర్వజ్ఞు లా
శ్రితదోషస్సృతివిస్తృతిప్రతులుగాక రోహిణీవల్లభా. 172
- ఉ. మేదిని నద్దవస్సురణ మించి చరించుట సింధుచక్రర
త్తాదృతి నీ కవంతతిలకాంతమునో హరిజాంకకృష్ణప
క్షోదయము స్థూరపకృతియై యుక్త యుక్తేతువిరోధివిగ్రహ
హృదములే దదేమిచేపుమా వెఱగయ్యెడు నీప నక్కటా. 173
- న. అని హాలాహలవిరోధి శిరోధిగృహమేధి యగు నవ్యనజవిరోధింబలికి చెలికిఁదాసా
పఠాంతిఁ గానక వరారోహలు గంధవామా నుద్దేశించి. 174
- నీ. కాండభృద్ధనబాధ గానినొందినమిత్రు నోమవే కుఖవృత్తి నుల్లసిల్లి
మాచివచ్చినకార్యములవోటనొసఁగవే కుసుమబాణునకు నెమ్మడుధనంబు
చెలిమిఁ బక్షికరించినమహాశిఖికిఁ జేరుపవె లావరినమారోహణంబు
మొదలనిన్ను సహస్రముఖములఁ గొనియాడుచక్రి కీవె నితాంతసత్త్వగరిమ
తే. నీచిహారంబు దాక్షిణ్యనిర్భరంబు, నిను సదాగతిగాఁ జూచునిఖిలలోక
మోజగత్ప్రాణ నీవంటియు త్తమునకు, నర్హమే పాంథ యోషానిబర్హణంబు. 175
- మ. సలిలాహారల గణ్యపుణ్యతరులం జంద్రాస్థలంగాక నీ
బల ముత్కృష్టబలాధినాథులఁ దరల్పంజాలునే నిన్నుఁ గే
వలముం దైవము దెచ్చి మూలఁబడవై న స్థియనీలాపు లం
కలపాలై చన నీధనంబు దునియల్ గా కృష్ణవర్తప్రియా. 176
- చ. గరళగళప్రసాదమునఁ గన్నకుతుక హరివంటివానిఁ గే
సరిసతి కీవె తజ్జతరజజ్వలనైకశిఖాప్రళాంతికై
పరుషగతి వృహమునులఁ బల్లటఁబెట్టవె యట్టిసీకు నో
కరుసలిమేఘవేణికల గాసియొనగ్గుట ధాత్రిఁ జిత్తమే. 177
- ఉ. తొమ్మలవోట నీకుఁ బ్రతిహితపుట్టుటయెంత చొక్కపుం
దమ్మల సాధుమత్సరమునం దలఁకింతువు నిచ్చలుం బరా
గమ్మలరేతు వేమఱపు కాలుపదం బిటువంటినిన్నుఁ దా
నమకచెల్ల సర్వభువనానువుగాఁ దలపోయఁబోలునే. 178
- ప. అని సమీరుధూణు నవనశంబున నలరాత్రి. 179

- క. స్తరమృగయు విశిఖబాధా, పరవశయయి యున్నదానిఁ బడ్చిని గాఢ
త్యరఁ బరుషరీతి రుచిమ, త్క్రరణ నఖాగ్రములఁ జంద్రకసరి నొంచెక. 180
- క. యువతికిఁ బ్రాణంబయ్యుం, బవతుగతిం బ్రోదిసేసె మలయక్షితిఞ్చ
త్సవమానుఁడు దూరితరై, పవమానుఁడు మోహవాపవాపశిఖలక. 181
- వ. ఇట్లు మారతారేశకుమారసమీరబాధావిధురమై యమృదురభాషిణి శోషిల్లునల్లం
బున నొల్లంబోయి నెచ్చెలులఁ గలయ నాలోకించి. 182
- సీ. కనలునుక్కులరాజుకంటఁ బుట్టిననేమి గాడ్పుపేరమువాఱుఁగాకయేమి
కంతుఁ డాకృతిఁ బెంచుఁగాకయేమి కుజాతకలితుఁడై మధువుండుఁగాకయేమి
హంస మాపగవారికై పోవుఁగాకమి గండుఁడుమైద మ్రోయుఁగాకయేమి
చిలుకవాదులకు వచ్చినవచ్చుఁగాకమి కలకంఠి గలహండుఁగాకయేమి
- తే. కమ్మదిగుర్రాకుచే మిఁచుఁగాకయేమి, కలిక లంతంత మొనఁజూపుఁగాకయేమి
వెఱపు నాకేల వెన్నెల వెల్లిద్రెల్లి, ప్రాణసఖులార వలవంతఁ బాయుదాన. 183
- క. అని మోముదమ్మి వాద, న్నవనీజశిఖిమండ సకలమర్థస్థలముల్
దనువూటాడం గన్నియ, పెనాదెగున న్నబ్బలివిన భీతిలి రతివల్. 184
- క. కామాస్తములకు నాళీ, గ్రామణి వైషమ్య మొదవుఁగా కెప్పటికిఁ
సోమకుమారీమణి యీ, కాముది దానె ట్లసౌమ్యగా నేర్పునొకో. 185
- వ. అని జననాథకవ్య నాలోకించి. 186
- సీ. దరహాసలేశధిక్రరణ మున్నదియె నీవంకవెన్నెల కేల వహ్నిగురియఁ
గినిసిమాటలు నేరవనుచు శిక్షించితే చిలుక కేటికి వశావలి యొనర్పఁ
బ్రతిపక్షియని తిరస్కృతిఁజేసితే సాధుపికమునకల వారిఱునుఁజూపఁ
జూడఁబోలనిచూపుఁజూచితే చంచరికమునకు నేల చిద్రములు వెదక
- తే. గోచరింపక యొకమూలఁ గూలి చనక, మందతపహింప కిట్లుత్రిమృగ నేటి
కని యుదాసీనుఁడేసిలో యభ్రవేణి, యనిలకకు వేల వీచివాటయ్యె నిపుడు 187
- సీ. మనసుగన్న రమాపమరికాసుతునకుఁ బూర్వాశ్రితుం డైనపూర్ణశక్తి
జీవమువంటి దక్షిణసమీరమునకుఁ వేరైనకుసుమాస్త్రబృందమునకుఁ
బలుకుమారనిముద్దుచిలుకకు నెయ్యంపుఁబైక మై దీపిండుఁ బరభృతాళి
కతులారియియవ గయ్యాళితేటికిఁబెట్టుచెట్టెనరేఁ బ్రోదిచిగురుమావి
- తే. కకట భయమందవలసె హాయనఁగవలసె, బెగడుపడియండవలసె గంపింపవలసె
నాతురతఁ గూరవలసె చిట్టయవలసె, జలదరింపఁగవలసె వే జడియవలసె. 188
- ఉ. చేయనమావికంజపురుచేతికి లోనుగదప్పు పద్మకాం
తారసురాళిమానసము నమ్మిన దింతెగదప్పు కంతుబ

- ల్వారువమైనచిల్ల మిగులాతగులా మెఱుంగునన్న నీ
పైరుగదన్న మల్లికలు పల్లటమందగనేల చానికిఁ.
- ఉ దారుణభంగిఁ జేర్చునినతాపదవజ్వలనోష్ణమంటికం
శీరవమధ్యతాంతదశ నీతను వల్లనహించినం దగుం
గ్నరవసోదరస్ఫురణఁ గాంచిన నీనిడువాలుగన్నులే
లారజనిం గుళ్ళజ్జనికఞ్చానిధిరాకకుఁ దల్లడిల్లడికి.
- క. ఆకటా యని చింతింపును, లినుచకుచ వ్విలుచు సంబలింపక శుకముం
బికము న్నలయానిలకా, బకము న్నదిఁ దలఁచి వినయపాటను మమకె.
- ఉ మాటకు రాకు ప్రోదిశుకమా యొకమారు జయింపరానికై
లాటముజేసె చేటికి భూపికమా యింక మాను బోటి నీ
సాటియె ప్రాణమయ్యు వడచల్లుదురే యిటులై నజోటి యె
వోటికిఁ బోవు నీచలువ చూపవనా పవనాఘనాద్వలికె.
- క. అనిపలికి కలికిచెలువలు, మనసిజతాపాతపోష్ణ మందద్యుతియై
తనరువధూతనువల్లిక, ఘనశీతలరీతిఁ దేర్పఁగాఁ దగు ననుచుకె.
- చ. చెలువల కిష్టమూలములు శీరము లజ్జలదంసుమత్పలా
దళములు వెన్నలంబులు సదామృదులకృతి మంచివారిలో
మెలఁగుచుకాళముల్ గరము మెచ్చొదవించుచుఘోళి మాటలో
పలికుని యన్నిటం జెలికిఁ బంచశలీముఖతాప మారదే.
- ప. అని శీలలోపచారంబు లాచరించిన.
- నీ నునుమావిదిగురుపానుపు మహాతను శస్త్రశయ్యగాఁ దలఁచుఁ గంజాతనయన
కడిపోనివిరులకంకటి గణిం మనభూతకంటకా స్తరణంబుగా మృగాక్షి
వలపుగుంతుమపువృత్తలిను మంగధివాగ్నిశిఖగా విచారించునింహమధ్య
శీరముక ప్రపుఁబల్కు పెజ్జె సొక్కపుఁగాముశరముగా వగమయోమాలలామ
తే మంచిపడనుటిపన్నీరు మకరకేతు, విషముగా బుద్ధి నూహించునిద్రువౌష్ణి
తావిపుష్పాద్ది శంబరాంతకుపరాగ, మని వితర్కించులలన మోహైకకలన.
- ప. ఇట్లు మనోభవమానాదాహంబునం బొక్కి పోరులుచున్నకన్నియనెచ్చెలులు నికేత
నంబునకు మరలఁ దోడ్కొనివచ్చిరింతఁ గొంతకాల మరిగిన నొక్కనాఁ డేకాంతం
బున విద్యామంటంబుననుండిచదువుఁజెప్పుచు దదీయసౌందర్యవయోవిలాసంబు
లీక్షించి మన్నభాతురందై మందుండు భువనమాహిని కిట్లరియె.
- చ. నిరవధికత్వరం బఱచి నీచనుగొండలసంధిఁదెందపుం
దెరుఱిమారవోరనిపాతిం బడి మోహవిదాహవేదనకె

బాంలేడుఁ దేర్పుపుణ్య మిదిహో యధరామృత మిచ్చి యిందునిం
దరనినగల్గునే పరహితాచరణప్రతిమానధర్మముల్.

198

క. నవలా తావకమోహో, ర్జన మేమిటగడతు దుస్తరము వివరింపక
భవదీయ స్తనకుంభ, ప్లవ మబ్బినగాక యీవిపత్సమయమునక.

199

క. ఆనిద్రాగుఖరంబులు, గానేరవు లోచనములు కంఠద్వయసం
బై నీలావణ్యరసం, బో నవలా త్రేస్తు వెడలకుండుటవలనక.

200

క. హారవిలాసము గలని, న్నారసి చీకాకుపటుప కతెనుఁడు ముక్తా
హారవిశేషము గలన, స్మీరనమున గానిసేయు టీ వెఱుఁగవొకో.

201

క. గొడరుచి న్నుచిరం బనఁ, గూడదు నీయధరము ధరకుచచించై కా
మ్రేడితము కానిహో నే,లా డాపునఁ జూచువాతలకు నోరూరుక.

202

క. ఇన్నియును జెప్పనేటికిఁ, బన్నినమరుగానివానిఁ బాసితి నో రా
కన్నియ వన్నియ మెఱయం, గన్నెటికపుభిక్ష నాకుఁ గరుణించుఁగదే.

203

క. అని దీనాననుఁడై మోడ్చినకరములతోడఁ బ్రియముఁ జేకొ మ్మనుమం
దనుఁ బ్రార్థించుధరామరుఁ, గనుఁగొని రాజన్యకన్యకామణి పరికెక.

204

క. గురుఁ డనఁగఁ దండ్రి యుఘసం, హరణగుణా శిష్యురాల నైనప్పుడె కూఁ
తుర మేర దప్పి కామా, తురబుద్ధిం గోర్కి సేయుదుర నావోటక.

205

మ. నరకద్వారకవాటభేది యవమానప్రాప్తిమూలంబు నుఁ

ఖరుజాపధ్యము పుణ్యలోకగమనఘ్నం బష్టలతీర్తి సా
గరమంథాద్రి జనాపవాదహుతధుక్కాష్టంబు సత్కారసం
హరణోజ్జ్వలంబు గీడుగాదె పరభామాసంగ మెవ్వనికీక.

206

ఆ. నీతి సాధువృత్తి నీయది ధరణీసు,రుఁడవు వేదపారగుఁడవు ధర్మ
తరులతాపరకర్షణము చెల్లఁబో యిట్టి, నీచచిత్తి మెట్లు నీకుఁ గలిగె.

207

తే. ఏను రాజన్యకన్యక నితరజాతి, భామగా నెట్లుపొసఁగు నీపాపవృత్తి
భూమరుఁడవైన యిది నీకు బుద్ధిగాదు, బ్రాహ్మహాని తపోహాని ప్రాణహాని.

208

వ. అని యనేకప్రకారంబుల బోధించుచున్నయస్మిలనేటికి బ్రాహ్మణుం డిట్లనియె.

209

ఆ. నీవు మాటలాడనేర్తువు గురుఁ డేల, చెప్పకొను విరారి శిష్యురాలిఁ
గవయిరారు ప్రాణికల్పన నేర్పిన, పలువనలున గూఁతుఁ బట్టికొనఁడె.

210

క. మరుబారిఁ బాటి చంద్రుఁడు, గురుభామం బ్రేమఁ బిలుచుకొని విమతబుద్ధుల్
పరిణతిముని విబుధుబుధుల, గరిగమనాగమనలీలఁ గాంచుట వినవే.

211

క. గౌతమభార్య నహల్యక, కాతోదరిఁ బదరి పల్లకంఁ గాలా
తిత మొనర్చియుఁ గూడిన, యారని కింనునకు నేమియయ్యెం జెప్పుమా.

212

- అ. ఇట్టిపట్టినుద్దు లేటికి నీయంగ, సంగలాభ మైన జాలుఁ దెలువ
వెలువ మెఱసి మీఁదఁబఱతెంచు నత్యుగ్ర, పాపమునకు నరకకూపమునకు. 213
- చ. కడపక నీవు నాపలుకుఁ గాదని వేదనిసృక్లమార్గముం
దడిగదవేని మేనియడియాసఁ దొఱంగి లతాంగి ప్రాణముల్
విడిచెద నీవుచూడ నలవేపడిఁ బాపములోన దీనిలో
విడిదలగాక వే కలఁచి వేచెడి దెయ్యది చూచికో వునక. 214
- క. ఆహూతోక్తులు వీనులం బడిన నాహా పుట్టిరాపట్టిని
గోఘం బీయనమాట తుచ్చదురితంబు ల్భర్త కర్త క్రియా
జ్ఞాను న్నాన్యుకొనంగవచ్చుఁ దుదిఁ ద్రైశ్వంబోనియా బ్రహ్మహ
త్యాఘం జేమిబఁబాయు నాకొకయుపాయం బెద్ది యాచేతకుక. 215
- క. కులగోత్రశీలములకు, స్వేలియైనం దగు మహాగ్రవిప్రప్రాణా
నిలవిద్యుతి కీ నొప్పుం, గలదాన నె యింతకంటెఁ గలుషము గలచే. 216
- క. ఆనుచితకార్యము లేమీ, నొనరించినయత్ను మొప్పు ను త్రమజను లా
ర్తుని విప్రుని విధ్వస్తా, త్తుని నెప్పుడు సంతరింపుదురు మేలగుటక. 217
- ఉ. కావున నొండుపాయములుగావు మహీసురరక్షణంబ మే
లై విలసిల్లు నేమితెఱఁగైనను మంచిదె యంచు బుద్ధిలో
భావనఁజేసి యచ్చెలువ పల్కె ధరాసుర రెండుజాలలో
నీవది కేగుదెంతు సరణిం జలియింపకయొండు మి త్రుటిక. 218
- చ. అని యతండు విశ్వసించినట్టుగా నందులకుఁ గొన్నిశపథంబులం బలికి యక్కలికి
నగరికరుగుచు నపరాహ్లాగతుం డగుగగనమణి నాలోకించి కీర్తించి కరంబు లురో
జాగ్రంబులఁ గీలించి యిట్లనియె. 219
- క. ఓలోకమి త్ర యోకరు, జాలయ నీకులముదాన వనిసీసుర దు
శ్శీలంబు మాన్చి యిటు నా, యీలుపు చెడకుండఁబ్రోవవే నేఁ డనుచుక. 220
- క. చేరఁ జనుదెంచి యలసర, నీరుహహితుఁ డబల యట్లచేయుదు చింతా
భావంబుఁ ద్రోచి కదలు మ, గారమునకు ననుచుఁ బఱచె గగనంబునకుక. 221
- ప ఆసమయంబున. 222
- చ. ఇనుఁడు ఐనూర్ధతుం డరయ నెవ్వఁడు వానికి నీతిలేదు వీఁ
డినుఁడు ఐనూర్ధతుండు నయమెయ్యది తప్పిసీదీవారతిం
దనిసి ప్రదోషకాలమునఁ దానిదె వారుణి నానియున్నవాఁ
డని యలకంబరె న్నరరె నా నడచెం దగ థాయప్రాచికిక. 223

సీ. ఇవి చెందిరికపీరలవుగదా తిగిచివుచ్చెలఁబోసి కటులఁ గీల్కొలుపవచ్చు
నివి కుంకుమరసంబులవుగదా గబ్బిగుబ్బలజొకటంబుగా నలఁదవచ్చు
నివి చెంగలుపసెజ్జలవుగదా కాఁగిల్లఁ బ్రియులుండ మెఱసి నిద్రింపవచ్చు
నివి చిగిర్చినమావులవుగదా కటికివేసవులనీడలఁ గ్రీడ సలుపవచ్చు

తే. నివి సరోజాతరాగంబులవుగదా బెడంగడరుపేటికలఁ బెట్టి డాపవచ్చు
ననుచు యరుణావరోధకామినులుపలుక, నస్తగిరిఁ బ్రాంత జరతారుణాతపములు 224

మ. తనచి త్తంబునఁ బద్మినిం బవలుపొంద న్నార్వచీకళికిం
జనఁ దైశాన్నప్రదోషపీడకు విహించ న్నేచ్చె నింకట్లుగా
దనువో మంగలవాఁడనందు భృగుపాతప్రీతి నేతెంచెనో
యన నేవించె సరోజబాంధవుఁడు ప్రత్యగ్భూమిభృత్యూటముకా. 25

తే. అపరపర్యతశిఖరసింహాసనమున, గొంతదడవుండె గ్రహరాజా గ్రంథుటుడిగి
సమయరమ మజ్జనంబాడి సాగరంబు, దండనుంచిన కుంకుమపిండ మనఁగ. 226

శ. కరటనిష క్తఖర్జు ఐడఁగం జిరగర్వసమగ్రమంజన
ద్విరదము పాయతన్నదస్థలిం బొడుకెక్కినయ స్తసానునం
దరదముఁ జారఁ బైనడుగు లానక యుర్వికి దీగ్గు నుద్ధత
త్వర ననఁ గ్రంథ భానుఁ డవధాననికుంచితభానుహన్తుడై. 227

సీ. పరిపక్వలింబవిభ్రాంతి దవ్వలరాజకీరడింభములు గ్రుక్కి శ్శుమ్రంగఁ
బ్రత్యగ్రశోణితభ్రమ నుపస్థితములై వంచాననంబుల బయలునాక
గల్లకీపల్లవచ్చదనశంక సగంధకరులు రిత్తకురిత్త కరముసాఁపఁ
బుంజీకృతక్రవ్యబుద్ధి నిర్ధరవృద్ధకాక్షులములు నోళ్ళుచప్పురింప

తే. నైరికద్రవవిచికిత్స గాన నాట, పాటలోఁఘలు పాలిండ్లఁ బ్రామఁ దివురఁ
బ్రత్యగవనిధరంబునఁ బ్రాకుదెంచె, నపుడు దివసావసానసంధ్యామరీచి. 228

తే. చరమదళఁ గన్నవాసరస్వామిఁదలఁచి, తమ్ము లామోద మఱివెంతిఁ దలఁకుతుండ
నస్తమపగోత్రమయ్యురాగా ప్రిఁబాదలె, మొదలఁ బాశ్చాత్యకృత్యమట్టిదయకాద.

తే. సద్విజ్రేణి దివసావసానవేళ, చలువఁదేరు ననప్రదేశములఁజేరి
కన్నులరమోడ్చి విస్ఫుల్లగతులమిఱి, నారవవ్యాజమున జపం బాచరించె. 230

సీ. తావులకొండనెత్తము డిగి చెంగల్యదొనల చల్లనినీటఁ దొప్పదోఁగి
పరిగొన్నపచ్చకప్రపుడుమారమురెచి తరుణపల్లవపరంపరఁ దెరల్చి
వికసితప్రసవజాలకరేఖపులవంటిగంధసంపద దేటిగములఁ బ్రోచి
బలిమి గాననపరంపరల నుజ్జుటలూచి తీవపండిళ్ళలోఁ జరిగితిరిగి

తే. యొండ పాడదూరక పగళ్లునిర్లు గవయఁ, తియ్యమావులక్రేసిడఁ దెరువుసాగ

- కల్ల నల్లనఁ జనుచెంచె నతసుభద్ర, వారణంబన సాయంసమీరణంబు. 231
- చ. సరసులసంగతిం గలుగుచక్కనితమ్ములఁ జేరఁబోయి క
 స్వరఁమొగిడించి వ్రాల్చుచిగురాకులడగ్గటి పత్రము ల్నికా
 కరదృపదోఘములో గదిసి కిక్కుపడం బరిము క్తవృంతకే
 సరములఁజెంది కందునొకజక్కన దారివియోగవేదనకొ. 232
- సీ. నిండారుకమ్మదేనియ మజ్జనంబాడి కడిమిపుప్పొడినన్నె మడుగుఁగట్టి
 రేకుగన్నుల జంచరీకాంజనముఁజేర్చి తనవల్లి ఘనచందనముఁబూసి
 తులలేనతూఁడుజేతుల నూర్చి కలుదాల్చి జలకణమాత్రికచ్చటలఁపూని
 మొగ్గపాలిండ్ల సొంపున హిమాంబువునుంచి యామోదసంపద నతిశయిల్లి
 తే. హంసకంబుల నిజపదం బలవరించి, భువనమోహన మైనవై భవముఁగాంచి
 కలవవరిబోడి రాజరాకడదలంచి, పాలిచె వాసకసజ్జికాస్ఫురణ నపుడు. 233
- తే. ఝంకృతివ్యాజమున హంసన్నతాళి, యూఱడింపఁగఁ దనకన్నవారిలోన
 ననఁధిక్లాంతిమిత్రమోహార్తి భిన్న, తప్తికొమరాలు పత్రసేత్రములు మోడ్చె.
- సీ. కనలుసంధ్యాస్థిఁ చేర్చిననభికిరిమేన బుటములెత్తిననీరుబొబ్బలనఁగఁ
 గాలమాంత్రికుఁ డంధకారదానవబలిక్రియకు రాల్చినపేలింజలనఁగఁ
 దాండవప్రమిఖమార్థజకుఁ డంజలిపుటంబున విధిర్చినకమ్మపూవులనఁగ
 మైరవసింధుసంపర్కశర్కరదేవమును లానర్చినలింగమూర్త్యులనఁగఁ
 తే. గమలగర్భాండగోస్తనీకాయమాన, జటిలపరిపక్వఫలగుళుచ్ఛములనంగ
 నఖిలజనలోచనోత్సృం బాచరించె, దామరసన్నైకికులదారతారకములు 235
- ఉ. స్నేహవిరక్తిఁ గాలగతిచేఁ గని మిత్రుఁడు చామగక్రియా
 మోహితుఁ డౌటఁ గన్గొని ప్రమోదవిధిం దనుఁజేర నీగురు
 ద్రోహి కళాంకుఁ డెట్లనక దోయనిపూనినతక్రద్విగ
 న్ద్రోహినిమోమువిన్నదనమో యనఁ బొండిమదోచె నెయ్యడకొ. 236
- సీ. బలభిద్దికావితప్రతిమ గామినిముద్దుగులుకుటీరికనవృతెలివిచెప్పి
 యుదయమస్త్రీడ నూడికొంటులుమోవఁ గూలినచాదంతిక్రామ్మఁబోలి
 గగనవాసినిగొంపి గాడికొండొకదోచు కమలా పురధరథాంగంబు దొరసి
 కాలకాపాలికాగ్రణికరంబున నెత్తిమాచు క్రొన్నెమలికనుకటి నొరసి
 తే. యంచు గనుపట్టి మెటియించుకంత మెఱసి, సగముపర్యాయకమునసాక్షాత్కరించి
 వింబమంతయు వెలికి దీపింప నిలిచె, జడలఁ బూర్ణకళాసీమ చందమామ. 237
- సీ. అది గుఢాకరలింబమా కాదు మడికానునన్నె వేలుపుటన్నవత్తిగాని
 యది చంద్రమండలంబా కాదు చదలేటఁ డేలుదంతపుటరిగోటుగాని

యది నిండుచలివెలుంగా కాదు మబ్బులేనుఁగుదోలుతెఱనోటి మెగముగాని
యది చకోరములవిందా కాదు దుగ్ధాభిరక్ష జనించిన వెన్నకరుడుగాని
తే. యది నిశామిత్రమా కాదు మదవియుక్త, యవఘరట్టశిలావలయంబుగాని
యని జను ల్పూచి కీర్తింప నతిశయిల్లే, బ్రోడబాలికలవపూఁబోడికిలిమి. 238

సీ. ఇనకరాంకురముల కడయూనిమ్రాని క్రీనీడబాడల డొంకి నిలిచెఁ గొన్ని
మధురసప్రస్నిగ్ధమాక్షిచ్ఛత్రభాగవులలో గవులలో నడఁగెఁ గొన్ని
కల నైనవిఱుగెఱుంగనిపోటుపరికరామారుకత్తులమాటు జొచ్చెఁ గొన్ని
చేనేతబడి తలంచినలేరు బంతి యున్నులనొమ్మలదాడిఁ బఱచెఁ గొన్ని

తే. త్రాసమునఁ బొంది పద్ధతి భ్రంశనముల, గూపకుహరాంతరంబులఁ గూడెఁ గొన్ని
యిరులు తిక్కరు లన నప్పుడేమిచెప్ప, రాజు బరచక్రహరణసంరంభుఁజూచి 239

సీ. ప్రాశుమింకినవాలపాలిండ్ల మోయాండు పడుపుపుట్టక మూలఁబడి కృకింప
నేపురేగినరంకుపైలదీఁగబోఁడులు వింతకాఁగిలిలేక వెతలఁబొందఁ
కడిపోనితెరనాటకపుటూరుజంగాలు కేళికల్ గూడ కోగిరము లెత్త
తడక ద్రోపరిముచ్చుపాగువులు మఱి దొంగపనియొక్కవాలైనబమ్మపొర

తే. గంటవేటల దిరుగాడుకఱుపైఱుకు, మూఁక వెఱజిక్కికాళ్ళు మోములునువానఁ
బిండిపల్లినచందానఁ బేదవారి, దివియవెన్నెల సాంద్రదీధితి వహించె. 240

సీ. చేపువుట్టినగభ్రీకలు ముక్కులఁ గ్రుచ్చి క్రుచ్చి యూరలరేక క్రోలుఁ గొన్ని
యఱులానఁగఁ ద్రావి యసుమరుచ్చరణుఁ బోటుచాలక నేలఁ జూచుఁ గొన్ని
కడుస్సిగ్గుదేరుతొల్పడుపుదోమటఁ జొక్కి యానందమున జిందులాడుఁ గొన్ని
నిగరంపుమోవి తేని యుతోన దొరల్పి చెలువలిచ్చిన సంతసిండుఁ గొన్ని

తే. యోలములదాఁగి తలమాపనోడి తల్లడించు నరికోటిపైఁ బుక్కిలింపి యుమిసి
బయలుఁబట్టించి పేరెము ల్వారుఁగొన్ని, కైరవాప్రాతపములఁ జకోరకములు. 241

వ. ఆసమయంబున. 242

సీ. కట్టినజనుగుసీర్కా విధోపతి పింజయాపార్థిలంబియై యతిశయిల్ల
ధాతోత్తరీయపస్త్రములోను శుభ్రశుభ్రంబులై బ్రహ్మనాత్రములు మెఱయఁ
గనకవీరుద్ధృంధికలు కిపోవాలావాలసీమబచ్చనిదాలు చివురువెట్ట
నామోదరసపుష్టి నచ్చిర్తమై ఫాలతలమున గోపించదనము గ్రాల

తే. నవలఁతటఫేలంబున నమరులిళ్ల, సికిచోకాటంబువిరులతోఁ జెలిమినేయ
నడుమ జగజంబుదోపుబచ్చనము దనర, వైదికబ్రాహ్మణుఁడు నిండువన్నె మెఱసి.

తే. క్రముకగింగపరంపరాకలితమయిన, వన్నెటికతిత్తిమేఖలావల్లి నిఱికి

- యాకు లక్ష్మింది యలబలం బడఁగు టరసి, యునికివెలుపడి బ్రాహ్మణం జొక్కరుండు.
 ఉ. అప్పు డధిజ్యచాపధరుడై మరుఁడేర్పడి వెంటనంటి రాఁ
 జొప్పున జాలిమాలి యథుసూరుఁడు పాణుఁడు పచ్చిపచ్చి యా
 యొప్పులకుప్పురామికి నయో విధియం చుదితాశ్రుధారలం
 గప్పఁగ మోమునిశ్యసవకంపితచారుతరాధరోష్ఠుడై. 245
- క చెదరడిమీనును జెక్కున, గదిసినకంఁగేలు గ్రాలఁగా విప్రుఁడు లే
 నిదురెఱుఁగనికంటంబడి, పదియగుమరుమంట మంటపంబున నుండెన్. 246
- ఆ చీను చిలుకుమన్నఁ జిమ్మెట బుట్టన్న, నెదురమూషకములు మెదలుకొనిన
 నిదురలేక భూమి విర్జరుం చాలించు, నప్పు డబలకాలిచప్పు డనుచు. 247
- క. రాదాయఁ జూచితే యను, రాదా యుద్ధంకిబట్టి రాదను నిర్త
 ర్యాదలు సీమంతినులను, హా దైవము ప్రార్థుపోయె నని తలయూఁచున్. 248
- క. ఎదురుకొన నతిగి చా యకు, గదలుతలారులకు వెఱచి క్రమ్మరు నేన
 మ్మదవతికి నేలదారులు, పొదివికొన న్నిదురపోయె బ్రాహ్మని పలుకున్. 249
- ప. ఇట్లు మోహనలంబున దేహంబు విదాహింప నయ్యుర్వీగీర్వాణుండు చలితవియో
 గిప్రాణుం డగుపంచబాణుం డలంచి. 250
- మ. ద్విజరాజుం గలదాబ్బుకొన్నతేనిదృగ్దృష్టిప్రభూతాగులన్
 రజమై పోయిననిన్ను నీతిరసదూరా మార యీకేవల
 ద్విజరా జర్జిన నేమిసేయునొ ప్రళాంతిం గాంతి మత్యాయక
 ప్రళముం గూర్పకు నారి నారి ననుగూర్పం దేర్పఁ బుణ్యంబగున్. 251
- చ. శివ గణనాయకా యనిన శీఘ్రమై కార్యము లడ్డపాటులే
 కవు యగునాధపంచవిశిఖా యన హస్తపదాస్థికాండముల్
 చివికెడుపట్టినొప్పు లొడిసె ల్రసపాక్కులు గంట్లు బిబ్బపుం
 డ్లవు నిటువంటిపు త్రుఁ దగవా కన నమృధుకై బభారికెన్. 252
- ప. అని పనివి పనివి యనంగబాణమూర్చితండుంబోలే నమృంమండు నిద్రాముద్రా
 లోచనం డయ్యె వయ్యవసరంబున. 253
- క. అనిక ధరణీసుగునకుఁ, దా నిచ్చినమాటపట్టుదలఁచి తదీయ
 సాసీయపాలనీయ, ధీనాకృతిగాక నగ రతిత్వర వెడలెన్. 254
- క. జలధరమాలికలోఁగలి, తొలుకార్తెఱుఁగనఁగ యమవిధుంతుదహాలా
 హలకాచమేచకదుర్బి, గలనీలాంబరము ముసుగుగాఁ గైకొనుచున్. 255
- క. పరివృత్తికంఠయై విశ, లరయుచు నడ దడపడంగ నరుడెంచి ధరా
 గురు నిద్రపోయెదే యని, కకసంజ్ఞం దెలుప మేలుకని నాఁ డంతెన్. 256

వ. ఆదిత్యవోదితుండై క్రోధించి.

257

కా. ఆయ్యా నేడిట కేగుడెంతువని నీ కాశించి యిచ్చొట గ
న్నయ్యంబాలక నిద్ర గాచి యిపు డేమోహార్కితి న్నాడుజా
లయ్యె న్నాలపజాముఁజొచ్చె దడవాయ న్వచ్చి విచ్చేయునీ
సయ్యాటం బింకజాలు హాసిత ననుష్ఠానార్థి నై పోయెదన్.

258

చ కడుపడి రెండుజాము లగుగం బరిరంభణ మీఁదలంచి నీ
కడ కరుచెంతు రానిపనిగల్గిన నాఁటికిఁ దండ్రిఁ గాఁజూఁ
బొడిచినక్రూరకర్తమునఁ బోవును నంటివి నూన్మతంబు నీ
కొడుకయిపోయె రాక కిదిగో గురులింపజరాత్రిపాపముల్.

259

క. కడుసరసములకుఁ బ్రొద్దె, క్కడిది దురంతోపగూహగతులకుఁ బ్రొద్దె
క్కడిది యొకసెలపు నేసితె, కడజామున వచ్చి చాల్చాకాటుపబుద్ధిన్.

260

ఆ. కొదవలేక రతుల గోవాపుఁగోడెనై, పొదలఁ బెద్దతడవు ప్రొద్దులేదు
నొరసి తెడ్డు నాఁకి యుపవాసకర్తంబు, చెఱుదుకొనఁగ దీనిచేతనేమి

261

క. అని చిందరేగిన ట్లచ్చెనఁటిగరాసురుఁడు చెంతఁ జేసడివనిధి
న్తుని గాలఁ దన్ని చనుగతి, ఘనజఘనంబాసి యబ్బగాఁడుగఁబోయెన్.

262

క. చనఁ దనకు మనసుపట్టిన, పనియది గా కునికేదీరఁ బట్టక చనుఁగా
కని యూరకుండె నట్లుం, ది నరాధిపకన్య దనకు డెందములోనన్

263

క. సరిప్రొద్దున నరుచెందితి, నరుఁజోదయసమయ మెట్లుయ్యె నురంత
స్మరమాయాంధుఁడు గావున, నరరే విప్రుండు తుర్యయానుం బనియెన్

264

క. కామాంధోనీ నపశ్యతి, నా మును నే విన్నవాననకదా వెఱుకే
లా మందునిమాటలకని, యాముద్దుగుమ్మ మందహాసముఁ దాల్చెన్.

265

క. నానీరచరాగ్రణి బహు, మానున కిట్లనియె న్లు మహినురుఁడన్య
స్థానముఁ డయినపిమ్మట, నా నెలఁతుక యేమిసేసె ననఁ గపి పలికెన్.

266

క. మహినురుఁ డ ట్లరిగిన న, మహిశారత్నంబు తొడనుమాలితి నని ను
స్సహాయమున భయమున నిజ, గృహమునకుం బోవఁ దత్తిరింపఁగ నంతన్.

267

చ వనదసమృద్ధి నీటికడపంబలె నంబర మొప్పుఁ జంచలల్
మినమినలీన దోన నుటిమె వ్వడి గండులు వ్రాలె వ్రాలె దొ
ల్చినుకును దూర్పుఁటిదొలసెం బలసెం జడివానసోనజో
రనఁ బురవిద్విషద్రోశసహస్రభవాకృతిఁ బర్యేఁ జీకఱుల్.

268

క. ఇది రాయరప్ప పల్లం, బిది మిట్టిది మాకుమట్ల యిది పామిది గా
మిది యని వివరింపఁగఁ బె, ట్టిదమై యొప్పెనుగు నక్కటికిచ్చీకటిలోన్.

269

- చ. నుడివడి యింటిలో వయసుచుం బెరచొప్పునఁ బోయిపోయి య
 పుడఁగి దృష్టదృష్టిగరిమపాంతమరంతవనాంతరంబులం
 బడి ములుదీనలం దనిలి భంగములై కురులుం దుకూలముం
 దొడివినకంచుకం బెడలఁ దొట్టినభీతి నొడ ల్వడంకఁగాక. 270
- క. కరము లూటల నొందక, దూఱుచు నో రలయ నలువ మాఱుచు రొంపిం
 జాఱుచు నెంతేవెలవెలఁ, బాఱుచు రాజన్యకన్య పఱచి యింతక. 271
- కా. ఆయుగ్రాటవి నొక్కచోట భయదంబై తోయరక్షోపల
 చ్చాయం బీనుఁగుఁ ద్రొక్కి కోమలకరాజ్ఞాతంబునంబట్టి య
 యోధ యీమానవుఁ డెవ్వఁడొక్కొ మృతికేమాహేతు వంచు నివ్వా
 రాయత్తం బగునాత్మఁ బోఁ చెరువులే కన్వోటలఁ దా నున్నెడక. 272
- క. అవలయునఁ ద్రింశద్వ, ర్నావధిగా నున్నభూసురాసురుఁడు విశా
 లావరపుత్రికి హితవం, భావన సాక్షాత్కరించి పలికెం బ్రీతిక. 273
- క. మనుజులు మిట్టాడని యీ, ఘనగహనంబున నిశీధకాలమునం జ
 చ్చివనరుచక్కటి తెక్కటిఁ, దనుమధ్యా సంచరించెదపు నిక్కంకక. 274
- కీ. నుంచు కన్నీరు మంచున మోమునమ్మి, వాడియున్నది దీర్ఘ నిశ్వాసనిహతిఁ
 దల్లిదెల్లెమనధర్మోపల్లవంబు, ఇంతవలనంత నవ్వ నీ వెవ్వ రనుచు. 275
- క. అనుమానింపక తమధృ, త్తిమవిసర వపారసప్రదానవిధాన
 స్వనముల్లుకంబు వదనం, బున ద్రిష్టపలాకి కిందుముఖి యిట్లనియెక. 276
- క. వినయవికాల వికాలా, వనిపాలునిపుత్రి దైవవిశమున నన్న
 జ్ఞననీజనకుల జనకుల, వినతులపా త్రెడసి యాటవికసతి యయితిక. 277
- కా. ఏ నిర్నేరుట యొట్టు లీపడినవాఁ డెవ్వఁడు వర్షాతమః
 పానఃపున్యముఁ జెల్లునల్లుచపలాప్రత్యర్థు లాలోకమల్
 మేన భంలిహ ముగ్రమృత్యుముఖగంభీరంబునో చెవ్వ ర
 య్యా నిష్టాచిన గుండె ర్పుల్లరనుఁ దధ్యం బానతీవే యనక. 278
- మ. ఆతఁ డత్యంతతమ ప్రసన్నహృదయండై పల్కె నే నంచిత
 శ్రుతిసంపన్నుఁడ బ్రహ్మరాక్షసుఁడ నివోద్ధి గాపురం బుండునుక
 మతి భీతిల్లకు నీకు నొజ్జ లితఁడమ్మా నీకు నేకారి యీ
 క్షీతిజచ్చాయనోజగ్గణహతి నొచ్చె వ్వాట లింకటిక. 279
- క. గురుఁడ నిది శిష్యురా, లీతరుణీతుణి గవయ దుక్కుతం బని మదిలో
 నరసి యెఱుంగనియీదృశ, నరసకువుల మేలుపొందునా యెందైనక. 280

క. నూరిశ్రేష్ఠునకు ఐరా, చారగరిష్ఠునకు నీకు సద్విప్రా యీ
ఘోరనిశాచరవేషం, బేమాపునఁ గలిగ ననిన నెఱిగింతుఁ జెలి. 281

సీ. మొదల గొళాంబి నుండుదు నేదకాస్థారచతురుండ నాపేరు చండశర్మ
కులకాంత కాంత యచ్చెలువతమ్ముఁడు మూలఘటకాంకుండతఁడొక్కకన్యఁ బెండ్లి
గాఁబోవుటయు గోడిగములకు నేనును బనిబూని యటువాని ననుసరించి
యతిసభ్యునట్ల పోయితిఁ బోవ నను బెండ్లిపెద్దగాఁ దలఁచి యావిడతండ్రి
తే కదిసి యల్లునిగుణరూపగౌరవములు, వేడుటయు నావివేకంబు వీటిఁబోవ
నవిగుణంబులప్రాపు మూఢాత్ముఁ డంటి, ననిన నమ్మట లఱిఁడు సత్యములఁజేసి. 282

క. కాతాళంబున నిచ్చిన, కూతు నతం డీక వడలఁగొట్టిన నపుడా
చేతకు నాహృదయం బుట్టుతలఁ ప్రేంభోళనప్రయోజన మానెన్. 283

క. మఱిది యని యుబుసుపోకల, నెఱుంగక యిట్లాడి లోకు లెగ్గింపం దెం
పరినై కూడినపెండిలి, జెఱిచితి నాకన్నఁ గప్పితిలుఁడు గలఁజే. 284

క. ఈయగ్రాఘం బేమిటఁ, బాయ నయో హృత్ప్రీతిపహితాపశిఖం
గాయము వేఁగెడునని పలఁచేయి కిపోలమునఁ జేర్చి చింతిలుచుంటిన్. 285

చ. అగణితధర్మ కర్తరతుఁ డంచట ము న్నరు దెంచియున్నాఁ
డగుట ముగ్ధకృత్య మపు డారసి ముద్దలనామలైర్భిక్షుం
డగలక నన్నుఁజూచి కుటిలాత్మ కళ త్రసహోదరు న్నహః
కుగుణధురీంఁ గానిమనుజుండని యూరక పల్కఁబోలునే. 286

ఆ. వేయుబాంకి పెండ్లిసేయుదు రుత్తమ, జను లతిప్రయాసమునకు నోర్చి
చెనఁటిసేత నిల్లు మనువులఁ జెఱిచిన, విసపువత్తుఁ జెప్ప వినముగాని. 287

ఉ. మోఘముగాక సీవు తలమోచియొనర్చినయట్టియిద్దురం
తాఘము నేఁడు పిల్లకొలయై చరణంబులఁ బ్రాకునజ్జన
క్షాఘనయోగ్యభూమికురజన్తము వీడ్కొని కానలోగ్రతా
భాఘనవృక్షవర్తియె క్రాంతినిశాచరవేష మేర్పడన్. 288

ఉ. పంకరకటైకింగలము వైద్యము నీడి విలోనంచు ని
శృంకనవృత్తి ముద్దలుఁడు కాపము నిచ్చిన శోక బాష్పధా
రాంతిరనేత్రపంకజాడనై చరణంబుల వ్రాలి యోదయా
లంకృతచిత్త యోబుధకళానిధి యోగుణధుర్య కావవే. 289

చ. అనుఁగుమఱిదిగానఁ బరిహాసపురస్కరభాషలాడి నీ
పనిజ నియించె నీచరణపంకరుహంబులు సాక్షిగా మది

గనలు విహించి యిట్టికొఱగాని ప్రయోజన మాచరింప నీ

యనుపమదివృద్ధిపై కొక డడ్డమె చాడుము శేర్పనేరముల్.

190

క. అని యేను మేను పడక, న్యవితాజనతార్తి బాగల వారించి ప్రబో

ధనిరీక్షామూలకర్తముఁ, గనుఁగొని యితఁ డనపరాధిగా యని కాంతిక.

291

స. ముద్గలాండు న న్నాలోకించి యిట్లనియె.

292

చ. కలపముఁ బూని పెండ్లిపనికిం బ్రతికూలుడైనైతి విట్లు మొ

క్కుల మిదిగాదె నీమన సకల ప మానటులైనఁ గేరడం

బుల కిది చోటె మోఘముయిపోవడు నానచనంబు గన్నచా

యల నిక బ్రహ్మరాక్షసుడనై యిల నీవు చరింపుచుండఁగన్.

293

ఉ. అల్లినపంఠమూలఘటకాంతుఁడు భూమినిలింపకన్యకా

హ్లాకభిల్ల భగ్నహృదయస్థలఁడై తను వుజ్జగించి మ

ల్నిల్లున తుడ్చుచింజయనేనుఁడు నా నలవిప్రకన్య యు

త్తుల్ల సరోజనేత్రిప్రియపుత్రికయై పొడము న్నకిరీతిక.

294

ఉ. ఆయెలనాగ దైవిగతి నర్థనిశం గతిదప్పి నీతరు

చ్ఛాయకు వచ్చు నానరసిజచ్చదనేత్రకు నవ్యసుంధరా

నాయకనూతికిం దగులూనర్పము సంశయమేది యంతలోఁ

బాయమహీసురాసురత బ్రహ్మదంబు భజింతు పిమ్మట.

295

మ. అని కాపానిధిఁ జెప్పి ముద్గలుఁడు పోవం బోవ నాలోన నె

ఱ్ఱని గ్రుడ్లం గులిశంబులం దెగడుకొఱ ల్పాడబన్సార్జితా

ననముం జంజారుపెండుక ల్భ యదకర్ణద్వంద్వముం గల్గి మే

దినికి శ్వేగ్రుగ బ్రహ్మరాక్షసుడనైతిం జంచరీకాలకా.

296

ప. అట్లరీవృహార్యగీర్వాణుండనై సకలప్రాణిభక్షణంబునఁ గౌక్షింభర్యంబు ప్రవర్తిల్లి

నివ్వబసి నాశ్రయించి యుండితి నిప్పటికి ముప్పదిసంవత్సరంబులు గడచె నమ్మద

లుండు చెప్పినట్లు నామరంది జయనేనుండై పుట్టె నవిప్రకన్యకపు నీవు ని న్నన్నర

నాధకుమారునకుం బరిణయంబు నేసి యాసురం బగు నివ్వేషం బపనయించెద

ననుటయు నలరు మొగంబున రాజన్యకన్య భూసురాసురున కెట్లనియె

297

క. ఇచ్చోట నానిమిత్తము, చచ్చిన యవిప్ర సుప్రసన్నత్వము నేఁ

డచ్చుపడ మనిచి పురికిం, బుచ్చి జగద్వినుతకీర్తిక బాగడొండఁగడే.

298

క. భూసురహత్యాఘమహా, త్రాసమునకు వెలుతునని పదంబులఁ బడి గా

ధానకిం బ్రార్థించిన, నాసురకులకాశ్రవుఁడు దయాభిముఖుండై.

299

ఉ. ఆవిరితీవబోడికృప కడుభరతుంది భవన్నియోగ మే
లొప్పభయా ఫలింపక బలాయబలా యని విప్రుగొండు ర
త్తోవిభుడేగి పీనుగున సుప్రదతీర్థమునం దొరల్చి సం
జీవితుఁ జేసి మందిరముఁ జేర్చి భజించి కుమారి కిట్లనుకొ. 300

క. చనిపోయిన నీయొజ్జలు, మనుగడఁ గనియె న్వసించె మందిరమున నో
తనుమధ్యా మొగిడించిన, కనుఁగవతో నిలుపు రాజుకడ నినుఁజేర్తుకొ. 301

చ. వలగు వింబ మన్నఁ బ్రతివాక్యము లాడక మోడ్చుకంటితో
నిలిచిన బ్రహ్మరాక్షసుఁడు నిర్భరచేగధురాధురీణుఁడై
పొలఁతుక నప్పు డెత్తుకొనిపోయె మనోజవుఁ డాట నిల్చుఁ బా
టఁనగరోపకంఠనివిడద్రుమకాంచనసౌధవీధికొ. 302

ని. ఆసమయంబున. 303

కా. గొందు లీడ్కొని పక్కజాంతరకుటీకూటాధ్వసంధు ల్వరా
స్కందు ల్పూడ నవక్రవక్రములు ముచ్చట్లాడ నిచ్చాతికొ
గ్రిందు ల్తీరులుగా సతీపతులు గౌగిల్పూడ దీప్తు దీప్త
ల్పొందులో గూడఁ ద్రిభంగిభంగి మోరసెం బుంస్కుమ్మటవ్రాతముల్. 304

చ. ఆతికృతికన్య నందినమురారివిరాజదనంతభోగసం
స్థితి ప్రతివారముం బొదల కిఘ్యలు పుణ్యజను ల్లయక్రియో
న్మతులు దురంతకాస్త్రకలనం బ్రతివాదుల నోర్వ సర్వతో
గతమతిమండు నిల్చెఁ గవికాశికదిక్కుటకాగ్రపీఠికొ. 305

చ. నిరసిసులక్ష్మీ నుల్లసిలువారికి నేమిగొఱంతె యీవిభా
కరునకు సంజనిచ్చి తిరుగంబడి లక్ష్మీ హరింప నెట్టివో
నెరవులసొమ్ము సత్యమను నే యని వెల్వలనయ్యె నిహివాఁ
బరిగలితద్యుతి న్వలకఁబాటె నికాంతనికాంతదీపముల్. 306

చ. కనుఁగొని వైత్తినిత్యపథిక ప్రవిబోధకరంబులై ఖగ
స్వనము లుదగ్ర బాహ్యవనవాటికల న్వననయ్యె నయ్యెడకొ
ఘనమదభృత్రమకరటికంపితదిగ్విటపసుఫరన్నభో
వనరుహసంక్షరత్కు సుమవర్ష ముచాడ్చున జాటెఁ జొక్కలుకొ. 307

నీ ధారాధరస్సయోదయవియచ్చికురబంధమునఁ దారాలతాంతములు రాలె
రోదనీతసుసమరోహంధకార్తణమదవిలేపనరేఖ మసలిపోయెఁ
జక్రవాక స్తనస్థాత్మనీహారఘర్తాంబువు ప్రత్యక్షమై యడంగె
మధుపకజ్జలభాసమానకై రవిలోచనముల నిద్రామద్ర ననలుపెట్టె

- తే. మలయనిలయసుగంధసంబంధమంద, పవననిశ్వాసవీచిక ల్బారుదీరే
సంప్రభూతకళారమ్యసౌమ్యగమ్య, గంగసంగత్రమాయామయామవతికి. 308
- చ. తగఁ గుసుమాస్త్రీకేలి దిగఁదన్నినచీరలు గాఁగిలింతలుం
బగఁగొని యడ్డగింపఁగఁ దెమల్చినహారములు న్భరంబునకా
దిగిచినసొమ్ములు న్నదవతీతిలకంబులచేత వేఁతువ
న్నగుడ సవర్యఁ గైకొనియె మామ్యలు గారె గుణప్రదీపకుల్. 309
- చ కివసి కవుంగిలింప నవకాశము చాలక ప్రాద్దుఁజూచి లోఁ
జివికెడువారు హస్తములజీవితనాథుల గ్రుచ్చిపట్టి వే
గవరులమోవులాని యరగన్నిడువారును శయ్యలం బరా
భవ మొనరింపలేక వగపాల్పడువారును నైరి జవ్వనుల్. 310
- కా. నానాదీపమరీచికల్ గొనియెనో నాఁ జూడ నిద్రాపం
చీనస్త్రీనయనంబులం బ్రియదృఢాక్షేషప్రకుణ్ణీభవ
స్త్రీనాక్షీకుచము ద్విగం కనికరామ్రేడికృతోత్కాక్రంతికాం
తానుష్టాధరము ల్జపాసుషమ చెన్నారె న్నిశాంతంబునకా. 311
- మ. తులనప్రేమరసోల్లసన్నిధునచేతోజాతసంగ్రామకాం
క్షులవారిం చె నుషఃప్రనూచకగతుల్ కాలాజరద్వీపికా
కళికల్ శైత్యదృఢస్తనస్తబకముక్తాహారము ల్వాసనల్
గలయం జల్లెడుపూత లిష్టరుచికృత్కర్పూరతాంబూలముల్. 312
- సీ. శ్రమవార్నిమజ్జనజటిలాంకంబులు సంధూతేకుంకుమస్థానకములు
జాగరారుణితలోచనసరోజంబులు కాంతదుంబనము క్తకజ్జలములు
కరచపేటనిరస్తకరిన క్రచ్చిత్రింబు లభినవదిగలంకృతాధరములు
స్ఫుణినమత్కరికాభరణభృద్దళంబు లనూననిద్రామద్రితాననములు
- తే. గాఢపరిరంభసంభ్రమక్లామ్యదచల, గురుపయోధరభరహారకువలమణులు
కలితతాంబూలరసరక్తగల్లతలము, లమరఁ గొమరొండు పొలిచి రహర్షభుమున.
- కా. ఆకాఖిష్టమిశ్రమామలినహృత్కర్మంబు నిర్వంశ్యసం
ధ్యాశిల్పిప్రభుకల్పవిమానకురువందక్షోదసమిత్రలా
క్షాళాణం బనఁ బ్రాచిదోఁచె బివీసీకాంతుండు జాగ్రత్సురో
దేశాంగారకరాజనాఁగ మొదలం దీండ్రించె సంధ్యాప్రభల్. 314
- సీ. ప్రసవితద్యుతీత్రఘస్పృణసస్యంబులు హల్లకప్రియసాలపల్లవములు
తిమిరేంధనప్రవర్ధితదావళిఖలుషఃపవనభుగ్వరభోగఫలకమణులు

- హరిపురం ద్రీకుసుంభాంబరంబులు ఘనప్రాకృతివాడ్లటారత్తిమములు
 సంభోధిఖండితోదయసత్తురుధిరంబులై రావణాంగసింహురజము
- తే. బుక్షిన్మత్తిప్రమోదకృద్యామినీవి, యోగదవిధూన్యధాతిభిన్నోదురమణి
 నన్యపాల్లకతల్పముల్ను జెలంగె, నంబరంబున నపుడు బాలాతపములు. 315
- ఉ ఇమ్ముల బల్లిమంబునిధి కేగునెడం దగ వారక న్నయూ
 ఖమ్ముల నెన్నిమందితముగా నొనరించినవేర్వరక్తిలోఁ
 గ్రమ్మఁగఁ బ్రాకృత్యధరవికత్తుల బద్ధినివేనుపాటునం
 గ్రమ్మఱ లెక్కఁబెట్టె నవఁగా వికసించె నహస్రప్రత్యుత్. 316
- ఉ గాసిలి రాజు మన్మనలు గాంచిన నే నొరుఁ జూడ నంచుక
 న్నూసినధంగిఁ గైరవిణి మోడ్చె బలివ్రతవోలె బద్ధిని
 వాసరకృద్వియోగవశుహ్ని సముత్థితధూమరాజులో
 నాసరసీజగర్భసదనంబుల బాసి నటించె భృంగముల్. 317
- తే. ఇట్లు సూర్యోదయంబైన నేకతమున, బ్రహ్మరాక్షసుఁ డధరాపాలుఁ గడిసి
 పూర్వవృత్తాంతమంతయుఁ బొసఁగఁజెప్పి, యబ్జముఖఁజూపి పెండ్లిగమ్మనుమనిచ్చె.
- వ ఇచ్చినఁ. 319
- క. ఆరామమణిఁ గైకొని, యారామరుఁ డాదరాత్పితాతిఘ్నంబై
 యారామన్యగ్రోధధ, రారహసాధమున బ్రహ్మరాక్షసు నునిచెక. 320
- క ఉనిది ప్రణమిల్లి క్రమ్మటి, చని యవ్విప్రాసురువను సరసాన్ననివే
 దవవిధికిఁ బుణ్యభూమి, జనుల నియోగించె జనితసాహోదమునక. 321
- ఉ కూరిమి తండ్రిపాదములకుం బ్రణమిల్లి సుకీర్తికన్య నం
 భోరుహలోచన న్భవనమోహినిఁ జూపి ధరామరు నిమిశ
 చారుచరిత్ర మేరుపడ నర్వముఁ జెప్పినఁ బుత్రు మెచ్చి యు
 ర్వీరమణుండు బంధుపృథివీగుం బిలిపించి యిట్లనెక. 322
- సీ ఘనులార మనకు రక్తస్పర్శసంబంధి గాఁడె సుకీర్తి విఖ్యాతమూర్తి
 దైవయోగమున నాతినిపుత్రిఁ గాంచనప్రతిమానగాత్రి చేపడియె మనకు
 మనజను సేనకుమారున కాపూర్ణశీతాంశుముఖఁ బెండ్లిసేయవలయు
 లాలన నివ్వితాలానాథుఁ డిచటికి వచ్చినఁ జాట్లంపునరుసగాదె
- తే. యతుల నయూహరరతుల దండాధిపతుల, ననిచి రప్పింతమా యుష్మహామహంబు
 నతఁడు వీక్షించుఁగాకన్నా సత్తమిత్రు, బుచితమిత్కార్య మొనరింప నొప్పుననిరి.
- క. నావిని మత్స్యిల్లుండు హే, లావీక్షితనీతితంత్రుల న్నంత్రుల సం
 భావించి పనుదుటయు న, స్వావనమతు లరిగి వినయపాటప మురుక. 324

- నీ. రోహిణీవిరహాభీరుక్షపాకకబింబ మన ఘనగ్లానదీనాన్య మమర
నొడలునిండాది వెల్లడినశోకరసంబులీరున వేడికన్నీరు దొరుగ
మొలుగుటద్దపుబిళ్ళమీదికెంపులతెరక్రియ గపోలమునఁ గంగేలుమొలయ
నతిమరుచ్చలమానలభింగి నిశ్వాసధారచంద్రిక మోవి దల్లడిల్లఁ
తే. దనయ నీలోన లేదుగదా ధరిత్రి, చూపుచు యందు ప్రార్థించుసోయగమున
దగ శిరఃపంచి తనలోన దానపయన, నుశుశుతిఁగాంచి ప్రణమిల్లిమంత్రివరులు.
- క. నతులై వినయవిచారో, న్నతులై నిలుదుటయు నిదననలినములఁ దరం
గితద్వప్తిచంచకీక, ప్రతతులు నటియింప ధరణిపాలం డనియెక. 326
- క. అరుడెంచితి రెవ్వరు మీ, రయదారం జెప్పఁ డనిన నలికతటాంత
సుఖరదంజలిపుటు లై య, స్మరనాధుం జూచి దంపనాధనతంకుల్. 327
- దు. ఊతినాథోర్తమ నేఁడు నీమఱఁది మత్స్యిల్లుండు పుత్రైర వ
చ్చితి మాలింపు తదియభాషితము లస్తేయవ్రతబ్రాహ్మణ
క్రతుధుగైవరిసంతసయోగమున నీగారామునెచ్చులి యొం
డితరతోడికిఁ బోకచేరె మను నీ వీక్షించి పోరాఁ దగుక. 328
- క. అని దేవరతో విన్నప, మొనరింపం బంపె విక్రమాపేతపతా
ణివో సంబంధిపురం, బున కరుడెం డనిన భూవిధుఁడు సుముఖుండై. 329
- న. అత్తుండులకుఁ బదదనంబులిచ్చి యంతఃపురంబున కరిగి యింతికి నంతయుండెలిపి
విన్నయిదిప్రాప్తుగా సభార్యుండై చతురంగబలంబులు గొలువ వచ్చి సుకీర్తి మ
ధ్యాన్నకాలంబునకు బాలీలీపురోపకంఠంబు గడిపె నప్పుడు. 330
- ఉ. ఇంకనితీవి బాస తనయింటికి వచ్చినఁ జంద్ర సేనుఁ డ
భ్రంకపిషష్టదాభ్యుదయభాసురుడై యెగురేగుడెంచి ప
ల్యంకిక నున్నయపుచరణాబ్జములం బడి కాంతికాంతిను
త్పంకజరాగపూగకృతధామకపీఠికిఁ దెచ్చె దెచ్చినక. 331
- ఉ. ముందఱ నేగి యబ్బువన మోహిని వాహినిపోలె నుబ్బునం
తం దలచుట్టు కన్దొగల దట్టముగాఁ బ్రవహించునశ్రువా
రిం దులి తేతర స్తవశరీరములం దిసుసారజేయుచుక
వందన మాచరించి విరివాతెరతో మొగమెత్త కేడ్చినక. 333
- నీ. కడుపులోఁ జేపట్టి కలఁచిన ట్లగుటయు భక్తిఁ గూరిమిసట్టిఁ బట్టియై త్తి
శిర మురంబునఁ జేర్చి చెఱుపు ప్రాప్తినరతి నోడి కల్గట్టి పెల్లుఱులు నశ్రు
ధారల నతితాంతదశఁ గన్నతనునల్లి దడుపుచు గద్గదధ్యానలీల
భావణంబుల సెంతపనియయ్యె నట్లుండె విధిక్కరం బనుచు నుర్వీవిధుండు

- తే. గూఁతు నొండొకచందానఁ గు స్తరించి, యార్తి వారించి వలిసీట యాళిపాట
పాటలాధరవదనదర్పణముఁ గడిగి, యునితకాంచవపీఠిఁ గూర్చుండె నంత. 333
- ఉ. చిత్తము చెంగలింప జనుసేనుఁడు సాఁగిలిమ్రొక్కి నన్నదో
న్నతవిరోధిరోధిరుచివ్లు నమూర్తి కుకీర్తికిమై
నెత్తి కవుంగిలించె నపుడింపెనలారఁగఁ జంద్రసేనుఁ డు
ద్యత్రసత్యభాషణవిధానుఁడు బాపకు మ్రొక్కి యిట్లున్. 334
- క. దళితారి సీమమారి, ని లితాంగవిలాస మైనమేనలున కీ
వలదే యిపుడని బధాం, జలి యై ప్రార్థిందుటయుఁ బ్రసాదోష్టుఖుఁడై. 335
- ప. బ్రహ్మరాక్షసోద్యోగంబును బాంధవ్యంబునుం దలంచి కుకీర్తిచిత్తమానలగ్నంబున
మిథ్యావలగ్నజయసేనులకుఁ బెండ్లిజేసెద ననియై నమృతహోతృనంబు వీటఁబాటిలి
ననాగతసంబంధిబాంధవంబును నాయాతతైలూషితైలూషంబును నాగవృషభిలా
వనిపనికరంబును నాహూతబ్రాహ్మణజాతంబును నాబద్ధశుద్ధమాణిక్యతోరణంబును
నలంకృతవివణిమార్గంబును నభిరచితరంగవల్లీమతిల్లికంబును నారాధితనవగ్రహం
బును నఖండవాద్యమాననానాతూన్యంబును నై యమృతమహంబు ప్రవర్తిలై నా
సమయంబున. 336
- ఉ. బంగరుపీటఁ బెట్టి దడిపింబిడి రాజమమారి దానిమీఁ
దం గదియించి తూర్వనినదంబుల రోదసి ఘూర్ణిలంగ తీ
విం గడుపాటిపాట నరవెండ్రుకలం గొమరొసువాసినులో
చెంగట నక్షతంబు లిడి చేఁడియకుం దలయంటి రాదృతిన్. 337
- క. సుమతైలప్లతి నలరా, కొమరాలికి నలరెఁ గురులు కోకనదాంత
స్వసుధూళిమగ్నమంద, శ్రమరీసమరీతినయనపర్వము లగుదున్. 338
- తే. బుగులుకొనుతావిసిరము కప్పరముతోడ, విడుపుదివ్వనిఘుస్పృణద్రవంబుతోడఁ
బొందుగా మేళవించినచందనంబు, నాఁతికొండొకకలకంతి నలుగుఁబెట్టె. 339
- ఉ. అజ్జలజాతీనస్తునుమహన్నతిమజ్జనశాలిబాలిక
లృజ్జనశాలఁ జేర్చి మణిమంజులసీతముఁ బెట్టి రువ్వి పై
గొజ్జఁగిసీరువల్లి మెఱుఁగుల్గన విప్పి విడిర్చి యొక్కచం
చజ్జనునాంగపెట్టె ఘనసారయుతామలకంబు నేర్పనన్. 340
- ఉ. తోరపుజాళువాపసిఁడితోట్టు నొట్టినపశ్చిమంబుప
న్నీ రపరంజిబుంగలను నించి మనోహరకక్షకాంతిబం
గారుణసంతమాడఁ గరకంకణఝంకృతు లుల్లసిల్ల హే
లారతి నార్చి నొక్కనవలా జలకం బలకంబుకంటికిన్, 341

సీ. జలుగుపావడమీడఁ జకురధిక్కుతమిలిందలియొక్కతవ మాంధాళిఁ గట్టె
తడియార్చి నేరుపేర్పడ దువ్వి యొకముద్దుకలికివార్లంటి గీల్లంటువైచె
నిలువుటద్దముమ్రోల నిలిపి యొండొకవధూతిలకంబు తలకంబు దిద్దె నుదుట
నెరివుట్ట నొకదిట్ట నెఱవానితనమూఁది కనుచెలు లెట్టఁగండ గంధ మలఁదె
తే నొకశుకాలాపహారవల్లికలు నైచె, నొకవిలాసిని మణులకంచుకముఁ దొడిగె
నొకలతాతన్వి పెట్టెఁ నేయూరకంబు, లొకతటిన్నేత్ర యిడియె బాలికకుసొమ్ము.

క. ఆక్కరిణీనిధిగామిను, లక్కరణి నలంకరించి రాలో ధరణి
భుక్కులమాడారత్నము, నక్కడ గైసేసి రాపు లగువా రంతకా. 343

మ కదియంబోయెఁ బతంగుఁ డస్తకుధరాగ్రజోజితక్రాంతిచము
లొద్దలెన్నిదర్శనార్థపల్వలమునకా భూరిజ్వలస్థలలుకా
మెదలెగ బాగ్యవియాపకాగ్రముల నెమ్మిల్లెనే దీపచ్చట
ల్యదలెం బోళ్ళు రథాంగదంపతులు విల్వంచెక మరుం డత్తటికా. 344

సీ. నూరల వెలుగుపంజలశరీరస్యస్తభూషామణిసూర్తి ప్రోదిసేయఁ
గైవారముఖరమార్గణవిలోచనకై రవముల నాననశశి వాడుదేర్ప
విమలబంధుస్వాంతవిధుకాంతముల గటాక్షజ్యోత్స్నవిరవిర గరఁగుచుండఁ
గృతదృష్టికరణసంగతవధూటీహంసికల నీరజాకరము పిలువ

తే గలువచెలికాఁడు పొడవుగుబ్బలివనించు, గతి నలంకృతసామజస్కంధ మెక్కెఁ
బటహనిస్సాణముఖతూర్యపటల మెసఁగ, బుధజనాశీరవము లుబ్బ భూపసుతుఁడు.

ప తార్థావ్రోహణుం డగు నారాయణునికరణి నేనుంగు నెక్కి జయసేనుండు నర్తకి
నర్తక గాయనీగాయనమాగధమాగధ బ్రహ్మణీబ్రహ్మణనాట్యగా నస్తవనాశీర్వాద
విశేషంబు లానందసంధానకంబులుగా స్థానీయమీనలోచనమరీచికావీచికాకవ
చితరాజమార్గంబున నేఁగుదెంచుచుండ. 345

ఉ. నీరము లాడి యాడి మదినిండివసాంపుపసం గట్టిసలిం
జీరచెఱంగు వీడిపడఁ జెక్కుచుఁ దక్కినకొంగు నేలపై
జీర్గఁ దన్నుఁ దామఱచి చెచ్చెరఁ జాడఁగవచ్చె నొక్కనీ
రెరుహపత్రనేత్ర యధరీకృతకంతుని రాజనందనుకా. 347

చ. కుసుమగుగంధి యోర్తు నృపకుంజరుఁ గన్గొని మోహితాత్మయై
యసురుసురన్నదాని నికటాంగన యారసి నీకు నేటికి
ట్లుగురవ నన్న నింటికడనుం డిటకుం బరువెత్తివచ్చును
క్కన నుసురింటిఁ బొమ్మనుచుఁ గ్రమ్మనఁబోలఁగ బొంక నయ్యెడకా. 348

ఉ. పొంగినకెన్నఁ దోచినటు పోరుచు మంచముద్గిసికి చ
న్నుం గబలించుపుత్రునిఁ గనుంగొని యక్కట పీడు నాకు బ
ల్సంగడమయ్యె నేడనుచు శయ్యపయిం బొకరించి త్రోచి ప
చ్చెం గలకంతి యొర్తు నృపసింహము నెంతయుఁ జూడవేడుకన్. 319

ఉ. కేలగలించి పట్టి రతికిం బిటువీడులు సేయునల్లభుం
జాలుఁబొకాలు నిల్పిలువు నైచు మొకించుకతాకు మాను మీ
వేళ నిశాననం బనుచు వీడ్వడనాడి యురోజగారవా
ర్తాలసమధ్య యొర్తు కదియం జనుదెంచె గుమారమన్నభున్. 320

చ. అరవిరిబాగుతప్పురస మంటిన కన్నులు డిల్లపాటు త్రిం
జిటుచెమట ల్పను ల్తానపుచెక్కులు చిక్కులు గొన్నహారముల్
విరిసినకొప్పు నిశ్యవనవీచికలం దగ వేగ నోర్తురా
మఱుఁ గికనేల యీవిధము మంచిది పొమ్మని నవ్విరంగనల్. 321

ఉ. మించి జయంబుఁ గైకొనునిమిత్తము నెత్తము లాడి యాడి యో
డించి పణంబు దెమ్మనుచుఁ డెక్కునఁ బట్టినప్రాణనాథుప
స్త్రాంచల మించుకేని విడనాడక నెవ్వడి నీడ్చుకొంచు శం
కించక నేగుదెంచె నొకకేసరిమధ్య గుమారుఁ జీరఁగన్. 322

*ఉ. కీలు ఘటిల్లువేణిగతికిం బ్రతికూలత నొందఁ జంద్రజం
బాలిత మైనచన్నుఁగప మధ్యముపై దయదప్ప ముత్తరు
లేల్లిమి రాజిరాడఁగను మించులు శంపల గ్రుమ్మటింప మం
దాలపపుత్తి నొక్క జవరా లరుదెంచె గుమారుఁ జూడఁగన్. 323

ప. ఇట్లు పురస్తీరత్నంబులు నిజదృష్టిమసారసారంబుల నలంకరింప నేగిపచ్చి సుకీర్తి
మందిరద్వారంబున నవ్వారణావతరణం బొనరించి నారీజనార్పిత నీరాజనంబు
లీక్షింపుచుఁ గత్యాంతరంబులు గడచి చని ముందట † నతిముక్తాభిరామంబై
బ్రహ్మసభను పుణ్యద్రవ్యగమించినంబై యజనవాటంబును బల్లవకుసుమవిలసిలంబై
వసంతసమయంబును బ్రసిద్ధపర్ణగౌరవంబై సంగీతంబును నాట్యకార్యంబునం

*ఉ. మూలకుఁ దార్చి సందుసుడిమూతులు నాకడుగిండిచాని న
వ్వేళకు నొద్దఁబెట్టి యిదె వే విడె మిచ్చెదఁగాని చూచెదం
గోలతనంబు పెండ్లికొడుకుం దలవాకిట నంచు వెళ్ళునీ
జాలనిభర్తఁ దేర్చి యొకచంద్రనిభానన చెచ్చి పీఠికన్.

ఇది ప్రక్షిప్తమని తోచెడు.

† ఈద్రలంబున నుపమానోపమావాచకంబులు సాధారణార్థవాక్యంబులకు ముందు

దనరి భరతంబును పర్యధూర్యహంబును భారతంబును సర్వతోరణవిహారంబును
జయశీలుని విబుధభవనసామ్యంబును గ్రహమండలంబును రంభాలంకృతంబును
స్వర్గలోకంబును విశ్రుతావితానవితానంబును కురుక్షేత్రంబును బ్రతిష్ఠితదధిము
ఖపాత్రంబును మధువనంబును ననుకరించువివాహమంటపంబు డాయంబోయి.

ఉ. మోహనలీల నంత శౌకముద్దియ గద్దియఁ దెచ్చిన్ మహా

తానాతభూమిపాలతనుసంభవుఁడెక్క ననంతరంబ దీ

నాహితనీతిసంచితగృహార్థుఁ డొసంగె నుక్తి ర్భాసుర

వ్యాప్యతి కుండనంపునారిబాణమునకొ మధుపర్క మయ్యెడకొ. 355

క. దానపశాత్రవుఁగా జయ, నేనుని నారాచకూఁతు నీరిగా మది న

మృనపపతి దలపోసి య, ధానియతిని ధారఁబోసెఁ దనయకొ సనయకొ 356

క. లగ్నంబు గదిసె గగనవ, లగ్నం దెప్పనిన బుధులు లలితగతి స్తుకొ

న్దగ్గులు గుచభరకించి, గ్గులు నగుచెలులు సొంపుతోఁ జనికడకకొ. 357

క. తుద కొప్పు మెఱయ గవిసెన, గదియించినమరునినింటిగతి నతిశయిలకొ

దుద కొప్పు మెఱయ నింతికి, మునితలు చిత్రాంబరమున మునుగిడి వేడ్కొన్. 358

క. నడిపింపఁగ మడుఁగులపై, నుడురాజనిభాస్య యడుగు లొప్పెం గడున

య్యడుగులు కూర్చము లగునట, మడుగులపై బొరయకేల మానఁగ నేర్చుకొ. 359

* ఉ. మానవశమ్ముగాని తెలిము తెపుసొమ్ములతోడికమ్మపూఁ

దీచలపంటిబోంట్లు కవదివ్వెఁతోఁ తెలిఁ దెచ్చి రద్దరి

ప్రీతిరపుత్రుఁడేర నధిక్యతిరోహిణి రోహిణిం బ్రమో

దానమాజక్క నుక్కు తునియల్వారిణాంకునిఁ జేర్చుచాడ్చునకొ. 360

కొన్ని ప్రతులందుఁ గానంబడియొడిసి. ఐన నీకవి యంతకుము న్నిగ్రంథమున నే
యిట్టిఘట్టంబుల వచియించినరచనం బట్టియఁ గొన్ని ప్రతులయం దుండుటం
బట్టియ నట్లు సంస్కరింపఁబడియె.

* శా. రాకాచంద్రనిభాస్య నెచ్చెలులు దేరం ప్రీతి నత్యుద్భిత్

క్రికిం బట్టగురుంగభానుతనముం జేరంగ నేతెంచువోఁ

గాకల్పారణమత్తకోకిలజోక న్నూరెలం దాని ల

క్షీకల్పాణముఁ బాడి రంతిఁ బురహంసీయాన బహ్మంగుచుకొ.

ఈపద్యము గొన్ని ప్రతులలోఁ గానఁబడదయ్యెడు.

- ఉ. ఆహరిణాక్షి కేలు పతిహ స్తమనం బతికేలు తజ్జగ
న్మోహినికేల నుల్ల నీల నూతనసాత్వికకంకణాంకుర
వ్యూహముతోడ రాజతనయోత్తమహ స్తమనక మహాపరా
రోహకరంబునం దిడె గురుండు సమల త్రికకంకణాంకములో 361
- ఉ. అంతటఁ జీత్రభాగ్యవనికాంతరితం బరితశ్చరధరా
కాంతపటావకుంతలృతకామినిఁ గన్గొనరామి పక్తసం
క్రాంతవిలాసలక్ష్మీఁ గనుకై వడి గడ్డముపట్టి యెత్తి ధీ
మంతుఁడు రాజనందనుఁడు మంగళమూర్త్యుఁ గట్టె నింతికిన్. 362
- చ. అపుడు ఐధూకరోన్నమితయై తెలియు తైపునేసఁబ్రాల్లరా
ధిపసుతునాదల న్నదవతీమణి నించె విభుండు నమృత
ద్విపనిధియానవారీఁ బొదివెం దలఁబ్రాల్చి జాతికెంపుల
ట్లకరిమితప్రియాప్రియకరాంబుజకోణిమ నొప్పె సెంతయున్. 363
- చ. సరిమేటుఁ బ్రాలపుట్టికలసందున బట్టినపట్టుపుట్టముం
చేరఁ చేరలింపఁజూచె గుదతిం బతి యవ్వీధుఁజూచె నింతి య
య్యిరువురజూపులం గలసి యేసె బరస్పరమర్తలక్ష్యము
ల్యారిముల నిల్చి నెన్నడును సారసబాణుఁడు సవ్యసాచియై. 364
- క. విడువనితగు లిరువుర కి,వ్యదువున ననుకరణి నుభయవస్త్రాంచలము
ల్విడిచెరునక్షతలతో, ముడిఁబెట్టిరి పంచకరుండు ముడిఁబెట్టంగన్. 365
- ఉ. అంబరదంకితాఖిలసముగ్రమణిస్ఫుటవేదికాంతరా
గుంబరపీఠి నుండిరి వధూవరు లయ్యెలనాఁగ యగ్నిహో
త్రింబున ప్రేల్చె లాజలు ధరావరనూనుఁడు సంభృతానురా
గంబున నేమిచెప్పఁ దనకాఁగిటి కింతిమొగిల్చు ప్రేల్వఁగాన్. 366
- క. ఆగామి ప్రణయరణో,ద్యోగం బణఁచుటకు నేడ దొరకొనె నితఁడం
చాగురుకుచనగ నయరే, ఖాగురుఁ డడుగూఁది సన్నెకలు మెట్టింఁచెన్. 367
- సీ. అవలొక మొనరించి రసురఘస్సరపదధ్యానసంపాదినొత్తానపాది
నేడుర్వరుముఖులతో నీక్షించి రురుకుచ శ్రీజితాహర్యవస్థభార్య
గలితచేలాంచలగ్రంథులై మ్రొక్కిరి యిలువేలుపులకు బెద్దలకు భక్తి
సుర్వీనుధాకనాకీర్వాదపూతాక్షతములు మస్తకములఁ దాల్చుకొనిరి
తే. రాజకన్యక యంతఃపురముననుండె, బెండ్లిచవికెకు నేతెంచెఁ బెండ్లికొడుకు
విప్రులకు బంధుజనులకు విద్యవారి, కుభయనరనాథు లీప్సితం బొసఁగి రంత. 368

- చ. నిరుపమశోభనాక్షతలు నిందినపశ్యేరము ల్ధరించి సు
స్వరమునఁ బూని యొన్నదగువర్ణములం బఠియింపుమం ధరా
మరుల బహుకరింప గరిమంబున మూడవనాడు వర్తిలెం
బగమనుస్మాన్తనోజ్ఞమయి ప్రాకెనయమృతు నాటివేషుఁడ. 369
- మ. నరలం గూర్చినకొప్పుతోఁ బసపుమిన్న దేటునెమ్మెముతో
గరిమ న్నాగమసానిప్రోబుదిరుగం గాఱుంతులై తూర్వముల్
మెలరయంగాఁ గడునొప్పె నాకబలియాలోకాటికాపేటికల్
సరసాపిం జదివించి రాపు లగురాజన్యుల్గురు శ్రీఱగఁక. 370
- చ. అతికృతులై నృపోపకృతులై హితులై తనరారుధారిణీ
పతు లతులప్రభం బురముఁ బాసి గృహంబుల కేగి రంత రు
ద్వృతిపరిపంథి రాజసమువర్తి ముక్తిర్రితనూజ కిచ్చె నూ
ర్జితగుణరత్నపేటికలఁ జేటికలం బదివేల ప్రేల్చిడిక. 371
- క. ధాటిఘోటిఘటితవ, రాటిఘోటిఘాదార్తరపుఁ డజ్జగతీ
తాటంకవతిపతిపట, పేటిఘోటికతంబు బిడ్డకు నిచ్చెక. 372
- కా. సాఠభ్యాహృతివిశ్వభూజనమనస్సంతాపము ల్విస్తృతాం
భోరుద్రాగకరంకపృద్విపారణంబు ల్సారకయావరక
స్తూతీసాంకంకంధసారఘుస్పృణస్తోమంబుతో నిచ్చె సు
భూరిరత్నంబున శీడువారముఁ సొమ్ము ల్రాజుదేజంబునక. 373
- ఉ. అపాతగంధవాహముల నద్భుతహేమణదంభదూషణ
వ్యాహృతిభర్జితమృదుణివాహములం గతిభిన్నమానస
పూహములం గులీనమహిమోజ్జ్వలవాహములం గఠోరవీ
రాహతచిత్తగల్లుఁ డగునల్లుని కిచ్చె ముక్తిర్రికీర్తికి. 374
- మ. కటకస్థాత్మమతంగజప్రభుమదోర్మింశ్యంబు వారింది యొ
క్కటన ఊణిపుచేతఁ బ్రాభృతముగాఁ జైకొన్నవైంధ్యద్విప
చ్ఛటలం భిన్నదిశావశాప్రియలఁ జంచజంగమగ్రావధీ
ఘటనన్పూర్ణుల నిచ్చె నల్లనకు భూకాంతుం డుదాత్తిస్పృహక. 375
- క. అరదంబులఁ గుటిలాహిత, దరదంబులఁ గేతుపవనదలితప్రాప్య
ట్పరదంబుల ధరనరది, గ్నిరదంబుల నిచ్చె భూమివిభుఁ డల్లునికిక. 376
- ఐ వెండియుం బేరుగలవస్తువు లిన్ని జామాత నాదరించి తాను నుపకృతుండై ముక్తిర్రి
యాఁడుబిడ్డ నాలోకించి యుప్పు డిశ్రుమిక్రితాత్మండై యిట్లనియె. 377

- క. జనియించినయింటికిఁ జొచ్చినయింటికిఁ గ్రొత్తగ్రొత్తసిరిగా సరిగా
ననబోండ్లు మేలుమేలన, మనుమి మామమితలు మైనమా కిం పొలముకా. 373
- చ. మలసి ఋణానుబంధమహిమకా హృదయేశ్వరుఁ డత్తి నత్తమా
మలతల గాకయుండఁ బతిమాన్తురు కాంతలు వారికన్నఁడుకా
గలగవు వన్నెవాసు లటుగావునఁ బుట్టినచోటు బుద్ధిలోఁ
దలఁచి తదంప్రిభక్తి పరతంత్రవు గమ్మ నుమారీకామణీ. 379
- చ. కృతనుతిశీలయైనసతికిం బతివంటిగురుండు లేఁడు ని
శ్చిత మిది యున్ననీషికి విశిష్టగురు ల్దలిదండ్రు లప్పుహ
మతు లుసురన్న విప్రుఁ బరిమార్చినపాపము వచ్చుఁ గాన నీ
మతముఁ దలంచి యత్తకును మానున నేనయొనర్పు మొర్పునకా. 380
- సీ. ఆత్తమామలచి తై మలర వర్తిలవమ్మ ధవుని దైవబుగఁ దలఁపవమ్మ
తోడికోడండ్రపాత్తును బాయనీకమ్మ మఱఁగులఁ గని మని తిరుగవమ్మ
యనుఁగుఁజాట్టములపట్టున వెట్ట గాకమ్మ వఱపుళ్ళపై రక్తి వదలకమ్మ
కాఁగానిచెలల డగ్గటి చరింపనుమ్మ యుత్తమస్త్రీలపాం దుడుగకమ్మ
తే. తోడుతోనైన నందనుతోడనైన, నొంటిపాటున భాషించు టుడుగవమ్మ
పనులఁగొనకమ్మ భూసురాంగనలచేత, వ్రేలఁ జూపించుకొనక జీవించవమ్మ. 381
- ఉ. శ్రీవరసర్జిసీదనుజశిక్షణదీక్షులయల్లు దేవియుకా
దేవరబోలి నీవు భవదీయవిభుండు నఖండపాఖ్యాసం
భావితులై మహాతనుకుమారు నఖర్వసుపర్యసర్దు నా
కావినతైకశక్తిగరు జంపతు లూర్జితలీలఁ గాంచుఁడీ. 382
- కా తల్లి నిన్నెడఁబాసి యుండొకముహూర్తంబైన నైరింప నా
యల్లం బోర్పునె పుత్రునీక నిను నయ్యా దైవ మిట్టిచ్చెనే
వెల్లింబోయినవంతఁ గుండవలనె నివ్యయంబుఁ బ్రార్థించి వి
ద్యుజ్జేఖానిభదేహ నిన్నిఁవఁబుత్తుక శీఘ్రకాలంబునకా. 383
- చ. అని సుకీర్తియార్తిం దలవంచుకొనియె నంతఁ దదీయసతి కాంతిమతి పుత్రిం గవుం
గిలించుకొనుచుఁ గన్నీరుకరతలంబునం దుడిచి డగ్గుతికఁ బెట్టి యెట్టకేలకు ధైర్యంబు
చిక్కంబట్టి యిట్లనియె. 384
- క. నాయనజాఁడు మత్సిల్లుం, డీయలు నాయలు సునేనుఁడీజయసేనుం
డోయబలా నీపెనిమిటి, పాయసమున నేయిదొరుగుబా గేర్పడియెకా. 385
- చ. ఇరువుర మేను లారయఁగ నెక్కడ నుండిననీమి యిక్కడం
దరలదు గాదె మాయసువిలాసము నిన్నుదె వర్తమానవ

- త్సరమునఁ బిల్వబంచెద విశాలకు నెమ్మదినుండు పోయి క్ర
మతీయెద నందుఁ బుత్రుఁ దగుమాటలఁ దీర్చి సగౌరవంబునకా. 396
- ప. వివిధాభరణంబులు చిత్రనస్త్రంబులు పరిమళప్రముఖంబు లగుసర్వవస్తువు లిచ్చి
బంధుజనుల నియోగంబు వడసి చతురంతయానాధిరూఢ యగుచుఁ జతురంగ సే
నాపరివృతుం దగుసుకీర్తితోన మరలి పురంబున కరిగి సుఖం బుండె. 397
- ఉ. ఆజయసేనుఁ డంతఁ బరమాదరణంబున బ్రహ్మరాక్షసుం
బూజలఁ దన్ని కేల్పాగించి పొండిక మీరన నుత్సహించి గో
త్రాజరదైత్యుఁ డానరనరాత్మజ మన్నన సేసిపోయె నం
భోజభవాలయంబుననుఁ బుష్పక మెక్కి సుర లభింపఁగకా. 398
- ప. ఆరాత్రి మజ్జనభోజనాదికాగ్యంబు లాచరించి. 399
- సీ. చంద్రికపూపన్నెజలుఁగఁ గున్వలువ మేల్కట్టుదంతపుఁగోళ్ళపట్టెమంచ
మొలుగుపిల్లలు పట్టుపటుపుక ప్రపుఁబుల్కు సురటి క్రొవ్విరులు కన్నూరిరాయి
పూపుగట్టినగండపొడికదంబముపెట్టె కలపంబుచికిలిబాగాలబరణి
పండుటాకులు నానవాల్పానకములును గంధచక్కిర తెల్లపిండివంట
లే సంజసరిపట్టుబక దారిజాతిపారు, వములు గుజరాతికంపుదీపములు బూతు
చిత్ర పటములు కుడినిరుచెంబుగలిగి, తనరుసదనంబు రాజనందనుఁడు సొచ్చె. 390
- సీ. మంచిక ప్రము మేళవించినపన్నీట సరసాలిజనము మజ్జనముఁజేసి
జలుగుమాంధాలి కుచ్చెలఁబోసి కట్టి జేహమునఁ గుంకుమరసం బప్పలించి
చికిలిపైతాణికందుకము గీలించి చొక్కము లైన మణులహారములువైచి
సొగసుగా నుడుటఁ గన్తూరిరేఖ యమర్చి కళుకులు ముద్దుచెక్కిలు ఘటించి
తే. గోరజవ్యాధిపదనిచ్చి గూడదువ్వి, కనుమగర్భంబుగా జాణుకొప్పఁబెట్టి
చవులచేర్చుక్క సీమంతసరణిఁగూర్చి, కన్య నిష్టాన్నసంతుప్తఁగా నొనర్చి. 391
- ఉ. కూరిమి బుజ్జగించి యనుఁగుండెలవల్ల నుఁజేర సప్తదాం
కూరమహావీరంబమునకుం బనిలే దనఁ బోవపోవమం
మాటటలేక సిగ్గతిరువుండగ ముందఱఁబోయి పిమ్మటం
గ్రూరవిషాణమేషమయి కొమ్మ చనుం జనలేక క్రమమకా. 392
- ఆ. వనిత నిలిచి నిలిచి వచ్చుచు మంజీర, మంధవములు మాని మాని మొరయ
లజ్జ విడువరాదు లావణ్యవతులకుఁ, బ్రాణనాథులకుఁ బాయరాదు. 393
- ప. ఇట్లు కేళిమందిరంబు చేరండచ్చి 394
- ఆ. చెలులు బలిమిఁజేసి పిలిచినఁ దల్పంబు, చేరరాక సిగ్గ చేడ్చకొనఁగఁ
గ్రమ్మడియును మోము కొండోకమాపట్టఁదలుపు దండగొనుచు నిలిచియుండె,

- క. రతిబోటులంత మంద, స్థితచంద్రికవదనపద్మశీతద్యుతులం
దతులగతి మెఱుఁగఁ దేజో, నివృత్తునకు నృపసూతి కిట్లనిరి నేర్పొలయున్. 396
- క. ఈపాఁపపూఁప వయసుది, నీపాదములూన మెత్తనిది కేర్పొనరా
దేవనిపాటలనేనియుఁ, గాపాడుదుగాని గానిఁ గావింపకుమీ. 397
- తే. ఎంతతమకంబు గలిగిన నిగురుబోండ్లు, చేర నొల్లరు మగవారు చీరుదనుక
నది యథార్థి కరించి నీయలరుబోడిఁ, గదిసి పిలుతువుగాని కొంకెదవునుమ్మి. 398
- క. అని నగుదు మగువలందఱు, పని నెవమున నొక్కరొకరె పఱచిన లజ్జా
ఎనతాస్య యగుదు వంగన, మనమున నునుసిగ్గుచేరి మారాక త్తక. 399
- ఉ. ఉవ్వీకులూఱుచు న్నికసితోత్పలలోచన మాచు పల్లభున్
దవ్వులజూచుభర్త దను వర్తిలిఁ జూచినఁ జూడ దంతలో
బువ్విలు వంచెబాణ మరి బోసి రయంబున డాసి శింజనిం
జివ్వనఁ బాపి యేసె నలచిత్తజాఁ డిద్దఱ సస్యసాచియై. 400
- క. అత్తటి రాజకుమారుం, డెత్తినతమకమున ననునయోక్తుల సరసా
యత్తవిచేష్టలఁ గన్నియ, చిత్తము గరఁగించి సజ్జతరఁగఁదెచ్చెన్. 401
- సీ. మగువ నీకంఠమణుల నర్ఘ్యము లని పరికించు నెవమునఁ గరముఁబట్టె
నెత్తమిత్రావు లీ నెడునీమొగం బని మూర్ఖొనువిధమున ముద్దుఁబెట్టె
లేమ నీకంఠమాలిక దొడ్డసా మ్మని తడిపులాగున ఘన స్తనములంపై
బిటుచుట్టుబిగువున విటుగ దేనడు మని సడలించుగతి జీరముడి పదల్పె
- తే. నాఁతినీతోమ్మనాతోమ్మనకు సమాన, నుయ్యెడినొకాదొయ్యఁగాములరయవలయు
నని మహాకైతవంబున నధిపపుత్రుఁ, డంబుజాననపరిరంభ మాచరించె. 402
- ఉ. వేడుక లంకురింపఁ బృథివివరుగాఁగిలి మందుసోఁకి నీ
గూడనిబాదిన న్నగుఁ బ్రియుండు హసించినఁ బిల్వ మాఱుమా
గూడుమొగంబునం దెలివి యచ్చుపడం దఱితోడ నివ్వునక
వీడియ మిచ్చుఁ గన్నులకు విందగుచుం గలకంతి వేమఱున్. 403
- ఉ. జీనువముక్కులోడఁ బ్రతినీయఁగవచ్చిన గోరఁదీరుగా
సీనియ లొల్పి చుట్టి తనకిచ్చిననాగరఖండ ముర్వరా
జానిసగంబు వోఁ గొఱికి చానరదంబుల కందియియ్య నా
లో నవినొప్పె వజ్రములలోఁ దళుకొత్తెడుకుందనం బవన్. 404
- ఉ. చాతురిమీఱు నుస్తకము సందిట బిగ్గరఁ గ్రుచ్చిపట్టి యా
నాఁతినుధాధరంబు రదనంబున నొక్కినఁ దాళలేక ధీ

గాతిశయశ్చ మేచి బౌనులార్చును క న్నరమాసి ప్లభుం

జేతుఁ డ్రోచి రాజముఖి నీత్కరణం బొనరించెఁ బల్లఱుం.

405

ఉ. అంగజసాంపరాయయ సమాప్తివహించిన నిర్భరత్రపా

లింగితచి త్తయై యబల లేచి కటిన్మృదులాంబరాచలం

బుం గదియించి హేమచుణ్ణిపుత్రిక చాటున కేగుచోఁ బున

స్సంగమవాంఛ పుట్టె నృపజన్మన కిష్టవిలోకనాయతిక.

406

స. ఇ ట్లిచ్చాచురూపవిలాసంబులం బొదలి సుఖించి రద్దంపతులు మఱియును.

407

నీ. సురభిపుష్పమోదఁ జొక్కించె నారామసీమ నారాజన్యచి త్తజాండు

కలహంసగమనఁ దెప్పలదేల్చెఁ గాసారతటముల నాన్యపో త్తసుసుతుండు

కంఠీరవపలగ్నుఁ గరఁగించెఁ గృతకా ద్రిగుహల నడ్డాత్రిశకుజరుండు

కలకంఠి కనురాగ మొలయించెఁ జివురుఁజప్పరముల నవ్వై రిభంజనుండు

తే గారుడాశ్చచ్ఛటాచ్ఛన్నకనకసౌధ, పాలికల నావిత్రిల్ల విభ్రాజితుండు

రతులఁ బొలయించె నాశరద్రాజవదన, నతిశయ ప్రీతిలతిక మాతామలిడఁగ.

408

క. మహిశారత్నంబును న, మృహిరమణసుతుండు భోగమహనీయకళా

వహలీల సుండి రని యల, బహుమానుండు క్రకయఁ జూచి పలికె న్నఱియుం.

క. దొరికినవిశ్వధరిత్రీ, ఐరకన్యక విడిచె వెట్టివాఁడై యడవిక

మరణమయి మనినమందుండు, పురుడింపఁగ నీకు దోడుఁ బోవఁడై క్రకచా.

410

ఆ తనకుఁ దెవులు మూఁడె నని భార్య సెప్పిన, నీవు దానిమాట నిజమునేసి

నెయ్యుఁ డనక నన్ను నిర్జింపఁజూచితి, చెడుఁగ నిన్ను విశ్వసింప నగునె.

411

1. వెడమాయలపుట్టిల్లగు, చెడుగుం గల్గెల్లు పాపశేషంబునఁ జే

పడినకతంబునఁ గాఁపుఁ, గొడు కొక్కఁడు రాజబాధ గుండఁడై తొల్తక.

412

క. నావిని జలచరరమణుం, డావానవిధుని కనియె నదియెల్లు ధరా

దేవిస్తుత యాకథఁజెప్పు, మా వినియెద ననిన నతని కతఁ డిట్లనియెం.

413

నీ. ఆరపాతలగభీరాపారజలభేయ మానాకరమృసాలాభిరామ

మాచంద్రమంహలవ్యాయామసుజిసౌధ మాబ్రహ్మశుద్ధవి ప్రాన్వవాయ

మాప్రాణవపవశౌర్యరూఢనక్షత్ర మాఫలోద్యమసముద్యమకిరాల

మాదార్ధ్యగర్త కార్యారంభచరణజంబాచక్రవాళశైలాశుతురగ

తే. మాంబరప్రాంశుదానధారాఢ్యనాగ, మాధ్రుస్థానపథశతాంగాతిశయము

బ్రహ్మకై నమ బ్రస్తుతింపఁగఁదరంబె, భూపదురునూపురంబు కాంచీపురంబు.

414

క. ఆలకాంచితములు తనరిన, యలకాంచీవిహారప్రదనుపేర మహా

- హలికుఁ డొకఁ డుండు నలాది, మృలబాహుం గలిమిచట్టుకొడు కితఁ డనఁగన్.
- సీ. ఆగురపులు గొటియబదొడ్లు లేఁబూరియెనుములమునిమంద లెడ్లకదుపు
లులుగరంబులు వాఱుపాలమువాకిటఁ బదికట్టుబండ్లింటికిఁ జాట్టుమగులు
తలుపుదూలము కొట్టములు సోగరాగాడినుచ్చు ముంగిట రెండు రచ్చమాకు
లీనుగోడిగె వేగురింటిబిడ్డలు మళ్లతార్పులు నూబపాఁతిఱలఁ గొలుచు
- తే. కలుపుకలిలేరుదండయుఁగమ్మతీగ, పాగడము పూసె నానెట్టె బవిరపడిగ
చుక్కబొట్టును జిటిపాటిసొమ్ము గలిగి, కాఁపురము సేయనవీర్తిటఁ గాఁపుకొడుకు.
- క. వానికి నిచ్చావతి యనఁగా నొకయిల్లాలు గలరు కమనీ యవయో
నూనవనంబున నది జా, రానందలతాలవాలయై వర్తిల్లున్.
- ప. అది యొక్కనాఁడు.
- చ. తలఁ బెనుగుండఁ దాల్చి వితిత స్తనభారమున న్వలగ్ను మా
కులత పహింపఁ గాఁప వలిగుబ్బెత పట్టపగల్జలాశ ని
ల్యలువడి మన్నభాస్త్రపటలీనిశితాక్షకటాక్షమాలికల్
గలఁకులఁబర్వ వేగవతికిం జని తత్తిటిసీతటంబునన్.
- ఉ. కోమలధూళిధూసరితకుంతలు నాతపర క్తరక్తదృ
క్తామరసుంగటీరపరిధానవిబద్ధకరాసీఁ బాదర
క్షామిశ్రదంప్రిమద్విముఖసంస్తరణేతరచిత్తు గాఢచిం
తామయుసూర్తు నభ్యజనితశ్రమపీడితుఁ గాంచె నొక్కనిన్.
- క. కాంచి దృగంచలశోభా, చంచచ్చంద్రతపమున శాంతిశ్రముఁ గా
వించి యలవిందునకు మదిఁ, గొంచించక హలికలికుచకుచ యిట్లనియెన్.
- మ నిలువం జోటులు లేవె నీకుఁ జెపుమా నీరాటి కీవేల హా
తెలిసెం బాంధగతాగతైతదిధిపృథ్వీభృతుర్వస్త్రీకళా
కలితాస్యద్విజరాజబింబకృతసాక్షాత్కారసంభావనా
కలనన్ దూరపథప్రయాణజనితగ్లానిం ద్యజింపం జామీ.
- క. కలరుగదా యని మోవిన్, బలుమిందులు సందడింపఁ బలికినఁ జింతా
కులహృదయుఁ డగుట వాఁ డ, చెప్పిమాటలు వినక సరకుసేయకయుండెన్.
- ప. ఆ ట్లడ తైప్రతివచనండై యుండ నమ్మిండత వెండియుఁ దెరుసరి నీక్షించి.
- కా. అంపంబాలము చింత నీమనసు చీకాకాట నామాట లా
లింపం గూడదు నేఁడు క్రొమ్మెఱుఁగుదూలె న్నేను వీక్షించినన్
సాం పొక్కింతయు గానరా దెఱుఁగవచ్చుం జెల్లఁబో చుట్టమా
కొంపం బో రుదయించి రావుగద నాకుం జెప్పుమా సీకథల్.

417

418

419

420

421

422

423

424

425

క. అని సరిదాఁకంబలికిన, విని కొండొకమనసు పల్లవించిన దానిం

గనుఁగొని యతఁ డనుచా; డువనఁ చెలిసేతి వింటఁబోరు పుట్టుట తరుణీ. 426

ఉ. సేర మొకింతలేమియును నిర్దయ మైనను గన్పత్తి గు

మ్మాఁగిత కోర్చి రాయఁ దనకోడలి రేలు పగల్గు కంట వ

గ్గోరము జూడలేక మదిఁ గుందుచు నిల్గినాడి పోయితిన్

నారణలేక రాజుఁ గొలువం జరకాలము దండుఁజేసితిన్. 427

ఉ. నా కవనీకుఁ డిచ్చె నదనం గదనంబున నస్తదీయబా

హకరవాలధారభయదారులు గూలినఁ జూచి మెచ్చి కో

రాకృతకృత్యయందు సవరాలు వరాలు సరాలు రూకలుం

గోకలు మానికంపుఁదరుకుల్ మృగనాభిజనాదిక ప్రముల్. 428

ఉ. ఆకమనీయవస్తుతతు లన్నియుఁ దెచ్చి నమస్కరించి యు

త్సేకరసం బెలర్పఁ దనచేతిక నిచ్చిన నాని నన్నియున్

గైకొని జల్లి బాష్పకలికాతరళీకృతలోచనాంతయై

కాకుతనంబునేనె గొడుకా యిఁక నేమననేర్తుఁ గోడలిన్. 429

ఉ. తిట్టినఁ దిట్టు బెట్టుఁ జిటిదండికిఁ గొల్చిన కొల్పు సాగ ది

చ్చిట్టకమన్న మాతులకుఁ జేతులు సాఁచు నొకప్పుడేని యి

ల్పట్టుగు సంతకూటములఁ బాయదు చేయదు చెప్పినట్టు నీ

బట్టడిజంత యిల్పెఱిచె రాతనయా యనయానుషంగతిన్. 430

క. కావరమున పెండియు నని, గావించినపనులు పెక్కుగల వని నాకే

లా వినుపింపఁగఁ బిమ్మట, నీవె యెఱింగెదవు డాఁగునే యపకీర్తుల్. 431

క. నీవంట యదియంట నలసిన, ప్రోవం జనుఁ డింక మమ్ము దూరఁగఁబనిరే

దీపఱదను కారోఁతల, దేవల్లంబడితి విసిరితిం గోడలిచేన్. 432

చ. కొలపగ గాక యత్తమను గోడలికిం బరికింప నెయ్యముల్

గలవె వలొనిమచ్చరముఁ గైకొని యీముదిముండ్ల చెప్పెడున్

బలమఱు నంద్రు దానిగుణభంగు లెఱుంగనివారు సర్వమున్

దలిసెడుఁ గాదె చేయగలితే మఱిదాఁగునె పుణ్యపాపముల్. 433

క. పూనకపూచెం గడపట, కావకయు న్నాచె ననుమఁ గడగన్నులఁ గెం

పావహాలఁ దల్లిసెప్పిన, యానాక్యము లన్యతమయములని యవ్వేళన్ 441

తే. తల్లి పలుకులు గాదనఁ దార్తిలేక, యుత్తమాంగనఁ గులకాంత నొందునవక

బ్రతుకుభాగ్యము విడిచి నిర్భరవిరక్తి, నరుగుదెంచితి ననిన నయ్యంబుజాక్షి. 435

- ఉ. ఆతనిఁ జూచి యిట్లనియె నట్టిద తప్పదు నాఁతి నీతితో
జాతి దలంచి సిగ్గులకుఁ జచ్చుచునుండిన నుండెగాక కా
మాతురతాతిలేకమున నాఱడిపోకలఁ బోవఁజూచినన్
వేతరవుండి పట్టుకొన నీరజగర్భునకై నశక్తిమే. 436
- క. కులసతి యుత్తమురాలని, దెలిసియు నీతల్లి మనసు దెలిసియు దగదీ
యలక మఱివెట్టి దెలిసెన్, దల తోకలి చుట్టు మనువిధం బిడిగానే. 437
- క. నావిని యతఁ డిట్లనుఁ జెడు, ప్రోవలఁ బోకుండ మదఁవతుల నెప్పటికిన్
గావఁగరాదా పతులకు, నీవనియెదో యెల్లవా రనియి బృంగిన్. 438
- క. మిన్నులపైఁ బోవదుగద, యిన్నేల నెకద మృగాక్షి యిటు లెవ్వరికిన్
గన్నూఁడకున్నె చెపు మన, నన్నెలఁతుక నవ్వె వాని కపు డిట్లనియెన్. 439
- క. పరసతి నని చని యనుఁగను, బురుషునితోఁగూడి నిలయుమున వాఁడొసఁగన్
సురతసుఖకుల్కమును గొని, యిరవందగ నీకు విత్తమిత్తుం బుత్తున్. 440
- క. ననుఁ జూడఁగలవె తొల్లిటి, ఘనజఘనలకై తపంబు కితిలం గితిలన్
వినిపింప నేటి కన్నియుఁ, గనుఁగొనియెదుగాక నేఁ డఖండప్రీతిన్. 441
- ఉ. ఇచ్చట నుండనేల తొలియిర్లుపడం బసిబిడ్డతల్లితో
వచ్చితి నేఁ బ్రవాసి నిలువనవ్వలెఁ బ్రొద్దుదయించుదాఁకనం
చచ్చుపడంగఁ బల్కు తమయాతనితోఁ దలసాలనిల్చి యో
ముచ్చటకాపయేనయట ముందటికాశ్యము లాచరించెదన్. 442
- క. ఆని వేగవత్తజలములఁ, గొని యామణిమంతుఁ దోడుకొని మృదుగతులన్
జనియె నొరు లెఱుఁగకుండం, దనయులురెడిసాని యపు డతని కెఱిఁగించెన్. 443
- ఉ. అంతట వేడివేలు పపరాద్రిఁ దిలొహితుఁ డయ్యె వాసరాం
తాంతరుచు లైలంగఁ గలయం దొలిచీకటివచ్చి సీరినీ
మంతినిమాటమీఁద మణిమంతుఁడు చీరిముసుం గొనన్చి యొ
క్కింతభయంబులేక వడి నేగఁ గృషీనిలునిల్లుచేరఁగన్. 444
- వ. ఏగి యఖండోత్కలికుం డగుహలికున కిట్లనియె. 445
- ఉ. నాపడుబాటు కే వగవ నా కనుకూలగతిం జరించునీ
పాపనితల్లి కీవికఛపంకజలోచనకై దురంతసం
తాపముఁ బొందెదం దగినతా విది గావున వచ్చినాఁడ నేఁ
డీపసిగాడిదండ వనియించి ప్రభాతమునందుఁ బోయెదన్. 446
- క. ఉండుదునా యన నాయన, మండుచు నిట్లనియె మంచిమాటే యిది మా

- యిందులు విడుదులై పురి గుడి, గుండంబులు లేవె పండుకొను మహోటక. 447
- క. పాసఁగ దని ముక్కునున్నిన, పసరముగతి కేగి రెడ్డి పలికిన నాలోఁ
బసిబిడ్డ నెత్తుకొని సం, తనమున రెడిసానివచ్చి తనపతి కనియెక. 448
- ఉ. చెప్పు మదేమి యేలరొదసేసెను నాకిటచ లెస్య గం
చప్పలుగాకి తా నెఱుంగన ట్లడుగం బ్రియఁ జూచి వాఁ డనుక
గప్పినమబ్బులొ నితఁ డొకం డిదె వాకిట నిల్చి చోటుకై
ఱొప్పెడు నెన్నఁడేనియు నెఱుంగుదునో ననుఁ దా నెఱుంగునో 449
- ఉ. ఆలట చంటిపాఁపడఁట యంగడిలేదె పచారముల్ గృహం
బేల ప్రవాసే గాఁడె తన కెక్కడనైనఁ బరుండరాదె యీ
నేలయెగాని నిల్వఁ బెఱనేల మనోజ్ఞముగాదె యంకచం
డాలముగాదె యిట్లునికి నా నది రెడ్డినిఁ జూచి యిట్లునక. 450
- ఉ. ఆలట చంటిపాఁపడఁట యాయన యెంతటివాఁడో యేరికొ
జాలిద గాదె యిల్వెడలఁజాలనివారు బయళ్ళనుండుకే
వేలుపులైనఁ దక్కింపుల వేడరె యక్కఱపాటునం జలం
వేల పరుండనిచ్చు మన కిప్పుని పుణ్యముగాదె వల్లభా. 451
- క. పసిబిడ్డతల్లితోఁ గ, కక్కుస మొండొకదెసను నరుగఁగా నిశనికి ని
వ్వగుధఁ దలఁ గట్టుకొనియెదె, కసరకు నేఁడెల్ల నుండుఁ గా కిహోటక. 452
- క. చాలఁ బిసాళింపకు మని, యాలరిరెడిసాని మగని నదలించి సుతుం
డాలను నీవును నివోఁ, దాలిమి వసియింపు మని యతని లాలించెక. 453
- ఏ. ఇ ట్లుపలాలితుండై మణిమంతుం డయ్యింటిపసులకొట్టంబున నుండె నంత. 454
- సీ. కలదండి పసిఁబిండి కాఁచి చేమిరిఁబెట్టి యొఱగకుండఁగఁబట్టి యుట్టిసొట్టి
కోళ్ళనంకటితోడఁ గూడు నీల్పిడి జాగు నెరపక బంటుబానిసలఁ బనిచి
తనివెచ్చకలిసీటఁ దా నమర్చి యనుంగునిసువు జోవలఁబాడి నిద్రఁబుచ్చి
యోతువు గొనిపోవకుండఁ గూయిడదెచ్చి కోడితండంబులఁ గూండ్లగమ్మి
తే దాలిఁ గాఁగిన సీరాడి నీలికమ్మి, మడుఁగుఁ బైఁగప్పుకొని కాళ్ళు ముడిచిపట్టి
మంచమునఁ గూలి నిదురించుమగనిలేపి, కూరయను వెన్నఁ బడవైచి కూడొసంగి.
- తే. సన్నజూదపునేతెమంచంబుమీఁద, దుడ్డుగంబడిఁ బఱచి నిద్దురకుఁ దూలు
మగనిఁ గూర్కను మనమి నమ్మాయలాడి, వెడదగం గాళమునఁ గూడుగుడిచిలేచి.
- క. గుడుసుంబోఁకలు బ్రద్దల్పడఁ బోఁకటఁ గుప్పితెచ్చి పతికిడి మన్నం
బిడక యొకకొన్ని సున్నంబిడి యొండొకకొన్ని మడుపు లిచ్చుమఁ బలికెక. 457

క. మగవాఁడవఁగాఁడుమైద, పొగగుంబ్రాయమునఁ గన్నపూవులనెల్లఁ
దగిలి రమియించుఁ గలదే, మగవానికి నెందు సరిసమానము జగతిఁ. 453

ఉ. వారణశేక హస్తాగిరివల్లభుసేవకు వెచ్చిపోవుచి
న్నారిమిటారు తీపురమునం గల రచ్చిపురాకుబోండ్లతోఁ
దారసమైనతీరుగలదాని నొకానొక బోటి నెన్నఁదై
నారతిఁ దేవునే కడువినం బ్రతుమయ్యెను నాకు నింతయుఁ. 459

చ. పలుచనిమేను నిబ్బరపుఁ బ్రాయమువాడవు కంచి కెప్పుడుం
గలిగినరెడ్డిచిం గొనఁగఁ గర్తవు కాఁపుర మెచ్చునిన్ను నే
వెలయెలనాగ పిల్వ దది వేడుకఁబోలిన నీకుఁ జిత్తమే
పొలఁతుకమీఁద నుండు నిది బొంకక నాకెఱుంగఁగఁజెప్పమా. 461

క. తడవులనుండియు నిది ని, న్నడిగెద నని యుండు మఱియు ననుటయుఁ గాఁపుం
గొడుకు విడియంపుసాంపుం, జడుపుం బెనఁగొనఁగ నప్పిసానికి ననియెఁ. 461

ఉ. ధీరత మంచిదానిపగిదిఁ మృదురీతుల వేఁడిమాట లే
తీరుననైనఁ బీల్చుకొని తిట్టుదుఁ గొట్టుగు నందుఁ జూచెదే
యూరకయున్న జాల్యెఱుకు నుండు మెఱుంగుదు నిన్నుఁబోల ది
క్లేరడ మిట్టిగోల కెఱింగింపక యెన్నరితోడఁ జెప్పదుఁ. 462

క. నావిని వెండియు నలయు, చ్ఛాపతి పతిఁ జూచి పలిక సుసత నేనై
కావలెనని వేడుగునట, నావలనం గనలుపుట్టునా యింతైనఁ. 463

క. వేడుకపుట్టెడు విన నా, తోడుసుమీ చెప్పకున్న దోషములేదే
చేడియఁ బోయితి వనఁ జలివీడి కృషీమఁడు నవ్వి వెలఁదికి ననియెఁ. 464

ఉ. ఒట్టపు సత్య మేనెఱుంగ నొండొకబోగముదానిఁ గాంచికా
పట్టణమందుఁ గూడి గడపై మనవాకట నాడి పద్యముం
గట్టినవీటింజనుజుతిగాఁ దిరుగాడ నెఱుంగవేమొ నా
చుట్టటికంబునం బ్రాయమును మ్మిఁక మాటలు వేయునేటికిఁ. 465

ఉ. నావిని గోరగింప నయనంబులు విస్ఫురితాధరోష్ఠయై
యావెడమాయలాడి యను నాతని కోరి మెఱుంగుబోడు లే
కైవడినైన వేడుదురుగాదె మెఱుంగు లెఱుంగఁగోరువా
రై చినరానిమాట లకటా మగవానికిఁ జెప్పవచ్చునే. 466

క. దాపురము లేక యీక్రియ, గాపురములు నేయుచున్నగరితలతో నీ
తీపురములు వాక్రుత్తురె, కాఁపుల నినువంటివారిఁ గానవె తులువా. 467

- క. అని కలసి పులుకుపులుకునఁ, దనుజూడం జూడఁబట్టి తన్నెం గొట్టెన్
దనివినఁ దిట్టె ననలుం, గొనలుగ రొడ మగని దెగనికొండాటమునక. 468
- ఉ. కావర మె త్తి యిట్లు తనుఁ గాతీయఁబెట్టుచు మన్నచాని ని
చ్చావతిఁ జూచి లేచి రభసంబున రెడ్డనపల్కె నోసి నీ
చేప యెఱింగికాదె మును జెప్పక గుంజలిపెట్టియున్కి నీ
వే పుదన్న వేడుకొనవే మఱియేనయి చెప్పినాఁడనే. 469
- క. నాతోడని నన్న దుగుట, యీతెగుదెంపునకు ముగిసె నిక నేమనుచున్
రాతికొడు కతఁడు హలసం, జాతకికాశ్చాతికఠినశయమునఁ జటిచెన్. 470
- వ. ఇట్లువ్రేటుపడి దండతాడితఁడుజంగియుఁబోలె నమ్మామానాంగి నింగిముట్టినయలు
కం బట్టిన నీకపిడి నిలువంబడి యిలువెలువడి. 471
- క. అడికలం బడితిన్ అం, కాడితిన్ యిల్లు ముంగిలనో తఱితోఁ
గూడనన్ సీళ్లననో, కూడునె యిల్లాలి నన్నుఁ గొట్టం దిట్టన్. 472
- క. విరసమునఁ గొట్టుపడి నా, సరిగరితలలోన బ్రతుక నైతు నె మఱి నే
మరె బోదు త్రాటఁబోదున్, ధరియింతు నె నైపు మింతదడ వివోట్టన్. 473
- క. ననుఁ గన్నతల్లి ప్రజలకు, వినిపించినపిదప నమచు వెడ బుట్టిల్లం
దునికి యటకేగు కై తన, మున నుపవల్ల భునికటమున కదిపారెన్. 474
- క. ఏతెంచి నిర్లిరుద్ధ, ప్రీతి న్నడిమంతుఁ గ్రచ్చి బిగికాఁగిటహృ
జ్జాతపృథుప్రథనంబున, శాతోదరి పెనఁగె రెండుజూ లవ్వేళ్లన్. 475
- క. విసువక చనునెనుకెడున, పుసిపాఁపఁడు తల్లి దాఁపుఁ బాయుటఁ గడువె
(క్ర)సమున నాకలి గొని తా, నసురుసురై చెవులు గీండు మన నాపోయెన్. 476
- వ. అయ్యేడ్పు విని యుపపతికి నయ్యవతి యిట్లనియె. 477
- చ. అడలెడుఁ జంటిపాఁపఁ డదె యాకొని వానికి నేను జన్నుబా
లిడి చనుదెంతు నింటిమగఁ డింతయెఱుంగకయుండ నీవు నా
యెడన వసించి యేమినిసువేడ్చెడు రెడ్డన నాకుఁ దెల్పుమం
చడుగు మతండు చంటికొఱకై యని నిస్కృప మొప్పుఁ జెప్పెడున్. 478
- ఉ. చెప్పినఁ దల్లి యెందరిగఁ జెన్నికుమారుని డించి సర్వముం
జెప్పఁగదయ్య యివ్విధముచిత్రిము నాకని వేడు మాతఁ డి
ట్టాపునిమోముతో నను దురుక్తులఁ బల్కుచు మంకుబుద్ధి యే
తప్పునలేమి నిల్వెడలి తల్లిగృహంబున కేగ వంతగన్. 479
- క. నావిని మాయాకనితో, నీవను గుతు విడిచిపోయెనే యకటా నీ
దేనియుఁ బుట్టింటికి నయ్యో వలదని మాన్ప కెట్టులుండితి విచటన్. 480

- ఉ. ఐన నిఁజిమి నేయఁగల మాకట నేడ్చుకుమారుఁబట్టుటె
ట్లీనికి యోసరించి నిలు మొపు మదీయవఘాటి వచ్చి నీ
కానకకన్నపట్టి కిడుఁగాని ఘన స్తనగుగ్గ మంచు స
న్నాన మెలర్ప వాడు మనుమానములే కరఁ జోసరించినకా. 481
- చ. పంఠంబు చెల్లించుకొనుదాన నని చెప్పిన మణిమంతుం డమ్మాటలు కాఁపుగొడుగున
కఱింగించె నెఱింగించిన. 482
- ఉ. ఉండెడఁ జెప్పినట్లు నిలుపోపనియాఁకట నేడ్చి యేడ్చి య
క్కండినచంటిపాఁపఁ దిపుడేమగునో మణిలేరు బిడ్డ లా
క్కం దిదె వీఁడు నాకొడుకు గాఁడు భవ త్తనయుండు సత్కృపా
మండన వీనిఁ బ్రోచికొనుమా యని హాసించెఁ జోసరించినకా. 483
- క. ఆప్పలువెచ్చెనవ జారుని, దుప్పటిముసు కలవరించి తోరపుమురిపం
బుప్పటిలఁగులుకునడలం, తో ప్పేర్పడకుండ దనరితువుకడ కరిగెకా. 484
- లే. అరిగిపెరిగినయాఁకట నఱిచి యఱిచి, యేడ్చు విడువనితనపట్టి నెత్తి పట్టి
కులికి చన్నిచ్చి పొత్తిపొత్తుల నమర్చి, మగనికెంగేలఁ జెనకి యమగున వెడలె.
క. ఆలరితనమున లీలం, గేలం దనుఁ జెనకి చనినగిరికుచ తనయి
ల్లాలని తెలియక పరుని, ల్లాలని యారెడ్డిబిడ్డఁ డెడరు విరాలినకా. 485
- కా. రావే నల్లనిగుమ్మ నీవనుచు నారాటంబునకా రెడ్డి నా
నావిభ్రాంతులఁ గుబ్బుతిల్లు నెడ వోన నీ వకతుండు కీ
కౌవైచెం గొఱకచ్చులం బొడిచెఁ గాలం గేల మర్దించె నా
పోప నన్నెటఁ గొట్టెఁ దిట్టెఁ జెఱునిప్పు లాల్చె నేత్రంబులకా. 486
- క. చేసెడువలరాయనికై, కాసములకుఁ గాకి జడిసెఁ గాపుంగొడు కా
లో నుదలిఁ దెచ్చుటకు ని, ద్రాసత్తుని మీఁటెఁ జన్నుద్రావెడుకొడుకుకా. 488
- క. మీటుటయు మిట్టిపడి య, వోట్ట న్రుధిరంబు గ్రమ్మ స్రుస్కూయ నొడ లా
రాటపడఁ జంటిపాపఁడు, కాటుకకన్నీరుదొరుగఁ గాపున నేడ్చెకా. 489
- చ. అయ్యేడ్చు విని యిచ్చావరి యుపపతి కిట్లనియె. 490
- క. కొడుకుంగుడ్డుకుఁ జనుచా, లిడి నీతో రతులఁ జెనఁగ నేతెంచుచు నా
కడకేలం దాఁకించిరి, గడుదెల్లకపుట్టి పొఱలఁగా మారెడ్డికా. 491
- చ. తమకముపుట్టి నేఁ డదికతంబున రెడ్డన నిద్రఁబోవుతఁ
గొమరుని నేడిపించె నదిగో తిరుగంటడి చ న్నొసంగి ర
న్ను మఱల నందు వన్నటకుఁ బొమ్మని నీవనుపం దృఢానురా
గమునఁ బ్రియఁబుఁ జెప్పి నను, గొంగిటఁజేర్చి సుఖించుదానికా. 492

- క. పోలం శామ్యైగదయ్య యాశటికి నీపుత్రుం డయ్యాయంటి కిం
కారదా రడిసాని యిట్లలఱుం గాబట్టగా వచ్చునే
దూరక్షోణి పసింపుచన్నోసగఁబుత్తు గూర్చి నిల్లాల నీ
గూరికీ లోపలికందుఁ బల్కు మఠఁదుండుం గొంది నంచాడినన్ 493
- క. కలితనమునఁ జని యలనా, పలుకుం బంతంబు నెల్లుబడిగా రెడ్డిక
గలసి యొకముడుపుఁ గైకొని, పిలిచిన నీకిత్తు నేర పెట్టుదు మగనికొ 494
- ప. అని యప్పు డప్పిసాళి మణిమంతుం డఱిమిన నతం డది పలుకుమన్నట్లు పలిక
నమ్మబలు విని కర్షణం దుత్కర్షింపుచు నిట్లనియె. 495
- క. ఎడఁగలుగ నుండె దనమే, నృడకడు మఱిపనులనంటివారము చనుబా
లిడుఁగాని పుణ్యమయ్యెడు, విడనాడక యిట్లకుఁ బనుపనే యిట్లాలిన్. 496
- క. నానానిమాటలకు లో,లో వెడవడ నగుచు నింటిలోపలి కలయి
చ్చానితి పోయెం బోయినఁ, గోవరపుంబ్రేమఁ గాఁపుకొడు కవ్వేళన్. 497
- ఉ. కలగలిందిపట్టి కలికిం బిఱుబీనులుసేయ లోనుగా
కాలరిజంత నేఁజెడితి నవ్వుక సిగ్గులవాడవోదు నీ
యాలనె వింతదాన మగనాల నయో తెకలేఱ నన్నుఁ బ్రా
ల్లలుపఁ జూచెదో తెగర మామగవార లెఱింగిరెనియున్. 498
- క. మేనికెఁ జేటుగాచె పులిమిసల నుయ్యెలలూఁగ మాను నేఁ
గానటునంటిదానఁ గొఱగానిపను ల్లలిమిఁడవచ్చునే
రానికఁజూఁజే విడువరా యని సూక్ష్మరసంబున నృతో
జానన పక్కినక హలికుఁ డాజగతాఁగకుఁ బ్రీతి నిట్లనెన్. 499
- క. ఇటునంటిదాన వేలా, చిటిపాటికేంకల నన్నుఁ జెనకెతి నినుబా
యట ప్రాణంబులఁ బాయుట, కుటిలాలక కరుణలేదదో యట్లాడన్. 500
- క. అని బాఁటిఁబాఁటిపెట్టిన, పెనుబ్రాతవరాలసోలఁ బెకలించి ఘన
స్తన కిచ్చి క్రచ్చి కాఁగిట, నెనయించెం బంచబాణుఁ డెసకొల్పంగన్. 501
- క. అది యతైఱఁగున నతినికొ, గదియంబడనిచ్చి వెఱపుగలదానిగతిక
గుదులుకొను నేలబుసకొ, క్షౌద్ర పను నేనెల్లుచేపడితి నను నడలున్. 502
- క. పోవలె పడిగా పడిగా, లేవయ్యా ప్రక్కలోన లేకుంటే నేఁ
గావఁడు మగఁడని యలయి, చ్చానితి కర్షణునిఁ గ్రోచెఁబడికలబడఁగన్. 503
- ప. కరాపాతంబుకంటే మున్నుగా లేచి యప్పులవలెబంకన్నులసాం పానుతింపఁ
జని విత్తమిచ్చి పంఠంబు చెల్లెఁగదా యని పోయి నిజకళయనఁజేపి చక్కలి

గింతపెట్టె నప్పుడు చతుర్థ టికావశేషముగా చాత్రి చనియె విక్కులు ప్రకాశ
ప్రతలిం బొందె బిచ్చుకలు పిచపిచ మనియెఁ గాకంబులు గూకలిడియె దధిమ
ధనఘమఘమధ్వానంబులు నెరసె గోవత్సకోలాహలంబులు విననయ్యె నయ్యెడ
గృహంబు వెడలి పెరతు చొచ్చి వచ్చుటకు విహరభద్రుండు పోయినఁ గనువేచు
కునియుండి. 504

క. ఆపు డిచ్చానతి యహ్వో, నుపవల్లభు నిలువఁబనిచి యోడక యిలుసా
చ్చి పొడవుగల మచ్చుపయిం, గపటవ్యాపార మమరఁగాఁ గూర్పుండెక. 505

క. వాలికుం డాలోపల లోపలికిం జనుదించి మచ్చుపైఁ దనయిల్లాళ్
నిలిచినతెఱఁ గఱుం గక యపు, డిలువెడలినబుద్ధి నిశ్చయించి కవలుతోక. 506

ఉ. ఈలుపు పంగడంబు గల దీజవరాలని యోలి రొక్కరొ
క్కాలిడి యెట్టిఱంకు తడక న్వరియించితి దీని నక్కటా
చాలు సహింప దీచెనఁటిసంగతి యెండోకమా మపన్నియో
యాలిజంతఁ జంపి సుఖిసై యొకదిక్కునఁ బెండ్లియాడెదన్. 507

ప. అని హమ్మని యాడుగఱితి మీసంబులు దీటుమండ న మృంధానాన మచ్చు
డిగ్గ నుఱికి యెదుర నిలువంబడి యిట్లనియె. 508

ఉ. ఈలుపు పంగడంబు గలదే మముబోంట్లకు నీకుఁగాక రొ
క్కాలిడి యెట్టిఱంకుతడక న్వరియందుట రోతగాచె నీ
కేలసహింతు నన్ను మడియింపు మొకానొకవోటఁ బెండ్లిఁగ
మూలనె నీకు నేఁ దగుదునా చమ నీ కిటులాడ నిచ్చులాక. 509

ఉ. నిక్కము చెడిలిడ్డవని నిన్నది నచ్చిగృహంబుఁ జేరి యీ
దిక్కున నున్నహస్త్రసుదతి నుడుపిచ్చి రమించినాడ వి
త్రైక్కలిఱంకు నాకుఁ గఱచే యని ముందలఁ బట్టి యిడ్డియా
రక్కెన దన్నె ముక్కు చెదతం జరణంబున వాని నెవ్వడిక. 510

ఉ. తన్నిన వాఁడు తచ్చరణతేమడసంబుల వ్రాలి నిన్ను నే
మన్నది లేదు నావలన నన్నియు నేరము లోర్పుకొమ్మ నా
పిన్నతనం బొకళ్లచెవిఁ బెట్టకు పెట్టిన సిగ్గువోవు నా
చన్నియనన్నమా నగరివారికి దండుగఁ బెట్ట ని మ్మగుక. 511

క. చెఱుపకుము కాపురంబని, పఱిపరి యగుతొల్లి నల్లు ప్రారంపంగాఁ
గుఱఁగట నేగుమఁ దలవరు, లరిమరికర్షకునిమాట లాలించి తగక. 512

క. గిలుకలువై చిన గుడియలు, ఘనఘల్లున నూఁదికొనుమఁ గడియం జని యా
వాలికునిఁ గొని చని ఘరణీ, తలవల్ల భువ్రాల నిలుపఁ దప్పేర్పడఁగక. 513

- క. నరపతి దంతుగఁ గొని య, స్వరి వెడలం గొట్టె సపుడు భువనచరాదు
శృంగియాలగు నీకు నుదా, హరణం బిది యనుచు వానరాగ్రణి చెప్పెన్. 514
- ప. చెప్పి వెండియు బహుమానుండు. 515
- క. గులువా నీయిల్లా ల, య్యలి వేణికిఁ దోడుబోయినది దానిమృషా
త్తులకుఁ దెగఁబొందివి నీ, తలద్రెవ్వను బొలిసిపోయెదవు తరువాతన్. 516
- క. చేపడినసొమ్ము నూరం, దై పోయె న్నోసమయ్యె నని యంతస్సం
తాపమునఁ బొక్కి పొటలకు, మీపాటిం బొమ్ము చాలు నింటికిఁ గ్రకచా. 517
- క. క్రించామాధుని నిను ద, క్కించుట యన నెంత సింధుకీలమునన్
పంచించఁబడదె మున్నొక, నంచక మభిజాతకమతవల్లభుచేతన్. 518
- క. నానిని కాననచరగో, త్రావరు నీక్షించి పలికెఁ గ్రకచుఁడు నయవి
ద్యావై భవగుణగుభగం, భావుక వివరింపు మాయుపాఖ్యానంబున్. 519
- ఆ. కుటిలుఁ డప్రయోజకుఁడు వీఁడు వీనితో, నేటిజోలి నమ్మబోటి కనక
వివరపుట్టఁజెప్పవే నిష్కలంకస్య, భావ నావుఁ డలరి ప్లవగవిభుఁడు 520
- ప. క్రకచునకు నక్కఱఁ జెప్పంబోలెంకె. 521
- సీ. కలిగిట్టు మోఁదుగు కానుఁగు గలుగువానిలి మేడి నేరేడు, నెల్లను బలును
మట్టి మంకన మద్ది మారేడు బూరుగు గోరంట లొద్దుగు త్రోవి రావి
జాబ్బిమామిడి జీడి గురుగుడు మొలుగుపాపట చంద్ర, పసిరిక పాల రేల
పొన్న బొట్టును పోక పొగడ దాడిను మిప్ప గుముడెందు గురువింద గోను రేను
తే. చిల్ల చింత మొగలి చీకరే నూడుగ, నిప్పు తప్పు తుమకి నెమ్మి జమ్మి
వేగి వేము మొదలుగాఁ గలమ్రాకుల, కాన నగుచు నొక్క కాన మెఱయు. 522
- ప. కరపుటికాంతరాళయకుక్రమణాయితసింధుసర్వతః
పరివృతకృత్సయోదములు వాసిన దద్దుటజాన్యపాణిజ
ర్విరితములై నభోగితికిఁ జాలక పల్వలము ల్భజించె నాఁ
గర మురు న్నమగ్రబలకాయము లవ్వనికాలులాయుతుల్. 523
- ఉ. ఆహృతజంతుభేషణబలాధ్యుదయాప్తి గుహమరక్తి గో
త్రాహిత్యాత్రి సప్రకటి నాతీకయాకృతి కౌత్యగర్వత
ఖాహమికం బ్రసిద్ధరుదిరామృతపాతణజంభదానవో
శ్శానావిహూతిచందమునఁ దద్దహనంబునఁ గ్రాలబెబ్బులుల్. 524
- మ. చరణప్రాంతచరియ్యువు ల్నిరుపమాచ్చస్థానసంక్రీడన
కుప్పరణం జన్మభునత్వమంద నరుదెంచుం గీడు మీ కంచు ను

- త్సరబుద్ధిం బలఁ జించుమేఘముల దంత ప్రోటికోటిం జలా
హరణారంభజన్మంభణంబులు దదీయన్యాశకుండాలముల్. 525
- మ. తనరస్తుల్క విసంభవాండభువనధ్వాంతచ్చిదాచంచువు
ల్వినఁజెప్ప న్వైఱఁ గేమహాతిమిరపాలి నివచ్చిపోఁ దోలలే
భని రథోత్థరజోదర స్తిమితదీక్షాభోగుడై హేలిగ
న్గొన నగ్గోరతిరాటవి న్నను వెలుంగు ల్లుంపులై వేసవిన్. 526
- కా పైపైఁ బ్రాణివధప్రధానగుణ మొప్పుం గారగారద్యుతుల్
దీపింప నివసమాంబక భ్రమిఁ బ్రభీతిం జేయ నత్యుత్కటా
టోపం బుగ్రగజాహృతివ్యసనకంఢూలంబుగా నుండుగుం
పై పంచాస్యము లయ్యరణ్యమునఁ బంచాస్యప్రకారంబున్. 527
- కా. క్రందై వెల్గుడు ఘుర్గురభస్మనిమృదంగస్థాయిగాఁ దాలుని
వ్యందస్థూలవికాలలాలనవరంబై యొప్పుశృంగోద్ధతిం
జించుల్ ద్రోక్కఁ గుడుంగరంగముల నిస్సీమత్విరాతి భ్రమిం
బందుల్ దిజ్జగయ్యచ్చిదాగుణపరిష్పందుల్ దదుగ్రాటవిన్. 528
- క ఆలఘుతంబారిధారా, దలితి ప్రతికూల సకలధరణీభృత్సం
కులమై యొక నెలయే అ, ప్పొలమున జగదేకవీరుపోలిక నమరున్. 529
- ప. అది రామలక్ష్మణాలంకృతంబై పంచపటస్థానంబును సత్యసంపన్నంబై సమీర
ణంబును గజగణయ వివరయోగ్యంబై కీష్కింధానగరంబును నుపాసితపరమ
హంసంబై వేదాంతకాస్త్రంబును నఖండశబ్దక్రియానిరూపణంబై వ్యాకరణం
బును ప్రజోధితనిగమజాలంబై ధర్మంబును ఘనరసప్రధానంబై విద్యత్ప్ర
బంధంబు ననుకరించిన యుష్మదప్రవాహంబున. 530
- క. నీతికళానిధిగలఁ డభి, జాతుం డనుకమతవిభుఁడు సంతతిపంక
స్థాత్మత నొందియు నదృశ్యత, మాతం డేవంకఁ బంక మంటక తిరుగున్. 531
- కా. ఆతాఁడే లోకనాటిరేయి ధరణీవ్యాపారలిప్సాపరం
బై తానంబులఁ బాసి తీరశరత్పణ్యావీఘల నిల్వ భూ
జాతచ్ఛాయలశితలానిలకృతాంచద్యాలుకారేఖా
వ్రాతాభ్యగ్రముల నివృత్తంఖలగతి న్వర్తింపె వర్తింపఁగన్. 532
- ప. అతీముఠి చిచ్చు నాఁ బొగులు నాఁకట బ్రుంగుడువంగుడై యొడల్
నులునులు సుక్క నయ్యడవిలో నొకనక్క రటస్ఫుటంబులన్
జాతీయలఁ దోఁకఁ జొన్ని వెలిఘామికిఁ దాల్చిన యెండ్రీతండిముల్
గొలుకుదు వచ్చి వచ్చి యలకూర్చిమాఁ గాంచి ప్రస్వాప్తిచి త్తమై. 533

- క. ఘనరథసంబునఁ గదియఁజనునపు డక్క మతవిఘ్నఁడు స్వగతఁబున ని
ట్లని తలఁచె నివృత్తిమాదుడఁ, వనియొందుడు సేటికుడకు నది బొంకయ్యెన్ 534
- ఆ. సకలదుష్ట జంతుసంక్రాంతజలదుర్గ, సీమనుండు వెట్టచెట్టలేక
చెడుగుఁబాము గాముచేఁ బెద్దమానుచే, నీరుకుక్కచేత నెగడుచేత, 535
- ఆ. యోధ్యపురుష గ్రావ్యి రోధోపనుంఁక, కౌగిలె తెగినపగిది నిట్టులేల
జుతంబు విడిచి చనుదెంచి నాబుద్ధిపురుషమేయఁ జెట్ట బొందఁ గంటి. 536
- క. కాలంబు దాట నెవ్వరు, చాలఁడు రని ఎగచి నిరవసాదవిషాద
బ్రాహ్మం దూరి కబంధచ, రాంకరణంబు పపురపాహితకంబై. 537
- క. రాలింబలె నతినిశ్చల, రీతి నిలుచుటయుఁ గని గరియఁజూదాబ్బ
ధాతుంక్కళంబు జంబుక, మారతదంష్ట్రికలఁ గచ్చపాగ్రణిఁ బట్టెన్. 538
- క. పొదివి తెకలేఁ గలిగెం, గద నాకీకమత్తేనెకరుఁడని దానిన్
దుదళోఱు లోరలుపోఁ, గొదలే కటునిఁబు బొరల్చి కొలుకును నుండెన్. 539
- క. విజుగుట గానక నెరయం, దఱతఱఁబునాఁ గొంతదడ వది గొటికెన్
గొటికిన నొగులరు పగులరు, చిఱు మొఱకలుపోయెఁ బుల్ల నీలె దంతంబుల్. 540
- ప. ఇట్లు మృగధూర్తదశనదంశననిర్వికలితమర్చంబై యక్షార్చంబు తనలో
నిట్లని వితర్కించె. 541
- చ. జరుగదు రోసి పో విడువఁజాలదు వేసటలేక కోఱలం
గొటికెడు దీనికేమితుద గోరము వాటిలె నాయుపాయ మం
దఱుఁ గొనియాడ నిచ్చెనఁటివక్క దటాటనఁ డక్కుఁ బెట్టి యే
మఱక ననక్వరం బయినమన్గడఁ గాంచెద నీరుసొచ్చెదన్. 542
- క. అని నిశ్చయించి ధీర,త్వనిరూఢం డగుమఁ గమతవరుఁ డానక్కెన్
గనుఁగొని యిట్లను నేలా,తను పుయన్ మల్లిపోయెదవు పినవెట్టిన్. 543
- క. మఱవక యేడుబుఘాఁడులు, గొటికిన నాయొడలు మృదువగునె నీకేలా
వెరవిడిచందము పుట్టెన్, దరిదీనికి వెరవుఁ జెప్పెద నిన్దు మర్థిన్. 544
- క. నానకమృదుమార్గ మునకు, రానేరదు మేన నీచరణ మనఘా నా
పై నునిచి యేతిదంబు, ప్థానములోఁ జెట్టు కొంతదడ వట్లయినన్. 545
- క. చెన్నార నపుడు చేసిన, వెన్ననిలె నైత్తనగురు విపులపాసం
పన్నము నుమ్మి తను వాఁ, కొన్నమహాత్ములకు నీకు గుడువఁగవచ్చున్. 546
- క. తనివినఁ దినకపోవని, మనమునఁ దలపోసి రోపి మనుగడపై నీ
కనువైనవెరవుఁ జెప్పితి, నని కూర్చున్నవరుఁ డాడె నట్లాడుటయున్. 547

- వ అప్పులుకులు నిధాంతీకరించి యన్వంచకం బట్టచేసెనేనీ ముహూర్తమాత్ర మూ
కుండ యయ్యభిజాతున కీట్లనియె 548
- క తడవయ్యె నీటిలో నీ, న్నిడి మే నేమైన నానెనే తనివిసనన్
గుడువవలె నిజముఁ జెప్పుమా, జడియక నీ వనిన చారిసత్వము తనలోన్ 549
- క. ఈనంచకంబు నామా, యావాగురఁ జిక్కె దక్కె నసుపంచకమం
చావిర్భూతోత్కలికా, ప్రావృతమై యపుడు కచ్చపం బిట్లనియెన్. 550
- క. అసమాదక మంటఁగ నా, నె సమృద్ధము లంగకములు నీపాదముక్తిం
దినుమంతనాన దెవ్విధి, మెసవెరు నీపంటి కెట్లుమృదువై యుండున్. 551
- క. మి త్తినగుఁగాని శీఘ్రము, గుత్తముగా వెన్నుద్రొమ్మకొనియున్నపదం
బెత్తుము నీరంటఁగవలె, జిత్తుము ముఖపారణావశీకరమైనన్. 552
- క. పోఁగుఁగఁబో యీ వాఁకట, జాగేమిటికంచుఁ బలుక సంక్షుద్ధాధా
జాగరణబుద్ధి జంబుక, మాగోచరుమాట నిశ్చయమా పొ మ్మనుచున్. 553
- క. పై దారణముగ నూఁదిన, పాదము దివియుటయు గచ్చపము సంతోష
ప్రాదుర్భావప్రాప్తమ, హోదంచ ద్వేగ మగుచు నురువడిఁ బఱచెన్. 554
- క. క్రకచా యీచాడ్చుననక్కను మోసము గల్గియుండఁగా మఱి నిమజ్జోఁ
టికిఁ దగులుటెంత యని కీ, శకులాగ్రణి చెప్పి మఱియుఁ జలచరుఁ బలికెన్. 555
- క. వెడమాయనక్క మాటల, కడవికిఁ జని తిరిగి వచ్చి యప్పటియుం దా
నడవిఁ బడి బడుగుహరిచే, గడతేతినగర్జభమ్మ గాఁ జమ్మ శతా. 556
- క. అనినవిని శింకుమారుఁడు, వనచరు నీక్షించి యింత వాడెపు గాకుం
డిన ముదిసి ముప్పుదనుకా, మనుజే యిది తెలియఁబలుకుమా వినవలయున్. 557
- ప. అని యడిగిన బహుమానుండు. 558
- నీ. కల దొకదుర్దాంతికాంతార మరవిందబంధుఘృణ్యంతిగ్ధి పాదపంబు
దీర్ఘదంష్ట్రాభిఖ్యుఁ దేజరిల్లుమహోగ్రసేహ మహ్నో నివసించియుండు
దానికి ఘటకాభిధానజంబుక మొకం డహరహం బాప్తకృత్వము లొనర్చు
నట్లు కొండొకకాల మరీగిన గర్జానుకూలత నవదృక్షుమక్షిరోగ
- తే మస్మణితరనేదనాకరిసమాన మగుచు, వెగ్గలంబైనదృతి జారి యగ్గజారి
పొజులు నాపోవు నలమరుఁబొక్కుఁచుక్కు, బోకగిలఁబడు నిట్టూరుపులు నిగుడ్చు.
- క. ఈరీతిఁ గడుపునొప్పిం, గూరాకై యుడికి గోఁడు గుడుమచు కుండా
లారి యొకనాఁడు నిజర, యైరససంఘటకుఘటకుఁ గనుఁగొని పలికెన్. 560
- చ. తనదెసఁ జూచినాడెకదా ఘటకా కటకాంతభూమికిం
జని యితగోపనం బమరఁ జంపి శరీరము వ్రచ్చి లోపలం

- గనుఁగొననైన గర్దభముకందనగాయ గ్రహించి తెచ్చి యి
నిలుపువానిపోఁ జలిదిఁ జేకొని యుండెడు జీవితంబులన్. 561
- చ. తడవఁ జత్తుఁ బొమ్మనినఁ దచ్చరణంబుల సమ్మదంబునం
బడితిడి రేచి యప్పనికఁ బొల్పడి జంబుక మేగి యొక్కవో
గడుక్కళ మైనదాని నొకగర్దభముం గని చేరి యిట్లున్
బడలితి వేల రావధి మేధంబగు నాకటిఁగింపవే యనన్. 562
- చ. గర్దభంబు జంబుకంబున కిట్లనియె. 563
- క. చాకలవాని కధీనము నై తోకలు మోసి తెత్తు నాపణవీధి
వ్యాకీర్ణప్రహీనుష, స్వీకృతి మేక బ్రోతు నెట్లు చిక్కకయుందున్. 564
- క. తొనఁ గవనిపాపకర్తుఁడు, తనువాహారాధివిధులఁ దనుపఁడు మేయన్
జనసేఁడు కాలుగట్టు, న్ననుటయుఁ జచ్చుటయుఁ గాను మద్విభః మనఘా. 565
- ఉత్సాహ. మేను పొందుగాదు లేను మేను సౌఖ్య ముక్కటా
జైనవానిచేతిపేనుచందమైతి నంచు న
మ్రాననంబుతోడనున్న శాత్తు లేని నెయ్యమున్
గావరాఁ జెనంటిజంబుకంబు దాని కిట్లనిన్. 566
- మ రతకోకిల. కాఁగ గుంటివి గావు బీఁకువు గావు గర్దభముఖ్య ని
కేలయివ్విధి నెవ్వచేఁ గృత్యింపఁబోదము రమ్మ ము
తే. శికాననకాద్యలంబులఁ గ్రీడస్పృగ ముర్తిసే
వాలఘుత్వము చాలు నీకు నవారివారితృణావభృత్. 567
- క. అని చెలువు గులుకుపలుకుల, మనమూఁటింబుటఁజుఁ దేటి మనజానిధీనం
బున నున్ని. కష్ట మని ఖర, మనఁజుంబై నక్కబడి మహాబలి కరిగెన్. 568
- క. అరిగినఁ బరిచితపటసం, భరమున్ ఖరము నియము కబలగర్దభకే
ఖరముం గురవము ఖరమున్, హరిపాలం బెట్టె నక్క యక్కటికమునన్. 569
- క. నెఱిగరిగి దానిపైఁ బడి, కఱవన్ లాఘవములేమి గాల్గిద్దుమ న
ద్విజుంపం గదిసిన వత్తెఱ, గఱిఁగి ఖరం బడరి తిరిగి యెగురు నుండెన్. 570
- క. గునుకెత్తుమన్నగాడిచ, గనుఁగొని సింహంబు వలిక ఘటమనితో నీ
చనుఖరము దరిమికోన నా, తనువున ఎడిలేను తెచ్చు దగ్గఱజేరన్. 571
- చ. చనుమన వట్లకాక యని జంబుక మప్పుడు గర్దభంబుఁ జే
ర నరిగి యేలపోయెద కటా వసనంబులమోవ బస్తులన్
ఎనరఁగ వేడ్క యయ్యెడినో వల్లిటువంటికుబుడు లివ్వనం
బునఁ గొన మేఁపు నీర్లు గఱవో పతిమన్న న నీకుఁ జాలదో. 572
- చ. తమ్మనిన గర్దభంబు జంబుకంబున కిట్లనియె. 573

క. కేసరినధ కుద్యోగముఁ, జేసిన నగ్గమక మెటింగి చెలికాఁడా సం
త్రాసమునఁ దలఁగి వచ్చితి, గాసిలి ప్రాణములు తీఁపుగా యెవ్వరికిన్. 574

క. నావిని ఘటకుం డనుఁ దగ,వా వెరవఁగ నధిపుఁ డట్టివాఁడా నిను సం
భావించుట కిట్టొరయుం,గా వచ్చుట యిందుకేల గళవళమందన్. 575

చ. తనవప గ్రొత్తగ్రొత్త యగుటం జనియించెను నీకు నేఁడు రే
పపుటయు మమ్ము మీరఁ జనునంతయు నీయది కొంకనేల ర
మ్మవసరి మిప్పు డందుఁ జను నాఖరము న్నరలించి తెచ్చి గా
రవగుణ మెక్క నక్క మృగరాణ్మికటంబున బెట్టెఁబెట్టినన్. 576

తే. కలుకుకలుకునఁ గుత్తుకఁ గట్టిచి విటిచి, నక్క నక్కఁజేరి కుండాలవైరి
గర్దభము కుక్షిభేదించి కర్ణహృదయ, ముదయ దాహ్లాదమున దివ్వు మోపననక.

చ. ఏను సెలయేటిజలంబు లానివచ్చెద ననిచెప్పి యడు గామడగా నరిగిన. 578

సీ. ఖరశరీరము విష్ణుగా గొప్పలగుదంతకుంతసంఘంబులఁ గ్రుచ్చి క్రుచ్చి
మృగధూర్త మాకర్ణ హృదయంబు భేదించి యది యనర్హ్యులం బగు మెటింగి కాక
యతుఃసంహము సింహ మాశించె భక్షించె నత్యాజ్య మివ్వస్తు వనుదుఁ దాన
భక్షించి పరిశుద్ధుపగిది నూరకయుండె నపుడు కంఠీరవ మరుగుదెంచి

తే. కొనవలయు నొషధంబు దెచ్చునఁ గొంకు, కొనరుతే కది పలిక నోకుంభివైరి
గర్దభాకారమున లేదు కర్ణహృదయ, మదియ కలిగిన నిన్నేల కదియవచ్చు. 579

సీ. అని నక్క తక్క కిట్లాడుమాటలు యథార్థీకరించి యదల్పుఁ చెరువులేమి
నుడిగెఁ గేసరి యూరకుండె నట్లావంచకము మహాకపటవాన్యములు నమ్మి
గహనమండలి సొచ్చి క్రమ్ము మటియు నేలెంచి దుర్యాధిరద్యిరదవైరిఁ
జేరి తద్దంష్ట్రులదోరినఖరముగాఁ దలఁచకు నన్నని బలిముఖండు

తే. పలుక నేమియు ననక యజ్జలచరుండు, లబ్ధనాశవ్యాభాతలఘుగుణేత
రావిలపిపాన దీక్ష నీ రానిచనియె, నడ్డుతత్వరతోడ నిల్లాలిఁ జూడ. 580

క. అని విష్ణుశర్మఁ డాదర,మునఁ జెప్పినరాజనుతులు ముదమున గురునిన్
గనుఁగొని పంచమతంత్రం, బసఘా మాతోడఁ జెప్పుమని యడుగుటయున్. 581

మ అతి హృద్యోద్ధృప్తమోహ భక్తిసతదివ్యవ్రాహ్మ విఘ్నార్జిత

క్రతువుంజార్చితపాద విధితపటుప్రహ్లాద పుణ్యప్రతా
యతనాధ్వన్య జగత్ప్రయాభరణవిద్యాధన్య త్రియ్యంతకీ
ర్తితపీతాంబర కృత్తిధారణకు గాధివాగ్ధినిర్వారణా.

582

క. ఆద్యతమకముత్తమహా, పాదపశిఖలాఽమనపదయగనానా
వేదశిరఃప్రసవప్రా, సాదవ్యాపారదీనజనమందారా.

563

మాలిని. హరిముఖసురమాలిన్యస్తపాదాంబుజాతా

పరహితరతీధామప్రాంతయుక్వారిజాతా

పరుషతరవిలోకప్రాంతుధూతారిజాతా

చరణశరణరక్షాజాగరూక్షైకచేతా.

564

గద్య. ఇది శ్రీవేంకటనాథ కరుణాలబ్ధసుససాహిత్యనిత్యకవితావిలాస సకలముకవిస్తు
తిభాషణోల్లాస రాజకులపారావారపశ్యశర్వరీరమణ నీతికాస్తమార్గపరిశ్రమణ
ధైర్యపర్యాయధిక్క్రతిహారపర్వతరాజకుమార విస్సహాయప్రబంధనిర్మాణ భోజ
గూడార సుధామధుర భారతీసనాథ వేంకటనాథప్రణీతం బైన శంచలంత్రంబున
లబ్ధనాశం బన్నది చతుర్థాశ్వాసము.

- ప. సత్తమాత్థ పాంధూకృతుండును విషాదవివ్వాలుండును నయ్యో నిది మనోరథరాజ్య
పాలనఫలం బనిచెప్పి యష్టల వాధర ముముహూర్తంబునఁ గుమారుం గాంచి
పంచమదినసంబున. 19
- క. అత్తులలేనికుమారునిఁ, బొత్తులలో నునిచి గూర్చిఁ బురుషుని రత్న
వృత్తికి నియమించి ధరాశృత్తులితోరోజ జననగృహమున కరిగెన్. 20
- క. ఆలోఁ బెంపుడునకులము, బాలునకుం గాపువెట్టి బ్రాహ్మణుఁడు నికే
తాళిందమునకుఁ జనియెం, గాలోరగ మపుడు బిలముఖము వెలుగుదున్. 21
- క. అలభూమిసురతనూధవు, తలిమంబునఁ బఱుని నూర్జితక్రోధసమా
కులమై నకులము చిలువన్, బలునాతన్ గఱచి ద్రుంచి పాఱగవై చెన్. 22
- ఉ. అసమయంబున న్న హినురాగ్రణి పుత్రుఁ దలంచి గాఢసం
త్రాసముపేర్చి లోఁగిటికి గ్రమ్మర వచ్చుచు నుండఁ జూచి యు
ల్లాసపం బెల్లన నకులంబు ఫణిప్రవదప్రపంకిసం
భాసితవక్త్రమై యెదురఁ బర్వ పదాబ్జములం బెనంగినన్. 23
- చ. ప్రకటభుజంగమక్షతజపంకివిలి త్తముఖంబు నమ్మహా
నకులముఁ జూచి భూమిసురుఁ డాహతభీతపరీతితిత్తుండై
యొకగఁడనేపు రిమ్మగొని యుండి పదంపడి తేటి నిప్పురీ
క్షుకుఁ డసమాక్ష్యకారియును గావున రోషపశుండు గావునన్. 24
- క. తిప్పదు చంపె నవ్వదనము, చెప్పక చెప్పెడును రక్తసిక్తంబు నా
మప్పుకలువోలె గలిగిన, యిప్పుపని దీనికేన యిచ్చితి మెనవన్. 25
- క. సతిమాట మీర కన్న, తుత్తుతుదగ్గఱఁ గాచియుండఁజూచిన నీదు
స్థినితి వచ్చునె నాకుత్సిత, మతిగూల న్నకుల ముచితమా కావలీకిన్. 26
- క. అని కన్నుల జేపుఱుగీ, లోకన లగుడం బెత్తి విసరికొట్టిన వెలికిన్
గనుగ్రుడ్లు వెడల నొప్పిం, బనివి యహా నకుల మపుడు ప్రాణము విడిచెన్. 27
- చ. నకులముఁ జంపి పోయి నదనంబున భూమిసురుండు గన్గొనం
జిలిమిడుంగుపానుపునఁ జెక్కుచెమర్చక యున్నపుత్రకున్
బ్రకటభుజంగభంగములఁ బ్రాంతమునం గని తిచ్చబోయి యే
టికి నిటునేనితిం గలువరించి యయో నను రోయ నుత్తముల్. 28
- ప. అని యుదరతాడనంబుఁ జేసికొనుచు బ్రాహ్మణుం డుచ్చైర్చ్యవసంబున రోదనంబు
నేయందొడంగె నక్కలకలంబు చేరువఁ బుట్టినింటనునికింజేసి యొక్కించి యాజ్ఞ నే
ని గృహంబునకు వచ్చి బ్రాణేశ్వరు నాలోకించి. 29
- క. కడిఖండ లైనపామె, కక్కిడి కడుంజ్రేమఁ బెంపఁగా రాజులపెం
పుడునకుల మేలపాలినెం, దడఁకుక నీ కేటికడైదపు చెపు వననూ. 30

- క. ఈలక్షణములలీలక, చూలాలై యున్నజాయ సుగుణనికాయక
వేలాతీతప్రీతిం, బాలితనిజగోత్ర సమితపతి యిట్లనియెక. 7
- క. దైవముకృప గలదానపు, గా వంధ్యాత్వంబు వీడెఁగా నీతికళా
కోవిదుఁ డగుసుతుఁ గనియెదు, గా వంశము పృథ్విబొందఁగా నా కనుచుక. 8
- వ మనోరథంబునం బొట్టుపాజులగుమగనిం గని నగుమొగంబున ఘటప్రతిభట స్తని
యిట్లనియె. 9
- క. బహుళమనోరథభీతి, గహనంబునఁ జిక్కి వెడలఁ గాననిసీదో
త్సహనుఁడు చనుసత్తురజః, పిహితం డగుసోమశర్మపితచందమునక. 10
- క. నావిని దేవికి విపులా, దేవుం డిట్లనియె గుణవతీ యెట్లెట్టా
నీవీకథ నాతోఁ జెపు, మా వినియెద ననినఁ బతికి మానిని పలికెక. 11
- నీ కలఁడు దాశార్ణభూతలమున నత్యర్థసారశర్మండు సోమశర్మ యనఁగ
నతనికి నెనమండ్రుసుతు లందులో నగ్రపుత్రుండు పితృస్మృతోక్త వాఁడు
కథామారఁ గృష్ణపక్షక్రాద్ధమున నొక్క భూమినిర్బర్హగృహంబున భుజించి
యొకసత్తుఘటము పైతృకకర్తచే గొని చని విజనప్రదేశమున నిలిచి
తే ఘటము గలయంపిగా నీరుగా విపంచె, బటిచి శయనించియొలుగుగాఁ బాణి నిలిపి
యొత్తు లభిమోద్ధి ధనవృద్ధి నై చరింతు, నని దురంతోద్యమంబుననతఁడు దలంచె.
- నీ. అదన నీసత్తు వమైద నమ్మి యొకమేక గొనియెదఁ గొనకొని కొనిన మంద
శేటేట నొకరెంటి నీ నెడునవియును నవియు వానికిఁ బుట్టినవియు నీన
బహువత్సరములకు బహుసహస్రంబులై నెగఁడెడువాని నన్నింటి విలిచి
సంతరించెద భేనుకత మది పెట్టినకోడలచే ధారఁ గొనిన చేల
- తే. విరివిగాతైరు విత్తింతు వేళ్ళుగొలుచు, గాఁగ మామకసస్యము ల్గడుఘటించు
పంటకొలుచమ్మి తూర్పు నపారధనము, ధనికుఁ డనివాకు నొకఁడిమ్ముఁ దనకుమారి.
- క. దొడ్డతన మరసి యీక్రియ, గడ్డాయం బనిన విప్రకన్యకవలనక
గొడ్డ కొకసుతునిఁ గని యా, బిడ్డని మాసోమశర్మపేతే యిడుచుక. 14
- క. ఆయభ్యకుఁ దూర్జితగతి, వోయనపరిమితవయస్కుఁ డగుఁ బోషింపక
సాయంతనమున గృహకా, ర్థాయ త్రమసీషభామ యజ్ఞాల్పకునిక. 15
- క. కరుణఁ దనచంక నిడుకొని, యరుగక యటువైచి పోవు ననునాలో భూ
సురుఁ డీపన్నిద్రాసం, భరము ద్రితనయనుఁ డగుచు మతియాలోనక. 16
- క. భేనువు లేతెంచిన నఱు, లై న న్వడిఁ ద్రొక్కు నాత్మజనిఁ దేవోసీ
వీని నిటువై చి పోఁదగు, నే నీచంకకు భరంబె నినువాసుకొనక. 17
- క. అని కలవరించి లగుడముఁ, గొని త్రిప్సదు నిక్కువంబు కులసతి యనుచుక
తెనఁటిధరాసురుఁ డాగ్రహ, మన సత్తుఘటంబు భిన్నములుగా వైచెక. 18

- ప. సత్తమాత్థ పాంధూకృతుండును విషాదవిహ్వలండును నయ్యె నిది మనోరథరాజ్య పాలనఫలం బనిచెప్పి యష్టల వాధర ముముహూర్తంబునఁ గుమారుం గాంచి పంచమదినసంబున. 19
- క. అత్తులలేనికుమారునిఁ, బొత్తులలో నునిచి గూర్చిఁ బురుషుని రత్నా నృత్తికి నియమించి ధరా, శృత్తులితోరోజ జననగృహమున కరిగెన్. 20
- క. ఆలోఁ బెంపుడునకులము, బాలునకుం గాపువెట్టి బ్రాహ్మణుఁడు నికే తాళిందమునకుఁ జనియెం, గాలోరగ మపుడు బిలముఖము వెలుగుదున్. 21
- క. అలభూమిసురతనూధవు, తలిమంబునఁ బఱసి నూర్జితక్రోధసమా పులమై నకులము చిలువన్, బలునాతన్ గఱచి ద్రుంచి పాఱగవై చెన్. 22
- ఉ. అసమయంబున న్న హినురాగ్రణి పుత్రుఁ దలంచి గాఢసం త్రాసముపేర్చి లోఁగిటికి గ్రమ్మర వచ్చుచు నుండఁ జూచి యుల్లాసపం బెల్లన నకులంబు ఫణిప్రవదప్రపంకిసం భాసితవక్త్రమై యెదురఁ బర్వ పదాబ్జములం బెనంగినన్. 23
- చ. ప్రకటభుజంగమక్షతజపంకివిలి త్తముఖంబు నమ్మహా నకులముఁ జూచి భూమిసురుఁ డాహతభీతపరీతితిత్తుండై యొకగఁడనేపు రిమ్మగొని యుండి పదంపడి తేటి నిప్పురీ త్తుకుఁ డసమాత్మ్యకారియును గావున రోషవశండు గావునన్. 24
- క. తిప్పదు చంపె న్వదనము, చెప్పక చెప్పెడును రక్తసిక్తంబు నా మప్పుకలువోలె గలిగిన, యిప్పుపని దీనికేన యిచ్చితి మెనవన్. 25
- క. సతిమాట మీర కన్న, తుత్తుతుదగ్గఱఁ గాచియుండఁజూచిన నీదు స్థినితి వచ్చునె నాకుత్సిత, మతిగూల న్నకుల ముచితమా కావలీకిన్. 26
- క. అని కన్నుల జేపుఱుగీ, లొగ న లగుడం బెత్తి విసరికొట్టిన వెలికిన్ గనుగ్రుడ్లు వెడల నొప్పిం, బనివి యహా నకుల మపుడు ప్రాణము విడిచెన్. 27
- చ. నకులముఁ జంపి పోయి నదనంబున భూమిసురుండు గన్గొనం జిలిమిడుంగుపానుపునఁ జెక్కుచెమర్చక యున్నపుత్రకున్ బ్రకటభుజంగభంగములఁ బ్రాంతమునం గని తిచ్చబోయి యేటికి నిటునేనితిం గలువరించి యయో నను రోయ నుత్తముల్. 28
- ప. అని యుదరతాడనంబుఁ జేసికొనుచు బ్రాహ్మణుం డుచ్చైర్చ్యవసంబున రోదనంబు నేయందొడంగె నక్కలకలంబు చేరువఁ బుట్టినింటనునికింజేసి యొక్కించి యాజ్ఞ నేని గృహంబునకు వచ్చి బ్రాణేశ్వరు నాలోకించి. 29
- క. కడిఖండ లైనపామె, కక్కిడి కడుంజ్రేమఁ బెంపఁగా రాజులపెం పుడునకుల మేలపాలినెం, దడఁకుక నీ కేటికడైదపు చెపు వననూ. 30

- జ. నానిని బ్రాహ్మణుం డనియె నన్నుఁ బ్రయత్న మెలర్పఁ బట్టికా
గావలిఁబెట్టి పుట్టినిలు గాల్పఁగ నీవటుబోవ నేను నా
లో వివరంబు మాలి మృగలోచన ముంగిసనే కిశోరర
త్నవిధి కొప్పు నేర్పఱచి బాటితి మందిరబాహ్యభూమికిన్. 31
- క. ముంగియును మన్నియొగము, నం గడలక కాచియుండ నంచును నాలో
నం గాలసర్ప మరుదే, రం గని భవదీయపుత్ర రత్నాబుద్ధిన్. 32
- క. తలఁ గొటికి నటికి భుజగ, జ్వలదస్రరసాతిర క్షవదనముతో ద
వ్యుల కెగురువచ్చి నకులము, కలకంఠి పెనఁగదొణఁగఁ గాళ్ళక వేళ్ళక. 33
- తే. అపుడు పన్నగర క్షిప్తాననంబు, బ్రువేత్రంబుఁ గని గుండె పగిలి నొగిలి
తనయు నిద్రించెనిక నేటితాలి మనుచు, మవిదలగ డాభిపాతి దీనియునురుఁగొంటి. 34
- క. ఈయుగ్రాఘం బేమిటఁ, బాయు నికాచరుఁడఁగాక బ్రాహ్మణుడనె యం
నాయన యేడ్చుచుఁ జెప్పిన, నాయభనిభయాన భిన్నయై మూర్ఖిలైన్. 35
- చ. మూర్ఖిల్లి యెట్టకలకుం దేటి కన్నీరు కరతలంబునం దుడిచికొనుచు సతి పతికి
గద్గదస్వరయై యిట్లనియె. 36
- క. కుపరీక్షితము కుదృప్తము, కుపరామృప్తంబు మఱియుఁ గుశ్రుతయం గో
నిపురుషుఁడు నాపితునిక్రియ, నశమితాపత్పరీతుఁడై కాడినోపున్. 37
- క. అనినవిని భూసురుఁడు సతిఁ, గనుగొని యావంకపాలికా! మంగలి యే
పనిఁజేసి చచ్చె నీకథ, విననిట్టం బయ్యెఁ జెప్పనే నాకనుడున్. 38
- చ. యాజ్ఞ సేని యిట్లని చెప్పందొంగె. 39
- చ. జడమతిభార్య యొక్క పెరిసాని విదర్భునిపీటనుండి సొం
పడరఁగఁ గర్త లభిఁ గడుపై కడుఁబై కొనుదండినొప్పులం
బడి యది పుత్రుఁగాంచి పిదపం బరలోకముఁ జేరె శంతలో
నడల దొడంగ నాకటికి నారసి చన్నిడలేమి బాలుఁడున్. 40
- క. చుట్టంబులు పక్కంబులు, కట్టడియై పీఁడు రల్లిగండము తలగా
బుట్టై నవలత్తులుం డిక్క, గట్టా యెవ్వారిజేటుపఁగా నున్నాడో. 41
- ఆ ఇంట నుండగూడ దిప్పుడ గొని చని, గుంటనైనఁ బెద్దకుంటనైనఁ
బెంటనైన వైచి యంటికి నరుదెం డ, నంగ నద్దురుత్తు లాలకించి. 42
- క. అయిఁడ్లఁ గూలి కుప్పట, లాయముగా నిరవధీనయై మనునొకవ
ర్షి యాసి వేగినమదిలో, బాయనిరమి మ్రొక్కి నిలువఁబడి యిట్లనియెన్. 43
- ఉత్సాహ. కన్నవారిపంకివారిఁ గానఁ బ్రాణనాథుఁడుకా
మున్నెచచ్చె యేను గుంకముండ నెట్లు లేగుదుకా
మున్ను వెన్న లేదు నేఁడు మూఁడుగాళ్ళవృద్ధనా
యన్నలక మీని నీర యుండు వేడి మ్రొక్కినన్. 44

- మ. అరసాన్నగ్రహణాస్థితేషవతహా సాఖ్యకృత్తైలసం
స్కరణాభావజటికృతాలకనసీషద్వైవ్యతామ్యస్తభం
- బరుష ప్రాకర్షిధానసంవృతనితంబ నిర్దితాలంబనా
జరతం గన్తోని యుండునాక నగరస్వాముల్ ప్రసాదించినన్. 45
- క. ఐనిత పనిఁబూని వానిక, దనయునిగాఁ బెనుమకొనిన దత్తుకృతం బే
మనిచెప్పవచ్చు విద్యా, ధనుఁడు గుణాకరుఁడు ధీరతరుఁ డతఁడయ్యెన్. 46
- క. ఆతఁ డొకనాఁడు దారి, ద్రాక్షురుఁడై ధాత కొఁసి యలసి మహీశ
య్యాతలమున నిదురించి య,హో లేడోలాభమాల మొకకలఁ గనియెన్. 47
- ఉ. చేరి తృతీయాయమున పెట్టి గలంగి సమల్ల సన్నరు
ద్భూరుపాధింగిఁ గంజడలు భూతివశక్షితమైన మేననిం
దారగఁ గావికాపు మననంటినమాము సలత్తుకుభ్రురో
చీరుచి నేవగింప నొకసిద్ధుఁడు వచ్చి సదాద్రాయతిన్. 48
- చ. అనియె నహో కిరాటతనయా వినయాదిగుణంబులందు నే
మనుజుఁడు నీకు సాటి యలమాట లటుండఁ బ్రభాతమైననీ
కనుఁగవకు న్ననక్షపణకర్తయము న్ననుపట్టు మంగిటం
బనిపడి దానిఁ జంపు మది భర్తనిధిత్రయమూర్తి నుండెడున్. 49
- క. అనిధులఁ బుచ్చుకొని ధని,వై నీతిఖ్యాతిరీతు లమరఁగ మనుమం
చానిత్యనకుక్కుఁ డరిగిన,మానస ములరం గిరాటమణి మేల్గునియెన్. 50
- తే. మేలుకని భక్తిఁ బ్రణమిల్లి మేరనిలిది,తల్లి యూరుజమహిళామతల్లికనియె
నమ్మ యిమ్మండెంబున నలికి మ్రుగ్గుఁ, బెట్టు మిపుడు కుభంబు లభించు మనకు.
- క. పలదు విలంబన మన న,ప్పలితగృహం బలికి పూసి పసపాఁగంగం గు
గ్గులుమృగ్గులు నిడి మక్కి-ధ, నలఘుపుతిం చెలిపె సనయుఁ డగుతనయునకున్. 52
- క. త్తేరమునకు సమయంబగు, టారసి నాపితుఁడు వచ్చె నాలో దైవ
ప్రారంభమున నపూర్వవి, భూయాఘక్షపణకర్తయంబును వచ్చెన్. 53
- చ. వచ్చిన.
- క. మే మపొంగఁగఁ బెంజెర, మాన న్నగు లగుడమె త్రికొని ప్రాణంబుల్
పోనడఁచె పెట్టి యాలో, దీనత్రితయం బహో నిధిత్రయ మయ్యెన్. 55
- చ. అయిన.
- క. అనిధులఁ బుచ్చుకొని ధని,యై నాపితుఁజూచి పణిజుఁ డాదృతి మెఱయెన్
దీనారశతక మిడి మదిఁ, బూనినకాతూహలమునఁ బొమ్మని పర్రెన్. 57
- చ. వెఱగు జనింప నత్తెఱఁగు వెంగలిమంగలి నూచి కన్నుమి
న్నెఱుంగక యింటి కేగి యటులేనును భూరివిధు ల్గడింతు నం
చటిముటి గొంపలేక లగుదాగ్రముఁ గైకొని యత్న మేమియెన్
గరిపడకుండ నాక్షపణకర్తయగమనంబుఁ గోరఁగన్. 58

- క. ఒకముగరు నిగురుగప్పిన, ప్రకటాంగారము లనంగ భస్మ విలిపాం
గములు చనుదేర నారసి, తుకతుకపో నడచె నాపితుండు చేనేతకా. 59
- క. లగుదంబున ముక్తముల్, పగిలి పడ న్యేయఁ జచ్చిపడి రెన్నఁగ న
ముగురును ముగురు నిధిత్రయ, మగుటయు లే దనని మెఱసెనప్రము మెదడుకా.
- వ. అట్టిచుక్కత్యంబునకుఁ బొరులాహాకారంబు లానర్పి రాక్షసంబ నగరగత్తుకులు. 61
- చ. పూరభసంబున నొప్పిదివిట్టి దురాత్మక యిట్టివారి నేఁ
డిటువలె జేసి చంపుటకు నెవ్వని నీమన పోర్చె పీరు ని
మ్మటించరిత్రు లన్యులకుఁ గోర కొకింతయు గీడు వీరిపైఁ
గటకట మచ్చగం బెటులఁ గల్గె వృథా యిది పోల దెయ్యెడకా. 62
- క. నిటలలిఖితాక్షరంబులు, మటిలాత్మా మసుదెసు గొనబగుజటులం
జటులగతిఁ జంపితివని, కటములు బొంగారఁ గ్రూరగతి వారంతకా. 63
- క. ఆత్మరకుఁ డోడిపడ న, బ్బిత్తులపాదముల సరసఁబెట్టి భుజాపే
తిత్తు దునిమిరి ధర నస, రీక్షితకాయులు భజింపరే యాపదలకా. 64
- చ. ప్రశమనరేఖఁ బాదమునఁ బ్రామి యుహో యవిశేషరోషసం
వకుఁ డగుచుకా ధరాస్థలి నవారణ నెవ్వఁడు వేగించి సం
భృతరకార్యము ల్లులుపుఁ బెద్దయు వేయును సేల సర్వదు
ర్దశలు గలంచు వానిఁ దము దా గుణులులుల బొందుసంపదల్. 65
- న. కావున నీవును నాపితునకు నోడుబోయినవాడ బని ప్రాణేశ్వరం దూకెని వారు
సుఖినితి నుండి రని విష్ణుకర్తృండు నెప్పిన విని నీతికథావర్ణనంబున సుదర్శనకుమా
రులు లబ్ధవస్తులై పూర్ణులై తండ్రి నలరింపునుండిరి. 66
- మ. సతత శ్రీభృతరాగదేహకృతయోషాభాగరత్నాస్థిదా
మతిటిల్తారకయుక్తవారిధిసమృక్కాయ చిద్దేయ ష
ణ్ణతమోహాన్మృతికర్తృకాను హితగానప్రేమ గోపాంగనా
శతచామికకదామరానిలచరాంచత్సృలలోలాలకా 67
- క. హోటకమణినూపురన్యక, రోటికమలాప్రచరణ రుచిరాగ్నిశిఖా
పాటిరధనీతపల్లవి, పాటలమందారపాదపప్రతిమానా 68
- మాలిని త్రిపురరపునరస్త్రీతీవ్రమానచ్చిదాధి, నిపుణతఃవిహారా నిత్యసంతోషపూరా
జపకరణచక్రారాధ్యసక్తముక్తాభిగమ్యా, త్రిపటుతనువిలాసా ద్యధామైకవాసా. 69
- గద్య. ఇది శ్రీవేంకటనాథ కరుణాలబ్ధ సరససాహిత్యనిత్యకవితావిలాస సకలసుకవి
స్తుతిభాషణోల్లాస రాజులపారావారపర్యశర్యరీరమణ నీతికాప్రమార్గపరిశ్రమణ
ధైర్యపర్యాయ ధిక్కృతసీహారపర్యత పర్యతరాజుసమార విస్మహాయప్రబంధనిర్మాణ
భోజభూతారసుధామధుర భారతీననాథ వేంకటనాథ ప్రణీతం బయిన పంచతం
త్రంబున నసమాక్ష్యకారిత్య మన్నది సర్వంబును పంచమశాస్త్రము.

